REIS

IN DE

VEREENIGDE STATEN

EN

CANADA,

IN 1837.

DOOR

L. DE WETTE DR. MED.

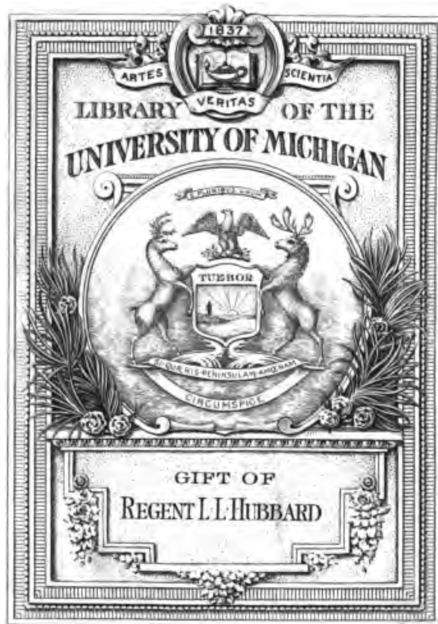
PRAKTIZEREND GENEESHEER TE BAZEL.

UIT HET HOOGDUITSCH.

EERSTE DEEL.

Zalt-Bommel,
JOH. NOMAN EN ZOON.
1839.

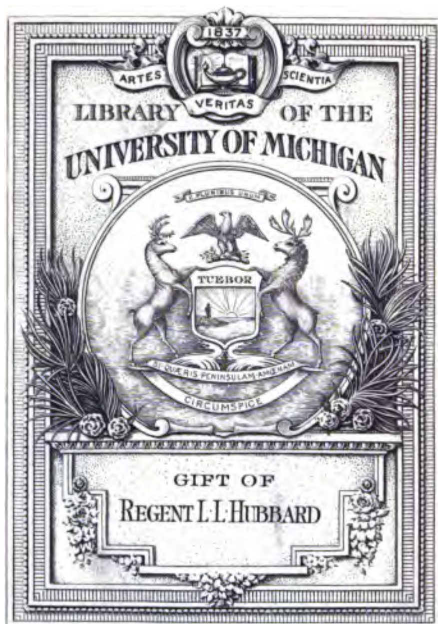

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE
GIFT OF
REGENT L. L. HUBBARD

REIS

IN DE

VEREENIGDE STATEN.

EERSTE DEEL.

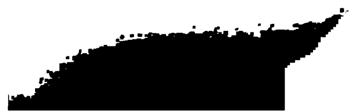

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
E PLURIBUS UNUM
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE
GIFT OF
REGENT L·L·HUBBARD

REIS

IN DE

VEREENIGDE STATEN.

EERSTE DEEL.

1e Deel. Bl. 93.

den Doop sc.

Lith. Koele & Roest Middelb.

NIEUW- YORK

AAN ZIJNEN

GELIEFDEN BROEDER,

DEN

HEER Dr. KARL BECK,

PROFESSOR IN DE LATIJNSCHE TAAL AAN DE HARVARD-UNIVERSITEIT TE CAMBRIDGE,

DE SCHRIJVER.

Toen ik voor acht maanden Amerika *verliet, had ik nog in het geheel geen plan om eene reisbeschrijving uit te geven. Mij bekroop toen veeleer een zeker gevoel van beschroomdheid en besluiteloosheid, dat de gedachte aan iets van dien aard verre van mij verwijderde;*

*

en welligt was dit ook goed. Ware ik althans met het voornemen om een boek te schrijven op reis gegaan, zoo zoude ik ligt de onzijdigheid niet bewaard hebben, welke tot eene onpartijdige waarneming wordt gevorderd. Eerst na mijne terugkomst in den schoot mijner familie nam ik, op veler aansporing, het besluit om de op mijne reis gemaakte aanmerkingen tot een geheel te brengen. Met behulp der nog versche herinnering viel het mij gemakkelijk de hier en daar onvolkomene aanteekeningen, welke ik op de reis zelve gehouden had, uit te breiden, en ik geloof nu de indrukken, die ik op de plaatsen, door mij bezocht, werkelijk ontving, vrij wel te hebben wedergegeven.

Dat ik aan u, beminde Broeder! de beschrijving eener reize opdraag, welke ik aan u verschuldigd ben, waarop gij mij ten deele vergezeldet en die ik door uwen raad en uw bestuur eerst regt genoot, zult gij gewis natuurlijk vinden. Beschouw dan ook deze bladen als een blijk mijner toegenegene hoogachting en broederlijke liefde. Gij zult daarin grootendeels

de eigene gedachten en begrippen vinden, welke ik vroeger tegen u uitte. Het zal u niet verrassen, dat mijn verhaal, over het geheel, in eene der Vereenigde Staten gunstige stemming is geschreven. Gij toch hebt het zelf gezien, welke indrukken de Nieuwe Wereld op mij maakte. Gij hebt mijne bedenkingen en vooroordeelen door uwe rijpere ervaring en uwe meerdere bekendheid met het Amerikaansche volk opgelost en mij ontnomen. Ja zonder uwe goedwillige leiding en uwen raad, ware ik onder de menigte vreemdsoortige en nieuwe verschijnselen bezweken, welke zich hier aan eenen Europeaan van alle zijden opdringen.

Gelijk ik, bij de vervaardiging van dit Reisverhaal, mij zelven weder met groot genoegen in alles verplaatst heb, wat ik zag en beleefde, zoo zult ook gij, bij de lezing dezer bladen, u levendig herinneren de dagen, welke ik bij u heb doorgebragt en de gemeenschappelijke reis, die wij te zamen deden. Hierin mag ik dan ook eene aangename belooning vinden. Niets toch wensch ik meer bij de scheiding, welke

ons het lot heeft opgelegd, dan dat mijne gedachtenis bij u altijd versch en levendig zij en dat onze zielen zich onderling steeds geestelijk ontmoeten en verstaan.

BAZEL, 14 Julij 1838.

Uw liefhebbende Broeder,
L. DE WETTE.

INHOUD.

Bladz.

EERSTE HOOFDSTUK.

Overtogt naar Boston. *Scheepsverkeer. Zeeziekte. Bezoek van eenen haai. IJsbergen. Newfoundlandsbank. Gastvrijheid op zee.*

Op de uitnoodiging van eenen beminden broeder, die mij voor omtrent twaalf jaren als een knaap verliet, ging ik in het jaar 1836, na de volbrenging mijner geneeskundige studiën, tegen het einde der maand Junij, van *Parijs* naar *Havre* om mij op het Amerikaansche schip Zwitserland naar *Boston* in te schepen. De afreis was op den eersten Julij bepaald geworden; maar in het ongeduld van mijnen lust tot reizen en avonturen en van het verlangen naar mijnen broeder bevond ik mij reeds in *Havre* eenige dagen vóór den bestemden tijd. Spoedig waren papieren en pakkaadje in orde en alle voorbereidende schikkingen gemaakt; doch de afreis werd tot den derden Julij verschoven. In den vroegen morgen van dien dag begaf ik mij naar het schip om het uur van het uitloopen te vernemen en werd ik op één uur bepaald. Eenige vrienden

hadden mij op een ontbijt genoodigd en gaarne mogt ik in hunnen vertrouwelijken kring nog ettelijke uren genieten, zoo als ik die niet wel spoedig weder kon verwachten. Evenwel scheurde ik mij, naar mijne meening, vroeg genoeg van hen los. Even vóór twaalf uren ging ik, van mijne vrienden vergezeld, naar de plaats in de haven, waar de Zwitserland des morgens gelegen had, maar er was van dezelve niets meer te zien. Wat schrik beving mij! Nogtans eer ik van mijne ontsteltenis was bekomen en tijd gehad had om te overleggen wat te doen, bejegende mij de kapitein van het schip, die, om zijne papieren in orde te brengen en op mij te wachten, in *Havre* was gebleven. Nadat hij mij braaf bekeven had, kwam ik van hem te weten, dat ik met hem naar het schip kon varen, 't welk reeds eenige mijlen van de stad verwijderd lag. Het was namelijk met behulp eener stoomboot uitgeloopen en in de baai ten anker gebragt.

Ik was juist niet zeer wel te moede, toen ik het schip beklommen had en mijnen vrienden, die mij tot zoo verre vergezelden, het laatst vaarwel toeriep. Ik dacht aan mijne geliefden in het vaderland en aan een wederzien, dat mij welligt nooit weder vergund zou worden. Ik dacht niet zonder alle bezorgdheid aan de menigerlei noodlottigheden van het zeevaren en vooral aan de zeeziekte, welke ik ongetwijfeld had te wachten. Weldra verloren wij *Havre* uit het gezigt en in weinige uren waren wij midden in het *Kanaal*. De wind was gunstig, maar onze hoop wat te vurig; wij droomden reeds van eenen vluggen overtogt. Ons schip, dat de terugreis van *Havre*

naar *Amerika* voor de eerste maal doen zou, behoorde niet tot de paketbooten van *New-York*, van welke men zich tot de overvaart naar *Noord-Amerika* gewoonlijk bedient; het was een koopvaardijschip en naar *Boston* bevracht. De inrigting van hetzelve verschilde vrij wat van die der paketbooten. De kajuit was namelijk op het dek en bestond uit eene kleine voorkamer en een groot vertrek, welks wanden aan elke zijde vier slaapkamertjes bevatten, ieder met één bed voorzien. In de paketbooten daarentegen, hebben deze vertrekjes doorgaans twee bedden en is men gedrongen, als het schip vele passagiers in heeft, de weinige ruimte met den eenen of den anderen te deelen. De achterste mast ging door onze groote kamer en deelde de tafel in twee helften. Ten gevolge der ligging van de kajuit op het dek was eene luchtklep mogelijk; eene groote aangenaamheid, bepaaldelijk in den nacht: want de slaapkamertjes bezitten slechts één venster, dat zijne opening in de groote kamer vindt, en het is vrij moeijelijk daarin frissche lucht te brengen. De tafel wordt door aangezette bladen in drie vakken verdeeld, waarvan het middelste voor de schotels, de beide buitenste, die iets smaller zijn, voor de borden dienen. Over de tafel zweeft een beweegbaar rak, waarop de flesschen en glazen in reten staan. Bij eene beroerde zee toch zijn voorbeschikkingen van dien aard allernoodigst en dikwijls nog niet genoeg toereikend. Om te zitten hadden wij banken, die juist niet zeer zacht waren, zoodat wij bij eene onstuimige zee menigmaal in onaangename aanraking met de kanten der leuningen kwamen. Ook was het bij storm-

achtig weder moeijelijk zich daarop vast te houden. Het knaapje van een' onzer medereizigers gleed eens van de bank af en geraakte onder de vrij hooge tafel gansch verloren. Tot zijn geluk hielden de voeten van iemand, die aan de overzijde zat, hem tegen; anders had hij wel tot aan den anderen kant der kamer kunnen voortrollen. Bij onzen eersten maaltijd hadden wij geene toevallen van dien aard, en de nieuwelingen werden niet dadelijk op de proef gesteld.

Het begin onzer reis was (zoo als gezegd is) zeer gunstig; goede, niet te sterke wind, lage zee, weinig beweging. Wij bemerkten uit dien hoofde eigenlijk weinig of niets van zeeziekte. Binnen acht dagen haalden wij de Poland in, de paketboot van *New-York*, die één' dag voor ons uit *Havre* was afgezeild. Wij kwamen elkander na genoeg om te zamen te kunnen spreken en bleven verscheidene dagen in elkanders gezigt. Toevallig trof het zoo, dat de Poland op denzelfden dag te *New-York* inliep, waarop wij te *Boston* landdden.

In deze acht dagen had ik ruime gelegenheid om met mijn reisgezelschap op mijn gemak wat nadere kennis te maken. De kapitein en zijne vrouw, die hem verzelde, waren jegens mij ten uitersten vriendelijk en voorkomend. Hunne onbekendheid alleen met het Fransch en mijne weinige ervarenheid in het Engelsch lieten geen doorgaand gesprek toe, en wij moesten ons meest tot beleefdheden en minzame blikken bepalen. Met eene andere Amerikaansche en hare twee begeleiders was ik in hetzelfde geval, dewijl ook zij geen Fransch sprak. Met eenen, in het

Fransch wel geoefenden jongen Amerikaan, die regelregt van *Parijs* kwam, waar hij zich een tijdlang tot de voleinding zijner geneeskundige studiën had opgehouden, en die nu naar zijn vaderland terugkeerde, had de gelijkheid van ons vak mij in nadere aanraking moeten brengen. Doch wij bleven onderling op eenen vrij verwijderden voet. Het meest onderhield ik mij met eene Fransche vrouw, die met haren man en drie kinderen naar *Amerika*, des eersten geboorteland, vertrok. Zij was zeer beminnenswaardig en in den leeftijd, dat een jong man haar met welvoegelijkheid zijn hof kon maken. Ik deed dit reeds uit erkentenis, daar ik aan hare inschikkelijkheid eene verbetering van mijn tamelijk hard nachtleger had te danken. Mijn gesprek met haar gold meest het doel onzer gemeenschappelijke reis, *Amerika*. Zij verliet haar schoon vaderland hoogst ongaarne en hare aanmerkingen over *Amerika*, hetwelk zij voor veertien jaren had bezocht, waren niet geschikt om bij mij gunstige begrippen van den toestand der maatschappij in de Nieuwe Wereld te verwekken. Er kwamen uit dien hoofde oogenblikken, waarin ik werkelijk duchtte, dat een verwijl of ook slechts een bezoek in zulk een land mij weinig genoegen schenken zou. Doch ik loop vooruit en spreek reeds van *Amerika*, terwijl ons nog twee honderd mijlen van hetzelve scheiden. Mij voegt het daarbij wel het allerminst vooroordeelen tegen dat land te verwekken of te voeden, gelijk andere reizigers die reeds meer dan genoeg hebben verbreid.

In de tweede week kregen wij eene meer onstui-

mige zee en leed nagenoeg het geheele scheepsgezelschap aan de zeeziekte, waarvan alleen de kapitein, een Amerikaan en ik gelukkig bevrijd bleven. Daar uit dien hoofde maar weinigen lang aan den maaltijd konden deelnemen, zoo zaten wij ten laatsten dikwijls geheel alleen aan den disch, waar wij het ons niettemin wel lieten smaken. Wel smartte mij het lot der overigen, maar voor mijzelven had ik reden tot een' opgewekten zin, daar ik mij een held toescheen, die alleen het veld behoudt, terwijl alle anderen vlugten.

In veertien dagen hadden wij omtrent de helft van den weg afgelegd. Doch nu ging de wind liggen, zoodat wij menigmaal des avonds het eigen vuilnis van den morgen om het schip zagen heendrijven; — gewis een slecht teeken, dat geringen voortgang aanwees. Bij dit uitrusten van ons schip bekwamen wij een bezoek van een' haai, die werkelijk verheugd scheen ons eindelijk gevonden te hebben en weinig lust toonde ons schip te verlaten, terwijl hij wel tien of twaalf malen met de grootste gelijkmoedigheid om hetzelve henen zwom. Waarschijnlijk rook hij menschen- of pekelvleesch door de planken. Wij wierpen een' strik naar hem uit en hij zwom werkelijk door denzelven heen. Dezelve trok nogtans te langzaam toe, zoodat alleen zijn staart gevat werd, welke daaruit ligtelijk glipte. Een haak, welken wij met vleesch daaraan nevens den strik gehangen hadden, scheen hem geene opmerking waardig. Hij wilde den naam van vraatzuchtigheid, waarin zijn geslacht staat, niet bevestigen, versmaadde het hem aangebodene lekker-

beetje en trok zich eindelijk terug, zonder ons het genoegen te gunnen hem gevangen te nemen. Ik had er nog den dag te voren van gesproken, dat ik van de windstilte en het warme weder gebruik wilde maken om mij eens te baden. Dan sedert dit bezoek was mij alle lust daartoe wel vergaan.

Na de windstilte hadden wij tegenwinden, die ons dwongen van onzen westelijken koers noordwaarts af te wijken, en spoedig bespeurden wij de werkingen eener noordelijke ligging. Wij waren hier op omtrent 46° breedte. Op zekeren morgen bevonden wij ons tegen over hooge ijsbergen, die slechts twee of drie mijlen ver van ons en van eene schrikbarende grootte waren. Wij schatten den rotsigen wand des eenen, die ons in de zon als een spiegel tegenglinsterde, op twee honderd voet. De geheele massa boven en onder het water moest alzoo naar deze schatting omtrent zes honderd voet dik zijn, dewijl ijs maar een derde deel ligter is, dan zeewater. Drie of vier andere ijsbergen, welke wij zagen, waren niet zoo hoog: twee derzelve hadden het voorkomen van piramiden. Wij hielden ze tot den avond in het gezigt. De schippers vreezen de nabijheid zulker ijsgevaarten en met regt; want bij somber, mistig weder, zoo als dit op deze graden van breedte dikwijls invalt, is men in gevaar tegen dezelve aan te stooten, en zoodanige schokken, wanneer het nu daarbij juist hard waait, doen het schip gewis ten gronde gaan. Dat ontmoetingen op zee bij zware mist niet zeer te wenschen zijn, had ons in den nacht eene brik door eigene jammerlijke ervaring bijkans

maar al te wel geleerd. Zij raakte ons in het voorbijzeilen van zoo nabij, dat zij waarschijnlijk onzen boegspriet zou hebben weggenomen, als niet de wachthebbende officier nog tijd gevonden had om min of meer te wenden. Opmerkelijk was de menigte van schepen, welke ons tijdens dit mistige weer ontmoetten, vier op éénen dag, terwijl bij eene heldere lucht menigmaal slechts een enkel zeil aan den verren gezigteinder werd bespeurd.

Eindelijk kwamen wij bij de *Newfoundslandsbank*, die zich door menigvuldigen nevel en door de witachtig groene kleur van het water onderscheidt. De zee is namelijk dáár slechts eigenlijk blaauw, waar men geenen grond kan vinden; doch op de bank reikt zij aan vele plaatsen niet boven de veertig vademen diepte. Wij vonden hier vele schepen voor anker liggen, die zich onderhielden met visschen, wel te verstaan vele Amerikaansche, doch ook ettelijke Fransche. De kapitein van één der laatste klaagde bij ons over het verlies eener boot, die voor acht dagen in eenen storm geraakt en niet weder te voorschijn was gekomen. Aan de beleefdheid van dezen kapitein waren wij eene menigte versche stokvisch verpligt, welke eene aangename afwisseling aan onze eenigzins eenvormige scheepstafel beloofde. Wij beantwoordden zijn geschenk met eene schapenbout, eene mand vol aardappelen en eenen zak vol nieuwigheden uit *Frankrijk;* en waren met de ruiling wel te vreden. Geld wordt op zee niet aangeboden en, wanneer ook aangeboden, niet genomen. Zoo had ons eenige dagen te voren de kapitein van een' Oostindiesvaarder, die

gebrek aan levensmiddelen had, een bezoek gebragt en om aardappelen en beschuit verzocht. Hij verkreeg beide, bedankte en ging verder, om op een ander schip eene gelijke schatting in te zamelen. Ik schepte in dat doen behagen. Welligt wordt van hetzelve hier en daar misbruik gemaakt. Maar het lot van menigen ongelukkigen schipper wordt daardoor verzacht, en gastvriendschap is op den onherbergzamen, eenzamen oceaan een dubbel schoone pligt.

Het laatste derde deel der reize van de bank af duurde wegens menigmaal herhaalde windstilten lang genoeg, en ik begon mij hartelijk te vervelen. Eindelijk zagen wij tegen het einde der vijfde week *land;* — het was de vuurtoren op kaap *Cod*, eene dorre zandkust, welke mij nogtans als een paradijs te voren kwam.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Aankomst in Boston. *Verblijf in het zeebad* Nahant. *Matrozen-prediker. Indianen.*

Den volgenden morgen vroeg liepen wij de baai van *Boston* binnen. De wind, welke ons gelukkig zoo ver had gebragt, ging liggen en wij dreven met den vloed langzaam voort. De mor-

gen was allerliefst en ik in de opgeruimdste stemming. In het land vóór mij zag ik immers de woonplaats van eenen zeer geliefden broeder. Toen wij *Boston* naderden, snelde eene groote stoomboot met hare hooge zolderingen en schoorsteenen ons voorbij. Nieuwsgierig beschouwde ik het zwemmende huis met zijne ruim bevolkte uitstekken en galerijen. De boot scheen mij veel grooter toe, dan onze Europesche stoomvaartuigen; doch welligt bedroog mij de hoogte. De stad kwam gedurig meer uit den achtergrond te voorschijn. Zij ligt op een schiereiland, dat slechts door eene lage zandtong met het vaste land verbonden is. In de rondte wordt zij omgeven door kaaijen en talrijke schepen, welker masten boven de daar achter liggende huizen uitsteken. In het midden prijkt op eenen heuvel het raadhuis, en terrasvormig sluiten zich de huizen aan dit, met eenen hoogen koepel versierde gebouw. De stad biedt, zoo als uit deze korte aanwijzing harer ligging blijkt, een hoogst-schilderachtig aanzien; maar de overige deelen der baai zijn te eenzelvig en doodsch. Hier en daar ziet men woningen, twee kleine vestingen, en de schoone timmeringen van het verbetering- en tuchthuis dragen er toe bij om de eenvormigheid min of meer te verbreken. Maar de oevers zijn te vlak en kaal; geen boomgewas behalve aan de omliggende heuvels op den achtergrond. Ofschoon het nog vroeg in den morgen was, heerschte er toch reeds eene groote beweging. Verscheidene stoomende veerponten waren in gestadigen gang; visschersaken voeren heen en weer; groote schepen kwamen aan; andere maakten zich gereed om met de ebbe uit

te loopen. Zoodra mogelijk spoedde ik mij aan land: ik wilde zien, of mijne voeten het gaan op vasten grond nog niet verleerd hadden; en dat ik begeerig was de Nieuwe Wereld in oogenschouw te nemen, behoef ik niet te zeggen.

De eerste straten, welke wij doorkwamen, waren meest met pakhuizen bezet, die nogtans te gelijk voor winkels dienden. Ik verwonderde mij over de menigte van uithangborden, waarvan er verscheidene huizen vijf of zes hadden en over de bonte kleuren, met welke zij pronkten. Zoodra wij meer in het binnenste der stad kwamen, ontmoetten ons vele vrouwen, die voor het meerendeel in zijde gekleed waren. Ik kon het mij niet wel voorstellen, wat deze dames zoo vroeg in den morgen op de straat te doen hadden, maar vernam nu van eenen Amerikaan, dat het winkelmeisjes waren, die aan haren arbeid gingen.

Niet lang bleef ik ditmaal in *Boston*. Mijn pakkaadje was spoedig aan land gebragt, en met de douaniers had ik niet de minste moeijelijkheid. Ten gevolge eener bijzondere vergunning, welke de voorzorg van den kapitein mij verschaft had, passeerde mijn bagage, zonder gevisiteerd te worden. In den namiddag genoot ik de overgroote vreugde om den lang-gewenschten broeder in mijne armen te sluiten. Daar wij elkander in twaalf jaren niet gezien hadden, vond hij mij natuurlijk zoo veranderd, dat hij mij bezwaarlijk gekend zou hebben, indien wij elkander toevallig aan een vreemd oord hadden aangetroffen.

Des avonds begaf ik mij met hem naar de nabij de baai van *Lynn* gelegene badplaats *Nahant*

bemoeijingen der Matigheids-Genootschappen, die er zich toe vereenigen om het drinken van brandewijn onder de matrozen tegen te gaan, met veel geluk helpen bevorderen. Op de meeste Amerikaansche schepen krijgen dan nu ook de matrozen geen brandewijn meer: zij bekomen daarvoor thee en worden verder met geld schadeloos gesteld. Ik hoorde dezen achtenswaardigen prediker eenige maanden later in zijne eigene kerk, welke bijna enkel van matrozen en zeekapiteins bezocht wordt, en vond hierbij gelegenheid zijn groot vermogen over de aandacht zijner toehoorders te bewonderen. Hij was midden in eene vurige uiteenzetting der Gode welgevallige verbrijzeling en boete en sprak met groote zalving, toen hij eenen man zag inkomen, die zich (het was een koude Januarij-dag) bij eene digt aan de deur geplaatste kagchel zette. Hij hield op en zeide tot dien man op eenen bedaarden toon: « Zoo er lieden zijn, die hier inkomen enkel om zich de voeten te warmen, zij mogen weten, dat het zonde is tot zoodanige einden een godshuis te betreden. Deze lieden kunnen wel andere huizen vinden, waar zij naar believen mogen komen en gaan. Hier zijn wij gewoon en is het ons tot eene wet, niet buiten dringende gevallen voor het einde der predikaatsie weg te stappen. De opzigters aan de deur moeten hunnen pligt beter in acht nemen. Vatten wij nu den draad weder op." In menige gemeente zou een tooneel van dien aard gelach verwekt hebben; maar hij liet daartoe zijnen toehoorders geenen tijd. Met groote vaardigheid vatte hij den draad zijner rede weder op, voer in den vorigen toon voort en had weldra de aandacht van

allen weder derwijze geboeid, dat men dit tusschenbedrijf spoedig was vergeten. Van de strenge tucht, welke in de kerk heerschte, mogt ik zelf voor het overige bij ervaring spreken. Vóór het gezang sprak ik, terwijl de gemeente zich verzamelde, met mijnen geleider, die mij het eene en andere betrekkelijk de kerkelijke inrigting mededeelde. (Er is namelijk ook nog eene school voor zeelieden en eene bibliotheek met dezelve verbonden.) Op eens kwam een wel gekleed man naar ons toe en zeide: « met uw verlof mijne heeren! Het is bij ons tegen alle regelen in de kerk te spreken." Sedert dien tijd heb ik in geene Amerikaansche kerk gedurende de godsdienstoefening weder een woord gesproken.

De eerste veertien dagen na mijne aankomst sleet ik in *Nahant*, en ik leerde in dien tijd dit zeebad en de wijze, waarop de Amerikanen zich daar vermaken, vrij wel kennen. De ligging der plaats op een schiereiland is zeer aangenaam. Aan de zuidelijke punt van hetzelve ligt een groot logement, van waar men een schoon gezigt over de zee en het achterwaarts gelegene landschap heeft. In de verte over eene daar tusschen liggende landtong vertoont zich *Boston* met den boven alles uitstekenden koepel van zijn raadhuis. Deze landtong, welke de baai van *Boston* van diegene scheidt, aan welke *Lijnn* en *Nahant* liggen, verschaft eenen smallen doortogt, die zoo eng is en waarvan de oevers zoo laag zijn, dat men dezelve, uit eenige verte gezien, in het geheel niet kan bespeuren en het den schijn heeft, als of de van *Nahant* komende stoomboot op het land aanstuurde. In den Amerikaanschen vrij-

heidskrijg moet eens een Amerikaansch fregat, dat van verscheidene Engelsche oorlogschepen vervolgd en in de baai van *Lijnn* gedreven werd, zich door dien doortogt hebben gered. De Engelschen meenden van hunne prooi zeker te zijn, want alle uitkomst scheen afgesneden. Maar de loods op het Amerikaansche fregat, die de diepte van den doortogt naauwkeurig kende, waagde zich met het schip in het naauwe kanaal en bragt het ook gelukkig aan de andere zijde in de baai van *Boston*, waar het in veiligheid was. De Engelschen verwonderden, ja ergerden zich ook wel, maar zij waagden het niet denzelfden koers te nemen en deinsden onverrigter zake af.

De stoomboot, die dagelijks driemaal tusschen *Nahant* en *Boston* heen en weder vaart, brengt bij gunstig weder altijd eene menigte dagelijksche gasten aan. Bijkans even zoo vele nemen den iets langeren landweg, zij allen namelijk, die niet van *Boston* komen. Men bedient zich voor zoodanige reizen meest van kleine kalessen (cabriolets) met twee zitbanken, die op twee wielen rusten, en hoogst gemakkelijk en fraai vervaardigd zijn. Ik zag groote gezelschappen in vijf tot acht zulke chaisjes aankomen, in ieder een' heer en eene dame. Menigmaal gluurde een kinderkopje tusschen twee volwassenen heen en wees een paar echtelingen aan; maar meest waren het jonge lieden. Van oude moedertjes en tantes was niemand te zien, en de jeugd bleef overgelaten aan zich zelve. Te voet zag ik niemand aankomen. De ongelukkige jonge heeren, die bij hunne schoonen een blaauwtje geloopen of die nog geene keuze gedaan hadden, kwamen te paard aan. Het

eerste, wat men na zijne aankomst doet, is zich hengeltuig aan te schaffen, wanneer men niet al zoodanig een liefhebber van dit vermaak is, dat men dit van huis medebrengt. Daarop spoedt men zich naar den zeekant, heeren en dames al te zamen. De oevers zijn bijna overal steil en rotsig en bieden vele geschikte punten tot hengelen aan, waartoe de tijd van den vloed de gunstigste is. Voor aas neemt men mosselen. Gewoonlijk zegt men: in *Nahant* moet ieder zich zijn middageten zelf vangen, maar gelukkig neemt men dit niet zoo naar de letter. De visschen, door de gasten hier gevangen, zijn veelal klein en doorgaans kan men er zich alleen voor eene vischsoep van bedienen; een geregt, dat, zoo ver ik weet, in *New-Engeland* (*) te huis behoort. Deze soep bestaat uit visch, met beschuit en water gekookt. Ongelukkig is zij gewoonlijk met zoo veel peper voorzien, dat het voor een Duitsch keelgat zwaar valt haar te slikken. Na den eten gaat men weder aan zee. Welligt is er juist een hooge vloed en dan vindt men altijd eene sterke branding aan de rots. Wordt de vloed door den wind nog sterker tegen het strand gedreven en is er somtijds den dag te voren een storm geweest, zoo is het breken der golven op eenige punten werkelijk verheven. Van den zoogenaamden *Spouting Horn* (Spuithoorn) (den naam van eene der rotsen) wordt het water menigmaal van twintig tot dertig voeten in de hoogte geworpen, en de aan-

(*) Onder dezen naam bevat men de zes Noordelijke Staten der Unie: *Maine*, *New-Hampshire*, *Massachusetts*, *Vermont*, *Connecticut* en *Rhode-Island*.

schouwers worden dikwijls daarvan doornat, als het water op eens zonder voorafgaande waarschuwing zoo hoog opspuit.

Tot de hoofdvermaken te *Nahant* behoort ook een rid op de duinen, ten tijde der ebbe, wanneer zij eenen gladden, zachten weg aanbieden. Het zand namelijk is aan het vlakke strand door de daarover vreedzaam heenrollende baren zoo effen en vast gemaakt, dat paarden en wagens daarop naauwelijks eenen indruk achterlaten. Ook verschaffen de beide herbergen den gasten nog het vermaak van de billard en de kegelbaan. Maar beide spelen, vooral de billard, staan niet in den besten naam en daarom schromen velen daaraan deel te nemen.

Van de badinrigtingen kan ik niet veel zeggen. Er bestaat wel een badhuis, waarin men warme en koude baden nemen kan; maar er zijn geene schikkingen gemaakt voor hen, die in de opene zee willen baden. Men moet zich naar eigen goedvinden eene plaats daartoe uitkiezen en het aan het toeval overlaten, of men ongestoord zal blijven. Men kiest natuurlijk de vloedtijd, wanneer het water te gelijk frisscher en koeler schijnt te wezen. Ook heeft men dan meer golfslag te wachten. Over het geheel wordt er weinig gebaad en men doet eigenlijk verkeerd, met *Nahant* eene badplaats te noemen. De wezentlijke voorregten, welke het den stedelingen aanbiedt, zijn: aangenaam gezelschap, goede tafel en bovenal frissche zeelucht. Ook in deze noordelijke deelen der Vereenigde Staten is de hitte dikwijls zoo drukkend, dat men zich gaarne naar de koelere zeekusten begeeft; en hier in *Nahant* vindt men

gewis altijd de gezochte koelte; want het ware eene groote zeldzaamheid, wanneer op deze bijna geheel van water omgevene rots geen togtje woei. De zomer van 1836 was niet zeer warm en ik vond de lucht verscheidene dagen koud. Bovendien kon mij de zee niet zoo zeer bekoren, nadat ik de laatste vijf weken op dezelve had doorgebragt.

Op een uitstapje van *Nahant* zag ik de eerste Indianen. Zij hadden zich in een' vrij eenzamen, boschrijken omtrek aan een klein meer (waaraan dit deel des lands zoo rijk is) gelegerd. In de drie uit linnen en versch gehouwene boomtakken kunsteloos vervaardigde tenten, vonden wij geene mannen, maar slechts drie vrouwen en verscheidene kinders. De laatsten waren omtrent geheel naakt. De vrouwen droegen zijden of wollen broeken en daarover een hemd van dezelfde stof. Op de borst hadden zij een, uit dun zilver gewerkt, welligt vijf duim in diameter groot schild, dat met eene speld aan het bovenhemd was vastgemaakt. Haar zwart stekelig haar was in eene dikke, onhebbelijke trens gewikkeld. De gezigtstrekken maakten geenen kwaden indruk. De oogen althans waren vol vuur, en zonder de kleine scheefgevormde oogholten en de breede vooruitstekende kaakbeenen had men ze, in weerwil van haren bruinen tint, niet onbevallig mogen noemen. Slechts ééne der vrouwen sprak Engelsch en nog wel zoo weinig, dat wij moeite hadden haar de gemeenste vragen verstaanbaar te maken en ons in ons onderhoud bijkans geheel tot de vingerspraak moesten bepalen. Zij waren met mandenmaken bezig en zaten, gedurende ha-

ren arbeid, met de beenen onder het lijf geslagen, op wollen dekens, die haar voor bedden tevens dienden. Terwijl wij naar haar zagen, verbrandde zich een der om de tent spelende knapen met buskruid het aangezigt. De moeder begon bijkans nog meer dan het kind te weenen en te jammeren. Maar geene der vrouwen wist, hoe eenige hulp toe te brengen, zoodat zij in de heelkunde gansch onervaren schenen en van eenen Europeër raad en hulp moesten ontvangen. Deze Indianen, het droevige overblijfsel van groote stammen, die vóór de aankomst der Blanken als heeren in deze wouden woonden, voeren thans een zwervend leven, trekken van de eene legerplaats naar de andere, meest in den omtrek van groote steden en generen zich, de vrouwen met mandenvlechten, de mannen met visscherij, ofschoon de laatsten niet veel doen, maar liever het door de vrouwen kommerlijk verdiende geld plegen te verdrinken. Over het geheel komen zij aan de omzwervende benden Heidens der Oude Wereld vrij nabij.

DERDE HOOFDSTUK.

Reis naar Northampton *in* Massachusetts.

Kort daarop had ik op eene reis, welke ik met mijnen broeder naar *Northampton* deed,

gelegenheid om meer van de oorspronkelijke inboorlingen des lands te zien, van den Staat *Massachusetts* namelijk, dien men te gelijk als de wieg van het tegenwoordige groote Staten-Verbond kan beschouwen. De vrijheidskamp tegen het moederland nam hier zijn begin, en geen der overige Staten overtrof dezen, in toewijding aan en opoffering voor de algemeene zaak. Nog steeds behoudt hij ook, ofschoon vele Staten hem in bevolking verre te boven gaan, eenen gewigtigen invloed, door den rijkdom en de beschaving zijner bewoners. Veel geldt hij daarenboven in de Wetgevende Vergadering, niet zoo zeer door de menigte, als wel door het personeel zijner afgevaardigden. Iedere Staat wordt namelijk, gelijk bekend is, naar de mate zijner bevolking vertegenwoordigd en het getal der afgevaardigden legt in de schaal een groot gewigt, wel te verstaan bij de keus van eenen President, waarover de gevolmagtigden der bijzondere Staten vooraf te zamen raadplegen, onderling stemmen en dan den uitslag hunner stemming naar *Washington* zenden. De Man der Meerderheid bekomt alle stemmen. Van daar de groote invloed der beide Staten *New-York* en *Pensylvanië*, die, wegens hunne groote bevolking, te zamen bijna een derdedeel der stemmen hebben en bij de jongste keuze de beslissing gaven. In *Pensylvanië* stonden de partijen vrij gelijk en het hing hier aan ééne stem. Anders waren de twee- en dertig stemmen van den Staat tegen VAN BUREN geweest en was hij geen President geworden.

De eerste veertig mijlen (*) van *Boston* tot

(*) De Amerikaansche mijlen zijn omtrent zoo groot als

Worcester legden wij in omtrent twee en een half uur af, op eenen ijzeren spoorweg, die, als de in de Vereenigde Staten het eerst aangelegde, merkwaardig is. Hij zal nu tot *Albany* worden voortgezet en dáár in verband komen met dien, die langs het *Erie-kanaal* is aangelegd en wel tot aan de *Niagara* zal worden voortgezet. Eene streek van honderd mijlen van *Albany* tot *Utica* is reeds voleind. De bekende Reisbeschrijver, kapitein BASIL HALL, wien men, op zijne reize door dezen omtrek, in het jaar 1827, het plan van den spoorweg van *Boston* naar *Worcester* mededeelde, noemde het vermetel en de uitvoering eene dwaasheid. Maar, in weerwil dezer verklaring van den heer kapitein, is dezelve sedert vele jaren voleind, in gang, en werkt men aan de uitbreiding der baan tot aan *Albany*. Dit was nu mijne eerste reis langs eenen spoorweg, en wel verwekte zij mij eenig ongemak. De snelle afwisseling der voorwerpen wemelde mij voor de oogen en liet mij niet vrij van duizeling. Later gewende ik daaraan en reed dagen lang op spoorwegen, zonder daarvan ooit meer eenen onaangenamen indruk te bespeuren; ja ik vond deze soort van beweging hoogst-aangenaam. De wagens zijn op de spoorwegen, althans in dit deel des lands, zeer gemakkelijk ingerigt en worden zelfs in den winter door eene kagchel verwarmd. De onaangenaamste tijd van het jaar voor deze wijs van reizen is de zomer. Op eenen drukkenden, zwoelen dag vergaat men bijkans van hitte; want,

---

de Engelsche; vijf derzelve maken eene Duitsche mijl en drie een uur.

tegen al de snelle beweging, dringt bij windstilte bijna geen togtje den wagen binnen.

De omtrek tusschen *Boston* en *Worcester* is eenigzins eenzelvig. Kleine heuvels en smalle slingerende dalen wisselen onafgebroken elkander af. Hier en daar vertoonen zich kleine meren, die zich met hunne fraaije eilanden en hunne rotsige oevers vrij wel voordoen. *Worcester* is eene geenszins onbeteekenende landstad met omtrent zeven duizend inwoners; doch zij heeft meer het aanzien van een dorp, zoo ver zij, gelijk hier trouwens alle binnensteden, geene poorten of muren bezit. De spoorweg heeft er veel toe bijgedragen om deze plaats van meer belang te maken.

Van daar af reden wij in de algemeene postkoets. Daar vele zoogenaamde *stage-coaches* dikwijls voorkomen, zoo moet ik trachten den lezer daarvan eene voorstelling te geven. Het zijn groote koetsen, die op korte veren, in lange riemen hangen, waardoor zij op ongelijke wegen sterk schudden en stooten. Aan de zijde zijn zij open. Achter en voor hebben zij daarentegen houten beschotten, maar hoogst zelden met kussens voorzien, behalve aan het benedendeel, dat voor zitbank dient. De openingen der zijden kunnen aan de hoeken, bij slecht en koud weder, met lederen voorhangsels gesloten worden. De middelste openingen over de ingangen der wagens hebben gewoonlijk vensters, die men sluiten kan. Van binnen zijn drie banken; de middelste zonder leuning, waarvoor een van de eene tot de andere zijde gespannen riem is in de plaats gesteld. Iedere bank is op drie personen berekend,

zoodat er in het geheel negen plaatsen zijn. Op den bok, naast den koetsier, is plaats voor een of twee personen, en dikwijls is achter denzelven, op het verdek der koets, nog voor eene zitplaats gezorgd, waarop dan ook nog drie personen kunnen plaats vinden. In den prijs der plaatsen is geen verschil. Het is geheel hetzelfde, of men zich van buiten of van binnen verkiest te plaatsen. Wie het eerst komt heeft de keuze. Alleen moet men aan de vrouwen steeds de beste plaats afstaan, wat niet slechts door de beleefdheid gevorderd wordt; maar waarop ook in het gemeen de Amerikaansche vrouwen als haar regt aanspraak maken. Deze postkoetsen zijn daar, waar men noch stoombooten noch spoorwegen heeft, het eenige reismiddel; want extra-postinrigtingen heeft men niet. Zoo vindt men dan ook menschen van alle standen in die wagens zaamgepakt. Wij voor ons kozen de hoogste zitting. Bij verscheidene draaijingen der koets kwam de plaats mij wel wat gevaarlijk voor, maar ras gewende ik mij daaraan, en sedert dien tijd heb ik steeds, als het weder zulks maar eenigzins veroorloofde, aan eene plaats op de buitenzijde de voorkeur gegeven. De wegen waren, uit hoofde van den steenachtigen grond, over het geheel goed; want de kunst heeft er weinig toe bijgedragen om ze te verbeteren, en onze postwagens zouden het op zulke wegen niet goed maken. Er waren zelfs streken, waar wij enkel over afgeslagene takken reden en de struiken aan beide kanten de koets raakten. Maar onze vier New-Engelanders draafden daar zoo frisch over, alsof zij de beste chaussée onder zich hadden.

Tegen den avond naderden wij ons doel, *Northampton*. Dit dorp ligt aan den *Connecticut* in een dal, zoo vruchtbaar als bevallig. Wat mij evenwel bijkans nog meer dan de schoone ligging beviel, was het inwendige van het dorp zelf. Ik denk, het zou moeijelijk zijn in *Duitschland* en zelfs in *Zwitserland* een oord te vinden, hiermede te vergelijken. De vrij breede, ofschoon juist niet regelmatige straten zijn aan beide kanten door rijen van statige olmen beschaduwd, die met hunne groote stammen en hunne hangende takken een hoogst schilderachtig aanzien verleenen. Deze soort van olmen verschilt van de onze in den bijzonderen groei harer takken en schijnt mij ook slechts eene bastaardsoort te zijn — *ulmus americana*. — De huizen zijn, uitgezonderd het opene plein, waar men de koopwinkels vindt, meest door grasperken of tuinen van elkander gescheiden, gewoonlijk ook door hooge boomen overschaduwd. Zij zelve en derzelver naaste omtrekken worden met de grootste zorgvuldigheid onderhouden, en men kan zich naauwelijks iets fraaijer van dien aard voorstellen. Paleizen moet men zeker hier niet zoeken. Op het land zijn de huizen meest van hout gebouwd, maar van binnen gemakkelijk en warm ingerigt.

De trots en roem van *Northampton* is de berg *Holyock*, tegen over het dorp, aan de andere zijde van den vloed gelegen. Op den eersten helderen dag deden wij eenen uitstap derwaarts. Zijne hoogte is niet aanmerkelijk, welligt duizend voet boven de oppervlakte der zee, doch het hoogste punt vrij steil. De weg, die vroeger eenigzins gebaand was, om het opklimmen gemak-

kelijker te maken, is thans zeer in verval; en zelfs eenen geoefenden bergklimmer mag het opkomen van deze steilte zwaar vallen. Het uitzigt is in der daad voortreffelijk en, trots de niet zeer aanmerkelijke hoogte, uitgestrekt. De voorname schoonheid van het landschap bestaat in het, zich met velerlei krommingen uitbreidende dal van den *Connecticut*, waarin *Northampton*, van rijke velden en grazige weiden omgeven, regt tegen over den beschouwer ligt. De aanblik van dezen omtrek herinnert mij levendig onze Europesche landschappen. De akkers aan beide zijden van den vloed zijn namelijk niet door die eenvormige houten schuttingen, welke men in *Amerika* bijna overal vindt en die wegens het op de straten rondom weidende vee ook noodig zijn, afgescheiden, maar in eene bonte mengeling en aangename afwisseling zaamverbonden. Een weinig boven *Northampton* maakt de rivier eene belangrijke bogt en vormt daardoor eene soort van schiereiland, 't welk het dorp *Hadley*, dat met zijne lange, breede hoofdstraten schuins over ligt en aan beide kanten den vloed nadert, omgeeft. De brug van *Northampton* voert over den *Connecticut*, daar, waar hij om het schiereiland henen strijkt. De vloed is vrij groot en slingert zich vreedzaam om het vruchtbare dal, terwijl hij vele zoodanige bogten, als de bovengemelde, maar vooral eene zeer sterke beneden *Northampton* maakt. De afstand van beide hoofdbogten mag welligt een kwartier uurs bedragen, maar de rivier neemt eenen omweg van meer dan een uur. Tot scheepvaart dient hij weinig; op vele plaatsen is hij te ondiep en dikwijls te snel. Naar het zuiden

kan men zijnen loop verre weg volgen, op heldere dagen ligt van acht tot tien uren wijd. Ook beweert men van zelfs in de verte twee heuvels te kunnen onderscheiden, die in de nabijheid van *New-Haven*, zeer digt aan de *Zond* liggen, welke den Staat *Connecticut* van *Long-Island* scheidt. De bergen in den omtrek bieden meest schoone vormen aan, zijn ook niet zoo onbeduidend als de kleine heuvels, waarover wij op onze reis van *Worcester* naar *Northampton* zoo vaak te klagen hadden, en onderscheiden zich door eene fraaije boschaadje. Mijn broeder, die de eerste jaren van zijn verblijf in *Amerika* in *Northampton* doorleefde, meende in eene der bergschakels eene gelijkvormigheid met de Blaauwe, in de nabijheid van *Freiburg* in *Breisgau* te vinden; en menigen morgen, als hij aan het venster stond, van waar hij het uitzigt op deze bergschakel heeft, kwam hem het vaderlijke huis met al deszelfs herinneringen voor den geest.

Toevallig gebeurde het, dat er gedurende mijn verblijf in *Northampton*, in het daaraan grenzende collegie *Amherst*, eene akademische plegtigheid plaats zou hebben, waarbij een medelid van het Congres, CALEB CUSHING, verzocht was eene redevoering te houden, en ik greep met vermaak die gelegenheid aan om eenen der belangrijkste Amerikaansche redenaars te hooren. De rede was eigenlijk voor eene vereeniging bestemd, uit de jonge lieden gevormd, die het collegie jaarlijks verlaten en na het einde van het studiejaar bij deze inrigting eene bijeenkomst houden. Mannen, die in de Staatkunde of in de wetenschappen zijn vermaard geworden, worden bij zulke gelegen-

heden versocht redevoeringen te houden, en zij doen dit veelal gaarne, voor zoo veel zij zich daardoor bij het volk aangenaam kunnen maken. De reis naar de omtrent twee uren afgelegene plaats gaf bij schoon weder veel genoegen. Wij bevonden ons in het gezelschap van beminnelijke Amerikaansche vrouwen, van wie wij ons evenwel aan de deur moesten scheiden. Aan heeren toch is het binnenkomen eerst vergund, als de optogt der intrekkende medeleden van het gezelschap heeft plaats gehad. Wij schikten ons in ons lot en sloten ons demoedig aan den optogt aan, die zich in de nabijheid des gebouws van het collegie had gevormd en van daar, onder geleide van muzijk, eerst den president en redenaar afhaalde en zich daarna met langzamen feestelijken tred naar de kerk begaf. De langzame gang over het opene stuivende plein in de heete namiddagzon was juist niet zeer aangenaam, maar gelukkig bekwamen wij in de kerk goede zitplaatsen. De wijze, waarop bij zoodanige gelegenheden, zonder policiebeambten, die men hier, gelijk bekend is, niet heeft en die men ook bij het vreedzame volkskarakter niet zeer behoeft, de orde gehandhaafd wordt, vond ik zeer gepast. Het deel van de studenten der inrigting, dat aan de spits van den optogt was voortgetreden, hield aan de kerkdeur stil en maakte front. Het overige deel, dat volgde, stelde zich in twee gelederen, door welke het eerst de Honoratiores, die aan het einde van den optogt waren, in de kerk gingen en de overigen volgden. Op deze wijze geschiedde alles in de beste orde. De Redenaar sprak over populaire welsprekendheid. Bij mijne, toen nog zeer ge-

ringe kennis van het Engelsch, verstond ik niet genoeg om mij zelven eenige uitspraak over het gesprokene te veroorloven; welke buitendien, bij den zeer gevestigden naam dezes mans als eenes goeden en sierlijken sprekers in de kamer der Representanten, wel van geen gewigt zou zijn. De plegtigheid begon en eindigde met gebed. Wel kon ik de keus der muzijkstukken juist niet zeer passende voor de gelegenheid vinden en wel het minst de wals, die mede werd gespeeld. De bijeenkomst was zeer talrijk. Bijzonder waren er vele dames opgekomen, van welke de galerij der kerk geheel en ook een deel der lagere zitplaatsen werd bezet. De voorregten, welke zij genieten, maken haar zeker het bezoek van zoodanige plaatsen gemakkelijk en aangenaam. Wat mij bij deze gelegenheid verraste, was de algemeene, door de bijeengestroomde menigte bewezene deelneming aan eene plegtigheid van dien aard.

Daar zoodanige inrigtingen, als collegiën, van bijzondere personen ondernomen worden, zoo moeten zij natuurlijk in gunst staan bij het publiek, anders konden zij zich niet staande houden. Maar ook met deze gunst verbindt zich te gelijk eene levendige deelneming. — Wij vonden onze paarden met de kales, die wij intusschen, naar Amerikaansche wijze, aan eene heg gebonden hadden, vreedzaam staan en volbragten onze terugreis even gelukkig en aangenaam.

Daar ik den lezer nu eens in een Opvoedings-Instituut gebragt heb, zoo wil ik hem verzoeken mij in eene bijzondere school te verzellen, welke, voor de bloeijende jeugd der schoonen van *Northampton* bestemd, den naam van Akademie

draagt. Het gebouw is in den Gothischen stijl aangelegd, in de hoeken met kleine torentjes voorsien en van binnen, zoo het schijnt, zeer doelmatig ingerigt. De ingang leidt in een binnenvertrek, dat zijn licht van boven ontvangt en der opzigteres als ware het tot eene kamer voor hare waarnemingen dient: van de gansche overige ruimte van den grond is gebruik gemaakt voor grootere en kleinere vertrekken. Wij woonden de uren van het onderwijs in verscheidene vakken bij. In de meest talrijke klassen is de Lankastersche leerwijs ingevoerd. Tot mijn verdriet zag ik, dat de onderwijzeres bijna geheel geene acht gaf op de houding der meisjes bij het schrijven, zoodat zij scheef en krom, met het gezigt na genoeg aan het papier rakende, voor de schrijftafel zaten. Bij vele bespeurde ik ook reeds eene kromming van den rug, welke gewis door de slechte houding was verwekt. Een verbannen Pool gaf onderrigt in het Fransch. Ik verwonderde mij over de goede uitspraak zijner discipelinnen. Het komt mij intusschen voor, alsof het aanleeren van het Fransch den Amerikanen over het geheel gemakkelijker, dan den Engelschen valt. Voornamelijk interesseerden mij de dansoefeningen, welke ik zeer gepast vond, zoo wel voor de vorming des ligchaams, als de ontwikkeling van het gehoor. Er worden namelijk geene walsen, contredansen en dergelijke, maar eenvoudige bewegingen op de maat geleerd, waarin ik de scholieren, naar den klank van een in eene aangrenzende kamer gespeeld klavier, vrolijk in de zaal zag rondhuppelen.

Meer dan het uiterlijke van dit dorp, dat voor

het overige juist niet het schoonste onder de schoone is, moet de staat des gezelligen levens in hetzelve, gelijk in het algemeen in deze afgelegene deelen des lands, den Europeaan verrassen. Het is naauwelijks te gelooven, hoe groot hier het getal dergenen is, voor wie gezellig verkeer eene behoefte is geworden en wier ontwikkeling en levenswijs ook daarvoor is ingerigt. Het meerendeel der dorpsbewoners is, zoo al niet in eenen toestand van onafhankelijkheid, nogtans vrij welvarend, zoodat beroepsbezigheden en zorgen voor bestaan bij lang al hunnen tijd niet vorderen of innemen. Dikwijls zijn het lieden, die door handel en gewin in de groote zeesteden eenig vermogen verworven en zich daarna met hunne familiën naar hunne geboorteplaats terug begeven hebben, om daar in rust en vrede hunne inkomsten te verteren. Van hunne jeugd af aan zijn zij aan een gezellig verkeer gewoon. Het is hun onontbeerlijk geworden en zij zetten het dienvolgens ook in hun dorpsleven voort. Op deze wijs vereenigen zich in deze kleine plaatsen eene menigte gezinnen, die eenen zeer goeden en aangenamen omgang vormen. De dochters van zoodanige lieden zijn zeer wel opgevoed, hebben eene grondige schoolvorming ontvangen, en bezitten lust voor lektuur. Daarbij hebben zij meestal veel gezellig talent, voor welks ontwikkeling het hun aan geene gelegenheid ontbreekt, daar men zeer dikwijls gezelschap ziet. De onbelemmerde omgang tusschen de jonge lieden van beide geslachten geeft aan de meisjes te gelijk eene openheid en onbevangenheid, die eenen vreemdeling in den aanvang moet verrassen, doch welke hij later

ongaarne mist, daar het gesprek door dezelve gemakkelijk en aangenaam wordt. Één gebrek doet zich in deze kringen gevoelen, dat nogtans in de betrekkingen ligt en niet te veranderen is. Het ontbreekt namelijk aan jonge mannen, van welke de meeste zijn uitgeweken om in het Westen of in de steden een bestaan te zoeken en die slechts terug komen om eene der vriendinnen hunner jeugd als vrouw met zich weg te voeren. In al deze dorpgezelschappen wordt uit dien hoofde het vrouwelijke geslacht wat te sterk in getal vertegenwoordigd. Ik kwam in deze kringen, niet als een onbekend vreemdeling, terwijl mijn broeder mij daar binnen leidde, maar werd van velen bijna als een oud bekende ontvangen. Ik kan dienvolgens welligt van meer aangename ondervindingen gewagen, dan andere vreemdelingen, die zich in zulke gunstige omstandigheden niet bevonden. Zal men het gelooven, dat ik in *Northampton* een avondgezelschap bijwoonde, waarin eene tooneelvertooning vrij goed werd uitgevoerd? — Op denzelfden avond ging ik nog in een ander grooter gezelschap, dat meer naar eene Engelsche *rout* geleek. Voor het overige heeft dit dorpsleven zijne schitterende zijden meer in den zomer, wanneer men altijd vele gasten heeft, terwijl in den winter een deel der bewoners zich stadwaarts begeeft om bij zijne vrienden de vermaken der groote wereld te genieten. Ook houdt het winterweder velen in huis, of maakt althans het uitgaan moeijelijk en lastig.

VIERDE HOOFDSTUK.

Verblijf in Cambridge. *De Harvard-Universiteit.*

Tegen het einde der maand Augustus, ging ik met mijnen broeder naar zijne woonplaats *Cambridge*, een dorp in de nabijheid van *Boston*, den zetel der *Harvard*-Universiteit, werwaarts pligt hem, als daar aangestelden professor, wederriep, daar de vacantie ten einde liep en de promotie en andere feestelijkheden hem wachtten. De *Harvard*-Universiteit is de oudste inrigting van dien aard in de Vereenigde Staten. De pelgrims (zoo noemden zich de Dissenters, die wegens vervolgingen om de godsdienst *Engeland* moesten verlaten) landden in 1620 te *Portsmouth* en vestigden reeds in 1637 dit Opvoedings-Instituut, dat, in den aanvang, naar de behoeften dier kleine maatschappij, vrij onbeduidend was, maar door giften en bijdragen telkens meer werd verrijkt en uitgebreid, en altijd den eersten rang onder soortgelijke inrigtingen in de Vereenigde Staten vrij wel heeft gehandhaafd en behouden. Daar ik, gedurende een oponthoud van vijf maanden in *Cambridge*, gelegenheid had, om met de inrigtingen der Universiteit wat naauwkeuriger bekend te worden, en daar alle stichtingen van dien

aard in de gansche Unie op gelijken voet bestaan, zoo kan eene beschrijving daarvan dienen om den lezer eenig begrip van de Noord-Amerikaansche Universiteiten in het algemeen te geven.

Op de wijze, waarop de *Harvard*-Universiteit ontstaan is, ontstaan in de Vereenigde Staten nog immer van tijd tot tijd soortgelijke stichtingen. Een tal bijzondere personen, die het oogmerk hebben om eene soodanige te vestigen, vereenigen zich te zamen en wenden zich dan aan de Wetgevende Vergadering van den Staat om eene volmagt (charter) te verkrijgen. Dit *charter* geeft geene voorregten, maar slechts eene vergunning. Doch zonder dezelve kunnen genootschappen geene openbare onderneming tot stand brengen. Spoor- of straatwegen en bruggen zijn hier in hetzelfde geval, als inrigtingen voor hooger onderwijs. Zoodra het charter gegeven is, bestaat de stichting van regtswege, kan zij eigendom verwerven en bezitten, en behoudt zij ook na den dood van hare eerste stichters haar bestaan.

Het bestuur der *Harvard*-Universiteit is in de handen van twee Magten, van het Ligchaam en den Raad der Opzieners (*board of overseers*). Het Ligchaam, dat uit den Voorzitter der stichting, vijf medeleden en den rentmeester bestaat, heeft het Uitvoerende Bewind, terwijl de Raad der Opzieners van datgene wat in den loop des jaars is voorgevallen, rekenschap te vorderen en het gedane te bevestigen of te verwerpen heeft. De professoren hebben met het bestuur niets te doen. Zij kunnen nogtans voorslagen en aanbevelingen indienen, en bij veranderingen van het innerlijke der inrigting is hunne stem natuurlijk van veel

gewigt, hoewel zij slechts eene adviserende is. De medeleden van het Ligchaam en den Raad der Opzieners worden uit al de deelen des lands benoemd. Vaste medeleden der laatstgenoemde Magt zijn de Gouverneur van den Staat, zijn plaatsvervanger, de medeleden van den Senaat en de Spreker van het Lager Huis; de overigen worden gekozen. De President en de rentmeester moeten in *Cambridge* wonen, daar de onmiddelbare leiding der dagelijksche bemoeijingen in hunne handen is. Het vermogen der stichting is thans zeer belangrijk. Het bedraagt omtrent zevenmaal honderd duizend daalders of nagenoeg drie en eene halve millioen Fransche franken, waarbij de waarde van de gebouwen der collegiën, van den daaraan grenzenden grondeigendom en der verzamelingen niet mede is gerekend. Onder de laatste is vooral de bibliotheek vrij talrijk en bevat omtrent veertig duizend banden. Daar veel van giften afkomstig is, waaraan bijzondere bepalingen verbonden zijn, zoo kan men zeker van alles dat gebruik niet maken, wat men anders wel zou wenschen.

De Universiteit bestaat uit de volgende afzonderlijke stichtingen: het eigenlijke collegie, eene godgeleerde en regtsgeleerde school, die beide in *Cambridge* zijn en eene geneeskundige, die ook tot de Universiteit behoort, maar in *Boston* is. Het collegie houdt het midden tusschen de philosophische faculteit eener Duitsche Universiteit en de hoogere klassen van een Gymnasium. Om er lid van te kunnen worden, moet men een, doorgaans streng, examen afleggen. Getuigenissen van lagere scholen, welke niet onder het toezigt der

Universiteit staan, worden als van geen belang geacht. Daar alle cursus een jaar lang zijn, zoo vindt het onderzoek, ter opneming vereischt, gewoonlijk maar ééns in het jaar plaats en wel eenige dagen vóór het begin van het nieuwe leerjaar. De gewone ouderdom bij de aankomst is die van zestien jaren, en, daar het collegie in vier klassen verdeeld is, in iedere van welke men een jaar blijft, zoo verlaten de jonge lieden de stichting zelden, vóór hun twintigste jaar. De tucht en het opzigt over de studenten is in de handen der Faculteit, welke uit de professoren en den Voorzitter is zaamgesteld. Bevorderingen, belooningen enz. zijn ook alleen van hen te wachten. Voor de huisvesting der studenten zijn verscheidene, aan het collegie in eigendom toebehoorende gebouwen geschikt, waarin zij tegen eene matige huur voegzame kamers kunnen vinden. Voor het overige zijn zij geenszins gedwongen in deze gebouwen te wonen. Hebben zij hunne ouders te *Cambridge*, zoo blijven zij natuurlijk bij dezelve. Buitendien heeft men altijd kosthuizen, die van den President de vergunning bekomen hebben om studenten in te nemen. Alle, zoowel die in de gebouwen van het collegie, als die elders wonen, zijn aan eene vrij gestrenge discipline onderworpen. Eene klok roept hen des morgens in de kapel tot het gebed. Hetzelfde heeft des avonds plaats. Daar de professoren en studenten alle in de nabijheid van het gebouw wonen, waarin zich de gehoorzalen bevinden, zoo worden de voorlezingen ook altijd door de klok aangekondigd. Het aantal uren, welke de studenten iederen dag moeten bijwonen, is van

geenen grooten omvang. Doch de jonge lieden worden te huis zeer bezig gehouden, met voorbereidingen tot de lessen en met bearbeiding van opgaven. Iedere der vier klassen is in ordes verdeeld, welker getal geëvenredigd is naar de menigte der scholieren en naar de soort van onderrigt. Deze schikking vordert natuurlijk een grooter tal van leeraars, maar maakt hun het overzigt over hunne scholieren gemakkelijk. Iedere klasse bevat gewoonlijk omtrent vijftig en eene orde alzoo minder dan twintig studenten. De leeraars houden in hunne uren zelden eene voor allen gemeene voordragt, maar bemoeijen zich veel met elk in het bijzonder, wiens opstellen zij hooren, enz. Zelfs in de Mathesis en dergelijke vakken, vindt geen gemeen onderrigt plaats, 't welk de ongelijke voorbereiding der scholieren ook moeijelijk zou maken. De jonge lieden doen over het geheel veel vlijt en ijver blijken en schijnen de bewustheid bij zich om te dragen, dat zij tot hun eigen best aan den arbeid gehouden worden. Hiertoe werkt gewis veel mede, dat men het gebruik van zoo vele uren des daags geheel aan henzelven overlaat, wat hun vroeger aanleiding geeft om uit eigene aandrift bezig te zijn. Deze wijze van onderrigt heeft voor het overige dit voordeel, dat de scholieren niet slechts begrippen van anderen opnemen en herkaauwen, maar ook tot zelfdenken worden opgeleid.

Nadat de studenten vier jaren in het collegie zijn geweest, worden zij met den titel van *Bachelors of arts* ontslagen, en in het algemeen geeft men aan al degenen, die in een collegie gestudeerd hebben, den titel van *Graduates*. Aan het einde

van het eerste jaar, na hun ontslag, kunnen alle *Bachelors of arts* zich om eenen hoogeren graad aanmelden: *Master of arts.* Men heeft hiertoe geene bijzondere qualificatie noodig. Het is genoeg, dat men slechts de gevorderde aanvraag doe. Al de gegradueerden van het collegie hebben, als zoodanige, het regt om zich in het zoogenaamde gezelschap: Q, B, K te doen aannemen, een gezelschap, dat als een band dient om de medestudenten onderling en met de stichting vereenigd te houden. Jaarlijks heeft er bij den aanvang van den cursus eene bijeenkomst plaats, welke met eene redevoering, een gedicht en een' middagmaaltijd wordt gevierd. Eene zoodanige, voor eene gelijksoortige vereeniging bestemde rede, was die, welke ik in *Amherst* van CALEB CUSHING hoorde.

De godgeleerde school is van veel lateren oorsprong; zij werd in den jare 1824 gesticht. Door dezelve wordt aan het collegie een godsdienstig bestaan gegeven en, daar de leeraars der school tot de Unitarieërs behooren en zij in de kapel van het collegie prediken, zoo wordt de geheele stichting als van dien kerkelijken aanhang beschouwd. Het gevolg hiervan is, dat ouders, die tot andere sekten behooren, schromen om hunne zonen naar het collegie van *Cambridge* te zenden. De jonge lieden, die zich aanmelden om tot de Theologische school te worden toegelaten, moeten vooraf een examen in de Hebreeuwsche taal afleggen. Zijn zij geene *Graduates*, zoo moeten zij zich nog aan een onderzoek in de vakken, die in het collegie voorgedragen worden, onderwerpen. De studenten wonen in een bij-

zonder gebouw; evenwel kunnen zij ook buiten hetzelve in de nabijheid wonen. De studie-tijd is op drie jaren gesteld. Er zijn drie klassen, en in iedere blijft men een jaar. Aan het einde van dien tijd heeft er eene soort van examen plaats. De candidaten moeten voor het minst door eene preek bewijzen, dat zij wat geleerd hebben. Doch ik geloof, dat er nooit een voor onbekwaam verklaard wordt, en ook hoort men niet, dat er in eene klasse zitten blijven. Dit komt ten deele daarvan daan, dat het onderwijs meer eenen schoolschen gang blijft houden. De studenten worden telkens door de professoren geëxamineerd, bekomen regelmatige opgaven en zijn in hunne werkzaamheden weinig overgelaten aan zichzelven.

De regtsgeleerde school bestaat eerst sedert weinige jaren. Voorheen gingen de jonge lieden slechts bij eenen advokaat en bekwamen op diens kantoor eene soort van leertijd, omtrent op gelijke wijze als het nu nog menigmaal aanstaande artsen doen, behalve dat deze dan toch gewoonlijk in den winter voorlezingen hooren. De Juristen zijn in het geheel niet verpligt in bijzondere gebouwen te wonen, en in iedere betrekking veel onafhankelijker. De cursus is tweejarig en na het einde van denzelven is ieder student geregtigd tot den titel van: *Bachelor of Law*, welken hij ook van de Universiteit verkrijgt. Om te worden aangenomen, behoeft men niets meer, dan een getuigschrift van goed zedelijk gedrag en een bewijs van vroegere studieën. Het getal bedraagt welligt vijftig of zestig. De godgeleerde school heeft daarentegen meestal zoo vele studerenden niet.

De geneeskundige school is van vrij wat beteekenis. Het getal professoren is toereikend, ziekenhuis en anatomie in zeer goeden staat; dan helaas! ook hier is de studeertijd te kort. De collegiën worden in den winter maar vier maanden lang gehouden. In den zomer worden geene lessen in het geheel gegeven. Bij de inschrijving der studenten vindt in het geheel geen examen plaats en men vraagt er niet naar, of de jonge lieden zich al of niet behoorlijk hebben voorbereid. Ieder student daarentegen, die den graad van Doctor wil verkrijgen, moet twee cursus in de stichting doorgegaan en zich drie jaren in het huis van eenen praktizerenden arts met de studie der geneeskunde bezig gehouden hebben. Het onderzoek is van tweeërlei aard, een opentlijk en een afzonderlijk, en vier weken vooraf moet de candidaat een opstel inleveren over een geneeskundig onderwerp. Voor het overige vinden hier ook afwijzingen plaats.

Ten tijde onzer aankomst te *Cambridge*, was de viering van het tweede eeuwfeest dezer stichting aanstaande en werden daartoe groote toebereidselen gemaakt. Alle gegradueerden der Universiteit werden genoodigd en, daar derzelver aantal zoo groot is en zoo velen zich reeds verklaard hadden van te willen komen, zoo konden er maar weinige gasten gevraagd worden. De plegtigheid werd met eene redevoering van den President JOS. QUINCY geopend, waarin hij de geschiedenis der stichting voordroeg. Na dezelve ging men aan den maaltijd. Op een der grasperken achter de kapel, waar men eene zachte helling vond, had men eene verbazend groote

tent opgerigt, op welker achtergrond het redenaars-gestoelte stond, van verhevene zitplaatsen omgeven, op welke mannen van aanzien en zij, die met de regeling van het feest belast waren, plaats namen. Om dit middelpunt sloten zich de tafels en banken, in de gedaante eener halve maan, en krachtens den hellenden grond amphitheatersgewijze, zoodat zelfs diegenen, die op de achterste stoelen zaten, in staat waren den redenaar en den President te zien. De opentlijke maaltijden der Amerikanen zijn geheel van gelijken aard en houden denzelfden gang als die der Engelschen. Het eerste deel is geheel aan de bevrediging van honger en dorst gewijd. Doch, zoodra de kaauw-organen maar eenigzins tot rust gekomen zijn, vangen de redevoeringen aan, die dan ook, door muzijk afgewisseld, tot het einde van den maaltijd duren. De meesten der aanzienlijken van *Massachusetts* waren hier bijeen. Natuurlijk werden hunne gezondheden gedronken en zij gaven bescheid met korte woorden, die ook weder met toasten eindigden. Zoo sprak onder anderen EVERETT, Gouverneur van den Staat en vroeger professor in *Cambridge*. Men houdt hem voor een' der gelukkigste redenaars bij zoodanige gelegenheden, en hij weet zich altijd zoo vóór te doen, alsof hij geheel onvoorbereid sprak. Hij draagt daarbij zoo goed vóór, dat zeker veel, wat bij eenen anderen niet meer dan goed zou schijnen, door hem gesproken, voortreffelijk schijnt te wezen. Nog sprak DAN WEBSTER, candidaat voor den Voorzitters-stoel. Dan men wil, dat hij zich bij zulke gelegenheden niet gemakkelijk uit, en niet wel genoeg door kleinigheden weet te be-

hagen. Zijne welsprekendheid schittert alleen bij groote staatkundige onderwerpen. Hij spreekt dan als een God, dat wil zeggen, hij is onwederstaanbaar in zijne bewijsvoering voor allen, die niet vooraf besloten hebben om zich niet te laten overtuigen. Voorts spraken vele anderen; maar ongelukkig eindigde het feest niet zonder alle stoornis. Eene uitdrukking van WEBSTER, die slechts eene algemeene strekking had, beleedigde een' gast uit *Charleston*, die zich daarop verwijderde. Zijne vrienden intusschen billijkten zijn weggaan niet, en zoo had de zaak verder geene gevolgen.

's Avonds was er groote illuminatie, en geheel *Boston* was naar *Cambridge* gekomen om dezelve te zien. De gebouwen, waarin de studenten wonen, en de kapellen waren rijkelijk met lampen voorzien. Daar ook de vele vensters eene groote menigte derzelve plaatsen konden, zoo deed dit algemeen eene regt goede werking. Ook waren verscheidene bijzondere woningen in het dorp verlicht. Er was over het geheel eene opgewektheid en een gejuich onder het volk, als of er een groot volksfeest werd gevierd. In het huis van den President was een groot gezelschap en ieder drong daarin om hem, dien men bijkans als den plaatsvervanger der stichting beschouwde, wier geboortedag heden gevierd werd, geluk te wenschen. De dames deden zich hier natuurlijk in grooten getale vinden, te meer, daar men haar bij den middagmaaltijd geene plaats had kunnen aanwijzen, van waar zij de redevoering hadden kunnen hooren. De naastvolgende dagen waren alle bladen met beschrijvingen van den gelukkigen

gang en afloop der feestviering in *Cambridge* gevuld. De naar alle kanten zich verspreidende deelnemers leverden daarvan talrijke berigten, en het duurde werkelijk eenen geruimen tijd, eer er van de zaak niet meer werd gesproken.

VIJFDE HOOFDSTUK.

De geneeskundige inrigtingen te Boston. *De begrafenisplaats.*

In al dien tijd had ik *Boston* nog weinig leeren kennen. Daar ik het voornemen had eenen geruimen tijd in *Cambridge* te blijven, dat maar drie mijlen van die stad verwijderd ligt, zoo stelde ik veel uit. Evenwel werd ik met de geneeskundige inrigtingen weldra vrij naauwkeurig bekend. In het *Massachusetts*-hospitaal zijn de professoren der school als artsen aangesteld en houden uit dien hoofde daar hunne klinische lessen. Het gebouw is geheel uit graniet opgetrokken en heeft eene vrij goede ligging. Men mag welligt op het uitwendige aanmerken, dat de eene façade wat te kostbaar is. Zij heeft vrij hooge zuilen van graniet, en in stede daarvan had men eenige ziekenkamers meer kunnen vervaardigen. Het getal bedden mag op omtrent honderd gerekend wor-

den, hetwelk niet wel voldoende schijnt voor eene stad van nagenoeg tachtig duizend inwoners, vooral daar voor het minst een derde deel derzelve door lijders, die betalen, wordt ingenomen. Nogtans is dit geringe tal daarom toereikend, vermits er in betrekking tot dat der inwoners slechts weinigen gevonden worden, die verpligt zijn van de vrijbedden gebruik te maken. De minste prijzen zijn wekelijks van drie tot vijf daalders. Kranken, die dit verlangen, kunnen kleine kamers alleen voor zich bekomen; en deze kamertjes zijn zeer gezocht, bijzonder van hen, die van verre komen en eene heelkundige behandeling vereischen. De prijzen zijn zeer gering, in vergelijking met hetgene zieken in een logement betalen moeten. Buitendien hebben zij den doctor en de geneesmiddelen voor niet; 't welk ook geene kleinigheid is. Nergens zag ik een ziekenhuis, dat met dit kon wedijveren in zindelijkheid, goed voedsel, zorgvuldige oppassing en hulpmiddelen van allerlei aard. Ten gevolge der rijke begiftiging, is de stichting geheel onafhankelijk geworden en de inkomsten met de bijdragen der kranken, die betalen, zijn toereikende om de uitgaven te dekken. Men spaart uit dien hoofde niets, zoodra iets door den geneesheer voor den zieke noodig wordt gevonden.

Eenigen tijd later bezocht ik het gesticht voor krankzinnigen, dat den naam van *M'clean Asylum* draagt, ter eere van zekeren M'CLEAN, die voor eene zoodanige stichting honderd duizend daalders bij zijnen dood naliet. Het ligt op eenen fraaijen heuvel, in de nabijheid van *Boston*, tusschen *Lechmere-point*, aan de rivier *Mystick*. Het uit-

zigt op de stad is ten hoogste aangenaam en de keus der plaats zeker zeer doelmatig. De gebouwen van het gesticht zijn op de spits des heuvels. De hellingen, die vooral naar de zijde der stad te klippig tot in het water afvoeren, zijn tot tuinen en velden aangelegd en bieden groote plekken aan, waar de kranken zich in de vrije lucht bewegen en met spel en arbeid zeer gepast worden bezig gehouden. Het gesticht bestaat uit drie gebouwen. Het middelste, dat op zich zelve staat en zijne voorzijde tegen *Boston* heeft, dient tot woning voor den arts en voor de opzigters. Aan beide zijden staan, in regte hoeken tegen het middelgebouw, twee aan elkander beantwoordende huizen, die bijna de vleugels van het middelste vormen, maar veel te lang zijn, in verhouding tot de geringe breedte van het middeldeel. De linkervleugel is voor de mannen, de regter- voor de vrouwen bestemd. Beide moeten op gelijke wijs zijn ingerigt. Wij zagen nogtans alleen den vleugel der mannen. Elke heeft drie verdiepingen, iedere van welke eene bijzondere afdeeling van kranken bevat. De benedenste nemen de onherstelbaren in. In de middelste worden de meer gezonden, en niet zoo hopeloozen opgenomen. In de bovenste bevinden zich de reconvalescenten. Ieder kranke heeft eene kamer, voor zich, waarvan de deur op eene galerij uitkomt, die voor wandeling dient. De kamers bevatten meest maar één bed, die der reconvalescenten ook tafel en stoelen. Bovendien is op iedere verdieping eene gezelschaps- en eene eetkamer, eene bevloerde ruimte en een geheim gemak. Het laatste heeft eene zeer gepaste inrigting voor de,

zuivering der lucht. De deur, welke naar binnen gaat, wordt niet aanstonds geopend in eene vrije ruimte, maar de muur maakt eene bogt, welke beantwoordt aan die, welke de deur bij het open doen beschrijft, zoodat deze naauw gesloten blijft. Op deze wijze kan de lucht in het geheim gemak niet aan desselfs zijden uitwijken, maar is genoodzaakt, door de zich daarin bevindende opening weg te stroomen. Bij het sluiten wordt daarentegen in het gemak eene luchtledige ruimte gevormd, en de lucht moet er van buiten instroomen. De deur gaat natuurlijk verder open, dan de buiging in den muur reikt; anders kon niemand in de achterste ruimte geraken. Daar, waar de muur eindigt, gaat zij, als iedere andere, open. Zeer gepast kwam mij ook de inrigting voor, dat op iedere verdieping buizen zijn aangebragt, waardoor het vuilnis naar beneden gevoerd kan worden. Op iedere verdieping zijn drie kamers voor rijke patiënten bestemd, die veel beter ingerigt en met eene wandelgalerij verbonden zijn. Deze kranken eten meest aan de tafel van den geneesheer, als hun toestand dit vergunt. De prijs voor deze kamers is van tien tot vijftien daalders, de oppasser daar onder begrepen. Voor de overige kamers is de minste prijs drie daalders, welke tot op zeven stijgen kan. De betalingen worden naar den toestand van het vermogen der kranken bepaald. Bovendien komen er ook nog buitengewone uitgaven voor. Zoo moeten b. v. de kranken de borden, die zij breken, betalen enz. Verschil in het eten maakt men niet, met dit onderscheid alleen, dat enkele kranken, zoo als reeds is aangemerkt, aan

de tafel van den geneesheer eten kunnen. In het geheele gesticht heerscht groote zindelijkheid. Een koepel boven de derde verdieping, waar ik vele kranken met verschillenden arbeid bezig vond, is voor werkplaats geschikt. In den zomer worden zij bij voorkeur, als hun toestand dit veroorlooft, aan veldarbeid gehouden.

Gansch in de nabijheid van *Boston* is ook de eerst kortelings ingerigte begraafplaats gelegen, aan welke men den naam van *Mount Auburn* heeft gegeven. Dezen aanleg, waardoor een diep gevoeld gemis verholpen werd, heeft de stad aan een bijzonder gezelschap te danken, 't welk, door middel van actieën, de kosten der inrigting zamenbragt, waarbij men geen eigen voordeel beoogde, ofschoon de uitgaven voor aankoop van den grond, gelijk die voor inrigting en verfraaijing, weldra door den verkoop der grafplaatsen zijn gedekt geworden. Men heeft van een vrij aanmerkelijk stuk lands, dat aan den eenen kant aan de *Charles*-rivier raakt, voor de plaats gebruik gemaakt en dezelve omheind. Van de boschaadje, welke het grootste deel van den grond bedekte, heeft men slechts zoo veel weggebakt, als noodig was om paden aan te leggen. Vrij wel in het midden verheft zich een heuvel, van waar men een zeer aangenaam uitzigt heeft.

Ten tijde, dat ik daar mijn eerste bezoek deed, werd dit uitzigt nog verfraaid door den rijkdom der kleuren, een gevolg van den Amerikaanschen herfst. Zoodra het namelijk begint te vriezen, vangt eene kleurverwisseling der meeste boomen aan. De ahornsoorten maken het begin en derzelver bladeren bekomen vóór en na al de nuan-

aan der roode kleur. Weldra volgt de *sumak*; sommige worden geel, andere bruin. Zelfs aan het gras laat zich eene neiging tot roodworden bespeuren, op de weiden namelijk, die afwisselend aan het zeewater en de lucht zijn blootgesteld. De dennen en pijnboomen blijven hunne oude kleur behouden. Men vindt uit dien hoofde allerliefste kontrasten en verbindingen, waarin de natuur dikwijls zonderbaar en als voorbedachtelijk speelt. Men ziet hier eene slingerplant — *ampelopsis* — die zich vaak om de stammen van groote boomen kronkelt en bijzonder gaarne de dennen kiest. Daar nu derzelver bladen in den herfst een sterk donker rood aannemen, zoo geeft dit aan den boom een eigen voorkomen, terwijl zijn stam rood en zijne takken groen zijn. Na dezen kleurwissel blijven de bladen voor het overige nog lang aan de boomen en men behoudt het vreemde schouwspel van een rood landschap, weken lang voor oogen. Ten laatsten evenwel verliezen de bladen derzelver heldere bonte kleuren, worden bruin en vallen af. Ik heb het beproefd zulke roode bladen gedroogd in hunne kleuren te bewaren; doch het is mij niet gelukt.

Aanmerking. Men vindt ook in *Europa* iets van dien aard, maar het laat zich niet vergelijken met datgene, wat men in *Amerika* vindt. Met uitzondering van kersenboomen en eenige weinige andere, heeft men bij ons geene boomen, wier bladeren rood worden. Zij veranderen wel alle meer of minder van kleur, maar de meeste worden bruin of geel. Voor het overige onderscheidt zich de herfst in *Amerika* nog door schoon,

bestendig weder en komt met onzen zoogenaamden nazomer overeen. In *Amerika* noemt men dit jaargetijde — *Indian summer*.

Op den top des heuvels heeft men openingen uitgehouwen, om door middel van dezelve aan uitzigt te gewinnen. Maar het is jammer, dat men het geheele gezigt in het ronde niet heeft mogen bekomen. *Boston* met hare bruggen en torens, hare omliggende steedjes en hare haven vol masten zag, in de avondzon, door eene der openingen vriendelijk tot ons op naar boven. Het is waar, de ligging van *Boston* is zoo schilderachtig, als die van weinige andere steden. Eene opening ter linkerzijde vergunde het uitzigt op *Cambridge*, dat, aan eene kleine hoogte strijkende, zich in de nabijheid der *Charles*-rivier wegtrekt. Het overige uitzigt is wat beperkt, terwijl de oneffenheid van den grond geen vergezigt toelaat.

Een gedeelte van de plaats is in vierkanten verdeeld en bestemd om tot grafplaatsen verkocht te worden. Van een ander deel wordt daarentegen partij getrokken om aan het geheel het voorkomen van een park te geven. Men heeft paden en kleine vijvers aangelegd. Zelfs gaan er rijwegen langs de voornaamste punten. De schoone boomen worden met veel zorg onderhouden en de openingen met jong plantsoen aangevuld. De grafplaatsen zijn vrij groot en niet te zeer opeengedrongen. De opening van dezen begraaftuin geschiedde in het jaar 1833, en sedert dien tijd zijn er vele vierkanten verkocht. Maar de praalgraven zijn nog niet zeer talrijk en bijkans vindt men

daaronder geene prachtstukken. Men heeft hier geene vorsten DEMIDOFF, die zulke kostbare praalgraven kunnen oprigten, als men die te *Parijs* in *Père la Chaise* ziet. De voorname schoonheid der plaats is in datgene gelegen, wat de natuur voor haar deed. De meeste praalgraven zijn eenvoudig, maar altijd met een tuintje of een grasperk omgeven, die met de grootste zorgvuldigheid onderhouden worden.

De aanleg heeft ongemeen veel goedkeuring gevonden, niet slechts bij de rijken, maar ook bij de landlieden van den omtrek. Men gaat niet slechts herwaarts om zich eene liefelijke plaats tot de eeuwige rust te kiezen en de graven van beminde ontslapenen te bezoeken. Velen maken ook, buiten zoodanig oogmerk, gebruik van deze plaats, als eene aangename en belangrijke wandeling. Op schoone dagen ziet men de equipagieën der Bostonners en de wagentjes der gezetene boeren hier in groot getal bijeen, en men vindt wel in den omtrek van *Boston* geene plaats, zoo druk bezocht als deze.

Gansch in de nabijheid der begraafplaats is een bevallig meertje, aan hetwelk op een schiereiland eene herberg staat, waar voor het onthaal der gasten op alle wijzen wordt gezorgd. Het bosch verschaft eene allerliefste wandeling. Ook zijn er booten om op het meer te varen, en vischtuig en visschen in menigte voor de liefhebbers. Evenwel vindt men daar slechts weinige gasten. In den beginne verwonderde het mij zeer, dat men plaatsen van dien aard niet bezoekt. Maar tuinvermaken op Berlijner wijze zijn niet in den smaak des lands.

ZESDE HOOFDSTUK.

Uitstap naar Portsmouth.

Tegen het einde der maand November deed ik eenen uitstap naar *Portsmouth*, de grootste stad in *New-Hampshire*. De afstand bedraagt vijf en zestig mijlen, welke wij met de gewone postkoets in acht of negen uren aflegden. De weg liep over *Salem*, eene vrij belangrijke zee-stad, die vroeger bijkans alleen den handel met *China* en *Oost-Indiën* dreef. Als eene merkwaardigheid wordt het Museum genoemd, waarin zich vele Oost-Indische en Chinesche zaken moeten bevinden. Het is het eigendom eener maatschappij, wier medeleden kaap *Horn*, de zuidelijke punt van *Amerika*, moeten zijn omgevaren. Onze weg bragt ons verder over *New-Berryport*, ook eene plaats van belang, waar eveneens veel scheepvaart bestaat. De haven is goed. Over den *Merrimack* voert hier eene kettingbrug, die zeer sterk en vast gebouwd moet zijn, daar onze zware koets over haar wegratelde, alsof zij van steen ware. Tot nu toe waren wij meest door eenen barren omtrek gekomen. Kleine heuvels, met kale granietrotsen en slecht opgegroeide dennen bedekt, wisselden met schrale

weiden af. Aan uitzigt was niet te denken, en noch het dal, noch de hoogte gaf veel te beschouwen. Doch in de nabijheid van *Portsmouth* was het minder woest, het land was meer vlak en goed bebouwd; hier en daar zag men ook nette boerenwoningen.

Portsmouth zelf is eene zeer aangename stad, wel niet zoo bevolkt als *Salem*; doch met hare breede straten en verstrooid staande huizen beslaat zij eene grootere ruimte. De haven is voortreffelijk, en veel handel wordt ook hier gedreven. Ofschoon de grootste stad in *New-Hampshire*, is *Portsmouth* evenwel de hoofdstad niet. Men heeft daartoe het meer in het binnenland liggende *Concord* gekozen, 't welk ik op eene latere reis leerde kennen. Wij bekwamen eene gewenschte gelegenheid, om ons met de inwoners wat nader bekend te maken. Er had namelijk, op zekeren avond, eene voorlezing over de Schedelleer van GALL in het daar zijnde Lyceum plaats, waarbij wij eene hoogst-talrijke vergadering vonden. Vooral hadden zich zoo vele vrouwen daarheen begeven, dat het voor de heeren aan plaatsen ontbrak. Ongelukkig moet ik bekennen, dat ik de beleefdheid der Amerikanen niet navolgde, maar ongevoelig voor den nood, waarin zich verscheidene schoonen achter mij bevonden, eene goede plaats, welke ik tusschen twee dames had ingenomen, niet afstond. Voorlezingen van dien aard zijn thans in geheel *New-England* aan de orde van den dag. Ieder dorp heeft omtrent zijn Lyceum. Bij den aanvang des winters verzamelt men inteekeningen op voorlezingen. Eene commissie schrijft aan verscheidene geleerden met de vraag, of zij lust

hebben eene of meer voorlezingen te houden. Velen bieden zich daartoe aan, en er zijn er zelfs, die hierop reizen. Daar namelijk alle genootschappen van dien aard zeer goed betalen en een reizend professor eene en dezelfde voorlezing op onderscheidene plaatsen houden kan, zoo is dit een zeer aardige tak van winstgeving. Zulke voorlezingen vinden gewoonlijk alle acht dagen plaats en doorgaans leest niet dezelfde twee achtereenvolgende avonden. Vordert de stof evenwel eene meer uitgebreide behandeling, zoo worden ook wel twee of drie avonden toegestaan. Een zoodanig genootschap voor het doen en hooren van voorlezingen was dan nu ook in *Portsmouth* tot stand gekomen, en een arts had het tot zijne taak genomen om in achtereenvolgende voorlezingen over de wetenschap der Phrenologie uit te weiden.

De zucht voor voorlezingen van dien aard is wel loffelijk op zich zelve en getuigt van geschiktheid en vatbaarheid voor beschavend onderrigt, maar ik twijfel, of daardoor nogtans wel veel wordt geleerd. Althans moest daarbij eene te groote verscheidenheid van onderwerpen vermeden, en altijd slechts een zoodanig gekozen worden, dat van algemeen belang is en geëvenredigd aan den trap van de ontwikkeling der toehoorders, zoo als er dan ook dergelijke voorlezingen in *Duitschland*, alsmede in mijne vaderstad *Bazel*, voor een gemengd publiek gehouden worden. Wat toch kan het veel geven, dat men heden eene voorlezing over Mineralogie hoort en zich over acht dagen van de uitgraving van *Pompeji* laat verhalen? Er zullen wel eenige ideën hangen

blijven en er komen ook op die wijs oppervlakkige kundigheden onder de menschen. Maar het is een jammerlijk gevolg, dat velen zich verbeelden iets van eene wetenschap te verstaan, wanneer zij daarover twee voorlezingen hoorden. Ja het valt te beklagen, dat zij, die aan het hoofd dier genootschappen staan, den weetlust der menigte niet beter te leiden en denzelven wat meer nuttigs en gepast weten aan te bieden. Dit misbruik van eene op zich zelve goede zaak mag ook wel aanleiding gegeven hebben, dat zoodanige voorlezingen onder de eerste klasse reeds vrij wat in miscrediet gekomen zijn en bijna geheel aan de lagere klasse worden overgelaten. Hier vinden zij zelfs bij de dienstmeiden hare ijverige behartiging, zoo als ik door het volgende van eene dame vernam. Daar het op het land altijd moeijelijk valt dienstmeiden te bekomen, zoo begaf zij zich tot verscheidene boeren in den omtrek om te vernemen, of niet ééne der dochters dezer lieden geneigd mogt zijn zich bij hare moeder als meid te verhuren. Een meisje was ook hiertoe wel genegen, doch verlangde, behalve den zondag, twee avonden in de week vrij te hebben, om deels voorlezingen te hooren, deels het zangcollegie te kunnen bezoeken.

Den volgenden morgen bezochten wij de scheepswerf (*Navy-Yard*), welke op een eiland in de rivier *Conchecho* tegen over de stad ligt. Wij passeerden eene lange brug, die boven *Portsmouth* over de rivier geslagen is en zich door hare groote vastheid onderscheidt. Bij hoogen vloed staan hare pilaren op sommige plaatsen tien voet diep onder water en, in weerwil daarvan,

wederstaat zij den in- en uitstroomenden vloed, die zoo sterk is, dat de ingang in de haven nooit toevriest; een voorregt, dat deze vóór heeft boven die van *Boston*, *Philadelphia*, *Baltimore* en andere. Vast mag de brug alzoo zijn, maar door fraaiheid onderscheidt zij zich niet. De rivier vond ik daarentegen allerliefst. Over de brug vereenigt zij zich met andere, vormt meer naar boven kleine bogten en verliest zich in de verte achter rotssprongen. Daar het jaargetijde reeds wat ver gevorderd was, miste het, anders schoone, landschap leven en groen. De *Navy-Yard* behoort aan het Algemeen Bestuur, door hetwelk, zoo als bekend is, de Marine en de Armée onderhouden worden en aan hetwelk de Besturen der bijzondere Staten het land voor inrigtingen van dien aard afstaan. Wij namen de schepen, waarvan er vele onder groote tenten gereed lagen om van stapel gelaten te worden, in oogenschouw, bezochten de kazerne, waarin wij geene soldaten vonden, dewijl allen tot op één overste na, in *Florida* tegen de *Seminolen* waren opgetrokken, en keerden daarna, van eenen sterken kouden noord-oosten wind doorwaaid, in de stad terug. Aan den mond der rivier ligt een ander klein eiland, op hetwelk het Algemeen Bestuur, tot verwering van de stad en de werf, een fort heeft aangelegd, dat wij evenwel niet bezochten. Daar nu in *Portsmouth* niet veel meer te zien, en het saizoen reeds zoo ver verloopen was, dat wij aan uitstapjes in den omtrek, die anders zeer schoone punten moet opleveren, niet meer konden denken, zoo bereidden wij ons tot onzen terugtogt naar *Boston* en *Cambridge*,

waarop wij veel van de koude leden, zoodat wij regt blijde waren, dat wij ons des avonds aan den huiselijken haard van de uitgestane vermoeijenissen konden herhalen. Deze uitstap had mij den lust tot winterreizen vrij wat benomen. De koetsen met hare opene zijden beschutten te slecht tegen wind en koude.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Cambridge. *Thanksgiving-day. Sledevaart. IJshandel.*

Ondertusschen was *Thanksgiving-day* (dankofferdag) aangebroken, welke op den eersten December viel. Dit feest — na genoeg het eenige vreugdefeest der New-Englanders — welks viering jaarlijks door den Gouverneur bepaald wordt, heeft wel eenige overeenkomst met den Zwitserschen Dank-, Boet- en Bededag; doch is eigenlijk slechts een Dankdag; want boete verdraagt zich slecht met koek en gebraad. De viering van dezen dag, waartoe de verstrooide leden eener familie, die elkander welligt een geheel jaar niet zagen, bijeen komen, bestaat toch voornamelijk in eten en drinken. De huismoeders stellen dan al hare bekwaamheden te werk, om goede poddings en koeken te bereiden. Van koeken (*pies*) namelijk

heeft men oneindig vele soorten en men bakt ze voor dezen dag in zoo groote menigte, dat men nog voorraad voor de naaste drie weken overhoudt. Voor een' middagmaal op Dankdag is voor het overige een kalkoensche haan eene onontbeerlijke toegift; en het gebruik dezer vogels, (die, in *Amerika* te huis, tot de zeldzaamheden niet behooren) is op dit feest zoo sterk, dat den dag te voren de straten van *Boston* bijna bedekt zijn met wagens vol kalkoensche hanen en hoenders. Wie dezen dag te boven is, zonder zijne maag bedorven te hebben, moet of zeer verstandig zijn, of eene ijzeren gezondheid bezitten.

Kort na Nieuw Jaar kwam ik in de gelegenheid mede een vermaak te genieten, waaraan de *New-Englanders* hartstogtelijk zijn verslaafd. Daar er namelijk sedert verscheidene dagen sneeuw gevallen en de baan reeds zeer goed was, zoo werd er eene gemeenschappelijke sledevaart bepaald en eene groote slede voor omtrent vier en twintig personen besteld. Des avonds tegen vijf uren, even voor het donker werd, begaven wij ons op weg. Ons plan was, naar eene herberg op zes mijlen afstands te rijden en daar te souperen. Dan om het vermaak der sledevaart langer te genieten, besloten wij eenen omweg te maken en gelastten den koetsier ons niet voor na twee uren aan ons doel te brengen. In den beginne ging het regt goed. Wij waren allen in de beste stemming en bragten het zelfs tot op Duitsche studentenliederen, die eenen bijzonderen indruk op de Amerikaansche toehoorders maakten, vooral toen wij juist te dier tijd onder de brug van eenen spoorweg doorreden. Doch nu bragt de koetsier

ons op zijwegen, waar op vele plaatsen, ten gevolge van den wind, geene sneeuw en op andere zoo veel lag, dat wij hier en daar zitten bleven en geene andere keus hadden, dan uit te klimmen en een eind wegs te voet te gaan. Maar eindelijk bleef de slede in de tot eene diepte van drie voet opeengewaaide sneeuw zoo vast steken, dat de meesten aan het verder voortkomen daarvan wanhoopten en, daar de herberg, waar eene warme kamer en het avondeten ons wachtten, niet verre meer af was, zich te voet op weg begaven. Slechts één der heeren hoopte met mij, dat het ons gelukken mogt er de slede weder uit te heffen, en wij poogden alzoo het gezelschap tot wachten te bewegen. Maar te vergeefs. Men beschouwde onzen toestand als geheel hopeloos en liet ons achter. Wij beide en de koetsier gingen nu aan het werk en het gelukte ons. Een paal, dien ik uit de heg haalde, diende ons voor hefboom, en na korten tijd was de slede weder in gang. — Groote wagens worden in *Amerika* op twee lage sleden gezet, welke beide door ijzeren nagels met de wagenkas verbonden zijn, zoodat zij vrij wel overeenkomen met de voor- en achterwielen van eenen wagen. Zij verschaffen het voordeel, dat zij bij ongelijke wegen en diepe gaten, zoo als die bij diepe sneeuw menigvuldig voorkomen, de sterke stooten breken en het rijden gemakkelijker en zekerder maken. Met onze goede paarden hadden wij onze ongeduldige reisgezellen spoedig ingehaald, die wij in den maneschijn, onder wee en ach, door de diepe sneeuw zagen waden, waarbij het natuurlijk de dames het slechtst verging, die voor de sneeuwhoopen radeloos ston-

den, als de heeren haar geene baan braken. Eenige treingangers namen wij medelijdende op; andere, die het doel reeds vrij nabij waren, lieten wij lagchende terug. Weldra was het gezelschap in de herberg hereenigd en door thee en koffij verwarmd en verkwikt. Wij waren nu ook weder zoo vrolijk, dat wij zelfs begonnen te dansen. Bij het dessert leerde ik ook eenen nieuwen warmen drank *mould vine* kennen, die uit madera, rum en suiker wordt bereid. Op onzen terugtogt hadden wij verder geene tegenheden. Wij kozen nu de meer bezochte straten en kwamen gelukkig te huis.

Omtrent twee mijlen van *Cambridge* ligt een klein meer, dat in den winter op eene merkwaardige wijs voor het handelsbelang wordt uitgeplunderd. Daar deszelfs water zich door groote helderheid onderscheidt en een voortreffelijk, ter bewaring uiterst geschikt ijs oplevert, zoo wordt dit als een handelsartikel gebezigd, op schepen gepakt en naar alle kanten heen verzonden. Men gaat daarbij op de volgende wijs te werk. Als de ijsschol eene dikte van tien tot veertien duimen bekomen heeft, zoo wordt zij eerst met eene ijzeren slede, welke in plaats van de loop met ijzeren messen voorzien en door een paard getrokken, naar eenen dubbelen ploeg gelijkt, tot op eene zekere diepte ingesneden. Zijn er eerst twee voren gemaakt, zoo dient de eene altijd tot rigtsnoer voor de andere. Het eene mes wordt nog eens in de reeds gemaakte vore gezet en de nieuwe gelijk aan de vorige getrokken. Deze sneden, worden, door middel van dezelfde machine, in regte hoeken door nieuwe sneden gekruist, en op deze

wijze worden dobbelsteenen gevormd, die op de bovenste vlakte een en een halve voet in het vierkant hebben en gewoonlijk boven een voet dik zijn. Daar de messen der slede, slechts ter helfte der gansche dikte gaan, en de dobbelsteenen alzoo nog blijven zamenhangen, zoo worden zij aan beide zijden, door groote, van mans bestuurde zagen, van een gescheiden. Het afscheiden van het achterste verband — want het voorste bestaat niet meer, daar de schakel van hetzelve moet zijn losgemaakt, eer men aan de volgende beginnen kan — geschiedt altijd schakelsgewijze en wordt door groote beitels bewerkt. Een deel van het ijs wordt aanstonds op wagens geladen, die op de ijsbaan ter plaatse, waar de dobbelsteenen gesneden worden, voorkomen en, door middel eener bewegelijke, van een paard getrokkene kraan, met het ijs beladen worden; al hetwelk in zeer korten tijd geschiedt. Een ander deel van het ijs wordt in groote, rondom aan den oever staande huizen ten gebruike voor *Boston* en den omtrek bewaard. Deze huizen zijn van hout gebouwd en met dubbele wanden voorzien, wier tusschenruimte met schaafspaanders is opgevuld. Zij vervangen onze ijskelders volkomen, en het ijs houdt zich daarin, zelfs in het heetste weder, ofschoon de onderste laag op den vlakken bodem rust. Om het ijs op eene geschikte en gemakkelijke wijs aan die huizen te brengen, wordt te midden van het meer in de ijsschors, een kanaal gehakt, waarin de dobbelsteenen van het ijs aan den oever worden gevoerd. Tot het bewaren in die huizen, laat men gewoonlijk twee dobbelsteenen aaneen, om zich eenige moeite te besparen.

In de huizen zelve, worden de stukken door middel eener eigene soort van kranen opgeheven. Van hier gaan nu in den zomer dagelijks wagens met ijs beladen naar alle rigtingen heen, en voor weinig geld kan men elken dag een groot stuk in zijne woning hebben. De weg, langs welken de ijswagens naar de stad rijden, ging voorbij mijne vensters, en ik stond menigwerf over derzelver groot aantal verbaasd. In *Boston* wordt het ijs in schepen geladen, die het zeer wijd vervoeren. Vele gaan naar de Zuidelijke Staten des lands, eenige zelfs naar *Oost-Indiën*; en zelfs op dezen weg gaat maar weinig van de lading verloren. Althans de ondernemer heeft daarbij nog altijd zijn voordeel gevonden en is een rijk man geworden.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Strafinrigting in Charleston. *Werkhuis in* Boston.

Charleston, eenigermate eene voorstad van *Boston*, ligt aan de andere zijde van den smallen zeearm, welke het schiereiland van *Boston* omgeeft en waarin de rivieren *Charles* en *Mystick* zich ontlasten. *Bunkershill*, de beroemde heuvel, waarop de Amerikanen zich ten tijde der

belegering van *Boston* zoo eervol tegen de Britten verdedigden, maakt een hoofddeel van dit stadje uit. Ter gedachtenis van de daar gesneuvelde Amerikanen is men nu begonnen eene gedenkzuil op te rigten. In den omtrek van *Charleston* vindt men het strafgebouw van den Staat *Massachusetts*, 't welk naar het stelsel der in *Auburn* bestaande stichting is ingerigt. Het geheel wordt omsloten door eenen hoogen muur van graniet, waartoe de vierkante steenen van de gevangenen zelve zijn gehouwen. Langs den muur gaat een gang henen, voor de oppassers bestemd, om van daar de in den tuin arbeidende gevangenen wel in het oog te hebben en eene strenge wacht over hen te kunnen houden. Van binnen zijn verscheidene afzonderlijke gebouwen, die deels tot verblijven voor de misdadigers dienen, deels werkplaatsen bevatten. De woningen vond ik eigenaardig. Zij schijnen naar een plan van ingraving gebouwd te zijn; want het ééne verblijf is in het andere gevoegd. De insgelijks uit graniet gebouwde cellen nemen vijf verdiepingen in, op iedere van welke er zich acht en dertig bevinden, negentien op elke rij, met de achterzijde stootende aan elkander. Derzelver grootte bedraagt slechts acht voet in de hoogte, zes voet in de diepte en drie en een halve voet in de breedte. Het bed is in den wand bevestigd, wordt over dag opgeslagen en voor den nacht naar beneden gelaten. Als dat geschied is, kan de gevangene zich niet keeren. De deur gaat naar buiten open en men vindt in de cel geen venster, waartoe ook naast de deur geene plaats zou wezen. Hetzelve wordt door eene van binnen aangebragte buis

vervangen, waardoor eene luchtzuivering plaats kan vinden. Voor het overige blijven de cellen den ganschen dag, terwijl de gevangenen aan hunnen arbeid zijn, openstaan. Op iedere verdieping is het geheele gebouw, met uitzondering alleen eener smalle zijde, van galerijen omgeven, die vrij naauw en uit ijzer vervaardigd zijn. De celdeuren, die op de galerijen uitkomen, zijn eveneens van ijzer, en al de negentien van ééne rij kunnen met eenen grooten grendel, dien men er met een' bout voorschuift, te gelijk gesloten worden. Buitendien is iedere deur nog met een slot voorzien, dat des nachts gesloten wordt. De geringe hoogte der cellen maakt, dat het gebouw van vijf verdiepingen niet zeer hoog is. Over deze eigenlijke gevangenis heeft men nu een grooter huis gebouwd, dat alleen uit muren bestaat en enkel dient om de gevangenen gansch en al van de buitenwereld af te sluiten. De vensters van dit buitenste huis, dat slechts drie verdiepingen heeft, staan niet over de celdeuren, en zoo kan de gevangene nergens uitzien.

's Morgens worden de gevangenen door eene klok gewekt, waarop de geestelijke komt en een gebed doet. Aan den arbeid gaan zij in gelederen, het eene achter het andere; en het is hun streng verboden elkander de minste mededeeling, ware het ook slechts door teekenen, te doen; want het opleggen van het strengste stilzwijgen wordt naar dit stelsel te regt als een voornaam middel van verbetering beschouwd. Het eten bekomen zij in hunne cellen, voor welke gedurende den maaltijd de grendel wordt geschoven. Daarna gaan zij weder troepsgewijze aan hunnen arbeid,

en bij het aanbreken van den nacht worden zij in hunne cellen teruggebragt. Licht is hun niet vergund, en den ganschen nacht door wordt er een streng toezigt gehouden, terwijl de oppassers heen en weder gaan en luisteren, of hier of daar eene poging geschiedt, om zich met zijnen buurman te onderhouden. De gevangenen zijn onder afdeelingen gebragt, en aan verschillende werkzaamheden bepaald. Men vindt schoenmakers, steenhouwers, wevers enz. onder hen. Onder den arbeid wordt er streng op gelet, dat er, zoo mogelijk, niet de minste mededeeling plaats hebbe, weshalve er altijd een oppasser in de kamer is. Daar evenwel meestal over de twintig gevangenen onder het opzigt staan van één' man, die toch niet aller blikken kan waarnemen, zoo laat het zich ligt begrijpen, dat dit doel niet volkomen wordt bereikt en er nogtans menige schadelijke mededeeling geschiedt.

Ieder arbeider bekomt zijne taak voor elken dag, en is verpligt die af te werken. De zweep is in de handen der oppassers, en van dezelve maken zij tot tuchtiging gebruik, natuurlijk ook menigmaal misbruik. Deze lieden ontaarden min of meer in tirannen en planten door hunne hardheid, haat en verstokking in de zielen der misdadigers, die wel juist niet met liefde, maar even zoo min met drift moesten behandeld worden. Veel, ja alles hangt van het personeel dezer oppassers af; maar over het algemeen kan men niet veel vertrouwen op hen stellen. Over henzelven wordt nog van hoogere beambten een streng toezigt gehouden. De vrouwelijke gevangenen zijn van de mannen volmaakt gescheiden, wonen in bijzondere

vertrekken en worden over het geheel op dezelfde wijs, als de mannen, behandeld.

Wat ik bij stichtingen, die naar dit stelsel zijn ingerigt, altijd te bejammeren vond, is, dat de gevangenen aan de nieuwsgierige blikken der bezoekers zijn blootgesteld en bijna als wilde dieren vertoond worden. Daardoor wordt het gevoel van schaamte in die ongelukkige verdoolden ganschelijk onderdrukt. Als zij in het gewone leven terugkeeren, is hunne burgerlijke eer verloren; want zij zijn aan het publiek omtrent eveneens bekend geworden, als de in vele steden van *Zwitserland*, althans voorheen, op de straten ten toon gestelde tuchtelingen. (Daar dacht zeker niemand aan verbetering.) Het misbruik wordt met dat bezoeken zoo ver gedreven, dat velen zelfs hunne bekenden onder de gevangenen komen zien. Ofschoon dan ook al geene gesprekken worden toegestaan, zoo heeft dit toch gewis vele schadelijke gevolgen. De toegang in de stichting te *Charleston* staat voor geld een' ieder open.

Eene andere belangrijke stichting is het werkhuis (*house of industry*) waarmede nog twee andere stichtingen verbonden zijn: het tuchthuis (*house of correction*) en het verbeterhuis (*house of reformation*). Al deze drie stichtingen zijn door de stad opgerigt. Derzelver ligging op eenen fraaijen heuvel aan de baai van *Boston* is vrij en gezond, en er is voldoende ruimte voor alle behoeften voorhanden.

Het werkhuis is ter verzorging van gebrekkige en zwakkelijke lieden bestemd. In den winter vinden ook verarmden daarin eene toevlugt. Doch allen moeten arbeiden en daardoor de kosten van

hun onderhoud gedeeltelijk dekken. Men heeft verscheidene werkkamers, waarin de bewoners op verschillende wijzen worden bezig gehouden. Ik ging vele daarvan door; doch de slechte lucht, die er heerschte, hinderde mij. Men was juist met het uitplukken van geteerde touweinden bezig; 't welk eenen kwaden reuk verspreidde. Ook vond ik de kamerzolderingen te laag. De slaapvertrekken zijn iets beter, doch slechter, dan in soortgelijke stichtingen in *Amerika* en zelfs in andere deelen derzelfde stichting. Het middelgebouw bevat de keuken en de woning der beambten. De éene vleugel is voor de mannen, de andere voor de vrouwen bestemd. In de laatste afdeeling worden ook arme zwangeren opgenomen; want eene bijzondere inrigting voor kraamvrouwen heeft men in *Boston* niet. Aan de vrouwenvleugel grenst een kleiner huis, dat voor weezen bestemd is en waarin de kinderen der arme vrouwen, die in het huis bevallen, en andere verlatene schepsels opgenomen en tot hun twaalfde jaar verzorgd worden. Na zoo ver gebragte opvoeding gaat men voort om hen op de gewone wijze aan een bestaan te helpen, doet men de knapen in de leer op handwerken, of bestelt men hen bij landbouwers; de meisjes verhuurt men als dienstmaagden enz. De kinderen schenen alle gezond te zijn en waren vrolijk en welgemoed.

Het tuchthuis (*house of correction*) is eene soortgelijke stichting als de boven beschrevene in *Charleston*. Zij is tot gebruik der stad en ter opname van misdadigers van minderen aard bestemd. Meest blijven de gevangenen daar slechts eenen korten tijd. De cellen zijn op dezelfde wijs

in rijen en verdiepingen ingerigt, en de levensregel is over het geheel nagenoeg dezelfde.

Het verbeteringhuis (*house of reformation*) is voor jeugdige misdadigers bestemd, die men niet slechts aan het kwade voorbeeld van oudere deugnieten onttrekken, maar ook door opvoeding, onderwijs en strenge tucht tot bruikbare menschen vormen wil. Daar deze stichting eerst sedert weinige jaren is tot stand gekomen, zoo laat zich over haar gevolg nog niet veel zeggen. Doch zeker is er veel van haar te wachten en valt het te hopen, dat men gestadig meer op dit bedorvene deel der bevolking zoeke te werken. Stichtingen van dien aard zijn nog zeldzaam, maar zullen bij de geblekene behoeften weldra in getal toenemen.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Gezellig verkeer in Boston *en* Cambridge.

Voor ik *Boston* en *Cambridge* verlate, moet ik nog iets van het gezellige verkeer aldaar zeggen. Het is voor mij een aangename pligt, mijnen daar zijnde vrienden hiermede een opentlijk bewijs mijner dankbaarheid te geven, en ik verheug mij de schoone uren, welke ik aan beide plaatsen heb

doorgebragt, in de herinnering op nieuw te beleven. Deze bladen zijn wel voor de Nieuwe Wereld niet bestemd; doch welligt komen zij niettemin den eenen of den anderen in handen, die zich mijne vlugtige verschijning te binnen brengt; en zoo mogen zij hem dan ten blijk verstrekken, dat het aandenken aan mijne daar zijnde vrienden mij dierbaar is en blijft. Ik heb de gezelschappen in *Amerika* niet enkel vermaakshalve (waarvoor ik evenwel, opregt gesproken, zeer vatbaar ben), maar ook met het oogmerk om in dezelve den geest en de zeden van het volk te bestuderen, bezocht en, zoo veel mij mogelijk was, gadegeslagen. Nogtans ben ik er ver af daarover een oordeel te vellen, of wel vonnis te willen strijken. Het is mijn plan alleen van datgene, wat ik gezien heb, in het kort rekenschap te geven en hun, die mij op mijnen uitstap in de Nieuwe Wereld vergezellen, vlugtig te doen opmerken, hoe er in *Amerika* groote gezelschappen, bals en wat van dien aard is uitzien.

Hoewel in de Vereenigde Staten naar derzelver grondbegrip eene volkomene gelijkheid heerscht, en er van verschillende standen in het geheel niet valt te spreken, zoo neemt men evenwel in de gezelschappen zekere onderscheidingen in acht en bestaat er eene aristocratie (als ik zoo spreken mag) in het gezellige verkeer, welke deels op geboorte en staatkundige beteekenis, deels op vermogen berust. Men vindt namelijk familiën in *Boston*, die verscheidene achtereenvolgende geslachten eenen bloeijenden welstand genoten, welligt hunnen oorsprong van de Pelgrims afleiden

en in groot aanzien staan, zoo ver derzelver leden zich bij het Gemeenebest hebben verdiend gemaakt. Deze vormen eenen op zich zelven vrij geslotenen kring, waarin slechts weinige anderen worden toegelaten. Vermogen is vooral eene hoofdvoorwaarde om tot deze aristocratie geteld te kunnen worden. Evenwel geld verschaft niet in dezelfde mate toegang tot het gezellige verkeer, als dit het geval is in *New-York*, waar men, in verhouding tot de groote bevolking der stad, niet zoo vele oude familiën vindt en de rijkdom deels van te nieuwen oorsprong, deels te bewegelijk en veranderlijk is om een vast en uitsluitend gezelschap te kunnen vormen. Het gezellige verkeer in de verscheidene kringen van *Boston* is voor het overige, buiten de persoonlijke vereeniging, zeer weinig of geheel niet van verschillende geaardheid en natuur. Toon en zeden der groote wereld worden in de kringen der lagere standen, met min of meer goed gevolg, nageäapt en zijn in de meer beschaafde gezelschappen met losheid en bevalligheid te huis.

Noodigingen worden in de meeste gevallen schriftelijk gedaan. Zelfs tot een klein avondgezelschap wordt op die wijs genoodigd, en pligtmatig moet de verzochte een schriftelijk antwoord zenden. Van de kleine gezellige kringen, de meest-gewone in *Duitschland*, en die ongetwijfeld het meeste vermaak aanbrengen, weet men in *Amerika* weinig of niet. Minder dan vijftig of zestig personen vindt men zelden in een gezelschap bijeen. Tot theedrinken wordt bijkans nooit genoodigd, altijd om te komen souperen. Daar het, uit hoofde van het groot aantal gasten, niet

wel mogelijk is, ieder eene plaats aan te wijzen, zoo gaat men ook niet zitten om te eten. Meest wordt er een nevenvertrek geopend; waar men eene rijkelijk met spijs en drank voorziene tafel vindt en waarheen het gezelschap zich begeeft, om staande zijnen eetlust te voldoen. De heeren bedienen de dames en zoeken zich ten laatsten zelve te voorzien. Geene bedienden vertoonen zich, dan alleen om de openingen aan te vullen. Gewoonlijk ontbreekt het niet aan lekkere beetjes. Vooral komen er dikwijls oesters voor, op verschillende wijzen toebereid, die ook, als eene vrij algemeene lievelingsspijs, van de meeste gasten niet gaarne gemist worden. Bij de inkomst brengt men natuurlijk aan de vrouw van den huize zijne begroeting; maar dit is het ook al. Bij het henen gaan heeft volstrekt geene hoffelijkheid plaats, en velen verwijderen zich, na een of twee uren, om zich naar een ander gezelschap te begeven. Ieder genoodigde heeft het regt vrienden in te leiden, die hij natuurlijk aan de vrouw des huizes moet voorstellen. Er is uit dien hoofde voor jonge heeren niets gemakkelijker dan toegang in gezelschappen te verkrijgen, en het komt er maar op aan, of zij daarna op nieuw genoodigd worden. Van daar, dat ook inboorlingen zeldzamer van deze vrijheid gebruik maken, dan vreemdelingen, aan wie zij natuurlijk hoogst welkom is.

Het verkeer is bijna altijd van denzelfden aard en op het gesprek bepaald. Muzijk, dans, spel enz. vinden zelden plaats. Natuurlijk kan, uit hoofde van het groot aantal gasten, het gesprek nooit algemeen worden, waarbij nog komt, dat, wegens de veelal zeer beperkte ruimte, gewoonlijk

allen, dames zoo wel als heeren, staan. De nieuwste huizen hebben wel altijd twee bezoekkamers, die door middel van inschuifdeuren (*portes brisés*) in elkander open gaan; maar zelden zijn zij van beduidende grootte. Men zoekt dit gebrek daardoor te verhelpen, dat men stoelen enz. uit de kamer wegschaft; maar juist hiermede valt er aan geen zitten te denken. Voor eenen vreemdeling zijn de gezelschappen ten uitersten aangenaam en hij kan voor zich geene betere gelegenheid wenschen om kennissen te maken. Door den gastheer of den persoon, die hem heeft ingeleid of door eenen anderen bekende, wordt hij aan verscheidenen bij de rij af voorgesteld en brengt zoo een paar uren aangenaam en nuttig door. Men heeft voor het overige het regt deze kennismakingen zelfs met dames verder voort te zetten en het is in het geheel niet ongewoon, noch zal het bevreemding wekken, dat men, na eene zoodanige vlugtige voorstelling, aan eene dame zijn bezoek gaat brengen. Zelfs, wanneer zij ongehuwd is, zal dit geene opspraak geven. De dames in het gemeen nemen daar even zoo ligt bezoeken van mannen, als van vrouwen, aan, en een jong man kan bij iedere jonge dame, met wie hij verlangt kennis te maken, ook als hij met hare familie niet in het minste bekend is, een bezoek gaan brengen, zonder dat hij te vreezen heeft van haar op de praat te helpen. — Bij deze verbrokkeling of ontbinding van het gezelschap heeft voor het overige de gastvrouw haar gemak. Zij behoeft voor het onderhoud harer gasten niet bezorgd te zijn, daar tweespraken veel zeldzamer steken blijven, dan een algemeen gesprek.

Daar ik de taal nog niet zeer magtig was, zoo haperde ik natuurlijk meermaal en maakte zulks het onderhoud met mij over het geheel niet zeer gemakkelijk en gevallig. Maar de dames betoonden steeds zoo vele geschiktheid om mij te vatten en het gesprek op nieuw te bezielen, dat ik daarbij de aangenaamste en nuttigste taaloefeningen verkreeg; ja wat ik van het Engelsch geleerd heb, dat heb ik geheel alleen aan de dames te danken. Met de heeren wilde het mij in den aanvang volstrekt niet gelukken. Wanneer ik mij al eens alle moeite had gegeven om eene gedachte met Engelsche woorden voor te dragen, zoo bekwam ik, in plaats van eenig antwoord, een vragend *Sir?* en was verpligt op nieuw te beginnen, waarop dan welligt op nieuw een tweede *Sir?* volgde. Het verwonderde mij, dat de heeren het zoo weinig verstonden eenen vreemdeling het spreken te verligten. Met eene dame hadden zij zich zeker wel wat meer moeite gegeven. Voor het overige berisp ik hier slechts dat spraakgebruik « *Sir;*" doch hen niet, die zich daarvan jegens mij bedienden. Een « hoe meent gij?" of iets van dien aard had wat meer moed verschaft om eene nieuwe proef te wagen. Dat korte « *Sir*" schrikte al te veel af.

Daar het verkeer, zoo als ik zeide, zich bijkans alleen tot het gesprek bepaalt, zoo bezitten de Amerikaansche vrouwen eene groote gemakkelijkheid in het onderhoud. Dan hiermede ware men nog niet zeer geholpen, zoo men niet tevens altijd eene menigte dames vond, die inderdaad veel geleerd hebben en met wie men verschillend gesprek kan voeren. In het algemeen mag men

de schoolvorming der jonge meisjes prijzen. Voor de opvoeding wordt van alle kanten zeer veel gedaan, en de meeste ouders zijn in staat al wat hun noodig schijnt voor de beschaving hunner kinderen te doen. Moge er ook al in het stelsel, dat men bepaaldelijk bij de vrouwelijke opvoeding volgt, het eene en andere gebrekkig zijn, zoo valt het evenwel niet te ontkennen, dat het vrouwelijke geslacht hier met regt op eenen grooten trap van beschaving aanspraak maakt. In de letterkunde zijn de dames over het geheel wèl te huis, en zij hebben niet alleen de nieuwste schriften, maar ook de oude meesterstukken in de Engelsche taal gelezen, waarmede zij dan dikwijls bijzonder naauwkeurig bekend zijn. Ik was verbaasd te zien, hoe goed vele de beste plaatsen uit de stukken van SHAKESPEARE in het geheugen hadden, en kon mij dit niet anders, dan door eene uiterst zorgvuldige schoolvorming verklaren. Het gesprek gaat uit dien hoofde dikwijls over onderwerpen van letterkunde, hoezeer meest over die der latere. De kennis der nieuwste letterkundige voortbrengselen is voor het gezellige verkeer zoo noodzakelijk geworden, dat men pas uitgekomene boeken aan elkander werkelijk als ontscheurt. De behoefte om met de mode-lektuur gelijken tred te houden, heeft zich zelfs op het land doen gevoelen en ook daar leesgezelschappen in trein gebragt. Er voegen zich namelijk van vijftien tot twintig familieën bijeen, iedere van welke eene zekere toelage betaalt, waarvoor boeken worden aangekocht, die men, aan het einde des jaars, als zij gelezen zijn, weder verkoopt en waarvan men dan het geïnde geld kapitalizeert

om zich van deszelfs renten nieuwe boeken aan te schaffen. Met hoe veel inspanning men zich in de scholen op de beoefening der moedertaal bevlijtigt, meende ik ook daaruit te mogen opmaken, dat jonge lieden dikwijls eenen geruimen tijd elkander over de uitspraak van deze en gene woorden onderhielden; en ook dit deden niet altijd schoolknapen, die het schoolstof pas hadden afgeschud, maar evenzeer jonge mans en vrouwen. Over het geheel wordt in *Amerika* de taal veel meer, dan bij ons, beoefend, en dit moet zij ook, wijl anders derzelver zuiverheid, waarop men daar veel prijs stelt, welligt spoedig zou verloren gaan. Men leert de Engelsche taal, zoo als men eene vreemde leeren zou. Vooral geven zich de vrouwen, zonder daarom pedant te zijn, hiervoor vele moeite, over het geheel ontegenzeggelijk meer dan de mannen; en, zoo ook al hare woorden niet keuriger zijn, zoo is toch hare uitspraak meer naauwkeurig. Voor het overige komt het mij voor, als ware bij de naauwkeurige uitspraak van het Engelsch toch nog altijd iets gedwongens of onnatuurlijks te bespeuren. Ik voelde dit bepaaldelijk bij het gezang, 't welk wel naauwelijks in eenige taal zoo zwaar is, als in deze, waarbij sommige woorden eene gansch eigenaardige plaatsing der tong vereischen, welke het bijkans onmogelijk maakt te gelijk eenen helderen klank te doen hooren. Evenwel stem ik gaarne toe, dat het oordeel daarover, door eigenen volkssmaak en vroege jeugdige indrukken, ligt niet meer onpartijdig is; wat ook van mijne voorkeur van het Duitsche gezang boven het Fransche wel mag gelden.

Een groot deel van het onderhoud loopt natuurlijk ook altijd over de verscheidene voorlezingen, die pas gehouden zijn en wier bijwoning mede in *Boston*, gelijk overal elders, aan de orde van den dag is. Men deelt elkander het gehoorde mede, geeft daarover wederzijds zijn oordeel enz. Het tooneel is even natuurlijk ook een voornaam onderwerp des gespreks, gelijk in alle deelen der wereld, waar men er een heeft. Zoo komen dan nu ook de duizend en nog eens duizend onderwerpen, welke het dagelijksche leven oplevert, achtervolgens aan de beurt. Men maakt het hof aan de dames, schertst, spot, wordt ook wel eens sentimenteel, hoezeer het laatste tot de uitzonderingen behoort. Komt men uit *Europa*, zoo spreekt het van zelve, dat men daarvan moet verhalen. De Amerikanen toch stellen er even veel belang in om te weten, wat *wij* doen, als wij begeerig zijn van *hen* iets te vernemen. Ook zij hebben even zoo weinig juiste begrippen van ons, als wij van hen. Eenige daarheen geworpene denkbeelden, met woorden omkleed, die ten slotte aan de gedachte niet wel beantwoorden, zijn slecht in staat om naauwkeuriger voorstellingen te verwekken. Maar men antwoordt op de vragen der nieuwsgierigheid, zoo goed men kan. In het algemeen hebben de Amerikanen van *Europa* gunstige begrippen. Evenwel vinden zij hun eigen land nog veel beter. En waarom zouden zij dat ook niet? Jaarlijks toch komen er duizenden onzer landslieden daar aan en zeggen hun met de daad: « bij u is het beter." In het Nationale karakter der Engelschen schijnt mij het groote zelfsgevoel, dat zij als natie hebben, een schoone

trek te zijn. Het doet zich, het is waar, somtijds bij eenen enkelen als hoogmoed voor en kan hen onaangenaam en belagchelijk maken; maar het volk is daardoor groot geworden. De Amerikanen bezitten dit nationale zelfsgevoel in eenen hoogen graad; of met, of zonder grond, dit laat ik aan zijne plaats. Met vermaak merkte ik op, dat de vrouwen nooit over staatszaken spreken. Zij trekken wel partij voor *Amerika* en verdedigen hetzelve tegen alle gedane aanvallen. Maar met den strijd tusschen de verschillende partijen in het land zelve houden zij zich niet op. — Voor het grootste deel weten zij ook wel niet, waarom het te doen is, en haar oordeel rigt zich enkel en alleen naar de personen, die in hare oogen nagenoeg de partijen voorstellen. Deze onzijdigheid in het vrouwelijk verkeer mag ook wel daaruit voortkomen, dat de tegenstanders elkander in gezelschappen zien en staatkundige verdeeldheden den gezelligen omgang niet verstoren. Daar men nu mannen van geheel verschillende politieke kleur in een en hetzelfde vertrek te zamen vindt, zoo zouden uitweidingen en beslissingen over de Staatkunde van den dag natuurlijk zeer onvoegzaam zijn. Men mag het wel een geluk noemen, dat de vrouwen hier daaraan geen deel nemen. Niets pijnlijker toch voor een' man, dan dat hem eene dame van de juistheid harer staatkundige inzigten begeert te overtuigen. Daarentegen staat voor de Amerikaansche vrouwen een ander veld van gezellig onderhoud open, waarin men zich op vele plaatsen in *Duitschland* niet durft wagen, zonder zich of aan spotternijen bloot te stellen, of in den reuk van *Pietismus*

te komen: — ik bedoel de godsdienst. Maar in *Amerika* is het zeer gewoon, dat men zich over godsdienstige onderwerpen onderhoudt; vooral over begrippen, die in eene of andere onlangs uitgesprokene leerrede mogen zijn voorgekomen. De zaak intusschen brengt mede, dat dit minder in groote gezelschappen, dan in kleinere kringen geschiedt. Voor het overige is zij des te natuurlijker, daar de predikanten veel deel nemen aan het gezellige verkeer en zich in gezelschappen dikwijls laten zien. Zeker stelt men over het geheel in *Noord-Amerika* meer belang in het godsdienstige, dan in *Duitschland*. De vrijheid van het kerkelijke leven maakt, dat elk, die aan een godsdienstig gezelschap deel wil nemen, vooreerst eene keuze doen en zich daartoe de noodige kennis van het onderwerp verschaffen moet. Maar met die kennis komt nu ook van zelve de levendige deelneming. Laauw kan men niet zijn. Het komt er hier op aan om zich voor het eene of het andere te verklaren. Van daar komt het, dat, hoewel er in de Vereenigde Staten geene erkende en onderhoudene kerk bestaat, er evenwel meer zin voor godsdienst heerscht, en kerken, leeraars en kerkbezoekers, althans in *New-England*, talrijker zijn, dan ergens in eenig land der wereld. Zeker is in het binnenste des lands, waar de bevolking nog schraal is en de bewoners eerst sedert weinige jaren gevestigd zijn, de godsdienstige toestand minder gunstig. Hopen mag men nogtans, dat het met het toenemen der bevolking ook daarmede beter worden zal. Het is waar; kapitein HALL beklaagt daarin de Vereenigde Staten, dat zij geene Nationale kerk heb-

ben. Welligt evenwel heb ik geen ongelijk, als ik integendeel geloof, dat *Engeland* gelukkiger zijn zou, wanneer het er geene had. Kapitein HALL is een *Tory*, en dit verklaart vele van zijne over *Amerika* gegevene oordeelvellingen.

Daar de kring der bekenden zeer groot is, naarmate men dit uit het getal der genoodigden kan opmaken, zoo komen die gezelschappen dikwijls weder, en velen brengen bijna elken avond der week in gezelschap door. Bals zijn op denzelfden voet ingerigt en de vertrekken daarbij, zoo mogelijk, nog meer gevuld, zoodat men bij contredansen dikwijls naauwelijks plaats heeft om de figuren te maken. Walsen worden weinig gedanst, daar men dezen dans voor onvoegzaam houdt en zoo wel vele ouders als jonge dames daarvan een' afkeer hebben. De muzijk is zelden goed. Het dansvermaak wordt met groote matiging genoten. Men blijft niet zeer veel langer, dan in andere gezelschappen, en komt iets later. Bijzonder in haren aard zijn de zoogenaamde bruiloftspartijen, die den avond na de voltrekking des huwelijks of den volgenden dag door het jonge echtpaar gegeven worden. De jonge vrouw staat, van hare speelnooten omgeven, wier getal gewoonlijk drie of vier bedraagt, in het midden der kamer tegen over de deur, waar zich de bruidsjonkers nabij den ingang posteren om de binnentredende gasten vóór de gastvrouw te geleiden. Natuurlijk moeten zij haar den naam van den gast opgeven; anders zou zij dikwijls in het geheel niet weten, wie zij voor zich had. Ik beklaagde altijd de arme vrouw, die, uren lang aan ééne plaats geboeid, zich aan de bezoekers moet

vertoonen en zelden onder de gelukwenschers eenen bekenden vindt, met wien zij eenige woorden wisselen kan. Het souper is natuurlijk bij zoodanige gelegenheden rijker en schitterender, dan bij andere gezelschappen en onderscheidt zich bepaaldelijk door eenen monstreuzen bruilofts-koek, die ten slotte wordt aangesneden en rondgegeven. De jonge meisjes maken er vooral haar werk van om een stuk daarvan te bekomen, en men houdt het voor een zeker middel om spoedig eenen man te hebben, wanneer men juist wat van het gedeelte des koeks verkrijgt, waarvan een stuk voor de jonge vrouw is afgesneden. Bij het henen gaan staat een bediende aan de deur en biedt elk een stuk in een papier gewikkeld aan. Ik vond dit hoogst kluchtig en maakte bedenking om het aan te nemen. Maar men beduidde mij, dat dit tot de viering eener bruiloft behoorde; —, en ik stak het vreedzaam in mijnen zak.

TIENDE HOOFDSTUK.

Tooneel en muzijk in Boston.

Bij de hoofdvermaken, welke *Boston* aanbiedt, moet men den schouwburg tellen. Men vindt daar zelfs drie tooneelen, van welke twee

evenwel meer tot de lagere komedie behooren, terwijl de schouwburg van TREMONT zich in iedere betrekking gunstig onderscheidt, zoo wel door de keus der stukken, als door de voorstelling. Al deze drie tooneelen worden van een toereikend getal aanschouwers bezocht; wat ook noodig is om de kosten te dekken. Daar alle drie toch bijzondere ondernemingen zijn en geene ondersteuning genieten, zoo zouden zij natuurlijk, bij mangel aan voldoende opbrengst, dadelijk vervallen. De inrigting van binnen is nagenoeg dezelfde, als in onze schouwburgen. Doch in de prijzen der plaatsen vindt de grondstelling der gelijkheid weder hare toepassing. Men betaalt namelijk, behalve in het parterre en op de bovenste galerij, slechts éénen prijs. Voor eene plaats op de eerste of tweede galerij geeft men een' daalder. Daar de loges meest van tien tot twaalf plaatsen zijn, zoo kunnen dames niet wel naar den schouwburg gaan, wanneer zich geen gezelschap vereenigd heeft, dat omtrent al de plaatsen eener loge inneemt. Immers, hoewel levende in een' democratischen staat, zoo wil men toch niet gaarne elk een, die dit gelusten mag, tot buurman hebben. Afzonderlijke, genommerde plaatsen worden niet verleend. Het verwonderde mij, bij mijn eerste bezoek van den schouwburg, dat wij tegen de aan den trap afgegevene billetten geene contramerken kregen. Men riep ons het nommer onzer loge na en liet het opzoeken onzer plaatsen aan ons zelven over. Men schijnt niet te vreezen te hebben, dat daardoor verwarringen ontstaan en zich lieden op plaatsen dringen, die hun niet toekomen.

Ik zag in den schouwburg van *Tremont* verscheidene stukken van SCHAKESPEARE, onder andere ook «Veel leven om niets," en vond de uitvoering zeer goed, ofschoon de ondergeschikte rollen wat te zwak bezet waren. De rol van BENEDICTUS, welke mij bij het lezen niet van zoo veel belang was voorgekomen, kwam bij deze uitvoering zoo uitnemend uit, dat zij met die van BEATRIX de meeste aandacht trok. Welligt had ik het stuk niet oplettend genoeg gelezen; want bij eene latere uitvoering maakte ik dezelfde aanmerking. De rol van BEATRIX was Miss CLIFTON ten deel gevallen, die zeker met regt tot de uitstekende actrices wordt gerekend. Zij is van de natuur wèl begunstigd, heeft eene schoone gestalte, een gelaat vol uitdrukking, schitterende zwarte haren en eene goede stem. Toen ik hetzelfde stuk op hetzelfde tooneel ten tweedemaal zag, speelde Miss TREE de rol van BEATRIX voortreffelijk en gedeeltelijk onnavolgbaar, naar het scheen. Zij wist zich in de luim, waarmede het stuk geschreven is, allergelukkigst te verplaatsen en de schitterende punten meesterlijk te doen uitkomen, terwijl zij te gelijk door BENEDICTUS (Mr. MURDOCK) voortreffelijk werd ondersteund. Daarbij verbaasde mij de stijve houding van het publiek niet weinig. Vooral had ik mijn oog op vier dames in eene loge der bovenste galerij gerigt, die daar in eene kwakerachtige houding zaten en nimmer ook maar een lachje op het gelaat vertoonden. Wij daarentegen, in onze loge, vielen nagenoeg in het andere uiterste, en ligt wekte ons de stijfheid van anderen nog meer, dan het stuk zelf, tot vrolijkheid. Kort voor

mijne afreis uit *Amerika* zag ik Miss TREE in een Engelsch treurspel « *Jon*," dat in het gansche land veel opzien gemaakt en een vrij gunstig onthaal gevonden heeft. Ik woonde de eerste voorstelling bij in eene opgepropte zaal. Miss TREE speelde goed en werd vrij wel ondersteund. Evenwel kwam het mij voor, dat zij beter voor het blij- dan voor het treurspel dient. Het publiek scheen daarentegen zeer te vrede te zijn. Althans het was nu in het geheel niet karig met zijne teekenen van goedkeuring, ofschoon het stuk, waaraan blijkbaar handeling ontbreekt, in het geheel niet van dien aard is, dat het echte liefhebbers van den schouwburg kon voldoen. Maar in *Amerika* schijnt het, als bij ons, te gaan. Het meerderdeel rigt zich naar den roep van een stuk, en vindt goed, wat die roep als zoodanig vermeldt. Ik zag deze actrice nog in verscheidene andere stukken, en ik moest altijd op nieuw de vaardigheid en den omvang van haar spel bewonderen. Miss TREE is van de natuur niet zoo mild bedeeld als Miss CLIFTON. Maar zij brengt veel meer waarheid in haar spel en zij draagt zoo meesterlijk vóór, dat men ligt vergeet, dat zij niet eigenlijk schoon is.

Ik had helaas geene gelegenheid FORREST, eenen van de eerste der Amerikaansche schouwspelers te zien. Hij was juist toen op eene kunstreis in *Engeland*, waar hij, naar men zegt, eenen razenden bijval moet gevonden hebben. Althans spraken de dagbladen daar allen van hem met grooten lof. Zeker vonden zij ook wel wat aan hem te berispen, en er mag ook wel iets in de spraak der Noord-Amerikanen zijn, wat den

Engelschen vreemd en zelfs verkeerd toeschijnt. Ja hoe zou het wel anders kunnen wezen, dan dat de taal bij deze twee volken, die zoo ver van elkander verwijderd zijn en in zulke ongelijke omstandigheden leven, zich min of meer anders laat hooren. Ofschoon de Amerikanen zich in het algemeen getrouw aan regelen en wetten houden, zoo zullen er gewis altijd enkele eigenheden bij hen inkruipen. Dan het is eene aangename ervaring, dat Amerikaansche kunstenaars ook in het Moederland eene wèl verdiende onderscheiding vinden. Lang nadat de Vereenigde Staten zich tot politieke zelfstandigheid verheven hadden, waren zij met opzigt tot handel, kunsten en wetenschappen nog afhankelijk van *Engeland*. Doch in lateren tijd zijn zij ook in die betrekkingen zelfstandiger beginnen te worden. Kunnen zij in de fraaije letteren reeds op groote talenten roemen, zoo blijven zij ook langer in de wetenschappen niet terug. Met ongunstige omstandigheden hebben intusschen de geleerden in *Amerika* veel te kampen, dewijl de Staat ter bevordering der wetenschappen weinig of niets doet, en zin en deelneming daarvoor bij enkelen nog te zeer ontbreken. Doch ook het zal te dien opzigte zeker beter worden; en intusschen gewent zich het volk niet alleen datgene te schatten, wat van gene zijde der zee komt, maar ook de waarde te erkennen van hetgene bij hetzelve te huis behoort.

Opera's worden in den schouwburg van *Tremont* maar zelden; meermaal daarentegen in een der andere gegeven. Doch ik heb er geene gezien, terwijl ik daarvan niet veel verwachtte. Op het Tremontsche tooneel, waar, gelijk gewoon-

lijk, tusschen de bedrijven altijd wordt gemusiceerd, hoorde men zelden iets anders, dan walsen van STRAUSZ, die den laatsten tijd zeer in den smaak gekomen zijn. Enkele malen werden er ook tusschen twee stukken dansen uitgevoerd, waarin eene solo-danseres optrad, die in het geheel niet kwaad danste. Men was in *Boston* verstandig genoeg om het met geene balletten te beproeven, welke op kleine tooneelen altijd moeijelijk gegeven worden.

Hoewel men hier geene goede opera heeft, zoo ontbreekt het toch niet geheel aan muzikale genoegens, schoon zij over het geheel zeer zeldzaam zijn. Er bestaat eene zangvereeniging, onder den naam van HÄNDEL- en HAYDN-genootschap, dat zich meest met geestelijke muzijk bezig houdt en menigmaal in het openbaar doet hooren. Buitendien heeft zich een genootschap onder den naam van Akademie gevormd, dat zich de bevordering der toonkunst ten taak gesteld en te gelijk eene school voor gezang en instrumentaal muzijk heeft opgerigt. De onkosten worden door jaarlijksche bijdragen der medeleden gedekt. Onder het beheer dezer Akademie staat eene vereeniging, die zich tot de beoefening en uitvoering van instrumentaal en vokaal muzijk bepaalt en waaraan niet al de medeleden der Akademie deel nemen. Van dit genootschap hoorde ik onder andere het Oratorium DAVID van NEUKOMM geven; en mijne verwachtingen werden daarbij verre overtroffen. Men mogt de uitvoering, vooral in aanmerking der krachten van het Genootschap, wèl gelukt noemen. Het goede instrumentaal geleide droeg voornamelijk bij tot het goede gevolg.

Evenwel voldeden ook de zeer talrijk bezette koren in eenen hoogen graad, en alleen de solopartijen lieten over het geheel te wenschen over. Het Genootschap geeft ook concerten, waarbij alleen instrumentaal-muzijkstukken, ouverturen enz. worden uitgevoerd. De Akademie heeft thans in den persoon van den heer SCHMIDT uit *Bremen*, eenen voortreffelijken leerling van SPOHR, eenen degelijken vioolspeler aangesteld, die niet alleen het orchest bestuurt, maar ook aan liefhebbers kosteloos onderrigt geeft om hen voor het orchest geschikt te maken.

Vroeger vonden de Toonkunstenaars in de Vereenigde Staten niet den maatschappelijken rang, waarop zij aanspraak mogen maken. Deze minachting onderdrukte het talent, zoodat het zich veeltijds niet vermogt te ontwikkelen. In den laatsten tijd is dit evenwel veel verbeterd. Men heeft zich nu vele moeite gegeven om goede meesters naar het land te trekken en behandelt deze naar verdiensten. Ook thans doen zich liefhebbers op, die dit vroeger niet waagden. Hoe zwaar het voor het overige valle lang verjaarde vooroordeelen te verwinnen, mag onder andere uit het volgende blijken. Voor korten besloot de stadsregering van *Boston* het gezang in de lagere scholen in te voeren. Daartegen verscheen een artikel in een opentlijk Blad, waarbij dit voornemen sterk berispt en de muzijk met den dans op ééne hoogte gesteld werd.

ELFDE HOOFDSTUK.

Aanvaarding eener groote reis naar de Zuidelijke en Westelijke Staten. Togt naar New-York. *Amerikaansche herbergen.*

In het midden van Februarij 1837 verliet ik het gastvrije huis mijnes broeders, om eene reis naar de Zuidelijke en Westelijke Staten, het naast naar *New-York* en *Washington*, te aanvaarden. Op den spoorweg van *Boston* naar *Providence*, eene lengte van veertig mijlen, vond ik mij voor het eerst, zonder vriend en gids, gansch alleen onder het volk van *Amerika*. Deze scheiding van mijnen broeder en zijn beminnelijk gezin had mij somber gestemd, zoodat ik mij ook niet voelde opgewekt om met mijne reisgenooten kennis te maken. De drie uren, welke wij op den spoorweg doorbragten, bleef ik dan geheel tot mij zelven alléén bepaald. Wij kwamen vrij langzaam voorwaarts. De sneeuw belemmerde op eenige plaatsen en drong ons voorzigtig te rijden. Eindelijk geraakten wij in *Providence*. Deze hoofdstad van den Staat *Rhode Island* ligt aan eenen zeeboezem, die zich diep in het binnenste des lands uitstrekt en met zoo talrijke en zoo digt op elkander volgende eilanden bedekt is, dat dezelve

meer het voorkomen heeft eener rivier. De ligging der stad aan het einde van dezen arm is zeer fraai. Het ééne deel derzelve, dat op eene zich van het strand af verheffende hoogte ligt, treedt schilderachtig voor het licht en vele gebouwen doen zich gunstig voor.

Hier vonden wij eene stoomboot op ons wachten, die ons naar *New-York* zou brengen. Maar het groote aantal passagiers en hunne menigte pakkaadje maakten veel oponthoud en er verliep wel een uur, eer wij in gang waren. De vaart zelve was bij droevig, vochtig en koud weder, zeer moeijelijk, daar wij in de nabijheid van *Providence* eene ijsschots moesten doorsnijden en eenige malen zelfs genoodzaakt waren achter uit te gaan, om het dikke ijs, door middel van eene sterkere aandrift door te breken. In de kajuit kraakte het telkenmaal vreeselijk, als het schip wederom tegen het ijs stiet; maar gevaar was er niet te duchten, zoo ver de punt van het schip door eenen bijzonderen maatregel tegen het ijs verzekerd was. Zoodra wij in het opene water kwamen, kwam er een zoo digte mist opzetten, dat wij ons niet wel in de volle zee wagen konden, waarin wij eenige mijlen ver moesten opvaren, eer wij in de engte mogten raken. Ook ware het, bij een' zoo sterken nevel, in den nacht ondoenlijk geweest den ingang daarvan te vinden. Wij bleven uit dien hoofde tot aan den volgenden morgen in *New-Port* liggen, eene vrij bezochte badplaats, welke op een eiland, omtrent aan den mond van den zeeboezem, ligt. Hoe mij gedurende dat stil liggen de avond verging, betuig ik zelf niet te weten. Eene poging om eenig onderhoud

aan te knoopen viel zeer ongelukkig uit. Een mij vroeger bekend Amerikaan, dien ik hier aantrof en die ook Duitsch sprak, stelde mij aan een' Bostonner voor, die, even als ik, voor had naar *Washington* te gaan. Ik wilde het gesprek met eene algemeene aanmerking beginnen. Maar mijn nieuwe vriend verstond mij niet en keerde zich tot dengenen, die mij aan hem had voorgesteld, met de vraag: « Verstaat gij hem? ik kan hem niet verstaan." (*Do jou understand him? I do not.*) Ik vond het gevolg dezer eerste poging niet zeer uitlokkend en spande mij daarom niet meer in, ten einde in kennis te geraken. Alleen werd nu de verveling eenigzins getemperd door een' knaap van veertien jaren, die zich mede op het schip bevond. Toen hij zich bij eene speeltafel voegde om toe te zien, zeide een der spelers tot hem: « gij kunt ons — wed ik — wel wat opsnijden." De knaap verklaarde zich aanstonds bereid, maar verlangde daarvóor eenig geld, en, toen hem dit was toegezegd, vong hij aan met declameren. Hij trad met zoo veel stoutheid en zelfsvertrouwen op en ontwikkelde bij aandoenlijke plaatsen eene zoo natuurlijke en levendige actie, dat alle passagiers over zijn recit en zijn gebarenspel versteld stonden. Na het einde zijner voorstelling (welke den kunstoefenaar vrij veel — voor het minst vijf daalders — opbragt) werden er pogingen gedaan om hem te bekeeren. Verscheidene heeren zochten hem te overreden om eenen anderen stand te kiezen. Doch met veel standvastigheid verklaarde hij, dat hij eenen tegenzin in den handel had en eenen onwederstaanbaren drang gevoelde om schouwspeler te

worden en zijn geluk op de planken te beproeven. — Mijn slaap was voor den eersten nacht, dien ik in het naauwe bed eener stoomboot doorbragt, zeer goed. In de vroegte tegen zes uren zette zich ons schip eindelijk in beweging. Wij werden evenwel door het ijs in de zeeëngte nog zoo zeer opgehouden, dat wij eerst tegen middernacht te *New-York* kwamen en ik het mij moest laten welgevallen nog een' nacht op de stoomboot door te brengen. In den zomer legt men de twee honderd mijlen van *Providence* naar *New-York* op goede stoombooten in veertien of op zijn hoogst zestien uren af, terwijl de duur der reis natuurlijk altijd min of meer afhangt van den vloed en ook eenigzins van min of meer gunstigen wind.

In *New-York* maakte ik het eerst kennis met de Amerikaansche herbergen, en ik mag zeggen tot mijne tevredenheid. Zeker zijn zij in *New-York* wel beter, dan op vele plaatsen in het binnenland; doch de eigenaardige inrigting, welke mij zeer wel beviel, is nagenoeg in alle gelijk. Het Astorhuis, 't welk de rijke ASTOR uit *Karlsruhe* heeft gebouwd, is ongemeen groot; en evenwel heeft het dikwijls geene ruimte genoeg voor de menigte der bezoekers, die zich daar in alle jaargetijden te zamen dringen en die er vooral in de lente en den herfst vele zijn; want dan komen alle koopers naar *New-York* om zich voor lang te voorzien. Het gansche huis is in twee deelen gescheiden, waarvan het eene voor de dames, het andere voor de heeren is bestemd. In het eerste worden natuurlijk ook die heeren opgenomen, die met dames reizen. Het gezel-

schap is hier veel beter, dan in de afdeeling voor heeren alleen. Ook heeft er veeltijds een verschil plaats in de prijzen. Wat den kost aangaat, zoo hebben de heeren daarin ligt iets in hun voordeel, terwijl de waard schijnt te vooronderstellen, dat de dames van het eten zoo veel werk niet maken. In beide afdeelingen heeft men eene zoogenaamde spreekkamer (*parlour*), eene eetkamer, eene rook- en leeskamer voor de heeren en een drinkvertrek, 't welk door de berigten der reizenden zoo zeer is beroemd geworden. Dit drinkvertrek bestaat uit een gedeelte, waar de gasten hunnen toegang hebben en eene meer binnenwaartsche ruimte, waar de keldermeesters en de dranken zich bevinden. Op de schenktafel, welke deze beide deelen van elkander scheidt, ligt een boek, waarin men bij zijne aankomst zijnen naam schrijft. Is dit geschied, zoo zet men zich vreedzaam neder, tot dat het den hofmeester behaagt iemand eene kamer aan te wijzen; want ongeduldig te zijn of zich te beklagen, zou aanstonds den vreemdeling verraden. Men veroorlooft zich ten hoogsten de aanmerking: « ik verlang eene kamer met één bed." Dit was dan ook altijd mijne eerste vraag en een beding voor mijn verblijf. De Amerikanen geven er in het minst niet om, of zij met anderen in ééne kamer slapen, gelijk zij zich dan ook over het geheel op reizen ongeloofelijk veel van herbergiers, koetsiers en schippers laten welgevallen, zoodat men boekdeelen zou kunnen vullen met voorbeelden van hun geduld en hunne lankmoedigheid. Als logeergast in een logement is men gewoonlijk aan eenen onveranderlijken huiselijken leefregel onderworpen,

en alleen in de beste logementen der groote steden, zoo als in het Astorhuis te *New-York*, kan men zich naar zijn goedvinden laten bedienen, waarvoor men dan toch altijd meer betaalt. Met een klokslag of door het slaan op een groot blik, wordt het teeken van opstaan gegeven, meest een half uur vóór het ontbijt; en ook dit sein wordt een half uur vóór het middagmaal, de thee en het souper herhaald. De tijd van het eten is natuurlijk verschillend in verschillende logementen en steden, en rigt zich gedeeltelijk naar het jaargetijde. Eenige minuten vóór het openen van de deur der spijszaal, dat eerst geschiedt, als het tweede teeken gegeven is, komen de heeren in derzelver nabijheid bijeen; en, zoo als de deur opengaat, dringt de gansche zwerm naar binnen, waarop in weinige oogenblikken allen zitten en in vollen arbeid zijn. De schotels staan reeds vóór het openen der deur op de tafel, zoodat men nooit te wachten heeft. Versche geregten worden ook gewoonlijk niet opgedragen, behalve bij het dessert; dat meestal in de herbergen van minderen rang slechts uit pudding of koeken bestaat. In korten tijd hebben velen het eten reeds gedaan, en zoodra zij den laatsten brok in den mond hebben, staan zij ook van tafel op. Deze strenge huisregel heeft geene plaats in het huis van ASTOR te *New-York*. Daar verlaat men het bed naar believen. Het ontbijt staat van acht tot tien uren op den disch. Bij het middagmaal gaat alles rustig en ordelijk toe, zoodat men zich den tijd daartoe geeft; en aan het dessert blijven velen zitten en gaan voort zich bij eene flesch wijn met elkander te

onderhouden. Des avonds is de spijskamer weder verscheidene uren open en vindt men eene tafel met koud vleesch, oesters, salade enz. voorzien. In de bouworde hebben ook belangrijke afwijkingen van de gewone Amerikaansche inrigting plaats. De afdeeling voor heeren b. v. bestaat hier bijna gansch alleen uit kamers met één bed; en het spreekt van zelve, dat, wanneer twee te zamen aankomende heeren het niet bepaald anders verlangen, elk eene kamer voor zich bekomt. Voor het overige is Astorshuis niet meer het eenige in zijne soort. Men vindt thans in alle groote steden herbergen, die op gelijken voet zijn ingerigt. Uitgezonderd de eenigzins onaangename huisregel en eenige andere kleinigheden, waaraan men in den beginne niet gewoon is, mag men met veel regt beweren, dat de herbergen in de Vereenigde Staten over het geheel beter dan in *Duitschland* zijn. Bepaaldelijk geldt dit van de logementen in de dorpen, waar men, bij zindelijke kamers en bedden, goed eten vindt. Hoe onderscheiden voor het overige verschillende menschen over dezelfde zaken oordeelen, kan men ook daaruit zien, dat ik op de terugreis van *New-York* naar *Havre* eenen reisgenoot hoorde zeggen, dat hij op zijne reize in *Amerika* zich nooit had zat gegeten. Waarom? weet ik niet. De goede man was intusschen, bij al zijn honger lijden, niet mager geworden. Men heeft thans in *New-York* een logement, dat geheel op de Fransche wijs is ingerigt. Doch ik weet niet, of het vele voordeelen aanbiedt, vooral naarmate het verblijf daar veel duurder is. Ik vermoed, dat ook alleen Europeanen aan hetzelve boven andere de voor-

keur geven. Wat bijzonders is het voor het overige, dat het weinig verschilt, of men in een logement van den eersten rang, dan wel in een minder zijnen intrek neemt. Met uitzondering van eenige weinige, die tot de aanzienlijkste behooren, zijn de prijzen overal dezelfde. De rang des huizes wordt meer door het gezelschap, dat zich daar bevindt, dan door den prijs bepaald. Natuurlijk toch gevoelt zich ieder dáár het beste, waar hij gewoonlijk lieden treft van zijnen stand, en bij alle gelijkheid ziet men ongelijkheid aan alle plaatsen. Wat bijzonders is ook nog dit, dat, wanneer men in een logement zijn verblijf heeft, men daardoor niets bespaart, of men al dan niet deel aan den maaltijd neemt. Men betaalt bij den dag, en de gewone prijs is twee daalders.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Verblijf in New-York, *deszelfs ligging. Bouworde der Amerikaansche huizen. Leven in een kosthuis. De schrijfster van* Redwood. *Dr.* FOLLEN.

De eerste dag van mijn kort verblijf in *New-York* werd door het weder niet begunstigd. In-

tusschen maken de goede zijwegen, welke men in vele straten vindt, het ronddrentelen in sneeuw en regen minder lastig. De hoofdstraat *Broadway* is zeer schoon en onderscheidt zich vooral door breede zijpaden, die mij de Boulevards te *Parijs* herinnerden, hoewel de winkels met die van *Parijs* niet te vergelijken zijn. *New-York* ligt tusschen twee rivieren op eene landtong, die spits uitloopt en wier uiterste punt in eene wandelplaats herschapen is, welke met een oud, geheel in het water liggend bolwerk, den zoogenaamden slottuin, in verband staat en van daar den naam *Battery* behouden heeft. Van uit dit punt heeft men een schoon uitzigt over de haven van *New-York*, tot aan de *Narrows*, welke de binnenbaai sluiten, waar de buiten- zoogenaamde *Raritan*-baai begint, welke zich bij *Sandy Hook* in de zee ontlast. Ter regter zijde komt de magtige *Hudson* voor den dag, die ook den naam van *North river* draagt, ter linker de *East river*, die tevens den voortgang der tusschen het vaste land en *Long-Island* liggende zeeëngte vormt. Aan beide zijden der landtong langs de rivier landen de schepen. De straten, die het naast aan het water liggen, worden geheel van winkelhuizen ingenomen en woonhuizen vindt men daar niet. Slechts hier en daar mag men welligt eene matrozen-herberg hebben. *Broadway* loopt in eene regte lijn van de punt der landtong, in vrij gelijken afstand der beide rivieren, drie of vier mijlen landwaarts in, en met de toenemende grootte der stad zal ook de lengte dezer straat wel grooter worden. Het bovendeel der stad is geheel vrij van het gewoel van handel en bedrijf en enkel en

alleen met woonhuizen bezet, die alle door zindelijkheid en netheid eenen aangenamen indruk maken. Paleizen ziet men niet, maar wel vele huizen, die met marmeren trappen en kroonlijsten aan de vensters pronken. Gansche rijen van woningen zijn naar één en hetzelfde model gebouwd en dit geeft aan dezelve het aanzien, als of zij alle tot één geheel behooren. Maar ook zijn de huizen in het gemeen als naar één plan vervaardigd, niet slechts in *New-York*, maar ook in de meeste steden des lands, met uitzondering der Zuidelijke Staten, waar bepaaldelijk de landhuizen zich zeer in bouworde onderscheiden. Doorgaans zijn de huizen drie vensters breed en drie of vier verdiepingen hoog. De beneden verdieping is altijd iets hooger dan de straat; weshalve een trap van buiten tot de huisdeur opleidt. Deze trappen worden altijd hoogst zindelijk gehouden, zijn dikwijls van marmer en meest met eene ijzeren leuning omgeven. Onder de eerste verdieping vindt men eene steenen kluis of een' halven kelder, welke van de straat af eenen bijzonderen ingang heeft en meest van het gezin gebruikt wordt. Voor de vensters dezer kluis is de straat weg gegraven om meer licht te bekomen en door middel eener ijzeren leuning wordt deze graft van de straat afgescheiden. Artsen, Juristen en andere lieden van beroep bezigen dit gedeelte hunner woning zeer dikwijls voor hunne werkkamers, even als wilden zij lieden, die alleen om zaken komen, de hoofddeur niet binnentreden en het eigenlijke woonhuis niet ontheiligen laten. In het achterste deel dezer kluis vindt men gewoonlijk de keuken. De diepte van het erf is, met weinige uitzonde-

ringen, van dat belang, dat men achter het huis nog genoegzame ruimte heeft voor eenen hof en een tuintje. Op de eerste verdieping vindt men naast den gang twee kamers, ééne van voren en ééne van achteren, die meestal door inschuifdeuren gescheiden zijn, zoodat in geval van nood beide in elkander geopend kunnen worden. Gewoonlijk wordt éénе derzelve voor woonkamer, de andere voor eetkamer gebruikt. Van de onderste verdieping naar de tweede gaan altijd twee trappen; een voorste, voor de familie van den heer des huizes, en een achterste voor de overige leden des gezins. Veelal is de gang door eene deur gedeeld, zoodat bezoekers in het geheel niets vernemen van de huiselijke werkzaamheden, die in het achterdeel der woning plaats hebben. De tweede verdieping bevat de eigenlijke bezoekkamers. Daar de trap en de gang niet toelaten, dat men de drie vensters of de gansche breedte van het huis daarvoor gebruikt, zoo zijn die kamers zelden zeer ruim; doch zij worden evenéens door inschuifdeuren aan één verbonden. De ruimte, welke voor het derde venster van den gang overig blijft, wordt gewoonlijk door een kabinetje ingenomen; of is dezelve met eene grootere kamer verbonden, zoo bekomt deze daardoor eenen onregelmatigen vorm. Op de derde verdieping zijn de slaap-, kinderkamers enz.

Uit deze beschrijving der inrigting van binnen mag het reeds blijken, dat zelden meer dan éénе familie in zoodanig een huis kan wonen. De rijkdom brengt meer gemak in het inwendige aan, maar de inrigting van het huis zelf blijft gewoonlijk dezelfde: alleen dat welligt de betrekkingen

zich uitbreiden. Zoogenaamde dubbele huizen, waarvan de deur in het midden staat en die in het geheel vijf vensters breed zijn, vindt men slechts zelden, bepaaldelijk in het nieuwste gedeelte der stad. De armen vergenoegen zich met huizen van twee verdiepingen, twee vensters en nog wel minder breed; doch betrekkelijk is het getal der familieën gering, die geen geheel huis voor zich hebben. Heeft men geen vermogen genoeg om dit te bekostigen en te leven, zoo als anderen leven en gelijk men het verlangt, zoo gaat men liever in kosthuizen (*boarding houses*), dan dat men zich op eene andere wijze bekrimpt. Jonggetrouwden wonen in de eerste jaren na hun huwelijk zeer gewoon in kosthuizen, waar zij zich meestal met een slaapvertrek tevreden houden en zich van de gemeene woon- en eetkamer bedienen. Dikwijls is het gezelschap in zulke kosthuizen zeer aangenaam, maar meermaal treft het ook minder gelukkig. Voor de vrouw is eene zoodanige levenswijs regt gemakkelijk, zoo ver zij geene huishouding te besturen heeft en zich altijd in gezelschap bevindt. Voor den man daarentegen moet zulk eene inrigting zeer onaangenaam wezen. Hij is den geheelen dag buiten 's huis en ingespannen. Komt hij 's middags om te eten, zoo heeft hij juist maar even tijd om in der haast te spijzen. Komt hij 's avonds terug, zoo vindt hij zijne vrouw in de gezelschapskamer, welligt van vreemden omringd, die zich tusschen haar en hem plaatsen. Of zij is te bezoek gegaan en hij mag haar in eenen grooten kring gaan vinden, van waar zij beide vermoeid en slaperig laat te huis komen. Komt dáár iets van een huiselijk

zamenleven, van een vertrouwelijk *bijeen* zitten en kouten in? Een gehuwd man moest zich liever op alle wijzen inkrimpen en zich van gezellige bijeenkomsten, die hem tot te groote uitgaven verpligten, onthouden, om eene eigene huishouding te kunnen opzetten, waar hij zijne vrouw ongehinderd zien en spreken kon, en waar hij zijn eigen heer en meester was. Doch de grond, waarom zoo vele echtelieden zich een leven van dien aard laten welgevallen, is, naar mijne meening, in het bestaan der mannen te zoeken, die geene behoefte aan eenen huiselijken omgang hebben. Immers heb ik mij daarvan genoeg kunnen overtuigen, dat de Amerikaansche vrouwen geschikt zijn om zich in alle betrekkingen te voegen en juist zóó te wezen, als hare mannen haar wenschen te hebben. Eene vrouw, die gisteren nog gewoon was de groote dame uit te hangen, die over koets en paarden te beschikken had en die uit haar salon hare huishouding bestuurde, vergezelt morgen haren te gronde gerigten man met de grootste gelijkmoedigheid naar het binnenste des Lands, om boerin te worden en over veld en keuken het opzigt te houden. De eerste aankomelingen hier waren niet zoo wèl geslaagd en zoo gelukkig geworden, waren zij niet door hunne vrouwen zoo treffelijk geholpen. De afstammelingen dier degelijke vrouwen hebben gewis vele harer deugden geërfd, ofschoon deze dikwijls door noodlottige omstandigheden en mangel aan opwekking niet voor het licht komen.

In *New-York* maakte ik verscheidene belangrijke kennissen. Onder anderen zag ik de Schrijfster van *Redwood*, HOPE LESLIE, doch helaas,

uit hoofde van mijnen naauw beperkten tijd, te kort, dan dat ik mij in eene nadere kennismaking zou hebben mogen verheugen. Deze Schrijfster werkt voor een ongemeen groot publiek en is thans de eigenlijke schrijfster voor het volk. Van één harer voor kort geschrevene romans zijn alleen in *New-York* twaalf duizend exemplaren geleverd. Men mag er zich niet dan over verblijden, dat zij zoo grooten opgang maakt. Alle hare romans en voornamelijk de nieuwste hebben een zedelijk begrip ten gronde, 't welk zij in dezen aangenamen vorm hare lezers verstaanbaar en aantrekkelijk zoekt te maken. De personen, die in hare geschiedenissen optreden, zijn niet uit de hoogste standen, maar uit de middelste en zelfs uit de klassen der behoeftigen genomen, en, terwijl derzelver leven wordt beschreven, zoo als het is en zoo als het behoorde te zijn, wordt den lezer een spiegel voorgehouden, waarin hij deugd en ondeugd voor oogen heeft. Een hoofddoel daarbij is de zedelijke vorming van het vrouwelijke geslacht, en voor hetzelve moet het lezen dezer schriften zeer weldadig, ja eene artsenij des levens zijn. De romans van BULWER, EDGEWORTH enz. hebben de phantasie der meisjes met tooneelen uit het leven der eerste standen (*Highlife*) opgevuld, en bepaaldelijk vele Amerikaansche vrouwen kwaad gedaan, zoo ver zij daarvoor haren stand en hare plaats vergaten. Het is daarom hoogst noodig, dat zij met hare voorstellingen op de haar toekomende betrekkingen en pligten worden terug gebragt.

In *New-York* trof ik ook den heer KARL FOLLEN, die mij voorheen in *Bazel* als een

knaap gezien had. Deze voormalige Jurist en van de Duitsche Hoven gevreesde Demagoog is, nadat hij te *Cambridge* een tijdlang Professor in de Duitsche Letterkunde is geweest, tegenwoordig als Predikant bij eene der daar zijnde Unitarische kerken aangesteld. Hij houdt zijne leerredenen in de Engelsche taal, welke hij zich zoodanig heeft eigen gemaakt, dat velen den vreemdeling niet in hem bemerken. Als prediker heeft hij zich, door zijne welsprekendheid, eenen grooten naam verworven en hij wordt bij zijne gezindte tot de meest begaafde redenaars geacht. Bij een later bezoek had ik gelegenheid hem te hooren prediken en vond toen een groot en keurig gehoor om hem geschaard. Tot zijnen tekst had hij de verklaring genomen: « ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar te vervullen," waarvan hij de toepassing op de revolutionaire en behoudende rigting in Staatkunde en Godsdienst maakte, terwijl hij daarbij aantoonde, welke de verschillende beginselen dezer beide rigtingen waren, hoe ver de uitersten liepen, hoe na de gematigden der beide partijen aan elkander raakten en welke de ware weg zij, dien men naar het voorbeeld van JEZUS te betreden heeft.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Afreis van New-York. *Terugzigt op de stad en hare omstreken, Aankomst te* Philadelphia. *Duitsch voorkomen der stad. Gastvrijheid der Amerikanen.*

Om naar *Philadelphia* te gaan, verliet ik *New-York* op eenen zondag-morgen en was in den eigenlijken zin verrast mij zelven dien dag in *Amerika* op reis te bevinden. Immers had ik mij voorgesteld, dat postwagens, stoombooten enz. dan gewoonlijk niet in beweging waren; wat ook in *Nieuw-Engeland* nagenoeg het geval is, met uitzondering evenwel der brievenposten. De stoomboot, op welke ik mij zou inschepen, lag in *Hudson*. Het was een fraai, net schip, dat eene aangename vaart beloofde. Rivier en baai waren, zoo ver men zien kon, met ijs bedekt, maar in het midden hadden de uit- en inloopende schepen en stoombooten eene opene baan gevormd. Het weder was zoo schoon en de zon scheen zoo warm, dat ik den ganschen tijd op het dek kon doorbrengen. Zoodra wij de batterij voorbij waren, opende zich het uitzigt op den oostelijken vloed. Tegen over *New-York* zag men, aan den hoogen oever van *Long-Island*, *Brooklijn*

liggen, dat door middel van ettelijke stoomveren met *New-York* verbonden is. Het is thans eene groote stad van omtrent dertig duizend inwoners. Vroeger bestond het slechts uit eenige landelijke woningen. Te gelijk trad nu ook *New-York* zelf meer te voorschijn, van hetwelk men nogtans niet veel zien kan, deels wegens de scheepsmasten, deels wijl het achterste gedeelte der stad zeer weinig verheven ligt, en uit dien hoofde door het voorste volmaakt bedekt wordt. Wij ontmoetten verscheidene binnenkomende zeeschepen, die wellligt eene lange zeereis gedaan en veel ongemak, menigen storm geleden hadden. In den winter is eene zeereis hoogst onaangenaam, bepaaldelijk voor de arme matrozen, die, als de touwen stijf en hard en de zeilen bevroren zijn, met de verandering der laatste onuitsprekelijk veel moeite hebben en met koude, bevrorene vingers moeten arbeiden. De gedachte aan eenen storm in den winter verwekt bittere gewaarwordingen. In den zomer geeft de drukte, welke een zoodanig toeval op het schip teweegbrengt, eenen eenigzins koelbloedigen toeschouwer genoegen, terwijl zij aan het zeeleven eene eigenaardige bekoring schenkt. Maar koude en ijs brengen in alles eene doodsgestalte en kunnen zelfs den hartstogtelijksten zeeman het zeeleven tegen maken. Ik hoorde dikwijls schippers en matrozen over den winter klagen en verscheidenen gaven zelfs te kennen, dat zij, om diens wille alléén, hun beroep wilden vaarwel zeggen. Intusschen zoodra zij een tijd lang op het land verkeerd hadden en het voorjaar weder kwam, was het winter-verdriet ver-

geten. De oude lust kwam boven en in korte dagen waren zij weder op hun gewoon element.

New-York wordt door verscheidene forten verdedigd, waarvan er twee in de nabijheid der stad op twee kleine eilanden liggen. Twee andere zeer beduidende dekken den ingang der haven, de zoogenaamde *Narrows* namelijk, die aan den eenen kant door *Long-Island*, aan den anderen door *Staten-Island* worden gevormd. Daar de zeeëngte, welke *Staten-Island* van het vaste land scheidt, met dik ijs overdekt was, zoo moesten wij door de *Narrows* henen in de *Raritan*-baai varen en den oever van *Staten-Island* volgen, tot in de nabijheid van *Amboy*, waar wij de stoomboot verlieten. Aan de landingsplaats dampte reeds de stoomwagen. Onze pakkaadje had men vroeger al op karren geladen, en in weinige minuten was alles gereed. De bagagie werd in groote kasten, wij werden in geschikte wagens gepakt en de gansche trein zette zich weldra in beweging. Met de terugkeerende stoomboot gingen de passagiers, die van *Philadelphia* kwamen, naar *New-York*. De spoorweg, op welken wij ons bevonden, gaat tot aan de rivier *Delaware*, tegen over *Philadelphia*. Doch vermits aldaar geene brug is en de rivier was toegevroren, zoo moesten wij deze rigting verlaten. Wij reden nu zes mijlen lang in koetsen en begaven ons op eene andere baan, die boven *Philadelphia* op eene brug over de *Delaware* voert. Op die wijs kwamen wij door *Trenton*, een zeer bevallig, net landstadje. In weerwil van den omweg en het tijdverlies, door het meermalen wisselen, legden wij evenwel de tachtig mijlen van *New-York* naar

Philadelphia in negen uren af. In den zomer doet men dit gewoonlijk in minder dan acht uren. Het was, zoo als ik gezegd heb, zondag; en het verraste mij op den weg van *Trenton* naar *Philadelphia* zoo vele menschen op de straten te vinden; 't welk in *Nieuw-Engeland* zeker niet gebeurd zou zijn. De lieden kwamen mij ook voor er anders uit te zien, dan de *Yankees* (zoo noemt men de Nieuw-Engelanders) en zelfs vond ik de bouworde der huizen in eenen anderen stijl. Alles herinnerde mij *Duitschland*; het was *Nieuw-Engeland* niet meer. De eerste indruk, welken *Philadelphia* op mij maakte, was juist niet zeer gunstig; de straten morsig, de huizen klein en van een gemeen voorkomen, vele aan barakken gelijk, weinige net en zindelijk; en dat duurde zoo voort, tot wij aan de plaats kwamen, waar wij den spoorweg verlieten. Ik was lang in twijfel, of wij werkelijk in *Philadelphia* waren, in de stad, van welker zindelijkheid ik zoo veel had gehoord. Toen ik evenwel later in andere deelen der stad kwam, vond ik mijne vroeger opgevatte meening door derzelver voorkomen volmaakt bevestigd. Wat ik het eerst gezien had, was eene soort van voorstad, waar vele arme lieden wonen, te weten vele Duitschers. Den eersten avond sleet ik op de straat, waar ik insgelijks veel volk ontmoette en alles zoo meende te vinden, als het op eenen zondag-avond in eene Duitsche stad gewoonlijk is. Uit dien hoofde ging ik op een groot, sterk verlicht gebouw toe, in de hoop van daar een concert of iets van dien aard te vinden. Maar ik bedroog mij; het was eene kerk. De vergadering ging juist uiteen, en er

kwamen onder andere vele dames uit, die meest zeer fraai en rijk gekleed waren en zich vreedzaam, geheel alleen, de straten langs naar hare woningen begaven.

In *Philadelphia*, waar voor vreemdelingen zoo veel te zien is, hield ik mij langer dan te *New-York* op. Mijne aanbevelingen bragten mij met vele beminnenswaardige familieën in aanraking, en ik had mij over een zoo voorkomend en vriendelijk onthaal te verheugen, dat ik dikwijls waarlijk niet wist, waarmede ik zoo vele goedheid verdiend kon hebben. Zeker is het in het algemeen waar, dat in geen land vreemdelingen, enkel op brieven, zoo goed ontvangen worden, als in *Amerika*. Moge ook al de zeldzaamheid van Europesche reizigers in dit land daartoe iets bijdragen, zoo is daarom de beleefdheid en goedheid, waarmede deze ernstige en deftige Amerikanen, gelijk kapitein HALL hen noemt, vreemdelingen ontvangen, niet minder streelend en lofwaardig. Die kooplieden, van welke men denken zou, dat zij geheel alleen met de gedachte aan geld en gewin bezet waren, vinden tijd genoeg om aan vreemdelingen oplettendheid en goede diensten te bewijzen; en wat bijzonder genoegen doet, is de manier, waarop men in den kring der familieën toegang bekomt. Het zeggen: « beschouw uzelven als hier te huis;" is niet slechts eene bloote spreekmanier; maar men wordt zoo behandeld, dat men zich werkelijk zoo gevoelt.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

De strafinrigting te Philadelphia. *De inrigtingen voor het Geneeskundig Onderwijs.*

Mijn tijd was te *Philadelphia* zeer aangenaam besteld. Ik besteedde de dagen met het bezoeken der verschillende bezienswaardigheden en de avonden in gezellige kringen. Mijn eerste bezoek bepaalde zich tot eene der belangrijkste inrigtingen, de groote gevangenis in de nabijheid van *Philadelphia*, de zoogenaamde Oostelijke Strafinrigting (*Eastern Penitentiary*), welke eerst sedert weinige jaren bestaat en nog vrij eenig in hare soort is. De gebouwen zijn opgetrokken in een groot vierkant, dat omtrent tien morgen lands beslaat en door eenen hoogen muur omgeven is. De hoeken zijn met torens voorzien en de hoofdingang is in een gebouw, dat ook naar een' toren gelijkt en in zijne stevigheid aan een oud-Gothisch slot doet denken; gelijk dan ook de aangebragte versieringen en de kanteelen der muren gansch en al dezelfde vertooning maken, als onze ridderburgen. Dit uiterlijke, met deszelfs ernstig, somber aanzien, beantwoordt geheel aan de bestemming van het gesticht, en bij den ingang, door de met ijzer dik beslagene deur en de hoog ge-

welfde poort, voelt men, dat hier de plaats is, waar ernst en straf gehuisvest zijn. In het midden van het vierkant, waarin wij nu treden, staat een klein rond gebouw, van hetwelk, als ware het straalsgewijze, naar drie kanten heen langwerpige, uit twee rijen cellen en eene galerij bestaande gebouwen (wij willen die zelve ook maar galerijen noemen) uitschieten. Alleen de vierde zijde naar den hoofdingang toe, is vrijgelaten. Men zou het geheel met een rad kunnen vergelijken, waaraan verscheidene spaken ontbreken. In het middengebouw vindt men eene zaal, uit welke glazendeuren op de verschillende galerijen voeren, zoodat men uit dezelve al de deelen der gevangenis kan overzien. Hier houden zich de wachters en oppassers op. Al deze galerijen zijn wit kwarts gebouwd en gewelfd. De drie oudste zijn slechts van ééne verdieping en de cellen hebben naar den gang geene deuren, maar alleen een klein venster, om den gevangenen daardoor hun eten toe te reiken. Doch achter dezelve is eene kleine plaats, waardoor de gevangenen worden binnen gebragt en op welke zij menigmaal naar buiten gelaten worden, om zich daar in de vrije lucht te verademen; waarbij men evenwel zorgt van er nooit twee te gelijk op twee aan elkander grenzende plaatsen uit te laten, ten einde zij niet mogen zoeken de eene of andere verbindtenis aan te knoopen. Op de nieuwste galerijen zijn twee verdiepingen met cellen, van welke de benedenste insgelijks plaatsen hebben. In de bovenste verdieping heeft men daarentegen twee cellen vereenigd, om het gebrek eener plaats te vergoeden. De galerij of het portaal wordt

niet afgebroken door de bovenste verdieping. Voor de bovenste cellen gaan smalle uitstekken om, die het grootste deel der galerij open laten. De cellen op deze galerijen gaan naar het portaal toe open. Zij hebben dubbele deuren, eene binnenste; welke uit getraliede ijzeren hengsels bestaat, en eene buitendeur van hout. Door de binnendeur kan de gevangene zijnen schotel om etenstijd naar buiten reiken en terug nemen. Met gebondene oogen worden de misdadigers in het Gesticht gebragt en in hunne cellen gestoken, waaruit zij niet weder komen voor dat hun straftijd is verstreken. Ook bij hun ontslag worden hun de oogen gebonden, en zij verlaten hun veeljarig verblijf, zonder daarvan meer dan hunne cellen te hebben leeren kennen. Alle worden aan het werk gehouden met weven, schoenmaken enz., en de verveling maakt hen vlijtig. Meermalige bezoeken van Geestelijken, die hun Bijbels en andere boeken in handen geven, zijn de eenige verpoozing hunnes bezigen levens. De oppassers kwijten zich van hun beroep stilzwijgend en meest komt de misdadiger dezelve niet eene enkele maal te zien. De godsdienstoefening wordt op de volgende wijs verrigt. Aan eenen ijzeren draad wordt een voorhangsel in de lengte midden over het portaal voor de cellen, waarvan de buitendeur geopend is, getrokken, 't welk alzoo maakt, dat de gevangenen, die daar tegen over hun verblijf hebben, elkander niet kunnen zien, terwijl te gelijk de oppassers wel in de weer zijn om iedere poging tot mededeelingen te verhoeden. Nu begeeft zich de Geestelijke aan het einde des portaals om zijne voordragt te houden, welke krach-

tens den gewelfden bouwtrant door alle gevangenen gemakkelijk wordt verstaan. Op de oude galerijen is dit zeker moeijelijker, omdat daar geene deuren, maar alleen smalle vensters zijn. De straf voor wederspannige gevangenen en de zoodanigen, die niet werken willen, bestaat in eene gedeeltelijke onthouding van voedsel. Ondertusschen kunnen er zoo weinige misdrijven begaan worden, dat men zelden behoeft te straffen.

De voordeelen dezer stichting boven die, welke naar het stelsel van *Auburn* zijn ingerigt, bestaan in de geheele en bestendige afscheiding der gevangenen. Zij verkrijgen elkander nooit te zien; iedere mededeeling onder elkander is hun onmogelijk gemaakt; zij zijn aan de verlokkingen en bedreigingen hunner medegevangenen niet blootgesteld; zij verlaten het gesticht, zonder kennis met andere misdadigers gemaakt te hebben, en, wanneer zij, gelijk men hopen mag, als verbeterde menschen in de maatschappij terug keeren, zoo hebben zij niet te duchten van in elk, die hen bejegent, een' ooggetuige van hun verblijf in de gevangenis te vinden. Hun vroeger leven hindert hen niet aan hun voortkomen in de wereld, en zij kunnen als een geheel nieuw bestaan aanvangen. Volkomene eenzaamheid, met arbeid verbonden, is zeker het regte middel om in een niet gansch verstokt gemoed berouw en goede voornemens terug te roepen, en, wordt die gemoedsstemming door bezoeken van Geestelijken en het lezen van goede boeken wel geleid en bestuurd, zoo heeft men verbetering, niet alleen

der gewoonten, maar ook der neigingen en gezindheden te hopen.

De Europeanen, die de Amerikaansche strafinrigtingen in de laatste jaren bezocht hebben, geven allen van deze stichting eene hoogst gunstige getuigenis. Dr. JULIUS uit *Hamburg*, die nog kort geleden, op last der Pruisische Regering, de gevangenissen in *Amerika* bezocht, heeft zich voor bestendige afscheiding bij dag en nacht met arbeid beslissend verklaard. WILLIAM CRAWFORD uitte zich, in een berigt aan Lord DUNCANON, voormalig Britsch Staatsminister, in gelijken zin; en even zoo deden dit de Fransche gevolmagtigden BEAUMONT en DE TOQUEVILLE. Daarentegen zijn de groote volksmenigte en de besturen in de Vereenigde Staten voor het stelsel der stichting in *Auburn*, omdat die het voorregt heeft, dat de daar getroffene inrigtingen zich zelve onderhouden, dewijl de opbrengst van den gemeenschappelijken arbeid der misdadigers niet alleen de kosten hunner verzorging, maar ook veelal de bezolding der beambten dekt, en alzoo den staat nog zelfs aan inkomst doet gewinnen. Het volk is natuurlijk genegen het goedkoopere voor te trekken, moge ook daarbij het eigenlijke doel verloren gaan. De vraag moet hier toch geenszins zijn om de misdadigers zoo goedkoop mogelijk te onderhouden, maar om hen te verbeteren. Gelukt daarenboven de verbetering bij de volle en bestendige afscheiding meermalen, dan bij den gemeenschappelijken arbeid, zoo worden de meerdere uitgaven ook daardoor vergoed, dat het getal der misdadigers in eene grootere mate vermindert. Men heeft tegen de volkomene afschei-

ding der gevangenen ook wel ingebragt, dat zij eenen nadeeligen invloed op de gezondheid heeft. Doch dit wordt door de betrekkelijke sterfelijkheid in de verschillende stichtingen wederlegd. Het getal der gestorvenen was in de *Eastern Penitentiary* in het jaar 1835—36 zeven van twee honderd een en zestig of twee zesde procent; in *Auburn*, tenzelfden jare tien van zes honderd vijftig, of niet geheel twee procent; in *Singfing*, eene naar het stelsel van *Auburn* ingerigte gevangenis, in den Staat *New-York*, een en dertig van acht honderd, of vier procent. De eerste stichting en haar stelsel komen alzoo geheel niet op den achtergrond. Voor het overige spreekt voor gevangenissen van dien aard dit ook nog, dat zich daarin geene aanstekende ziekten kunnen uitbreiden en zelfs epidemieën daardoor aan kracht verliezen, dat de gevangenen van haar bestaan niet weten. In de *Eastern Penitentiary* weet niet een eenige gevangene, die daar vóór Junij 1832 gekerkerd werd, dat de Aziatische Cholera zich in *Amerika* vertoond heeft, en niet één eenige is daarvan aangetast, terwijl zij daarentegen in *Singfing* en *Auburn* groote verwoestingen heeft aangerigt; wat inderdaad hoogst opmerkelijk is.

Van vrij wat belang zijn ook in *Philadelphia* de inrigtingen voor het Geneeskundig Onderwijs. Men heeft er twee, waarvan de eene met de Universiteit verbonden is en tegen de vier honderd studenten telt. De andere, *Jefferson College* genoemd, is van nieuweren oorsprong, maar heeft in de laatste jaren op de geneeskundige school der Universiteit bijkans den voorrang behaald. Thans is het getal studenten aan beide

plaatsen bijkans gelijk. In de geneeskundige school der Universiteit woonde ik eene Akademische plegtigheid bij. De studenten presenteerden namelijk aan de Faculteit de beeldtenis van Dr. PHYSIK, eenen der beroemdste artsen van zijnen tijd, die eene lange reeks van jaren achtereen in *Philadelphia* werkzaam was en nog leeft, maar wegens zwakheid des ouderdoms nagenoeg aan zijne kamer gebonden is. Hij en Dr. RUSCH, die ook in *Philadelphia* praktizeerde, hebben eenen belangrijken invloed op den voortgang der geneeskunde in *Philadelphia* uitgeoefend en zeer veel tot opwekking gedaan. Vele der scholen, die zich thans overal gevormd hebben, zijn aan derzelver leerlingen haren opgang verschuldigd. Een der studenten deed bij deze gelegenheid eene aanspraak, waarop twee der Professoren antwoordden. Mij verwekte de gansche handeling veel deelneming, ofschoon ik den ouden man nimmer had gezien, en ik kon uit alles opmaken, dat onder de studenten, en meer nog onder de Professoren, veel wetenschappelijke geest heerscht en dat liefde voor de wetenschap allen bezielt. Bij deze stichting is WILL GIBSON aangesteld, die ook in *Duitschland* bekend is, door de openbaarmaking van twee gevallen namelijk eener *luxatio humeri*, waarvan de inbrenging met ongelukkige gevolgen ging verzeld, terwijl er eene verscheuring der vaten plaats had, welke den dood bewerkte. Onder anderen maakte ik ook kennis met SAM JACKSON, die mij voorkwam een even uitstekend geleerde als onderwijzer te zijn. Zijn vak is *Institutes of medicine*, 't welk nagenoeg de algemeene Pathologie en Therapie in zich be-

vat. Zijne begrippen komen in verscheidene stukken die der Natuurphilosophische School nabij en hij bezit vele bekwaamheid om zijne denkbeelden in een geestrijk gewaad te kleeden. Ik vond alzoo zijne voordragt ongemeen. Tot de meest bekende leeraars aan de andere school behooren PATTISON en DUNGLISON. De laatste is uitgever van den *Geneeskundigen Aanbrenger* en de *Bibliotheek*. Met beide stichtingen zijn Ziekenhuizen en Verzamelingen voor Anatomie en Natuurlijke Historie verbonden.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Het Instituut voor Blinden. De Waterwerken. Het Armhuis.

Den volgenden morgen bezocht ik het eerst sedert kort opgerigte Instituut voor Blinden, dat bijna geheel in handen van Duitsche onderwijzers is. Ik vond in hetzelve vijf en dertig kinderen en, voor zoo veel zich uit een kort bezoek laat opmaken, alles zeer doelmatig ingerigt en bestuurd.

Van hier begaf ik mij naar de Waterwerken aan de rivier *Schuylkill*, welke eenige mijlen van de binnenstad verwijderd zijn. De door eenen dam opgehoudene rivier drijft verscheidene waterrade-

ren, welke pompen in beweging brengen, waardoor een, op eenen heuvel in de nabijheid gelegen, dok met water uit de rivier gevuld wordt. Van dit dok, dat in vele kommen verdeeld is, wordt nu het water naar de stad gevoerd; en de hooge ligging van hetzelve laat toe, dat het water tot op de bovenste verdiepingen der hoogste huizen komen en ieder burger, voor eene geringe jaarlijksche opbrengst, daarvan, niet slechts in zijne keuken en in zijnen hof, maar ook in al zijne woonkamers bekomen kan. Zeker een groot voordeel, vooral bij het ontstaan van branden, die anders in *Philadelphia* wel niet zoo gemeen zijn, als in *New-York* en *Boston*. De inrigting heeft een zeer eenvoudig aanzien, maar het is niettemin eene groote onderneming. Vroeger werden de pompen door eene stoommachine gedreven, doch thans dient het water zelf als bewegende kracht.

Van hier nam ik mijnen gang naar het Armhuis (*Almshouse*) dat aan de overzijde van de *Schuylkill* ligt. De wegen waren, ten gevolge van het dooiweder, zoo diep bemodderd, dat ik dikwijls twijfelde, of de twee paarden in staat zouden wezen verder te komen. Het Armhuis is een zeer statig gebouw, dat op eenen heuvel achter de rivier ligt en van waar men een groot gedeelte der stad overziet. Onder den naam van Armhuis begrijpt men meer andere stichtingen, die in verscheidene gebouwen zijn verdeeld. Het geheel vormt een vierkant. In het voorste deel, dat naar de stad gelegen is, heeft men het eigenlijke Armhuis voor de mannen, en het met een portaal en pilaren versierde midden bevat de woning van den opziener en meer beambten. In het

achterdeel van het langwerpige vierkant is het Armhuis voor de vrouwen, en in het midden woont de opzieneres met hare onderhoorigen. Buitendien heeft men hier de kerk en de keuken, waarin met stoom gekookt wordt. Aan de zuidzijde, waarvan de bouwtrant zich daardoor onderscheidt, dat met de beide hoeken kleine vleugels verbonden zijn, vindt men het ziekenhuis en in deszelfs midden de zaal voor operatieën, de apotheek, de huishouding, de woningen enz. De ééne helft is voor de mannen, de andere voor de vrouwen bestemd. — In de beide vleugels zijn de krankzinnigen gehuisvest, en wel op de benedenste verdieping die aan onherstelbare en verouderde kwalen lijden, op de hovenste die gezonder zijn en meer hoop geven. Ieder der zielskranken heeft zijne cel, die wel niet zeer groot, maar toch ruim genoeg is, en alle hebben een venster, dat in den gang, nevens één, dat in de vrije lucht uitziet. Op iedere verdieping is eene eetkamer en eene woonkamer. In de laatste zag ik verscheidene vrouwen aan den arbeid; andere waren in hare cellen; verscheidene *Maniacae* hadden dwangjakken aan en waren razende. Op den vleugel voor de mannen is eene groote zaal om rond te wandelen, waar ik omtrent dertig kranken bijeen vond, die nagenoeg zonder opzigt en zonder alle bezigheid waren.

Aan de noordzijde is een werkhuis, waar arme kranken, na hunne genezing, voor hetgene zij gekost hebben, van twee tot zes weken moeten arbeiden en waarheen liederlijke personen, dronkaards enz., door de politie op de straten gevat, gebragt en op verschillende wijs bezig gehouden

worden. Men vindt hier eene stoommachine, waardoor een molen en eene spinnerij in beweging gebragt worden.

De van het vierkant ingeslotene hof bevat een middelgebouw, dat met de vier, aan zijne vier zijden beantwoordende hoven, welke door muren van elkander gescheiden zijn en omtrent de gedaante van eenen stompen kegel hebben, door deuren verbonden is. Een deel van denzelven dient voor waschhuis, een ander voor winkel, waarin ook wat in het werkhuis vervaardigd is ten verkoop wordt aangeboden.

Merkwaardig is de afscheiding tusschen blanke en zwarte bewoners, welke zich over de geheele stichting uitstrekt. In het ziekenhuis zijn de Negers met de syphilitische kranken op de bovenste verdieping geplaatst. In het armhuis nemen zij de onderste verdieping in. Alleen bij de krankzinnigen vond ik deze scheiding niet. De verbijsterden schijnen zich om het onderscheid van kleur niet veel te bekommeren. Het vooroordeel tegen de zwarten is anders zoo groot, dat zelfs in dezen staat, waar de slavernij reeds lang is afgeschaft, het volk zich nog niet heeft kunnen gewennen, den Neger als zijns gelijke te beschouwen. De geheele stichting schijnt onder een streng opzigt te staan. Kamers, bedden, gangen, alles was zeer zindelijk; ook heeft men op alle verdiepingen overvloed van water. Een gebrek bij deze stichting is, dat er zoo veel is bijeen gepakt en alzoo het ééne deel het andere schaadt. De reconvalescenten moeten in het werkhuis, wat hun menigmaal voorzeker niet welgevallig is, en kranken laten zich niet gaarne in een

armhuis opnemen, waarvan de naam alleen eenen kwaden indruk maakt. Hoe de studenten zich in den winter, voor hunne lessen aan het ziekbedde, als zij niet rijden, derwaarts kunnen heen begeven, begrijp ik niet; want de afstand is van belang en de weg kon niet slechter zijn. In de stad zelve is een ander hospitaal, dat reeds langer bestaat en over het geheel zeer goed is ingerigt. Alleen de afdeeling voor zielskranken staat ook onder geen zorgvuldig toezigt. Noch deze, noch de afdeeling van krankzinnigen daar buiten in het Armhuis, verdienen met de stichting in *Boston* in vergelijking gebragt te worden.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Het grootste Linie-schip der wereld. Clubs. Muzikale gezelschappen. Vrouwelijke weldadigheid.

Men had mij sedert mijne aankomst in *Philadelphia* reeds zoo dikwijls gevraagd, of ik het groote Linieschip gezien had, dat ik mij eindelijk opmaakte om hetzelve in oogenschouw te nemen. De *Navy-Yard* is aan de *Delaware* gelegen, eenigzins beneden de stad, en het veel-besprokene Linieschip ligt daar op stapel, onder eene groote

houten woning. Het heeft vier kanondekken en is vóor honderd zestig stukken gebouwd; men heeft vijftien honderd man noodig om het geheel te bemannen. De buitengewone lengte van het schip bedraagt twee honderd zestig voet, deszelfs breedte welligt vijftig voet, zoodat men zich geene betere dansplaats, dan het bovendek, zou kunnen voorstellen. Ik maakte hier de opmerking, dat de schepen op het land altijd grooter, dan in het water schijnen, misschien daardoor, dat zij hunne geheele hoogte laten zien en niet van de onmetelijke zee omgeven zijn. Als ik mij niet bedrieg, zoo heeft men in de Vereenigde Staten maar vier oorlogshavens, *Norfolk*, *New-York*, *Boston* en *Portsmouth*, waar dit monstreuze schip kan inloopen. Aan de geheele zuidkust is geene haven, welker inkomst diep genoeg zijn zou om het binnen te laten. Mij komt het daarom niet zeer doelmatig voor zulke vreeselijk-groote schepen te bouwen. Maar de trots der Amerikanen voelt er zich door gestreeld van te kunnen zeggen, dat zij het grootste linieschip der wereld bezitten. In den zomer, kort na mijn bezoek, werd het van stapel gelaten, voor welk schouwspel duizenden toeschouwers zich in *Philadelphia* bevonden, zoodat de geheele rivier met booten was bedekt. Het werd van hier naar *Norfolk* gebragt om daar geheel te worden uitgerust. Dit moest ook reeds wegens de geringe diepte der rivier, juist beneden *Philadelphia*, geschieden, waarom men zelfs het ledige schip door ligters moest opheffen, alleen om het uit den vloed weg te krijgen.

Zeer aangenaam bragt ik eenen avond door in

een gezelschap van mannen, eene soort van club of kransje, waarvan de leden alle acht dagen, ten huize van een' derzelve, zamenkomen. Men komt ten acht ure bijeen, onderhoudt zich te zamen eenen korten tijd, en ten negen ure zet men zich aan het souper. Dat, waaraan ik deel nam, was hoogst prachtig, zoodat ik aanleiding kreeg te vragen, of men in dit gezelschap geene bepaling had, waarbij lekkernijen van de tafel moesten blijven, zoo als dit anders in gezelschappen van dien aard gewoonlijk plaats heeft. « Ja zeker," kreeg ik tot bescheid, « wildbraad en Champagne zijn hier uitgesloten." Er waren omtrent zeventig personen aanwezig, die mij alle voorkwamen welgemoed en opgeruimd te zijn. Men deed veel eer aan het dessert en het was goed, dat er voor alles zoo rijkelijk was gezorgd. Buiten deze club heeft men hier nog eene soortgelijke andere, welke in grooteren naam staat en ook den naam van haren stichter, Dr. WISTAR, voert. Het getal der leden is daar minder. Om er in toegelaten te worden, moet men (als ik mij niet bedrieg) medelid van het Amerikaansche philosophische genootschap zijn. Ongelukkig kon ik aan de bijeenkomst van dit avondgezelschap geen deel nemen, daar ik mijn verblijf in *Philadelphia* niet zoo lang kon rekken. De dames zijn natuurlijk op deze mannen-gezelschappen niet gesteld, die het gezellige leven min aangenaam maken, terwijl de heeren daarin twee avonden in de week doorbrengen. Maar de zaak zelve is thans mode in *Philadelphia*, en de dames moeten zich schikken, tot dat die mode weder afneemt, wat ook zeker zal geschieden.

Reeds vroeger had ik de Bibliotheek van het Amerikaansche Philosophische Genootschap bezocht. De Bibliothekaris JOHN VAUGHAN, die door zijne vlijt en naauwkeurigheid de verzameling tot datgene gemaakt heeft, wat zij is, was zoo goed geweest mij op een ontbijt te noodigen, bij hetwelk ik gelegenheid had eene met den heer DUPONCEAU reeds vroeger verkregene kennismaking voort te zetten. De heer DUPONCEAU, hoewel een Franschman van geboorte, is thans een der eerste Engelsche Philologen. Hij kwam als Jurist naar *Amerika* en is als zoodanig dikwijls te rade genomen. Doch hij heeft zich meer door geleerde schriften, dan door Juridische welsprekendheid bekend gemaakt. Bij het eerste bezoek, dat ik hem in zijne woning bragt, spraken wij over de Geneeskunde, en hij was met vele geneeskundige schrijvers, meest van de oude school, bekend. De morgenuren, welke ik met de beide oude (reeds meer dan zeventigjarige) heeren doorbragt, waren mij zeer aangenaam en leerrijk. Ook was ik aan de beleefdheid van den heer VAUGHAN veel verschuldigd. Ik moest hem mijn reisplan mededeelen en mijne brieven van aanbeveling laten zien. Hij beloofde mij de gapingen, welke zich daarin nog mogten bevinden, aan te vullen, en den volgenden morgen zond hij mij tien brieven, aan welke ik de aangenaamste kennismakingen in de later bezochte steden had te danken.

In *Philadelphia* woonde ik het eerste Muzikale Avondgezelschap in *Amerika* bij. De bijeenkomsten van dit gezelschap, waarin liefhebbers en kunstenaars zich laten hooren, worden om de

acht dagen herhaald en beurteling door twee dames geregeld. Ik hoorde zeer goeden zang en buitengewoon spel op het klavier, onder andere ook eene Duitsche freule OBERSTOLZ uit *Munster*, vermoedelijk eene leerlinge van HUMMEL, die aan eene verhuizing naar het binnenland van *Amerika* had deel genomen. De kamers waren niet te vol; de kring was met beminnenswaardige, met smaak gekleede dames versierd en de toon zeer aangenaam en ongedwongen, zoodat ik mij op eene Europesche soirée scheen te bevinden en eenige zeer aangename uren sleet.

De vrouwen in *Philadelphia* waren toenmaals ijverig bezig met vrouwelijken arbeid, waarvan de opbrengst voor het Blinden-Instituut zou dienen. Men had vóór, eene soort van jaarmarkt te vormen en in eene groote zaal kramen op te slaan, waarin verscheidene dames in eigene persoon den verkoop der van hare vriendinnen bearbeide en geleverde waren zouden beschikken. Men verwachtte natuurlijk, dat de heeren zich daar in grooten getale zouden laten vinden. Men besloot ook de prijzen zeer hoog te stellen, in de hoop, dat de heeren, uit beleefdheid en edelmoedigheid, daar niets tegen hebben en rijkelijk koopen zouden. Naar ik later hoorde, heeft het gevolg de verwachtingen overtroffen en het Blinden-Instituut door den handen-arbeid der schoone inwoneressen van *Philadelphia* eene belangrijke ondersteuning bekomen.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Afreis van Philadelphia. *Aankomst te* Baltimore.

Ofschoon ik mij in *Philadelphia* zeer wel bevond, goed ontvangen en onthaald was, kon ik evenwel niet langer blijven, want ik haastte naar *Washington*, waar het Congres vergaderd was, en had tot dáár een moeijelijk eind wegs af te leggen. De gewone weg naar *Baltimore*, waarheen mijn weg vooreerst voerde, was voor mij gesloten, vermits de rivier *Delaware* nog niet bevaarbaar was. Men gaat namelijk op de stoomboot de *Delaware* af tot aan *New-Castle*. Hier maakt men van eenen spoorweg gebruik om, tot aan eene bogt van de *Chesapeake*-baai, vijftien mijlen af te leggen, en van daar doet men het overige der reis weder in eene stoomboot. Het zijn honderd en vijftien mijlen naar *Baltimore*, welke men 's zomers in negen uren bereist. Den dag vóór mijne afreis kwam de rivier open, en ik vernam bij het bureau der stoombooten, of er geene kans ware van spoedig te kunnen varen. Doch ik hoorde, dat de *Chesapeake*-baai nog niet vrij was, en men nog niet wel voor over drie of vier dagen van de passage te water gebruik

zou kunnen maken. Ik werd alzoo op den overtogt te land gewezen. Men mag dien in den winter dragelijk noemen, wanneer men sledebanen heeft en de wegen voor het minst hard bevroren zijn; maar voor eene zoodanige reis is de lente het ongunstigste jaargetijde. In weerwil der slechte beschrijving, welke men mij daarvan gaf, koos ik den landweg. Ik gaf daarmede de voorkeur aan het zekere boven het onzekere. Er kon toch weder vorst invallen, welke den togt over water bij eene menigte van drijfijs dan op nieuw ondoenlijk zou maken.

Ik verliet *Philadelphia* den vier en twintigsten Februarij 's morgens ten vijf ure. Zoo lang de postwagen nog op den straatweg ratelde, kon men zich aan de misleiding overgeven, dat het nog wel tamelijk goed zou gaan. Doch spoedig kwamen wij op de landstraat, en van toen af ging het moeijelijk en langzaam voort. Het was maar zelden, dat onze paarden een' tijd lang konden draven. Ik had vier reisgezellen, over wie ik, in den aanvang, daar er niet veel gesproken werd, juist niet bepaald kon oordeelen; maar reeds kort na het ontbijt maakten zich deze lieden voor het meerendeel openbaar. Op dezelfde bank met mij zat een scheepskapitein, tegenover ons een slager uit *New-York*, in den vierden hoek een grondbezitter uit den omtrek; de middelplaats had een slaperig persoon ingenomen, die zich weinig in eenen wakenden toestand bevond en zich nog zeldzamer vernederde om een woord te zeggen. Het gesprek liep over handel en staatkunde; en ofschoon die lieden tot de beschaafde standen niet behoorden, zoo stelde ik er toch belang in,

het stooten en waggelen van den wagen sterk genoeg, en meende zich daarbij eenen storm op zee te kunnen voorstellen. Doch hij zat in zijnen hoek als vastgenageld, terwijl ik menigmaal, bij al mijne behoedzaamheid, van mijne plaats werd afgeworpen en eens mijnen slager bijna in de armen was gevallen. Wij lachten regt hartelijk bij zulke gelegenheden. Nogtans kwam het tot geen omvallen, en, ofschoon wij eenige malen zoo na daaraan toe waren, dat wij ons daarop alle vier begonnen voor te bereiden, zoo kwamen wij toch met den schrik nog telkens vrij. Mijne twee vrienden bleken sterke drinkers te zijn en lieten geene brandewijnskroeg, welke men hier voor het overige niet zeer vele heeft, voorbij gaan, zonder zich met den voorhanden voorraad bekend te maken. Tot hun ongeluk kwamen wij in een Matigheids-Graafschap. Maar zij waren gewaarschuwd en hadden eene flesch jenever (*gin*) met suiker bij zich gestoken. Water hoopten zij overal te vinden. Ook mij wilden zij verleiden tegen de matigheid te handelen; maar hetgene zij mij aanboden was zoo slecht, dat ik verkoos der schoone deugd getrouw te blijven. In een zoodanig Graafschap namelijk besluit het meerderdeel der inwoners, dat geen waard patent mag bekomen om sterke dranken te verkoopen. Op het hoogst mag de apotheker wijn nahouden, en zoo vindt men somtijds verscheidene uren in den omtrek geen huis, waar brandewijn of wijn getapt wordt.

Wat voor het overige iemand, die gewoon is een goed glas wijn met een' goeden brok eten te verbinden, nog onaangenamer moet voorkomen,

dan zulk een gemis van tapperijen, dat is een middagmaaltijd bij eenen Matigheidsman, die zijnen gasten eene ruimte van spijs voorzet, maar geen' wijn geeft. Een zoodanig maal der Matigheid herinnert mij eenen homoöpathischen maaltijd, welken ik eens, op eene reize in *Duitschland*, bij eene familie bijwoonde, welke de homoöpathie ook in de keuken had ingevoerd, doch waarvan ik evenwel gelukkig werd verschoond. Daar men toch van eenen allopatischen Dr. Med. verwachten kon, dat hij zoo min van homoöpathische geregten als geneesmiddelen houden zou, zoo was men zoo inschikkelijk om mij afzonderlijk met allopathische geregten te bedienen. Maar zoo iets geschiedt niet bij de Matigheidsmannen in *Amerika*. Ondertusschen, men mag er wel niets tegen hebben, als sommige lieden het besluit nemen om noch wijn, noch brandewijn te drinken; doch, wanneer zij gasten noodigen, zoo moesten zij ook die naar hunnen smaak onthalen en hen niet tegen wil en dank dwingen matig te zijn. Voor het overige blijkt het in dit, gelijk in vele andere opzigten, dat, naar de letter, in *Amerika* volkomene vrijheid heerscht, maar dat, in het gezellige en maatschappelijke leven, de vrijheid van bijzondere personen dikwijls wordt beperkt en de menigte een zeker Despotismus uitoefent.

Ons middageten was middelmatig. Het meisje, dat ons bediende, zette zich, als zij niets te doen had, op een' stoel en onderhield zich met het lezen van een' roman. Ik vond dit hoogst zonderling. Eene Duitsche kamermaagd zou zoo iets niet durven doen en daartoe ook geheel geen' lust gevoelen. Bij de overige gasten verwekte dit

intusschen geheel geen opzien. Gelukkiger waren wij bij het souper. Wij *landden* daarvoor in het huis van eenen kwaker aan, die ons als een Matigheids-man geen' brandewijn kon schenken, maar in de plaats daarvan een goed souper en voortreffelijke *thee* op tafel bragt. Hij verleende voor het overige met genoegen glazen om van den mede gebragten *gin* gebruik te maken, en lachte regt hartelijk over de voorzigtigheid der beide drinkers. Het waren hier de eerste Kwakers, met welke ik in aanraking kwam. Hun *jij*, hun minzaam voorkomen, waarin zich over het geheel niets stroefs of sombers deed bemerken, en de in hunne opene trekken blijkbare goedhartigheid verwekten bij mij eene gunstige meening van die gezindte. De oude moeder vooral was allervriendelijkst bezorgd om ons naar ons genoegen te bedienen.

In den nacht legden wij tot des morgens drie uren met angst en gevaar dertien mijlen af. De grondelooze weg was bevroren, maar niet vast genoeg om de paarden en den wagen te dragen. De arme dieren zonken dienvolgens telkens in de diepte en konden menigmaal naauwelijks voortkomen. Ten gelukke had de Kwaker ons goede paarden gegeven en zoo geraakten wij eindelijk naar *Port Deposit*, een klein stadje aan de *Susquehannah*, met eene haven, waar groote schepen, welke de rivier niet verder op kunnen, lossen; van daar de naam. Hier verkregen wij het troostelijke bescheid, dat de paarden te slecht waren om ons met de zware koets over den berg naar *Bellair* te kunnen brengen. De waard toonde zich zeer onverschillig bij onze verlegenheid. Ik

zeide hem tamelijk hard mijne meening; hij hoorde mij zeer geduldig aan, maar verroerde zich niet: de zaak ging hem blijkbaar niet ter harte. Wij besloten eindelijk te paard te rijden. De schoenen-koopman, die verklaarde nog nooit op een paard gezeten te hebben, werd met de bagage op een wagentje gepakt, dat de koetsier ondertusschen had weten te bekomen, en voor ons overigen drie werden drie paarden gezadeld, zoodat wij tegen vier uren eindelijk weder reisvaardig waren. De morgen was schoon, hoewel koel. Wij moesten de rivier over eene lange overdekte brug passeren. De sluiter derzelve zag vrij vreemd op, toen wij hem de postkoets te paard aankondigden. Hij wilde namelijk bruggeld van ons hebben, maar wij verklaarden hem, dat wij eigenlijk de postkoets waren, en zoo liet hij ons door. Het schemerde nog, toen wij het rivierdal verlieten. Zoodra als wij op de hoogte kwamen, begon het te dagen, en weldra kwam ook de zon te voorschijn, die ons verwarmde. De wegen waren zeer slecht, zoodat wij dikwijls van de weiden naast den weg gebruik maakten om wat sneller te kunnen rijden. Bij eenen wedren van dien aard ware het mij bijna slecht vergaan. De zadel schoof onder mij weg, ik hield mij aan den hals van het paard, sprong den zadel uit en kwam gelukkig met de voeten op den grond, zoodat ik het paard kon houden. Doch het weder bestijgen werd mij bijna onmogelijk, daar het wild geworden paard niet verkoos te staan en de gescheurde zadel mij niet toeliet in den stijgbeugel te treden. Het duurde alzoo een tijd lang, eer ik weder te paard zat en mijne makkers volgen

kon. De negen mijlen tot aan het ontbijt, op de slechte wegen, waar de paarden meestal diep inzonken, hadden ons vrij wat eetlust verwekt, en wij waren op het gezigt der herberg regt verblijd. Onze schoenen-koopman, dien wij een eind wegs van belang hadden afgewonnen, kwam toch ook eindelijk aan. Hij klaagde zeer over de harde zitplaats op het wagentje en de geledene koude en benijdde ons wegens het betere lot, dat wij getrokken hadden, 't welk evenwel niet benijdenswaard kon heeten. Het ontbijt was zeer goed en ik sprak het duchtig aan, in het voorgevoel, dat ons geen middagmaal ten deel zou vallen. Eene oude vrouw, met eenen bril op, schonk ons koffij, en eene slavin, die ons brood enz. overreikte, herinnerde ons, dat wij in den Staat *Maryland* waren, waar de slavernij plaats vindt. De overige zes mijlen naar *Bellair* werden zeer vlug afgelegd, terwijl de paarden ook iets beter waren. De vijftien mijlen op de slechte paarden hadden ons krachtig aangepakt, en wij waren uit dien hoofde wel te vreden, dat wij de zadels voor eene oude kast konden verruilen, welke men ons met den naam van eene ligte chais had aangeprezen. De zittingen waren voor ons, ongelukkige ruiters, bijkans onverdragelijk hard. Het verdek, dat den wind ongehinderden toegang van en naar alle zijden gunde, was zoo goed als niet voorhanden. De achterbank bevond zich in eenen toestand, welke voor haren duur bezorgdheid wekte. De ingangen waren toegebonden, waarschijnlijk om het openen en sluiten uit te winnen. Met één woord, het was een pracht-exemplaar van eene rammelkast. De paarden waren goed en

de koetsier zocht den verloren tijd in te halen. Doch daardoor werden wij op eene onbarmhartige wijs geschommeld en geschud. In het naaste dorp bekwamen wij eene betere koets, maar slechtere paarden; en welligt waren wij den avond nog te *Baltimore* niet gekomen, als wij den eigenaar niet met terugkeerende paarden ontmoet hadden, door wiens bezorging wij onze koets tegen eene kar op vier wielen verruilden. Nu ging het met eenen, door *gin* aangevuurden, koetsier, in snellen draf of galop door het slijk henen; zoodat wij, als wij bij eene herberg aan den weg ophielden, letterlijk met modder overdekt waren. Op den straatweg, dien wij nu bereikt hadden en waar wij op nieuw in de koets stegen, welke ons met andere paarden ledig was nagezonden, ging het beter, en wat vóór vijf uren landden wij aan in *Baltimore*, de hoofdstad van den Staat *Maryland*. Daar wij van eene kleine heogte naar de stad toe afdaalden, zoo konden wij een groot deel daarvan overzien; en het verraste mij dezelve zoo groot te vinden. Een uur na onze aankomst kwam ook de stoomboot met hare passagiers van *Philadelphia* aan. Het deed mij zeer leed niet geweten te hebben, dat zij zoo spoedig zou vertrekken. Ik had alzoo nog eenen dag in *Philadelphia* kunnen blijven, en ik zou eenen gemakkelijken en aangenamen overtogt gedaan hebben, in de plaats van al de vermoeijenissen en inspanningen van den landweg te meeten lijden en beproeven, op welken wij zes en dertig uren hadden noodig gehad, om honderd mijlen af te leggen. Dit voordeel heb ik daarvan evenwel, dat ik, boven vele reizigers, ondervinding in het postwezen van *Amerika* vooruit heb.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Baltimore. *De Kathedrale. Katholijke predikaatsie. De zuil van* Washington. *De Telegraaf. Opentlijke inrigtingen. Schoonheid der vrouwen.*

Daar ik juist eenen zondag in *Baltimore* doorbragt, zoo verzuimde ik niet in de Katholijke kerk te gaan. *Maryland* namelijk is, buiten *Louisiana*, een der hoofdzetels van het Katholicismus in de Vereenigde Staten. De eerste aankomelingen waren Katholijken, en sedert dien tijd heeft de Katholijke religie altijd vele aanhangers in dezen Staat geteld. *Baltimore* is de zetel van den Aartsbisschop. De Kathedrale is vrij eenvoudig, uit vierkant gehouwen steenen opgetrokken, doch onderscheidt zich gunstig van de gewone Amerikaansche kerken, die eer den naam van bidzalen verdienen. Boven den hoofdingang moeten zich, naar het plan, twee torens verheffen, van welke er evenwel eerst één staat. Het koor heeft den vorm van een achtkantig prisma en is met eenen koepel gedekt. Het binnenste en buitenste der kerk levert blijken, dat de onderneming van den bouw de krachten der gemeente te boven gaat. Alles is eerst half voltooid. Van binnen

vindt men weinig opsiering. De altaren onderscheiden zich door groote eenvoudigheid. Nevens de hoofddeur staan twee beelden, waarvan het ééne, eene afneming van het kruis door GUERIN, van LODEWIJK XVIII geschonken is. Ik was onder de Mis ingekomen en plaatste mij eerst achter op eene bank naast een' Neger; doch om nader bij de zangers te komen, begaf ik mij naar eenen der gangen. Wel bespeurde ik een plakkaat, bij hetwelk de binnenkomende Niet-Katholijken verzocht werden de in de Katholijke kerken gewone formaliteiten mede in acht te nemen. Doch ik had geen' lust op den steenen grond neder te knielen en bleef dienvolgens aan een' pilaar staan leunen. Maar nu kwam een kerkedienaar op mij af en ik wachtte voor het minst uit de kerk geleid te zullen worden. Doch neen; hij wenkte mij en wees mij in een der naastgelegene kerkgestoelten eene plaats aan, waar ik mij kon nederzetten. Het, door het orgel voortreffelijk begeleide gezang, 't welk vooral door eene heerlijke, vrouwelijke solo-stem werd verfraaid, was zoo goed, als ik het lang in geene kerk had gehoord. In de Protestantsche kerken van *Amerika* wordt, met uitzondering der Duitsche misschien, nooit door de gemeente, maar alleen door een koor gezongen, dat evenwel dikwijls niet vele goede stemmen heeft en meest te zwak bezet is. — De preek vond ik zeer merkwaardig. Zij bevatte zoo geheel niets van de Katholijke leerstellingen en eigenheden, dat zij in *Spanje* zeker voor Luthersch zou gegolden hebben. Van de Maagd MARIA en de Heiligen, van goede werken, Biecht enz. werd niet gesproken. De Prediker

zeide onder andere: « *Salvation is only for those, who persevère in discharging their duties.*" (De zaligheid is alleen voor hen, die in de vervulling hunner pligten volharden.) In het Noorderdeel der Vereenigde Staten, waar men zeer weinige Katholijken vindt, heeft men eene overdrevene vrees voor dezelve. Men stelt ze zich allen als Jesuiten en gezworene vijanden der Republiek voor en gelooft, dat zij het er eeniglijk op toeleggen om die te gronde te rigten en in een Koningrijk te verkeeren. Voor omtrent twee jaren vond onder het gemeene volk eene groote beweging tegen de Katholijken plaats, welke nog niet gestild is. Maar ook zelfs beschaafde menschen deelen in die onverstandige vrees. Misschien ligt daarin de grond, waarom de Katholijken schromen met al hunne begrippen voor den dag te komen. Zij vreezen daardoor te veel opzien te verwekken en het met de menigte geheel te bederven.

Na de godsdienst beklom ik de Zuil van WASHINGTON, een gedenkteeken ter eere van dezen Grooten Man opgerigt. De zuil bestaat uit witte kalksteen, is omtrent honderd voet hoog, doch reikt, daar zij op eenen kleinen heuvel staat en een vrij groot voetstuk heeft, ver over al de haar omgevende gebouwen heen en eindigt in eene vierhoekige galerij, welke eenen halven kogel omvat, waarop het beeld van WASHINGTON staat. Het uitzigt van de galerij is zeer treffend. Men overziet de geheele stad en haren omtrek; de haven met hare vele schepen, de landhuizen met derzelver liefelijke tuinen en boschjes, waarheen de rijke inwoners in den zomer zich begeven. Na

het middagmaal deed ik eene wandeling en kwam toen eerst bij de Telegraaf, die dienen moet om de aankomst van schepen in de *Chesapeake*-baai aan *Baltimore* te verkonden. Zij staat op eenen heuvel aan het water tegen over de stad, en van daar moet in het gunstige jaargetijde het uitzigt zeer schilderachtig zijn. Ik verwonderde mij over de menigte der stoombooten, waarvan ik er wel vijftien in de haven bemerkte. Van hier ging ik naar het fort, dat aan de punt der landtong ligt, welke de beide armen der *Patapsco* scheidt (der rivier, die zich bij *Baltimore* in zee uitstort). De ingang van de *Chesapeake*-baai in den arm, aan welken *Baltimore* ligt, is ten uitersten smal, en tot mijne verwondering vond ik denzelven door het ijs gesloten, terwijl al het overige water daarvan volkomen was bevrijd. Een jagt, dat waarschijnlijk op een' pleziertogt was geweest, zocht met moeite door het ijs te komen, en ik weet niet, of dit hetzelve mogt gelukken, dan of het wachten moest, tot dat de vloed, de wind of eene stoomboot den slagboom van het ijs (het was als eene smalle streep) doorgebroken en aan het jagt eenen weg gebaand had. De poorten en wallen van het fort waren alle open. Van soldaten was niemand te zien, zoodat ik ongehinderd alle rigtingen kon doorkruisen. Voor het overige was alles in goeden staat. Tegenover het fort ligt een vuurtoren op eene even gelijke lage kust. Daar de leemige grond half bevroren en half ontdooid was, 't welk het gaan lastig maakte, zoo keerde ik vrij vermoeid van mijnen uitstap weder.

Baltimore is in den jongsten tijd zeer in bloei geraakt en ook nam de bevolking in de laatste

jaren spoedig toe, zoodat bijna alle straten uit nieuw gebouwde huizen bestaan.

Men heeft hier twee geneeskundige scholen. De eene, eerst sedert kort gesticht, was nog niet geopend, althans er bevonden zich daar nog geene studenten. De andere, welke reeds langer bestaat, is vrij wat verminderd, sedert twee der beste leeraars aan eene school te *Philadelphia* zijn geplaatst geworden. Met de laatste is een klein, net hospitaal van omtrent vijftig bedden verbonden, waarin de Clinische lessen voor de studenten gehouden worden. Eene belangrijke stichting is het Staats-Hospitaal (*State Hospital*), dat vroeger in de handen van bijzondere personen was, maar thans van den Staat is overgenomen. Men bedient er zich bijkans gansch en al van, als eene stichting voor krankzinnigen, en het aantal patienten was toenmaals zeer gering, waarvan wel het hooge kostgeld schuld mag zijn. De gebouwen zijn zeer gepast ingerigt en worden wèl onderhouden. Ik bezocht ook het Museum van Natuurlijke Historie, dat mij door zijnen rijkdom verraste; vooral was de verzameling van vogelen zeer talrijk. Doch het meest bezienswaardige is het schelet van eenen Mammouth — *Mastodon giganteum* — dat, als ik het mij wel herinner, in den *Ohio* is gevonden.

De gevangenis in *Baltimore* is nagenoeg dezelfde met de stichting in *Auburn*. In verscheidene punten evenwel heeft men zich hier veranderingen vergund, welke mij juist niet doelmatig voorkwamen. Men heeft b. v. de cellen niet ruggelings aan elkander, maar in twee afgezonderde rijen gebouwd, door eene galerij ge-

scheiden, waarop de deuren open gaan. De cellen hebben vensters met het uitzigt in de vrije lucht, en op de bovenste verdiepingen kunnen de gevangenen over den buitenmuur naar de stad henen zien. Hetzelfde is ook het geval op de bovenste verdieping van het werkhuis. Buitendien eten de gevangenen gemeenschappelijk in eene spijszaal en zien elkander in de kerk. Ook hier heeft eene scheiding tusschen Zwarten en Blanken plaats. Voor de eerste zijn afzonderlijke cellen en afzonderlijke werkkamers bestemd. De opbrengst van hetgene de gevangenen met hunnen arbeid vervaardigen is van zoo veel belang, dat niet alleen de loopende uitgaven gedekt worden, maar ook een goed deel van de nieuwe bouwing daardoor bestreden wordt. De uitgaven bedroegen voor het jaar 1836 veertig duizend, de inkomsten een en vijftig duizend daalders. Uit dien hoofde konden er elf duizend tot den bouw van het nieuwe Werkhuis besteed worden. Op die wijs bouwen de gevangenen zich bijna hunne eigene gevangenis.

Baltimore is wegens zijne schoone vrouwen beroemd. Doch het nijdige lot verschafte mij weinig gelegenheid om van de waarheid van dit gerucht overtuigd te worden. Hoewel de elegante Amerikaansche vrouwtjes zich dikwijls op de straat vertoonen, zoo hangt het toch, bij een kort verblijf, van het toeval af, of men juist de schoone zal ontmoeten. Gaarne had ik mij in deze belangrijke stad langer opgehouden, maar ik moest mij haasten om naar *Washington* te komen.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Afreize naar Washington. *De omtrek tot daartoe, aankomst aldaar. Nachtelijke zitting van het Congres. De bouworde der stad. Het Capitool.*

Ik verliet *Baltimore* in den namiddag van 27 Februarij. De veertig mijlen naar *Washington* legde ik op eenen spoorweg in twee en een half uur af; de prijs was twee en een halve daalder. De omtrek, waardoor ik kwam, was droevig en het weder zoo somber en nevelig, dat alles een nog veel droever aanzien kreeg. De weg voerde bijna onafgebroken door eene zandige streek, die niets anders voortbrengt dan een jammerlijk nagelhout, eene soort van jeneverstruik (*juniperus virginianus*): en die boomen zien er alle uit, alsof zij in den rouw waren. Wel is een gedeelte des lands door den tabaksbouw uitgezogen, maar ook de kust der *Atlantische zee* in de Zuidelijke Staten bestaat veelal, tot op honderd mijlen in het binnenland, uit eenen schralen, zandigen grond; en, waar men geen zand heeft, daar heeft men moeras. Het eenige belangrijke punt op den ganschen weg is eene brug, die zich in de nabijheid der scheiding van den spoorweg be-

vindt, welke zich aan den eenen kant naar *Washington* en aan den anderen naar *Harper's ferry* aan den *Potomac* uitstrekt. Het is eene stoute bouwing. Van onderen in eene belangrijke diepte, stroomt de rivier, die zich in vele kronkelingen door een schilderachtig dal henendringt, waarvan men op de brug een gedeelte overziet.

Het was nacht, toen wij te *Washington* kwamen. Het Capitool stak, wel verlicht, eenzaam op eenen heuvel, vooruit. Reeds waren wij enkele huizen voorbij gekomen, maar ook dan volgde weder eene streek open veld; want *Washington* bestaat uit eene zamenvoeging van velden en huizen. In geen logement vond ik plaats, en ik mogt mij gelukkig achten in een kosthuis, waarheen het toeval mij bragt, nog eene kamer te vinden. Want het getal vreemdelingen, die zich, wegens de op 4 Maart aanstaande installatie van den nieuwen President, te *Washington* hadden opeengehoopt, was niet gering. Voor eene kamer op de eerste verdieping betaalde ik met kost en vuur dagelijks twee daalders, terwijl ik op het dubbel van dien prijs gerekend had. Het gezelschap in dit huis was niet uitgezocht, maar toch belangrijk genoeg. Het bestond voor het meerendeel enkel uit medeleden van het Lager Huis, van welke verscheidenen hunne vrouwen bij zich hadden. Mij was het zeer aangenaam met deze heeren kennis te maken, vermits ik daardoor altijd kon te weten komen, wat in de beide Huizen voorviel. Reeds in de eerste uren na mijne aankomst begaf ik mij naar het Capitool, waar het Congres, welks zittingen wegens de vele hangende zaken ook des nachts plaats vonden, ver-

gaderd was; en zoo woonde ik voor de eerste maal de Wetgevende Vergadering der Vereenigde Staten in eene avondzitting bij. Vermoeid van de reis, bleef ik daar nu evenwel niet lang, terwijl de zitting bijna tot aan den volgenden morgen duurde. Er moesten nog zoo vele zaken worden afgehandeld; want met het einde der regering van den tegenwoordigen President moest ook het tegenwoordige Congres, welks medeleden op dien tijd alle aftreden, zijne handelingen sluiten.

Mijne eerste kennismaking met *Washington* geschiedde bij nacht. Nieuwsgierig stond ik derhalve vroeg in den morgen op, om de stad bij dag in oogenschouw te nemen, ofschoon ik haar van uit mijne kamer, die naar de *Pensylvania-avenue*, de hoofdstraat, haar uitzigt had, nagenoeg geheel kon overzien. De stad is regelmatig aangelegd, maar naar een reusachtig plan, en zal wel nooit datgene worden, waartoe zij bestemd werd. De straten zijn regt en snijden elkander in regte hoeken. De rivier *Potomac* vormt voor een gedeelte de eene grens der stad, welke als eene Parallelogram zich langs dezelve henen strekt. Derzelver hoofdpunten zijn door zoogenaamde *avenuen* in verband gebragt, die gedeeltelijk bijkans als radiën van het Capitool uitgaan en de straten in spitse hoeken snijden. Zij zullen zeker den goeden indruk vernietigen, welken anders de regelmatige vorm mogt hebben voortgebragt. Gelukkig evenwel kan men uit het volvoerde het plan nog niet ontcijferen, en het ligt nog alles grootelijks in het verborgene. De straat *Pensylvania-avenue*, waarvan ik boven gewaagde, gaat van het Capitool tot aan het witte huis, de woning van den President,

welke omtrent vijf en twintig minuten van elkander zijn gelegen. Zij is aan beide kanten bijna geheel met huizen bezet en levert een zeer goed gezigt op. Maar noch het Capitool, noch het witte huis zijn met de voorzijde tegen hetzelve gekeerd; wat anders zeker tot hare verfraaijing zou hebben bijgedragen. Rondom het witte huis vindt men de woningen der Ministers en Beambten. Ook hebben vele gezanten hunne huizen in de nabijheid, en op die wijze heeft zich in het imaginaire groote *Washington* eene stad gevormd, welke omtrent acht duizend inwoners telt. Rondom het Capitool, vooral achterwaarts, heeft men ook eene groep huizen, waarbij onder anderen de ex-President ADAMS zijne woning heeft. Aan de rivier ligt de scheepswerf, langs welke ook weder eenige huizen in de rondte zijn verspreid. Nog wordt van velen een klein stadje, *Georgetown*, dat evenwel geheel afgescheiden ligt, mede tot *Washington* gerekend. Met al deze vier punten te zamen mag *Washington* omtrent twintig duizend zielen tellen. De stad is de zetel der Centraal-regering en ligt in het distriet *Columbia*, hetwelk, om de onafhankelijkheid der Regering te waarborgen, onmiddelbaar onder het bestuur van het Congres gesteld is. Bij de grondvesting der stad wachtte men, dat een belangrijke handel zich derwaarts zou uitstrekken. Maar de ligging dient daartoe niet, en tot hiertoe is dan ook die verwachting niet vervuld. Even zoo ondoelmatig, als de ligging der stad zelve, mag men die der scheepswerven beschouwen. Immers is de rivier *Potomac* op vele plaatsen beneden zoo ondiep, dat zij niet meer dan acht voet water heeft, zoo-

dat er geheel geene oorlogsschepen de rivier kunnen opkomen. Het valt alzoo niet in te zien, waartoe men de werven bestemd mag hebben.

Het Capitool ligt op eenen heuvel, waartoe een fraaije trap van voren henen leidt. Het is uit een' geelachtigen kalksteen gebouwd, waarvan de kleur eenen zeer behagelijken indruk maakt en een langwerpig vierkant vormt, dat met drie koepels prijkt, die tot verlichting der zalen dienen. Het rust op eene zeer massive onderlaag, wier binnenruimte nagenoeg het aanzien heeft der onderaardsche kapellen in vele kerken. Aan het zuidelijke front is de hoofdingang, waarheen de trap, van welken ik gewaagde, opleidt. Ook heeft men daar een portaal, dat, mijnes inziens, voor het hoofdgebouw te ver vooruitkomt en deswegen eenen onaangenamen indruk maakt, wijl daardoor het geheel te veel diepte verkrijgt, in betrekking tot de lengte. Van het middeldeel des gebouws heeft men tot eene groote Rotonde gebruik gemaakt, welke van boven door eenen koepel haar licht ontvangt. De acht afdeelingen der zijmuren zijn voor schilderstukken bestemd, waarvan er tot heden vier zijn aangevuld met voortbrengselen van den ouden overste TRUMBULL, die aan de voorgestelde gebeurtenissen voor een gedeelte een werkzaam deel gehad heeft. De onderwerpen zijn: *de overgave van Bourgogne — de onafhankelijkheidsverklaring te Philadelphia — de overgave van Yorktown — Washington in het oogenblik, dat hij zijn commando nederlegt.* Het werd mij niet duidelijk genoeg, waartoe eigenlijk deze prachtige zaal moet dienen. Intusschen verschaft zij aan de medeleden van het

Congres eene schoone wandelplaats. Naar de voorzijde, over het portaal, heeft men de hoogst smaakvolle bibliotheek, waar men gedurende en vóór de zittingen meestal een zeer belangrijk gezelschap vindt.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Zittingzalen en zittingen van het Huis der Representanten en van den Senaat. Handelingen over Texas. Jackson. *De galerijen en de dames.*

In den oostelijken vleugel van het Capitool is de zaal der zitting van de kamer der Representanten; in den westelijken die van den Senaat. De ruimte, waar de Representanten vergaderen, heeft de gedaante van eenen halven cirkel. De doorsnede of de regter zijde beantwoordt aan de breedte van het gebouw; de boog strekt zich naar het einde des gebouws uit. De zitplaats van den spreker is in het midden der regter zijde; de zitplaatsen der medeleden gaan van daar uit in eenen halven cirkel en worden door gangen in wiggen gescheiden, die naar achteren nog door andere gangen eens zoo veel afdeelingen bekomen.

De gansche inrigting heeft vrij wat overeenkomst met die van de Kamer der Gedeputeerden te *Parijs*. Ieder medelid heeft een' stoel met een kussen en eenen lessenaar met eene schuiflade, welke gesloten kan worden, en al wat men tot schrijven noodig heeft voorzien. De zitplaats van den spreker is tamelijk verheven. Voor dezelve zitten de secretarissen en hunne helpers. Doch een redenaarsgestoelte heeft men niet; want de medeleden spreken van vóór hunne zitplaatsen. De wanden der zaal prijken met pilaren, op welke de dom rust. Aan den eenen kant is achter denzelven eene ruimte vrijgelaten, voor de medeleden bestemd. Boven zijn rondom, ook aan de zijde achter den spreker, galerijen voor de toehoorders gebouwd. De toegang tot dezelve is natuurlijk vrij, en over het geheel heeft men voldoende plaats, tenzij alleen bij zeer buitengewone gelegenheden. Men mag de zaal schoon noemen. Zij is vol smaak en met eene zekere pracht versierd, maar ongelukkig niet zoo gebouwd, dat men goed kan hooren. Het schijnt, dat de stem te zeer achter de pilaren verloren gaat. Deze hindernis wordt men voornamelijk gewaar, als men zich op de galerij tegenover den spreker bevindt, wanneer de redenaars, die van voor hunne zitplaatsen het woord voeren, den toehoorders den rug toekeeren. Welligt kon men dit te gemoet komen, als maar de medeleden, die het woord willen opnemen, eene voor den stoel des sprekers op te rigtene redenaars-hoogte beklommen, gelijk dit in de Fransche Kamer geschiedt, waar men welligt zonder die inrigting dezelfde ongeschiktheid zou bespeuren. Doch

daar ontbreekt de vrije ruimte achter de pilaren; welke men hier heeft.

In de vergadering heerscht in het algemeen veel welvoegelijkheid. Men valt den redenaar nooit door gedruisch, sissen of iets van dien aard in. Zelfs het in het Huis der Gemeenten in *Engeland* gewone *hoort!* is hier niet in gebruik. De medeleden hebben gewoonlijk hunne hoeden op, maar nemen die af, als zij spreken. Voor het overige veroorloven zich de heeren onder de zitting allerlei geriefelijkheden, zoo als ik dit althans in de avondzittingen vond; wat men hun zeker niet zeer ten kwade duiden kan, daar zij menigmaal achttien of twintig uren in de zaal der zitting moeten doorbrengen. Achter de zitplaatsen, in de vrije ruimte achter de pilaren namelijk, waarvan ik gewaagde, vindt men ettelijke sofa's, waarvan ik dikwijls zag, dat men zich om te liggen bediende. Ofschoon men den redenaar niet invalt, zoo betoont men hem ook juist geene groote opmerkzaamheid, zoo hij niet tot de meest geachte behoort. Men schrijft brieven, leest dagbladen, spreekt met zijnen buurman enz. Doch dit geschiedt zeker wel in alle Wetgevende Vergaderingen. Kleine knapen zijn hier de dienstbare geesten. Zij brengen briefjes van het eene medelid tot het andere over, geven hem, die opstaat om te spreken, een glas water en verrigten alle opdragten van dien aard. Wat mij den eersten avond bevreemdde, was de groote gemeenzaamheid, welke tusschen die knaapjes en vele medeleden heerschte. Ik zag, hoe er één zijnen arm om den hals van eenen heer sloeg en zich op zijne knie zette.

Het Huis der Representanten en dat van den Senaat te zamen, vormen de Wetgevende Magt der Vereenigde Staten. Tot het eerste zendt nu elke Staat één, voor veertig duizend inwoners, tot welke in de Slavenstaten ook de Negers, vijf voor drie Blanken, geteld worden. De keus der Afgevaardigden, die vijf en twintig jaren oud en sedert zeven jaren burgers des Lands zijn moeten, geschiedt altijd door het volk zelf, en wel voor twee jaren, van de aankomst van den nieuwen President af gerekend, welke den 4den Maart plaats heeft. Alle twee jaren toch wordt het Congres ontbonden (dikwijls wordt ook het Huis der Representanten aldus genoemd). In den Senaat zendt elke Staat twee Afgevaardigden, zoodat in dat Huis de verschillende Staten geheel met elkander worden gelijk gesteld, zij mogen groot zijn of klein. De Senatoren worden niet door het volk, maar door de Wetgevende Vergaderingen der bijzondere Staten gekozen en behouden hunne plaatsen zes jaren lang. Zij zullen dan ook, naar het schijnt, het Aristocratische beginsel eenigzins vertegenwoordigen. De Senaat heeft, nevens zijne Wetgevende Magt, de bevoegdheid zich ook met de handelingen van het Uitvoerend Bewind in te laten, en zekere bepaalde verordeningen van den President, verdragen met vreemde Mogendheden en dergelijke hebben dan eerst kracht, als zij door den Senaat zijn aangenomen.

De Senaats-kamer, welke, zoo als gezegd is, an de andere zijde van het Huis gevonden wordt, heeft eenen gelijken vorm, als die der Representanten; doch zij is veel kleiner. De zitplaats van

den President is aan den kant der vensterramen, en de boog reikt binnenwaarts. De zitplaatsen der medeleden zijn in twee halve cirkels vervat en, zoo mogelijk, nog gemakkelijker, dan in het andere Huis, ingerigt. De galerijen zijn van gelijke zamenstelling, als daar, alleen veel kleiner; en onder dezelve heeft men eene soort van zaal, met sofa's voorzien, waar de bevoorregte medeleden van het andere Huis, hooge beambten, medeleden van het Corps Diplomatique enz. eene geschikte plaats vinden om de zittingen bij te wonen. Voor het gehoor schijnt deze zaal veel beter, dan de andere, gebouwd te zijn. Althans men hoort daar veel beter, wat voor mij, als eennieuwling, een groot voordeel was.

Over het geheel maakte deze Vergadering eenen veel gunstiger indruk op mij, dan die der Representanten. De medeleden hadden het voorkomen van eerwaardige, ervarene Staatslieden, terwijl in het andere Huis weinige verouderde gezigten te vinden waren.

Aan dit uitwendige onderscheid beantwoordde nu ook de aard der redenen en handelingen. De meeste Senatoren zijn jaren lang medeleden van het andere Huis geweest, waar zij ondervinding opgedaan en in het spreken en strijdvoeren veel oefening verkregen hebben. Van daar komen hier niet zoo dikwijls als in dat Huis, redenen voor, welke niet voor de medeleden, maar voor diegenen bestemd zijn, die de redenaar in de Kamer vertegenwoordigt; redenen, welke te huis opgesteld en dikwijls gedrukt worden, eer men ze houdt, en die alleen dienen moeten om 's mans ijver aan den dag te leggen, zijnen roem te ver-

hoogen en hem eene nieuwe keus te verzekeren; weshalve zij dan ook naar alle rigtingen verzonden worden. Zoodanige redenen, die er op berekend zijn, niet om in de Kamer, maar naar buiten onder het volk te werken, kunnen natuurlijk geen belang van beteekenis verwekken. Zij bevatten lange uitweidingen over oude afgesletene onderwerpen, veel gevoel en sterke doses eigen' lof. Zoodanige redenen, welke veel tijd wegnemen, zijn oorzaak, dat er in het begin der zittingen van het Congres zoo weinig wordt verrigt en dat dan ook daardoor de zaken op het einde derwijze worden opeengehoopt, dat de Kamer dag en nacht zitten moet om voor het minst eenige *bills* te doen doorgaan. In den Senaat vindt deze ongeschiktheid veel minder plaats. De meeste medeleden zijn daar mannen van grooten naam, die voor hunnen roem geene redevoering behoeven te houden en hunne welsprekendheid voor voegzame gelegenheden kunnen bewaren. Men hoort hier zelden redevoeringen van twee of drie uren lang, tenzij dat een redenaar eene bijzondere voordragt heeft te doen, en dat hij als Hoofd eener partij, om derzelver begrippen wel in het licht te zetten, verpligt is zijn onderwerp van alle kanten te bezien. Ik vond dienvolgens de handelingen van ongelijk wezentlijker belang, te meer daar zij juist ook door het onderwerp de aandacht moesten trekken. Aan de orde van den dag toch was de republiek *Texas* en derzelver erkenning. De Senaat kon die erkenning niet dadelijk uitspreken, maar er alleen middellijk toe brengen, daardoor, dat hij er op aandrong om een' gezant derwaarts te zenden en voor diens

bezolding schikkingen vaststelde, waarbij het dan aan den President werd overgelaten, of hij van die beraming al dan niet gebruik wilde maken. PRESTON uit *Zuid-Carolina* sprak daarover langen tijd. Hij gaf eene geheele geschiedenis der republiek en tevens van die van *Mexico*, en het was zijn hoofddoel te bewijzen, dat zich *factisch* (met de daad) eene regering had gevormd en er de waarschijnlijkheid bestond, dat zij zich zou handhaven. De medeleden uit de Zuidelijke Staten waren meest vóór het voorstel van PRESTON, 't welk daarentegen door de medeleden uit de Noordelijke Staten werd bestreden. Deze erkenning toch moest eigenlijk dienen om *Texas* in stand te houden, en dit wenschten de medeleden uit de Staten, die slaven houden, deswegen zoo krachtig, wijl zij er op rekenden om, door de vroegere of latere aansluiting van *Texas* aan de Vereenigde Staten, hunne magt te vergrooten, terwijl zij op die wijs vier of vijf, ook met slaven bevolkte Staten, bij de Unie zouden brengen. Ook de slavernij was oorzaak, dat *Texas* zich van *Mexico* los scheurde. Zoo lang het namelijk eene provincie van *Mexico* was, mogten daar geene slaven gehouden worden, wijl eene Mexikaansche Staatswet dit verbiedt, en de derwaarts verhuisde Amerikanen stonden hoofdzakelijk op om het regt te bekomen van slaven te houden. — Na PRESTON kwam CLAY van *Kentucky*. Hij was vóór acht jaren mededinger van JACKSON om den Voorzitters-stoel geweest en gold voor één' der beste en smaakvolste redenaars. Ook heeft hij gewis alles vóór zich om eenen gunstigen indruk te maken; eene ranke hooge gestalte, nog

ongekromd door de op haar drukkende jaren; een mager, scherp geteekend gezigt met één hoog voorhoofd, dat veel verstand te kennen geeft; eene volle, hoogst welluidende stem, die bij het eerste woord de aandacht boeit; eene rustige, waardige, maar bij gelegenheid gemakkelijke en bevallige voordragt. De ironie is zijn sterkste wapen, en men houdt hem voor eenen gevaarlijken redenaar, tegen wien men niet onbehoedzaam eene kans moet wagen. Hij is menigmaal werkelijk boos en laat dan ook zijnen tegenstander niet weder los, vóór dat hij hem vernietigd heeft. — VAN BUREN, de toenmalige Vice-President, had als zoodanig den Senaat eigenlijk moeten presideren, maar als aanstaande President had hij zijnen post aan zijnen plaatsvervanger overgegeven, en ik had alzoo geene gelegenheid hem hier in het gezigt te krijgen.

Een der belangrijkste medeleden van de Kamer der Representanten is ontegenzeggelijk QUINCY ADAMS, Afgevaardigde van *Massachusetts*, die vóór JACKSON President der Vereenigde Staten was. Het is werkelijk wat bijzonders, dat een man, die President geweest is, zich thans weder op den stoel van eenen Representant kan plaatsen, en men heeft hem ook deswegen veelmaal berispt. Doch hij laat zich niet verbijsteren en, trots zijnen ouderdom, (zeker is hij een zeventiger) is hij een der werkzaamste en onvermoeidste medeleden. Hem schijnt het Staatkundige leven eene persoonlijke behoefte geworden te zijn. Naar de plaats, welke hij inneemt, kan geene eergierigheid hem dringen; want hij staat niet aan het hoofd eener partij. Hij is te onafhankelijk en te eigen-

zinnig om zich naar de vorderingen van éénige te voegen en vergaapt zich aan geen gunstbejag. Hij handelt, zoo als hij het voor goed houdt, laat zich door geene inzigten van iets terug houden en spreekt zonder schroom voor het misnoegen van het geheele Huis. Ja dikwijls wordt zijne stijfhoofdigheid zijnen vrienden zelfs hinderlijk en benadeelt zij de partij, voor wier belang hij ijvert. Groot is zijn invloed in de Kamer. Hij bezit vele kundigheden en, krachtens zijne rijke ervaring en zijn goed geheugen, spreekt hij gemakkelijk bijkans over ieder onderwerp. Hij bezit ook eene groote vastheid, aan welke reeds vele zijner tegenstanders schipbreuk geleden hebben, en hij verliest, ook in de hitte des strijds, zijne bedaardheid en kalmte niet, ofschoon zijne hartstogtelijkheid door de hardheid en scherpte, met welke hij menige aanmerking maakt, henen blinkt. Voor korten had hij in de Kamer wegens eene petitie eenen harden strijd. Hij is namelijk gewoon altijd de verzoekschriften der zoogenaamde *Abolitionisten* d. i. van hen, die de slavernij willen hebben afgeschaft, ter tafel te brengen, en vroeg nu, op eenen der tot het overreiken van pëtitiën bestemde dagen, den spreker, of het hem geoorloofd ware aan het Huis eene van kleurmenschen onderteekende petitie voor te leggen. Op deze vraag stonden verscheidene medeleden uit de Slavenstaten op en schreeuwden heftig tegen den ouden Man, terwijl zij begeerden, dat er eene aanklagt tegen hem geschieden, hij als oproer-prediker voor het geregt mogt geroepen worden enz. Doch zij maakten het zoo erg, dat zij even daardoor hun oogmerk niet bereikten. Nadat de debatten drie

dagen lang geduurd hadden, maakte ADAMS de eenvoudige aanmerking, dat het toch vreemd was, dat men hem wegens eene bloote vraag tot verantwoording wilde roepen. Vragen immers waren voor het minst aan ieder medelid vergund. — ADAMS is een klein, niet zeer rank man, van een ongemaakt gedrag en eenvoudige zeden. Zijn hoofd is kaal, de oogen zijn vol vuur, de trekken eenigzins slap en den ouderdom verradende. Maar zijn ligchaam is nog sterk en zijne houding regt bij al zijne groote inspanningen. Ik acht mij gelukkig van met dezen achtbaren man kennis te hebben mogen maken en verliet hem met verhoogde achting.

Gedurende mijn verblijf in *Washington* bragt ik, zoo als dit behoorde, mijnen meesten tijd in de zittingen der beide kamers door, en, hoewel er vele zaken voorkwamen, welke ik, uit onbekendheid met het verband, niet wel kon vatten, zoo vond ik toch altijd veel, wat mij belang verwekte. Zeker moet men zich onder het eeuwige stem opnemen dikwijls vervelen. In het Huis der Representanten vraagt, in gewone gevallen, de spreker slechts het *ja* of *neen* en besluit, naar hij het daarvoor houdt, of eene zaak al of niet zij aangenomen. Vindt evenwel een of ander medelid de stemming niet duidelijk beslist, zoo laat hij eerst de *ja* en dan de *neen* opstaan en telt beide. Bevredigt dit ook niet, zoo moet de secretaris de namen van al de medeleden oplezen, die dan hun *ja* of *neen* hoorbaar uitspreken. Deze laatste wijze van eindstemming neemt veel tijd weg, terwijl de twee eerstgenoemde ten uitersten kort zijn. Het resultaat der oplezing wordt door de openlijke bladen aan het publiek medegedeeld.

en heeft het voordeel, dat het volk daaruit zien kan, waarvoor ieder heeft gestemd. In den Senaat, waar het getal der leden zeer gering is, neemt de eindstemming zelden veel tijd weg. Maar hier wordt men dikwijls uit de zittingen verdreven, vermits, zoodra de Senaat zich met regeringszaken (*executive business*) gaat bezig houden, de zitting niet meer opentlijk is en de toeschouwers zich moeten verwijderen. Op zekeren avond had ik mij lang alle moeite gegeven om in de galerij der Senaats-kamer te komen, want er waren daar zoo vele menschen voor, dat ik vrij lang moest wachten. Eindelijk gelukte het mij, maar naauwelijks was ik weinige minuten binnen, of het luidde: « ruimt de galerijen!" en al mijne moeite was te vergeefs.

In beide Huizen bevinden zich altijd vele dames, en men drijft de beleefdheid jegens dezelve zoo ver, dat haar meer dan de helft der galerijen wordt ingeruimd. Vooral nemen zij in den Senaat, waar de toehoorders weinig plaats hebben, als er beroemde redenaars zullen optreden, een groot deel derzelve in. In het Huis der Representanten worden dikwijls levendige gesprekken op de galerijen gevoerd. Ja vele medeleden onttrekken zich vaak aan langwijlige redevoeringen, en wijden aan de Schoonen, die zich daar bevinden, hunne oplettendheid. Eenige der gemeene opentlijke bladen, zoo als de *New-York Herald* namen van dit hofmaken der medeleden kennis en bragten het ter sprake. Evenwel te mijnen tijde waren de zittingen belangrijk en hielden zij de medeleden zoo zeer bezig, dat ik daarvan niets bespeurde.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Gezellig verkeer in Washington. *De President* JACKSON. *Installatie van* VAN BUREN. *Afreis van* Washington.

Gewoonlijk sleet ik de avonden in gezelschap; doch de tijd was niet geschikt om de wintervermaken te *Washington* in al derzelver glans te leeren kennen. De Staatsbelangen drukten vele Afgevaardigden en Senatoren zoo zwaar, dat zij daarbij aan geene gezellige genoegens konden denken, en men vond uit dien hoofde juist niet vele of groote vriendschappelijke zamenkomsten. In eenen kleinen kring had ik intusschen gelegenheid met verscheidene der beroemdste mannen persoonlijk bekend te worden; als daar zijn de Senatoren van *Zuid-Carolina*, PRESTON en CATHOUN, CLAY, van wien ik boven heb gesproken, de Senatoren KENT, BAYARD enz. Het gezelschap bestond grootendeels uit de familieën dier Senatoren, en het onderhoud was ten deele muzikaal. Eene der dames speelde de harp en zong daarbij; beide met veel vlugheid en smaak. De heeren waren in eene zeer goede luim, vooral PRESTON, die in den namiddag in de zaak van *Texas* had gezegevierd. Ik had mij niet voor-

gesteld in deze Staatslieden zulke aangename menschen in den gezelligen omgang te zullen vinden. Het gesprek was verre van alle politiek verwijderd (waarmede zich de heeren des daags genoeg en tot vervelens toe hadden bezig gehouden) en bepaalde zich tot meer gemakkelijke onderwerpen. Dezelfde dame, die mij dezen aangenamen avond had verschaft, nam mij den volgenden mede op eene huiselijke danspartij, zonder dat evenwel haar man, die als medelid van het Lager Huis gansch en al door de zittingen werd in beslag genomen, ons konde begeleiden. Wat mij vrij merkwaardig voorkwam, was, dat men daar geene vrouw des huizes vond. Het gezelschap werd door drie heeren en eene oude tante ontvangen. In weerwil van het ongunstige weder (het had namelijk in dien avond diep gesneeuwd) en het gebrek aan huurkoetsen, waren evenwel de vrij ruime vertrekken spoedig gevuld. Van de dames, onder welke ik vele fraaije gelaatstrekken opmerkte, en die meest met smaak gekleed waren, waren er ook eenige uit *Baltimore*, die volmaakt beantwoordden aan den bekenden goeden naam harer medeburgeressen. Door de goedheid van den Pruisischen gezant, den Heer Baron VAN REUNNE, gelukte het mij dezen avond aan den aanstaanden President te worden voorgesteld, die eenige woorden tot mij rigtte; want tot een langer gesprek was door het gedrang niet te komen. Een uitgezocht en zeer rijkelijk souper, dat in eene afzonderlijke kamer was opgezet, werd, volgens de gewone manier, staande gebruikt. Ik verliet het bal ten één ure, hoewel de jonge lieden nog geenen lust schenen te hebben om af te

trekken. De koetsier, die mij gebragt had, was, maar het scheen, het wachten moede geworden en had ander werk gevonden. Althans ik moest de mijl tot aan mijn huis te voet afleggen. Intusschen had ik mij op een voorval van dien aard tijdig voorbereid en hielp ik mij zelven, met waterdigte overschoenen uit *Cautschuk* vrij wel uit die ongelegenheid.

Dat ik verlangde den President der Vereenigde Staten, den Generaal ANDREAS JACKSON te leeren kennen, zullen mijne lezers zeer natuurlijk vinden. Ik had dan ook, dadelijk na mijne aankomst in *Washington*, eene poging gedaan om bij hem toegang te bekomen; maar ik vernam, dat dit bezwaarlijk zou gelukken. De President was namelijk juist toen uit eene gevaarlijke ziekte opgekomen en gevoelde zich nog zoo zwak, dat men vreesde hij niet in staat zou zijn bij de intrede van den nieuwen President tegenwoordig te wezen. Vóór deze krankheid had men hem altijd zonder de minste verhindering kunnen gaan zien; maar nu vooral hadden zich zoo vele vreemdelingen naar *Washington* begeven, dat hij waarschijnlijk zou overloopen worden, wanneer hij aan allen toegang wilde vergunnen. De zoogenaamde *Levees*, waar men hem anders altijd zien kon, vonden ook nu juist, wegens zijne onpasselijkheid, niet meer plaats. De Heer Baron VAN REUNNE was wel zoo goed geweest om mij met eenen brief aan den neef van den President te voorzien; maar te vergeefs beproefde ik het, dezen neef, die den post van bijzonderen secretaris bij den President bekleedde, te spreken te bekomen. Eenmaal heette het, dat hij belet was,

dan weder, dat hij zich op het Capitool bevond, zoodat ik ten laatsten alle hoop opgaf om mijn oogmerk te bereiken. Den brief wilde ik niet gaarne uit de hand geven, daar ik vreesde, dat men denzelven ongebruikt zou laten liggen. Ik besloot dienvolgens mij voor het minst het binnenste van het Witte Huis te laten zien.

Men moet zich van de woning van den President der Vereenigde Staten geene te groote voorstelling maken. Zij onderscheidt zich voornamelijk door hare schoone ligging, op eene hoogte, welke over de rivier uitsteekt. Het hoofdfront van het gebouw is naar die zijde gerigt, en het uitzigt van den heuvel, welks afhelling een zindelijk gehouden groen terras vormt, is zeer aangenaam. De geheele breedte van dit front bedraagt negen vensters, de diepte is van geen belang. Aan de achterzijde is een fraai portaal, dat in eene voorzaal leidt, welke een belangrijk gedeelte der beneden-verdieping inneemt. Hier heeft men de staatsvertrekken, die mij, nevens eenige andere, zonder bedenking geopend werden. Zij zijn drie in getal. De vrij groote zaal, de groote Audiëntiekamer genaamd, is juist niet zeer prachtig, maar toch niet armoedig gemeubeld. Bijzonder trokken daar drie fraaije kerkkroonen mijne aandacht. De beide andere kamers zijn kleiner en onderscheiden zich weinig van gewone burgervertrekken. De eene wordt de groene, de andere de kleine Audiëntiekamer genoemd. Terwijl wij rond gingen, hoorde ik, dat een heer, een klerk bij een der Ministerieën, naar ik vermoede, eenen bekende van mij vroeg, of hij geene begeerte had om den President te zien. Ik greep die gelegen-

heid aan en gaf den beleefden man mijnen wensch te kennen om van zijn aanbod gebruik te maken. Hetzelfde deden de begeleiders van mijnen bekende en hij beloofde ons voor te stellen. Een zwarte bediende ontving ons, bij het opgaan der trappen, en bragt ons in eene kamer, waar wij wachten moesten, tot dat de President ons kon ontvangen. Na eenigen tijd werden wij opgeroepen. De President ontving ons als reconvalescent, in zijne slaapkamer, in eenen damasten japon gehuld, en was juist bezig zijnen naam op verscheidene bladen papier te schrijven, welke hem van eenige dames, die hem thans ook verlangden te bezoeken, waren toegebragt. Bij onze inkomst gaf hij ons de hand en liet ons stoelen geven. Zoodra de dames zich verwijderd hadden, rigtte hij, terwijl hij op de ongedwongenste wijs eene pijp van den schoorsteen nam en die aanstak, aan ons ettelijke vragen. Toen er evenwel weder nieuwe bezoekers inkwamen, gaf hij ons afscheid met eenen herhaalden handdruk. Het beeld van dezen man is mij vast in het geheugen gebleven; eene schoone, ranke gestalte met eene ware krijgshaftige houding, een hoog voorhoofd, van eenen vollen, digten, witten, strak om hoog gerigten haarbos omgeven, en dat standvastigheid uitdrukte; een veelbeteekenend gezigt en een voorkomen en eene spraak, die van grooten nadruk en bepaaldheid deden blijken. Hoewel niets van hetgene hem omgaf hem eenigen luister kon verleenen, maakte hij toch op mij den indruk van eenen gezagvoerder; en ik kan het mij gemakkelijk voorstellen, dat zulk een man, van een volk, dat moed en beradenheid vereert,

in de hoogste mate geacht en geëerbiedigd wordt. WASHINGTON zelf was bij de massa des volks niet meer, dan ANDREAS JACKSON, gezien.

Eindelijk naderde de groote dag, waarop JACKSON zijnen post nederleggen en VAN BUREN zich in den Voorzitters-stoel zou plaatsen. Reeds vroeg in den morgen was het volk op de straten in beweging. Ik maakte mij eindelijk ook op en ging omtrent tien uren naar het Capitool. Er waren reeds vele lieden aan den ingang verzameld, welke zich aan de achterzijde van het gebouw bevindt. Van daar leidt een breede trap naar de eerste verdieping op, van welke de nieuwe President zijne rede voor het volk moest houden. De hof, welke met planken belegd was, ten einde het souvereine volk zich de voeten niet mogt morsig maken, was met eene vrij aanzienlijke menigte van toeschouwers gevuld. Ik ging vooraf naar de Senaatskamer, waar ik ook nog plaats vond. Ten half elf ure kwam kolonel JOHNSON, die tot vice-President verkoren was, legde zijnen eed in handen van een' der Senatoren af en nam daarop de zitplaats van den President des Senaats in. JOHNSON is een man zonder eenigen persoonlijken invloed, en niets dan het werktuig in de handen eener partij. Zijne voorname verdienste bij het volk bestaat in de talrijke wonden, welke hij in een gevecht met de Indianen bekwam. Hij mogt er voor het overige zich zelven over verwonderen, dat hem de eer was toegekomen om tot vice-President verkoren te worden. Nu moesten wij een uur lang wachten tot aan de komst van den ouden en nieuwen President. Intusschen verschafte ons de intrede van

het Corps diplomatique stoffe tot gesprek. Eindelijk kwamen de Presidenten. Nu werd de rangorde van den optogt voorgelezen. Wij wachtten dit evenwel niet af, maar haastten ons naar buiten. De menigte was nog toegenomen. De trappen en het terras van den *Porticus* waren bijna geheel met dames gevuld, die met hare gekleurde hoeden en kleederen een bijzonder bont overzigt aanboden, en zeer aangenaam bij het heldere gebouw achter haar en het donkere tapijt van den hof aan hare voeten afstaken. Het weêr was zoo fraai als men maar wenschen kon en mogt als eene gunstige voorspelling voor VAN BUREN worden aangezien. Eindelijk verscheen de nieuwe Bewindsman van het Amerikaansche volk; maar geen jubel, geen gejuich weergalmde. Hij beklom een klein spreekgestoelte en las zijne aanspraak voor. Doch de woorden waren ijdele klanken. Wij verstonden ze niet en ik geloof, dat omtrent niemand ze verstond. Het was waarlijk grappig te zien, hoe hij zijne lippen bewoog en met zijne handen schermde en alles niet de minste werking deed. Bij het einde der rede had het volk moeten juichen; maar ook dit ging niet van harte. Na den eed, dien de nieuwe President in handen van den Regter TONI aflegde, werd het geklets wat luidruchtiger, en tevens kwam daaraan het krassen der muzijk te hulp. Kleine schavuiten, die zich gedurende den ganschen tijd op den achtergrond in het schreeuwen geoefend en er het hunne toe bijgedragen hadden, dat men de rede niet kon verstaan, waren thans het ijverigst in het geroep van *hurrah, hurrah!* De WHIGS waren boosaardig genoeg om te beweren,

dat men de guiten daarvoor had aangenomen; maar dat zij met hun geschreeuw niet te regter tijd waren ingevallen, wijl zij niet hadden kunnen hooren. Zij bevonden zich namelijk aan den ingang onder den trap. Het volk toonde, zoo als gezegd is, weinig deelneming en de aftredende JACKSON telde gewis onder hetzelve meer vrienden, dan de aankomende VAN BUREN; velen riepen zelfs: « leve JACKSON!" Na de plegtigheid verlieten beide heeren het Capitool in eene opene kales, welke van het hout van het oude fregat *Constitution* gemaakt en, als ik mij niet bedrieg, door de burgers van *New-York* aan den aftredenden President geschonken was. Bij den nieuwen President in het Witte Huis had eene groote ontvangst plaats. Allen drongen derwaarts om den nieuwen Gezagvoerder hunne oplettendheid te betoonen. Zelfs leden der oppositie hielden het voor hunnen pligt daar heen te gaan om geluk te wenschen.

Eenige uren later was het in *Washington* reeds doodstil. De vreemdelingen verlieten het bij menigten. De medeleden van het Congres, die met ongeduld het einde der zitting hadden afgewacht, spoedden zich zoodra mogelijk voort te komen, en de karren op den spoorweg naar *Baltimore* waren met reizenden opgepropt. *Washington* verscheen nu in zijne gansche langwijligheid, en het speet mij regt, dat ik, wegens verwachte brieven, verpligt was nog eenen dag langer te blijven, hoewel ik dit door mijn wachten won, dat de menigte verliep en ik nu zoo veel te meer hopen mogt van op den weg niet te zullen worden opgehouden. Voor het overige koos ik den

minder betreden weg te land naar *Columbia* en *Charleston*, terwijl de meeste reizigers liever te water naar *Charleston* gingen. Doch ik wenschte het eene en andere van het binnenste des lands te leeren kennen en liet mij door geene te vreezene swarigheden afschrikken. De op den weg van *Philadelphia* naar *Baltimore* uitgestane ongemakken hadden mij vertrouwen in mijne volharding ingestort, en ik meende nu alles te kunnen verdragen, wat op slechte landwegen moet verdragen worden.

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Reis naar Friedricksburg *en* Richmond.

Zondag avond, den 5den Maart, verliet ik *Washington*. Daar de afvaart der stoomboot tegen vijf uren van den volgenden dag was aangezegd, zoo verkoos ik reeds des avonds te voren in dezelve te gaan om des morgens niet te laat te komen. Toen ik aan de rivier bij de boot kwam, hoorde ik, dat de bedden reeds alle bezet waren. Ik vond er evenwel nog één ledig, en zonder vele pligtplegingen plaatste ik mij in deszelfs bezit, met het vaste voornemen om mij daar niet uit te laten verdringen en liever eenen, aan den

dood gelijken slaap, te veinzen. Eenige malen was ik werkelijk in angst, dat de ware eigenaar op mij toekwam; want er waren verscheidene reizigers, die geene bedden hadden. Doch tegen twaalf uren werd het stil, en, hoewel mijn leger iemand, die minder rust behoefde, had kunnen afschrikken, sliep ik evenwel regt goed en ontwaakte eerst na vijf uren, toen men zich tot de afreis gereed maakte. Het werd voor het overige omtrent zeven uren, eer wij de landingsplaats verlieten, en ik had volkomen wel op mijn goed bed in de stad kunnen slapen.

Het weder was zoo helder en schoon, dat ik, bij al de morgenkoelte, den ganschen tijd op het dek vertoefde. Nogtans hield ik mij in de nabijheid van den schoorsteen op, die bij mij de plaats eener kagchel innam. De bijzondere groepen, welke de stad *Washington* vormen, hebben een zeer goed aanzien, vooral het Capitool, dat door zijne hooge ligging zeer gewint. Wij kwamen op eenigen afstand voorbij de scheepswerf, welke ik niet bezocht. Er moet daar eene gedenkzuil staan, ter gedachtenis van de in den krijg tegen *Tripoli* gevallene officieren opgerigt. Eenige mijlen beneden *Washington* kwamen wij voorbij *Alexandria*. Dit is een klein stadje, dat dikwijls van uit *Washington* bezocht wordt. In het voorbij varen bespeurt men weinig, dat eenige aandacht verdient. Ettelijke nette, zindelijke woningen kwamen voor den dag, en uit verscheidene, aan de kaaijen liggende Schooners mogt men opmaken, dat de plaats eenigen handel heeft. De *Potomac*, waarop wij ons bevonden, met zijn breed slingerend bed zonder leven en stroom,

gelijkt meer naar een binnenmeer, dan naar eene rivier. Maar de vele krommingen en bogten, die meest door kleine invallende riviertjes gevormd worden, geven eene aangename verscheidenheid. De oevers zijn over het geheel eentoonig; — of kale, steile, afgescheurde brokken aarde, of laag, met slecht bosch overdekt land. Men ziet hier de ongelukkige gevolgen der tabaksplanting, welke vele der rijkste landerijen geheel uitgezogen en tot verderen aanbouw bijna gansch onbruikbaar heeft gemaakt. Omtrent het geheele lage gedeelte van *Maryland* en een deel van *Virginia* bevinden zich in dat geval. Wanneer men, zoo als hier geschiedt, den landbouw alleen met Negers drijft, zoo valt er niet aan te denken om slecht land te verbeteren. Dat kan alleen met hulp van vrije arbeiders geschieden, en daarom zullen beide Staten wel vroeger of later de slavernij moeten opgeven. De planters in het aan zee gelegene gedeelte van *Virginia* zoeken zich daardoor voor den ondankbaren grond schadeloos te stellen, dat zij de vermeerdering hunner slaven zoo veel mogelijk begunstigen en met dezelve naar die Staten, waar er, ten gevolge van den zwaren arbeid, vele sterven, handel drijven: een bedrijf, hetwelk de ongehoorde prijzen, die men voor de slaven in het vorige jaar betaalde, zeer voordeelig maakten.

Aan den linker oever, omtrent acht mijlen beneden *Alexandria*, staat een fort, dat eene zeer schilderachtige ligging heeft. De landtong, waarop het gebouwd is, vormt eene vrij beduidende kromming, waaruit waarschijnlijk een watertje voortkomt. Doch het fort zelf, dat geene torens en slechts lage wallen heeft, maakt geenen zeer

gunstigen indruk. Twee mijlen verder is de beroemde *Mount Vernon*, waar WASHINGTON zoo lang woonde. Hij ligt nagenoeg tegen over het fort, en het uitzigt moet van daar over den *Potomac*, die zich hier vooral als eene zee in de breedte uitstrekt, zeer schoon zijn. Het woonhuis op *Mount Vernon* heeft zijne keerzijde naar de rivier en heeft het gewone voorkomen van een Zuidelijk Landhuis. Een plein omringt hetzelve geheel; de tweede verdieping scheen mij een weinig te laag te zijn. Achter het woonhuis zijn nog meer andere gebouwen, welker bestemming ik niet weet. De hoogte, op welke het ligt, strekt zich vrij ver in de rivier uit, en vormt een uitstek, zoodat men hetzelve van drie zijden zien kan. Ik had aan de, door den grafsteen van dezen grooten man gewijde plaats, gaarne een bezoek gebragt. Doch de stoombooten houden niet aan en ook Amerikanen, die zich mede aan boord bevonden en daar nog evenmin geweest waren, voeren, als ik, voorbij. Van hier tot aan onze landingsplaats was niet vele afwisseling: eenige jammerlijke hutten, meest blokhuizen, — dat wil zeggen, huizen, die uit boomstammen zijn bijeen gevoegd; weinige bebouwde velden, die er ellendig genoeg uitzagen. De oude oorspronkelijke wouden stonden niet meer over einde, en het nieuwe plantsoen mogt eer boschaadje dan woud heeten. Nadat wij den *Potomac* verlaten hadden, voeren wij eenige mijlen lang eene kleine rivier, of *Creek* op, gelijk men zoodanige waters in *Amerika* noemt. Aan de landingsplaats, waar wij, na eene vaart van vijftig mijlen, ten twaalf ure aankwamen, vonden wij wagens, die ons tot naar

het elf mijlen verwijderde *Friedricksburg* moesten brengen. De weg was vreeselijk slecht. Ik zat met den koetsier op den bok en meende iederen oogenblik van mijne zitplaats af te zullen geworpen worden, tot dat ik allengskens het evenwigt leerde bewaren. Eene brug, welke wij moesten passeren, was in zoo slechten staat, dat wij daarvoor ophouden en wachten moesten, tot dat de gaten zoo wat met planken gedekt waren. Intusschen geraakten wij gelukkig naar *Friedricksburg*, waar wij een zeer goed middagmaal gereed vonden. Het stadje is net en behagelijk. Het heeft eenen tamelijken handel, terwijl het door eene rivier met de *Chesapeake-baai* verbonden is. Wij legden de zestig mijlen van hier naar *Richmond* geheel op ons gemak, langs eenen spoorweg, in omtrent vier uren af. Het grootste deel van den weg liep door wouden, die in dat jaargetijde juist niet veel aantrekkelijks hadden. Evenwel bespeurde ik verscheidene soorten van altijd groene struiken, vooral ook vele steekpalmen. Hier en daar zagen wij nieuwe beplantingen, maïsvelden, waarop de verstorvene boomstammen met kort afgehouwene takken waren blijven staan. Een zeer onbehagelijk gezigt; echte beelden des doods. In andere velden vonden wij slechts stompen, die minder vooruit steken en daarom minder onaangenaam in het oog vallen. De woningen bestonden meest uit blokhuizen. Alleen aan den weg zagen wij ettelijke uit planken opgeslagene gebouwen, die er net en zindelijk uitzagen, ofschoon er nog geene verw op lag, waarschijnlijk wijl zij eerst geheel nieuw gebouwd waren. De spoorweg was eerst sedert kort geopend en nog niet geheel

kant en klaar. In *Friedricksburg*, waar de baan twee voet boven den grond verheven is, had men nog geenen tijd gehad trappen te maken, zoodat de vrouwen verpligt waren zich van eene trede te bedienen. De baan bestaat uit eenvoudige ijzeren banden, die aan houten planken zijn vastgenageld. Ik vond de wielen der karren hooger, dan op de banen in het Noorden. Ook ontbrak het, naar het mij toescheen, aan een digt genoeg draden-weefsel over den schoorsteen. Althans vlogen de vonken naar alle rigtingen rondom henen, en men moest zich zeer in acht nemen, als men daarvan geene gaten in de kleederen wilde bekomen. Die vonken kunnen ook nooit geheel vermeden worden, waar hout gebrand wordt, terwijl zij bij steenkolen niet voorkomen. Dan men heeft zich tot hiertoe van de Amerikaansche steenkolen bij stoommachinen nog maar weinig kunnen bedienen, daar zij niet spoedig genoeg verbranden en uit dien hoofde geene voldoende hitte geven. Tabaksplantingen zag ik op den gánschen weg niet. Ik weet niet, of men dezen tak van veldbouw in deze streken geheel heeft opgegeven, dan of het welligt nog te vroeg in het jaar was. Het was avond, toen wij in *Richmond* aankwamen, zoodat ik niet meer van de stad zien kon. In de herberg bekwam ik eene schikkelijke kamer en een goed bed. Aan zekere plaats vond ik een opschrift, dat mij waardig scheen genoteerd te worden. — *Persons, that are not boarders of the eagle hotel, are positively prohibited from using this private without paying a charge of five dollars in advance* (*).

(*) Aan personen, die in het hotel van den Arend niet

Den volgenden dag wandelde ik in de stad rond. De morgen was mistig, maar zoo mild, en al wat ik zag maakte op mij zoodanig den indruk van een Zuidelijk land, dat ik zeer vrolijk werd gestemd. De mist belette mij verre van mij af te zien, maar ik vond enkele woonhuizen met liefelijke tuinen zoo bevallig en uitlokkend, dat ik mij al voorstelde, dat het zeer aangenaam zijn moest in *Richmond* te wonen. Zeker levert de stad een zeer gemengd gezigt op; armoede nevens rijkdom, zindelijkheid naast morsigheid. De straten zijn niet geplaveid en hebben eenen leemigen grond. Achter statelijke woonhuizen vindt men vaak armelijke hutten met vervallene houten heiningen. Koeijen en varkens bevolken de straten, en de onreine Negerkinders, met hunne wollige haarkopjes, die eene zeer bijzondere overhelling tot morsigheid schijnen te hebben, zijn geen behagelijk voorwerp voor het gezigt. De stad ligt gedeeltelijk in het dal, waardoor de rivier *James* henenstroomt; en daar de schuinten, welke dezelve omsluiten, zich na op elkander dringen, zoo is het lage deel der stad zeer smal. De hoofdstraat ligt reeds een weinig hooger dan de oever der rivier, en de fraaije woonhuizen vindt men op de hoogte, waar nogtans geene regelmatige straten zijn en ook, wegens den ongelijken grond, niet wel zijn kunnen. De vlakte op de hoogte wordt namelijk door vele belangrijke diepten doorsneden, welke tot aan de rivier reiken.

logeren, is stellig verboden, van dit geheim gemak gebruik te maken, zonder vooraf eene belasting van vijf dollars te betalen.

en waardoor het regenwater afloopt. De rivier *James* verschaft een schilderachtig gezigt. Te weten zij vormt regt tegen over de stad talrijke kleine vallen, terwijl zij zich tusschen rotsen en verscheidene kleine eilanden henendringt. Daarom is zij evenwel hooger op niet meer bevaarbaar, terwijl tot aan de stad nog zeeschepen komen, aan welke omstandigheid de plaats haar bestaan wel mag verschuldigd zijn. Men heeft voor het overige een kanaal gegraven, waarvan men zich niet alleen voor de scheepvaart bedient, maar dat ook nog belangrijke waterwerken in beweging brengt. *Richmond* is de hoofdstad van den Staat *Virginia*. Het Capitool, waar juist de Wetgevende Vergadering zitting hield, heeft eene ten uiterste schoone ligging op eene der hoogten. Jammer slechts, dat de vorm van eenen Griekschen tempel, welken men aan hetzelve gegeven heeft, onvoegzaam en het gebouw, dat alleen op zich zelve staat, veel te smal is. Het vormt een langwerpig vierkant, welks smalle zijden met zuilen pronken. Eene derzelve is tegen de rivier gekeerd. Den hoofdingang heeft men aan de eene langere zijde gebragt. Het is van zeer aardige aanleggen en ettelijke goede gebouwen, het huis van den Gouverneur des Staats en het geregtshof der Vereenigde Staten omgeven. Ik bezocht de Wetgevende Vergadering, doch hield mij daar niet lang op, vermits de redenaar uit hoofde van de hitte en de slechte lucht mij niet kon boeijen. Belangrijker vond ik een bezoek in de op eenigen afstand gelegene gevangenis. Zij bestaat uit twee gebouwen, die door eenen hoogen vierkanten muur zijn ingesloten. Dat, 't welk

naast bij den ingang staat, heeft de gedaante van eenen halven cirkel en bevat de cellen, de keukens, de spijskamer enz. In het achterste, met twee vleugels voorziene gebouw heeft men de werkkamers. Het hoofdoogmerk van deze stichting schijnt mij niet zoo zeer zedelijke opleiding, als wel het gebruiken der gevangenen tot arbeid te zijn. Dat men alleen lieden opneemt, die, als het Blanken zijn, tot twee, als het Negers zijn, tot acht jaren zijn verwezen, toont reeds aan, dat men voor de moeite, welke men aan de gevangenen besteedt, betaald wil worden. Er bevonden zich in het gesticht honderd vijf en tachtig mannen en veertien vrouwen. De zwarte mannen zijn alle vrije. Slaven komen zelden herwaarts, wijl zij zelden misdrijven begaan en ook, wanneer zij dat doen, gezweept, gehangen of verkocht worden. Dat men er zich in deze gevangenis wel niet op toelegt om mededeeling onder de gevangenen te verhinderen, spreekt van zelve. Ja men schijnt daaraan hier ook geen groot belang te hechten.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Petersburg. Halifax. Fayetteville. Camden. *Aankomst in* Columbia.

Op den zevenden reed ik, in den namiddag, met de postkoets naar *Petersburg*, waarheen men twee en twintig mijlen rekent. Binnen kort zou er een spoorweg geopend werden, doch ik moest mij nog op eenen slechten landweg laten slingeren en zwaaijen. Ik had mijne plaats op de buitenzijde genomen en vond daar op de plek naast mij een Ier, bij den nieuwen spoorweg in bediening, die heel wat vocht scheen binnen te hebben, en op de derde plaats eenen Dr. Med., die regelregt van *Texas* was gekomen en den Ier zocht te overreden om derwaarts uit te wijken. De tegenwerpingen van den Ier, die geheel niet met *Texas* was ingenomen, zocht hij door kwinkslagen belagchelijk te maken, maar de Ier wist hem kostelijk bescheid te geven. Hij intusschen verliet ons ter helfte van den weg vóór zijne woning, waar vrouw en kinders aan de deur stonden om hem te verwelkomen. Het huisje gaf blijken van welvaart. Het weder was nu zeer zacht en de reis aangenaam, maar de weg zonder eenig fraai uitzigt, meest door een woud leidend, dat op

eenige plaatsen schoone groote boomen aanwees, maar eene streek lang door eenen hevigen storm was omver gerukt; wat een droevig gezigt opleverde. Niemand had zich de moeite gegeven om de gevallene stammen weg te schaften en alles lag in de grootste verwarring dooreen. Het was voor de eerste maal, dat ik het uitwerksel van een' orkaan in zulk eene uitgestrektheid voor oogen had. De breedte der door den storm ter neder geworpene woudstreek mag omtrent tien minuten bedragen hebben.

Wij kwamen in den nacht te *Petersburg*. Ik meende in eene kleine stad te zijn aangeland en het verbaasde mij uit dien hoofde te hooren, dat het twintig duizend inwoners telt. Het ligt aan eenen stroom, die zich in de *James rivier* uitstort, langs welken kleine Schooners uit zee opkomen. Zoo zag ik er zelf een liggen, toen wij in den nacht de brug over reden. Het was mijn plan om den volgenden morgen de stad zoo wat te gaan bekijken, om voor het minst het Noord-Amerikaansche *Petersburg* te leeren kennen, daar ik het Russische niet had gezien. Doch het weder was zoo slecht, dat ik in de herberg bleef tot aan den aftogt der karren, welke ten negen ure in den morgen plaats had. De spoorweg was naast aan de herberg, en ik behoefde alzoo niet ver te gaan. Ik vond de inrigting der, even als de postwagens gemaakte, met banken voor vier personen voorziene koetsen, juist niet zeer gepast. Ik had voor mij eene zitplaats op de middelste bank gekozen om een uitzigt door het venster te hebben, doch moest daar zonder leuning zitten. Zeer lang kwamen mij de zestig mijlen tot *Blakli*

voor, waarvoor wij omtrent vijf uren onder weg waren. Naar het scheen, hadden wij te vele karren met goederen mede te slepen. In weerwil van onzen langzamen gang werd intusschen een onzer reisgenooten, die aan eene pleisterplaats was uitgestegen en zich niet ter regter tijd weder bij ons bevond, achtergelaten, waarover zijne makkers, vier jonge kooplieden, zeer gramstorig waren. Waarschijnlijk moest hij verscheidene uren wachten, eer hij kon nakomen, en vermogt hij alzoo zijne vrienden niet weer in te halen. De weg bragt ons door eene zeer weinig beteekenende streek. Ik zag hier de eerste katoenvelden, dat wil zeggen: ik zag de overblijfsels der heesters van vorige jaren. De overige landen waren met vreemd koorn beplant. Alles kwam mij zeer armelijk voor, zoowel de akkers als de huizen, die over het geheel niets dan ellendige barakken waren. Ook vond ik de wouden, van welke de beschrijvingen van BASIL HALL groote verwachtingen bij mij hadden opgewekt, niet buitengewoon. Ik zag weinige schoone boomen. De oude dikke stammen waren meest geheel of omtrent dood. Wij kwamen door eenige vrij moerassige streken, waar de vele altijd groene struiken nog het aanlokkelijkst waren. Voor het overige bood de zandige grond, met verstorven boomstammen en zwarte modderpoelen bedekt, niets, dat verheuging wekte.

Van *Blakli* reden wij in de *stage* naar *Halifax*, waar wij in eene veerpont de rivier *Reanoke* werden overgezet. Deze rivier is vrij belangrijk en de stoombooten schijnen uit zee tot hier heen te komen. Althans zag ik er naast het veer eene,

ofschoon van geringe grootte, liggen. Te *Halifax* nam ik eene plaats in den postwagen, welke op *Fayetteville* rijdt. Ons gezelschap, dat uit negen passagiers bestond, was vrij gemengd, maar bevatte niet vele lieden van beteekenis, onder deze ook eenen slaaf, den bediende van één der reisgenooten. Ik vond ook de vier kooplieden, van welke ik straks gewaagde, weder. Zij begaven zich nu namelijk van *New-York*, waar zij inkoopen te doen hadden, op hunnen terugtogt naar *Georgia* en *Alabama*. Twee mijner reisgezellen waren medeleden van het Congres, die er veel toe bijdroegen om ons onderhoud te verlevendigen. Wij kwamen op onzen weg door *Raleigh*, de hoofdstad van *Noord-Carolina*, dat wel niet eigenlijk eene stad te noemen, maar eene zeer aardige en behagelijke plaats, eerst in hare opkomst, is. Ik had den tijd om nog vóór den eten het Staatsgebouw, het zoogenaamde *Capitool* van buiten te gaan zien, welks ligging, op eene over den omtrek wat vooruitstekende hoogte, ten uitersten gunstig is en den indruk, dien het maakt, verhoogt. Men moet het den Amerikanen toestemmen, dat zij aan hunne gebouwen steeds eene gepaste ligging weten te geven. Zeker valt het hun gemakkelijk eene goede plaats daarvoor uit te kiezen, zoo ver de grond zonder bedenking of groote kosten te bekomen is. Van vele gebouwen in de Vereenigde Staten is dan ook de ligging het grootste voorregt. Het Capitool in *Raleigh* is gelijk aan dat in *Washington*. Het bestaat uit een middelgebouw en twee vleugels, welke laatste zeer kort en betrekkelijk korter nog, dan die in *Washington*, zijn; en zij verliezen

voor het overige nog aan lengte door de aan beide kanten aangebragte galerijen, die zoo ver vooruit komen, dat zij aan het geheel bijkans den vorm van een kruis geven. Het gebouw is uit graniet opgetrokken en met weinige verfraaijingen voorzien, buiten de vier pilaren aan iedere galerij. Van het binnenste, voor welks opbouw nog niets gedaan was, kon ik niets zien. Het geheel zal, als het af is, het stadje eere doen en veel tot deszelfs verfraaijing bijdragen.

In *Fayetteville*, waar wij, na eene reis van twee nachten en eenen dag, gekomen waren, had ik wel lust eenen dag uit te rusten. Doch, daar ik vreesde in de naastvolgende koets geene plaats te bekomen (want, gelijk ieder weet, hebben de reizigers, die van verder af komen, altijd den voorrang,) en de plaats mij weinig scheen aan te bieden om mij voor een langer verblijf schadeloos te stellen, zoo besloot ik dadelijk voort te reizen. Ik weet niet, of *Fayetteville* door eene bijzondere aanleiding aan haren naam gekomen is. Men heeft in de Vereenigde Staten meer steden, die naar dezen Vrijheidsheld zijn genoemd geworden; want het volk houdt de gedachtenis van dezen man grootelijks in eere.

Tusschen deze plaats en *Camden* hadden wij dikwijls eenen zeer slechten weg. Wel was de straat tot hiertoe nooit goed geweest; wij waren evenwel nog altijd tamelijk vooruit geraakt. Doch nu werden wij daarentegen van den koetsier, die duchtte, dat wij zouden omvallen, in den avond verzocht uit den wagen te klimmen en verscheidene mijlen te voet te gaan, en moesten wij ons menigmaal door dikken modder heen werken. Een

goed souper tegen twaalf uren, middernacht, hielp ons intusschen de uitgestane moeijelijkheden ras vergeten. Wij verlieten hier *Noord-Carolina* en betraden den grond van *Zuid-Carolina*, welke zich aan het zand deed onderkennen, zoodat wij nu althans tegen het omvallen vrij wel verzekerd waren. De regen had den weg vast gemaakt, en wij kwamen alzoo zeer goed van de plaats. Wij bevonden ons thans op eenen zoogenaamden natuurlijken weg (*natural road*), dat wil zeggen: wij reden midden door een woud, waar tot herstelling van den weg verder niets gedaan was, dan dat men de boomen had omgehouwen. Vele evenwel stonden nog zoo na aan beide kanten, dat de wagen maar even kon doorkomen, en wij dikwijls zelfs de aan beide zijden hangende lantaarns moesten wegnemen, om ze niet, door het stooten tegen één' der boomen, te verliezen. Bij het uitzien moest men altijd, als men geenen gevoeligen slag op het hoofd wilde hebben, wel acht geven, of er niet weder een boom kwam. Deze (aan die in de *Mark-Brandenburg* gelijke) wegen zijn voor het overige, bij niet te droog weder of na eenen regen, zeer goed en geven het voordeel, dat men niet gestooten wordt. Zeker moeten zij geene diepe sporen hebben, 't welk men nogtans daardoor voorkomt, dat men telkens nieuwe maakt. Te *Camden*, een allerliefst aangenaam steedje, zag ik het gedenkteeken van den heer VAN KALB, die, in den Amerikaanschen vrijheidskrijg, in eenen slag viel, welke gansch in de nabijheid der stad tegen de Engelschen geleverd werd. Hij was een Pruis, uit de School van FREDERIK *den Groote* en had, als vrijwilli-

ger, den Amerikanen zijne diensten aangeboden. In den avond van den derden dag kwamen wij in *Columbia* aan. Wij hadden, in driemaal vier en twintig uren, omtrent drie honderd mijlen afgelegd en alzoo juist niet snel gereisd, vooral daar wij niet veel tijd met aanleggen aan de pleisterplaatsen verloren hadden. Ik had voor het overige de bezwaren niet zoo aanmerkelijk gevonden, en was den volgenden morgen zoo frisch en monter, alsof ik eene geheele week had uitgerust.

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Columbia. *De huisslaven. Kolonel* HAMPTON. *Paardenteelt. Het Krankzinnigen-huis. Botanische uitstap.*

Met het logement in *Columbia* had ik alle reden van tevreden te zijn. Kamer en eten waren goed, ofschoon ik van het laatste niet veel zeggen kan, daar ik meest buiten spijsde, maar evenwel vóór hetzelve betaalde, gelijk dit hier te lande gebruikelijk is. Mij bevreemdde het gedrag van een' kleinen Negerknaap, die mij na het souper het licht op mijne kamer bragt. Terwijl ik mij bezig hield met mijne schrijfbenoodigdheden uit te pakken, bleef de knaap rustig in de kamer,

hoewel ik hem gezegd had, dat ik hem niet meer noodig had, en zag nieuwsgierig naar de zaken, welke ik uit den koffer op de tafel legde. Vooral trok het schrijven, dat vrij nieuw voor hem scheen te wezen, zijne aandacht. Zijn vriendelijk, vertrouwelijk voorkomen beviel mij en ik hield mij een' geruimen tijd met hem op. Ofschoon ik nu reeds een' tijd lang in Slavenstaten had gereisd, zoo had ik toch eigenlijk nog maar weinige gelegenheid gehad, slaven op te merken, en het gedrag van dezen knaap was voor mij een uitlokkend voorwerp van beschouwing. Kruipend en slaafsch was het in het geheel niet, maar veeleer hoogst vrij en onbevangen, zoo als ik dit later ook bij volwassene slaven opmerkte. Die menschen sluiten zich gemakkelijk aan, zijn nieuwsgierig en vragen gaarne, doch zijn in het algemeen geene oplettende dienstboden, en men moet zich gewis de grootste moeite geven om van hen goede bedienden te maken. Zij beminnen den arbeid niet en ook den meesten tijd hebben zij niet veel te doen. — Ik spreek hier, wel te verstaan, van de huisslaven, van welke men er gewoonlijk meer heeft, dan men eigenlijk behoeft, en aan wie men uit dien hoofde niet veel werk opdraagt. Verblijdend is de zich dikwijls openbarende onderlinge gehechtheid van heeren en slaven. Het gevoel van het in eigendom toebehooren oefent eenen natuurlijken invloed uit en wordt nog versterkt, als de slaaf in huis geboren is. Hoe voornamer de heer is, des te voornamer acht zich de Neger, en dit gaat zoo ver, dat de slaaf van een' rijk man zich voor beter houdt, dan dien van eenen armen, ja van eenen

armen blanken man. De Negers voeren de namen hunner heeren, en onder elkander nemen zij derzelver toon en manieren aan, welke zij op eene hoogst-belagchelijke wijze naäpen. Zoo geven zij b. v. partijen en zenden elkander daartoe schriftelijke uitnoodigingen. Doch daar zij niet lezen kunnen, zoo zijn de heeren verpligt, de kaartjes voor hen te lezen, die waarschijnlijk ook door Blanken voor geld geschreven worden. In *Zuid-Carolina* is het ten uitersten streng verboden, aan de slaven lezen of schrijven te leeren; en dit verbod is in den jongsten tijd, ten gevolge der door de pogingen der *Abolitionisten* verwekte beweging, nog scherper geworden.

Columbia, een vriendelijk, volkrijk steedje, is de zetel der regering van den Staat *Zuid-Carolina* en bevat ook een *Collegium*. Zoodra mogelijk zocht ik een' der Professoren van dit gesticht, Dr. LIEBER op, mij uit *Duitschland* bekend. Hij ontving mij als eenen ouden vriend met de grootste hartelijkheid, en ik bragt den meesten tijd van mijn verblijf in *Columbia* in zijn gezelschap door. De gebouwen van het Collegie zijn in een groot, in muren besloten vierkant vereenigd, zonder verder geschikte regelmaat, dan dat zij twee rijen vormen, die door eene breede, met boomen fraai beplante straat, gescheiden zijn. Daar het zondag was, zoo ging ik met Dr. LIEBER in de kerk van het Collegie, waar godsdienst gehouden werd naar de gebruiken der Bisschoppelijke Kerk. Maar het gezang verongelukte geheel, en, na de eerste misgeraakte poging, vergenoegde men zich met het lied te lezen. Tot het middagmaal reden wij naar het in den omtrek

gelegene landhuis van Kolonel HAMPTON, den zoon des Generaals HAMPTON, die zich in de Revolutie door zijne dapperheid zeer heeft onderscheiden. Mijn verlangen om den Kolonel te leeren kennen werd zeer gespannen door den edelen karaktertrek, welken mijn begeleider mij van hem verhaalde. Zijn vader, de Generaal, een bijzonder eigenzinnig man, had, zonder allen grond, zijn groot vermogen van omtrent twee en eene halve millioen daalders aan zijnen zoon, den Kolonel vermaakt en de overige kinderen, drie dochters, onterfd. Dan toen na den dood des Generaals het testament geopend en gelezen was, nam het de Kolonel en verscheurde het, waarop, krachtens de nu in de plaats komende wet, het vermogen in vier deelen werd gescheiden. Zijne landwoning is met geene plantagie vereenigd. Een tuin, een grasperk en een eenvoudig, niet zeer ruim woonhuis, met verscheidene nevengebouwen, maken de geheele huizing uit. Kolonel HAMPTON is een groot liefhebber van paardenrennen en bezitter van verscheidene der uitstekendste harddravers in *Amerika*, van welke er één, *Kitty-Head*, bij de jongste draverij, welke eenige weken geleden in *Charleston* gehouden werd, den prijs behaalde. Ik zag vele paarden van hem in de stallen en op de grazige plaatsen. Zij schenen alle ten uiterste verpleegd te worden. De meeste zijn uit *Engeland* ingevoerd, eenige met paarden uit den bloede in *Amerika* verwekt. In het Zuiden heeft men voor het overige lang geene zoo goede paarden als in het Noorden, en er worden er daar eigenlijk geene gekweekt. Men voert ze meest uit *Kentucky* in; doch de beste

zijn in *New-England* te huis. De paarden van dat ras zijn dikwijls niet schoon, en meest niet fijn genoeg gebouwd, maar zij doen buitengewone diensten, en vele leggen in den draf van dertien tot vijftien mijlen in één uur af. Zij hebben veel vuur, zijn daarbij zeer handelbaar en vertoonen zelden gebreken, als halsstarrigheid en dergelijke. Bijzonder is het, dat men er zich onder den man zoo weinig van bedient, welligt zijn zij daarvoor niet zoo goed geschikt, als die uit *Kentucky*. In het Zuiden gebruikt men vele rijpaarden; want men gaat bijna niet te voet, en alles wordt te paard gedreven. Men verwacht uit dien hoofde een schoon slag paarden te vinden, maar het gebrek aan weiden is nadeelig voor de paardenteelt.

In ons gezelschap bevond zich onder anderen een Dr. COOPER, een eerwaardig grijsaard, die in *Europa* geboren, maar sedert vele jaren burger in *Amerika* is. Hij had zich tot geneesheer gevormd en in *Philadelphia* zijn diploma verkregen. Maar hij heeft daarna zijnen eersten stand laten varen en is tot de regten overgegaan. Thans is hij met eene verzameling der wetten van den Staat *Zuid-Carolina* bezig. Verder zag ik hier den Professor Dr. NOTT, een' der leeraars van het Collegium, nevens zijnen broeder Dr. NOTT, die zich in *Mobile* als praktizerend arts heeft nedergezet. Ongelukkig is Professor NOTT den volgenden zomer, dien hij in het Noorderdeel der Vereenigde Staten doorbragt, bij het stranden der stoomboot Home, welke van *New-York* naar *Charleston* bestemd was, om het leven gekomen. Hij was een hoogst beschaafd, vrijzinnig man, en

de stichting heeft aan hem eenen degelijken leeraar, Dr. LIEBER eenen getrouwen vriend verloren. Kolonel SINGLETON, een ander der gasten, herinnerde mij door zijnen naam aan den, in COOPER's *Spion* voorkomenden SINGLETON, van welken ik evenwel niet weet, of hij een geschiedkundig persoon is. Het gezelschap bestond alleen uit heeren; want Kolonel HAMPTON is weduwenaar, en zijne eenige dochter was niet te huis. De disch onderscheidde zich door de pracht van het tafelservies, maar was voor het overige zeer eenvoudig. Men bleef lang zitten, bij goeden wijn en levendig en aangenaam gesprek.

Ik sleet den avond bij Dr. LIEBER, wien ik, gelijk hier van zelve spreekt, veel van *Europa* moest verhalen, en wij bleven tot laat in den nacht bijeen. Toen ik in de herberg kwam, vond ik wel de huisdeur open, maar geen licht. In de kamer van den waard lagen verscheidene slaven snorkende op den grond, maar het was mij niet mogelijk hen door schreeuwen en schudden te doen ontwaken, en ik achtte mij gelukkig eene lamp te vinden, aan welke ik mijn licht kon aansteken. Als de slaap dier menschen niet geveinsd was, om zich de moeite te sparen van mij een licht te halen, wat zich anders van hunne traagheid wel verwachten laat, zoo was dezelve werkelijk diep te noemen. Voor het overige heb ik mij meermaal verwonderd over de gemakkelijkheid, waarmede de Negers, ook op den harden vloer, in korten tijd inslapen.

Den volgenden dag hadden wij onaangenaam weder; ik besloot derhalve nog in den avond van denzelven naar *Charleston* af te reizen. Vroeger

bezocht ik nog eerst het Krankzinnigenhuis, dat hier voor eenige jaren door den Staat gesticht is. De gebouwen waren nog niet volkomen gereed. Er ontbrak b. v. een stuk in den ringmuur, van welke opening ettelijke kranken kort te voren hadden gebruik gemaakt om te ontvlugten, waarna zij over de intusschen opgetrokkene houten heining waren heengeklauterd. Naar het schijnt, mangelt het aan een toereikend getal oppassers, gelijk er daar dan ook slechts twee met zeven of acht slaven zijn. Het getal kranken is van omtrent veertig, die in vrij ruime cellen wonen. De kamers voor de kranken, die betalen, bestemd, kosten met eenen eigen oppasser nagenoeg zes honderd daalders. Deze kranken eten op hunne kamers, de overige in twee zalen, in de *souterrains*, welke ik hoogst onaangenaam, vochtig en vuil vond. In den zomer worden de kranken op het veld bezig gehouden, maar in den winter heeft men niet veel voor hen te doen en blijven zij meest overgelaten aan zich zelven. De vrouwen helpen in de keuken en zijn aan het naaiwerk. Het verraste mij, te hooren, dat het gesticht zich zelf onderhield. De armen worden, naar het schijnt, door de kostgelden der rijken gevoed. Van den toren van het huis heeft men een fraai uitzigt over *Columbia*, dat zich met zijne, door boomen gescheidene huizen, zeer goed voordoet.

In weerwil van den regen, deed ik eene wandeling naar een nabij gelegen woud om wat te botaniseren. Het jaargetijde was evenwel nog te weinig gevorderd en ik vond maar ettelijke planten in bloei, waaronder de *houstinia rotundifolia*, die

mij als eerstelinge eener Zuidelijke FLORA veel vermaak verschafte. Dit nogtans wekte te meer in mij een ongeduldig verlangen op om, zoodra mogelijk, verder naar het Zuiden te komen. De omtrek van *Columbia* bestaat voornamelijk uit zandige pijnboomen- en eikenwouden. Op deze graden van breedte vindt men namelijk verscheidene eikensoorten, die tot in den armsten grond voortkomen, doch die zich gewis met onze majestueuze eiken niet laten vergelijken. Het zijn en blijven altijd slechts dunne en ziekelijke stammen.

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Reis van Columbia *naar* Charleston. *De weg tot* Brancheville. *De spoorweg van daar tot* Charleston.

Den dertienden Maart reisde ik des avonds ten negen ure met den postwagen van *Columbia* naar *Charleston*. Doch als een voorzigtig reiziger, met de Amerikaansche zeden wèl bekend, had ik voor mij eene hoekplaats op de voorbank gekozen. Twee heeren, die het beter hadden willen doen, door zich van de hoekplaats op de achterbank meester te maken, werden door de aankomst van twee dames verpligt in het midden

plaats te nemen. Wij waren negen in getal, in eenen niet zeer ruimen wagen, zoodat wij zeer naauw zaten. Ik had het hoofd van mijnen buurman op mijnen schouder liggen en kon weinig slapen. Dan het weder was zoo zacht, dat ik den ganschen nacht het leder aan de zijde kon open houden en versche lucht genieten. Wij kwamen op eenen zandigen weg ten uitersten langzaam voorwaarts. Evenwel na de eerste dertig mijlen, waarvoor wij acht uren besteed hadden, bekwamen wij eenen beteren wagen en reden de laatste dertig mijlen in omtrent zes uren. Zoodra de dag aanbrak, zette ik mij op den bok bij den koetsier, die zeer goed zong en blies. Hij stamde af van eenen Duitscher uit *Pensylvanië* en had van zijnen vader vele Duitsche melodieën geleerd, hoewel hij de taal niet verstond. Voor omtrent vier jaren had hij zich in dezen omtrek op een stukje lands een huis gebouwd, waar hij, van zijn loon als koetsier en de opbrengst zijner velden, met zijne vrouw regt gelukkig en tevreden leefde. Hij had het voornemen wat geld te besparen en daarna naar het Westen te trekken of naar zijnen vader terug te keeren.

In *Oranjeburg*, een zindelijk dorpje, dat welligt met de dorpen in *New-England* mogt vergeleken worden, bekwamen wij een zeer goed ontbijt, dat zich vooral door goede koffij en wafelen onderscheidde en door de tegenwoordigheid eener beminnelijke waardin nog veel gewon. Het weder was aangenaam en mijne reis op den bok gaf mij veel genoegen. De plantengroei was hier verder gevorderd, dan in *Columbia*, en ik mogt hopen weldra alles in blad en bloei te zien.

Wij reden door eenige wel bebouwde streken en kwamen verscheidene katoenplantingen voorbij, waarvan de woonhuizen meest, op eenigen afstand van den weg, achter boschjes en boomen verborgen lagen. Wij wierpen de nieuwsbladen, welke wij langs den weg hadden af te geven, in het voorbij rijden, zoo nabij mogelijk, aan den ingang der deur. Hoe men het bij regen maakt, dat zij niet nat worden, begrijp ik niet.

Tegen den middag kwamen wij in *Brancheville*, waar de spoorweg van *Augusta* of *Hamburg* naar *Charleston* doorgaat. De plaats is aan denzelven haar ontstaan verschuldigd en heeft uit dien hoofde nog een woest, onregelmatig voorkomen. In de rondte vindt men slechts onafzienbare wouden van pijnboomen, en van bebouwd land is hier geen spoor te ontdekken. Er wonen hier ook enkel lieden, die met de baan te doen hebben en zich alzoo met geenen landbouw bezig houden. In ééne betrekking onderscheiden zich spoorwegen zeer van kanalen. Terwijl de landstreek, door welke een kanaal geleid is, wordt bevolkt, daar dorpen ontstaan, de bosschen worden omgehakt, het land wordt ontgonnen, zoo verschaft een spoorweg aan het land, waardoor hij gaat, bijkans geen ander voordeel, dan dat van het meer gemakkelijke vervoer. Op de geheele baan van *Brancheville* tot *Charleston*, welke zestig mijlen lang is, en wel eveneens op de andere helft van den weg, tot aan *Augusta*, is er van bebouwd land niets te zien. Slechts aan de aanvangs- en eindpunten vertoonen zich de goede gevolgen van eenen spoorweg, terwijl daar steden ontstaan. Bij deze baan komt zeker nog,

dat het meeste land, waardoor zij leidt, moeras of zand is, zoodat het voor de bebouwing niet veel belooft en deszelfs bewoning ook nog wel der gezondheid ligt schadelijk zou wezen. Een eigenaardig overzigt levert hier het spoor, dat men aan deze en gene zijde van *Brancheville* mijlen ver over den vlakken grond met het oog vervolgen kan. De hooge pijnstammen aan beide kanten van hetzelve vormen bijna eene allée en doen zich, langs eene wijde streek gezien, goed voor. Voor het overige is deze baan, wegens de vele ongelukken, welke op dezelve zijn voorgevallen, zeer berucht. Men overhaastte zich namelijk met den aanleg en gaf daaraan, dien ten gevolge, de gevorderde vastheid niet. De zwarigheden, welke men hier te overwinnen had, bestonden toch niet in heuvels en dalen, maar in moerassen, over welke de baan dikwijls mijlen ver, op eene hoogte van zes tot twintig voet, moest worden heengeleid. In plaats van nu eenen dijk op te werpen, waartoe men de aarde van de nabij liggende hoogten op de baan zelve gemakkelijk had kunnen aanbrengen, vergenoegde men zich met palen in te heijen en de balken, op welke de ijzeren banden zijn vastgemaakt, daarop te leggen. Een' tijd lang hield dat onderstel, maar na twee of drie jaren begon het in te zakken en veroorzaakte vele ongevallen. Eens brandde een stuk van de baan af, en, toen de machine in den nacht aan die plaats kwam, zonk zij natuurlijk in het moeras. Ten gelukke volgden haar de wagens niet, maar werden zij van haar, zoo als zij in het moeras vastzat, opgehouden. De Ingenieur werd bij die gelegenheid gewond, maar de passagiers ontkwa-

men gelukkig. Alleen dat zij of lang zich moesten ophouden, tot dat het gat verholpen was, of verpligt waren, zich op eenen anderen wagen naar *Charleston* te begeven. In den jongsten tijd was de maatschappij, aan welke de spoorweg toebehoort, gehouden, al hare inkomsten aan deszelfs verbetering te besteden; anders was hij in een kort verloop geheel bedorven geraakt. Buiten den gebrekkigen toestand van den weg zelven, gaf ook de onachtzaamheid der voerlieden aanleiding tot verscheidene ongelukken. Zoo reden eens twee stoomwagens in den nacht tegen elkander in, wat natuurlijk eenen verschrikkelijken stoot gaf. De voorste karren werden verbrijzeld, en vele lieden kwamen daarbij om. Dit had niet kunnen gebeuren, als niet de eene voerman van zijn voorschrift was afgegaan, en de plaats om uit te halen vóór de nadering van den tegenkomenden stoomwagen had verlaten. — Onze togt ging gelukkig voort. Alleen viel er tegen den avond een heftige regen in, welke bijna den ganschen nacht aanhield. Wij legden de zestig mijlen van *Brancheville* tot *Charleston* in vier en een half uur af, den tijd, welken wij tot aanleggen, uithalen en middageten behoefden, mede gerekend. Zoo landde ik dan in den avond van den veertienden Maart te *Charleston* aan, waar ik *Stewart's Hotel* betrok, met het besluit om mij hier van de ongemakken der laatste acht dagen wat te herhalen.

ZES EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Charleston, *ligging en welvaart der stad. De land- en gele koorts. De bouworde der stad.*

Charleston is omtrent de belangrijkste stad in de Zuidelijke Staten aan den oever der *Atlantische zee.* Zij heeft eene zeer voordeelige ligging op eene smalle landtong, tusschen twee rivieren, *Ashley* en *Cooper*, en wordt van de opene zee door eene vrij ruime baai gescheiden, welker ingang door een fort verdedigd wordt. De landtong is eng en de stad strekt zich over derzelver geheele breedte uit. Zij kwam mij zeer onderscheiden voor van alle steden, welke ik tot hiertoe in *Amerika* zag, terwijl zij voor een gedeelte, de eigenaardige gesteldheid van eene Zuidelijke stad vertoont, maar ook gedeeltelijk zich van *New-York* en andere steden door een ouderwetsch aanzien onderscheidt. Het uitwendige der meeste steden in de Vereenigde Staten duidt welvaart en voorspoed aan, maar in *Charleston* zag ik, bij al het drukke leven en bedrijf aan de haven en in haren naasten omtrek, sporen van verval, en in de meer afgelegene straten ontwaarde ik vele bouwvallige huizen, zoo als men die in

andere steden zelden vindt. *Charleston* is eene der weinige steden, die niet toenemen in bevolking en vermogen. Haar handel schijnt niet meer te bloeijen als weleer, sedert mededingers haar den rang hebben afgewonnen. Ondertusschen moest de spoorweg in den jongsten tijd er veel aan toebrengen om haar weder nieuw belang te schenken. Daar toch de rivieren, aan welke zij ligt, hooger op niet meer bevaarbaar zijn en alle produkten te lande naar *Charleston* op de markt moeten komen, maar dit vroeger bij de slechte wegen dikwijls zwaar genoeg viel, zoo was het natuurlijk, dat vele produkten, vooral katoen, althans van in de nabijheid gelegene plantagieën, liever naar *Augusta* en *Savannah* verzonden werden. Nu moest de spoorweg de reis naar *Charleston* gemakkelijker maken. Hij evenwel werkte daartoe niet zoo veel uit, als men durfde hopen, waarvan men ook welligt de schuld aan slecht bestuur mag wijten, daar er dikwijls koopwaren lang bleven liggen. Nog tegenwoordig wordt de katoen van *Augusta* naar *Charleston* te water met stoombooten verzonden. Ware de haven van *Charleston* niet zoo veel beter, dan die van *Savannah*, zoo zou de eerste stad nog wel meer vervallen. De planters ontdoen zich voor het overige van hun katoen liefst met goede verzekering, terwijl zij hier dan ook goederen van allerlei aard met eene ruime keuze goedkoop bekomen kunnen, wat niet het geval in *Augusta* is.

Aan het einde der landtong heeft men eene soort van wandeling aangelegd, welke evenwel geene schaduw heeft en waarvan men alzoo des zomers enkel in den avond gebruik kan maken.

In den winter zal dezelve buitendien weinig bezocht worden, daar alsdan de stad verlaten is. Hier namelijk vindt het omgekeerde plaats, dat men des winters of in het begin der lente op het land gaat en den zomer in de stad doorbrengt. Te weten, het verblijf op het land is in den zomer voor de ingezetenen van *Charleston* en hen, die daar niet bestendig wonen, wegens de dusgenaamde landkoorts (*country fever*) ongezond. Willen dan de eigenaars van plantagieën een deel des jaars op hetzelve vertoeven, zoo moeten zij daartoe den winter kiezen en, daar die zoo zacht is, zoo is het verblijf op het land gedurende denzelven eer aangenamer, dan in de groote zomerhitte. De rijken slijten, zoo mogelijk, het warme jaargetijde in de Noordelijke en in het midden gelegene Staten, waar zij gewoonlijk zoo lang blijven, tot de eerste vorst is ingevallen. De koude toch schijnt de nadeelige uitwerkselen der lucht te verdrijven, zoodat men dan zonder alle gevaar terug kan keeren. De stad zelve is in den zomer zoo gezond, als in den winter, en zij, die er den zomer overblijven, stellen zich daardoor aan geen gevaar bloot. Ook op vele naburige eilanden, waar vele ingezetenen van *Charleston* plantagieën hebben, kan men het gansche jaar door wonen. Slechts daar, waar rijst geplant wordt, aan de grenzen tusschen de heerschappij van het zoete en zoute water, bedreigt den blanken, die den zomer daar moet blijven wonen, zelfs bij alle mogelijke behoedzaamheid, de dood of een jammerlijk ziekelijk leven. Zelfs de Negers kunnen den verderfelijken invloed van het klimaat op den duur niet wederstaan en vele worden

weggeraapt. Er valt niet veel tot lof van een land te zeggen, waar men, steeds van den dood vervolgd, van het land naar de stad en van de stad naar het land moet wijken en alleen met groote voorzigtigheid zijne klaauwen kan ontkomen. Voor het overige openbaart zich de gele koorts van tijd tot tijd in *Charleston*, en zij allen, die de landkoorts ontvlieden willen, of des zomers in de stad komen, storten zich deze in de kaken. Hier vervalt men dus werkelijk uit de *Scylla* in de *Charybdis*. Merkwaardig is de scheiding, welke tusschen de land- en de gele koorts in *Charleston* plaats heeft. De stad wordt door eene beek van het vaste land gescheiden, zoodat er slechts eene enkele kleine plaats tot onderling verband overblijft. Daar nu het water dezer beek ten deele zout, ten deele zoet is, en door de laatste eigenschap eenen neutralizerenden invloed bekomt, zoo gaat de gele koorts deze palen niet te buiten en betreedt zij het gebied der landkoorts niet, hetwelk aan den anderen kant begint. Zoo kan het dan geheuren, dat in *Charleston* (want de huizen aan de overzijde worden gewoonlijk ook nog bij de stad geteld) te gelijk de gele en de landkoorts zich vertoont.

Voor het overige is de ondervinding, dat de gele koorts de grenzen van het zoute water nooit zou overschrijden, door sommige waarnemingen, — te weten in die gevallen, waarin zich eene besmettelijkheid schijnt ontwikkeld te hebben, — wel twijfelachtig gemaakt. In de meeste gevallen evenwel heeft zij zich klaar genoeg bevestigd. In den jongsten tijd is men begonnen het binnenste van den Staat des zomers te bezoeken;

want in de hoogere deelen van denzelven kan men zonder gevaar wonen en is men alleen op de laagste plaatsen aan afwisselende koortsen blootgesteld, welke men toch slechts als eene kleinigheid beschouwt. Wegens de schadelijke landlucht doet men ook in den zomer in *Charleston*, zoo als elders gebruikelijk is, geene pleiziertogten naar het land, maar rijdt men des avonds in de stad rond en naar de bovengenoemde wandeling, waar men, na de drukkende hitte van den dag, de frissche zeelucht kan inademen. Van deze wandelplaats strekt zich, langs de rivier *Cooper*, eene breede straat uit, waar men de meeste winkelhuizen vindt en aan dezelve stooten de kaaijen, waar de schepen aanleggen. De oever toch aan de overzijde der landtong is te ondiep, dan dat daar groote schepen zouden kunnen landen.

Eenige straten van *Charleston* zijn schoon, breed en met boomen versierd tusschen de voet- en rijpaden. De meeste evenwel zijn niet geplaveid en bij morsig weder moeijelijk te begaan, ofschoon de zandige grond spoedig weder droogt. De meeste woonhuizen bevinden zich in het bovendeel der stad. Evenwel heeft men er ook vele naar de zijden der *Ashley*-rivier, aan beide kanten namelijk der genoemde beek. Gewoonlijk zijn de woonhuizen van elkander en van de straat door grasperken en tuinen gescheiden. Dikwijls vindt men ook nog tuinen achter dezelve. Dit maakt de stad met eene bevolking van omtrent dertig duizend ingezetenen waarlijk tot eene plaats van vele beteekenis. De huizen zijn daarenboven aan eenen of aan twee kanten met *piazzen* (lustprieelen, zuilengangen) voorzien, die meermaal ook de

tweede verdieping innemen. Eenige der nieuwste zijn van baksteenen gebouwd, doch de meeste van hout. Van binnen zijn zij gelijk de Noordsche huizen ingerigt, doch zelden zijn zij meer dan twee verdiepingen hoog. De ééne straat, de *Koningstraat* genaamd, bevat bijna alle winkels, en hier verzamelen zich op bepaalde uren de schoonheden der stad, onder het voorwendsel van het eene of andere te gaan koopen. 's Zomers is het meest gezochte uur in den vroegen morgen of in den laten avond. Ten tijde van mijn verblijf waren daar de meeste dames van één tot twee uren te vinden.

ZEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Charleston. *Het gezellig verkeer. De tafel.*

Het moet zeer aangenaam zijn in *Charleston* te wonen. Er heerscht daar vele gezelligheid, en groot is het aantal van beminnenswaardige en behagelijke gezinnen en geslachten. Ik kwam juist niet in den besten tijd herwaarts, want in Maart begeven zich de eigenaars, gedurende den zaaitijd, doorgaans naar hunne plantagieën, om bij dezen hoogst-gewigtigen arbeid zelve tegenwoordig te

zijn; en dan keeren zij eerst omtrent het einde van April of in het begin van Mei terug. Nogtans kwam ik in de gelegenheid enkele zeer schitterende gezelschappen bij te wonen, waar ik mij, bij eigene aanschouwelijke ervaring, mogt overtuigen, dat men mij in het Noorden van de bevalligheid en beminnelijkheid der jonge dames in het Zuiden niet te veel gezegd had. Toevallig gebeurde het, dat ik op twee aaneenvolgende avonden juist twee zeer verschillende kringen bezocht. In den eenen vond ik de Aristocratie vergaderd, welke welligt in *Charleston* meer dan elders in eenige stad der Unie heeft in te brengen, en den volgenden dag woonde ik een zeer bezocht bal bij, waar zich bijna niemand dergenen bevond, met wie ik den dag te voren in kennis gebragt en in aanraking was gekomen. Aan de eerste plaats vond ik de beide Senatoren CALHOUN en PRESTON weder, die, tot dankbetuiging voor hunne redevoeringen en werkzaamheden in den Senaat, van hunne medeburgers met een diner ontvangen en vergerd werden, zoo als dit gewoonlijk plaats heeft bij het einde van het Congres. Tot mijne schande moet ik bekennen, dat het mij meer genoegen gaf, mijne kennismaking met de daar insgelijks aanwezige dochters dier beroemde staatsmannen, dan met hen zelven, aan te binden. In dit, voor het overige niet zeer talrijke gezelschap, kon men vele dames schoon noemen. Bepaaldelijk ontbrak het haar niet aan datgene, waardoor de Zuidelijke Schoonen zich van de Noordelijke onderscheiden, ik meen volle, wel geronde vormen, vurige oogen en een levendig gedrag. Het zal welligt geene gemakkelijke zaak

zijn, ergens in eenige stad der wereld eenen door schoonheid en beminnelijkheid even uitstekenden kring bijeen te brengen, als ik hier vereenigd zag. De gemakkelijkste en aangenaamste toon heerschte daarin algemeen. De gemaakte schikkingen tot onderhoud der gasten waren wel van geen belang, maar het ontbrak aan lust noch liefde, en wij dansten naar het klavier even zoo gaarne, als naar de beste muzijk. Het bal werd met een' *Cotillon* gekroond, dien ik met eene Duitsch sprekende Amerikane, de dochter van den gewezen Amerikaanschen Consul in *Petersburg*, danste. In het andere gezelschap was het getal der gasten veel grooter. Men maakte van de *piazza* der bovenste verdieping voor eene balzaal gebruik; en buitendien werd er ook nog in twee andere kamers gedanst, maar desniettegenstaande was het naauwelijks mogelijk door te dringen. Ik vond maar weinige bekenden en voelde mij niet opgewekt om nieuwe kennissen te maken. De ellendige muzijk werd door drie Negers uitgevoerd, van welke er twee de viool speelden en de derde als hoofdinstrument, dat de zich nu en dan in verscheidene maten verliezende viool weder in het spoor bragt, de tambourin sloeg. De meeste aanwezigen schenen zich zeer te vermaken, en een souper, dat zich door eenen kwistigen overvloed van alles, wat ik tot hiertoe van dien aard gezien had, onderscheidde, volmaakte het geheel in de oogen der eetgragen op eene waardige wijs. Ik begrijp niet, hoe het mogelijk zij, twee honderd en vijftig personen met oesters, wildbraad, champagne, rijnwijn enz. in eene toereikende mate te bedienen. Maar de hongerigste eters en de dor-

stigste drinkers deden te vergeefs hun best om de schatten van den disch uit te putten. Om mijnen lezers eene voorstelling van het gedrang te geven, heb ik maar te zeggen, dat verscheidene gasten op den trap, die naar de eetzaal leidde, een half uur moesten wachten, eer zij konden binnen komen. Lieden, bij wie de grondregel geldt, « hoe meer gasten, zoo veel meer onderhoud," moeten zich op dit bal ten hoogsten vermaakt hebben.

Meermaal nog had ik gelegenheid de gastvrijheid der Charlestonners, waarvan de lof door alle reizigers, die door dit deel der Vereenigde Staten gekomen zijn, wereldkundig is gemaakt, bij ervaring te leeren kennen; en ik stem met dien lof volkomen in. Van het gezellige verkeer op de landhuizen, van welke er vele aan de beide rivieren liggen, hoorde ik vrij wat verhalen. Vooral deed men mij van zoogenaamde oesterpartijen eene aanlokkelijke beschrijving, welke mij, als eenen oestereter, dubbel boeide. Men vaart des morgens in den ebbe-tijd in kleine aken naar eene oesterbank, welker bewoners men, door middel van lange ijzeren scharen, losmaakt. Men eet de vangst of op de plaats, of bereidt daarvan aan den oever eenen maaltijd, welke met de spijzen en dranken, die men heeft mede gebragt, tot een volkomen diner wordt toegerigt. Voor eenen lekkerbek is *Charleston* geen verblijf om te versmaden. Ten gevolge toch van het levendige verkeer tusschen het Zuiden en Noorden heeft men hier eene grootere kens van verscheidene voortbrengselen, vooral van vruchten. Hier leerde ik, onder andere, de bananen kennen, die van *Cuba* naar

Charleston gebragt worden. Onder de in het land zelf geteelde groenten mogt ik vooral schatten de knollen van den *convolvulus batatus* (zoogenaamde zoete aardappelen) die in smaak met de kastanjes overeenkomen, maar malscher, meliger en sappiger zijn en veel meer het weefsel eener pitvrucht, dan deze, hebben. Met de schildpadden en de van dezelve toebereide geregten heeft men hier ook vele gelegenheid bekend te worden. Soepen en coteletten zijn de gewone vormen, onder welke dit dier op tafel komt. Ongelukkig kon ik niet ontdekken, door welke eigenschappen deszelfs vleesch in zoo grooten naam gekomen is, en, hoewel ik zonder vooroordeel aan het werk ging en de proef menigwerf herhaalde, zoo velde mijn gehemelte toch altijd hetzelfde oordeel, dat namelijk de soep van eene schildpad tot de lekkernijen niet behoort. In ons logement waren wij, met opzigt tot het eten, juist niet best verzorgd. Wat wij bekwamen was goed, dikwijls voortreffelijk, maar wij bekwamen te weinig. Bijzonder hield de waard ons zeer kort in het dessert, dat wij maar tweemaal in de week verkregen. In den gang van het huis zagen wij altijd kalkoensche hanen, rheebouten en andere uitgelezene zaken hangen, maar zij kwamen zelden op tafel. Op andere plaatsen, behalve in het binnenste des lands, kon ik aan de herbergtafels nooit over gebrek aan eten klagen. Veeleer waren de tafels gewoonlijk overladen, en een man van gezonden eetlust vond altijd genoeg voorhanden.

ACHT EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Charleston. *Dr.* HOLBROOK. *Geneeskundige scholen. Openbare stichtingen. Dr.* BACHMANN. AUDUBON. *Een brandend schip.*

In *Charleston* maakte ik verscheidene belangrijke kennissen, vooral met beminnaars der natuurkundige wetenschappen. Aan Dr. HOLBROOK, die zich door een, bij bladen uitkomend werk over de *Reptiliën* van *Zuid-Carolina* en *Georgia*, eenen naam verworven heeft, vond ik een' hoogst beschaafd natuuronderzoeker en geneesheer. Ongelukkig zijn, hier te lande, mannen van dien stempel wat al te zeer aan zich zelven alléén overgelaten, en hebben zij alzoo bij de uitgave van dergelijke werken met groote zwarigheden vaak te kampen. Ja het valt hun niet zelden moeijelijk eenen drukker te vinden, ook wanneer zij voor tekst noch teekeningen een honorarium verlangen. Dr. HOLBROOK was verpligt het genoemde werk voor zijne rekening uit te geven, en het is meer dan twijfelachtig, of hij daarbij zijne onkosten wel zal kunnen dekken. Deze natuuronderzoeker is ook onderwijzer aan eene der beide hier zijnde geneeskundige scholen. Sedert eenige jaren heeft er namelijk eene scheuring in de oude geneeskundige

school plaats gevonden, en uit de brokken derzelve zijn twee nieuwe scholen gevormd, van welke de eene, bij welke Dr. HOLBROOK werkzaam is, zich in beteren toestand bevindt, maar de andere op eenen zwakken grondslag rust. Daar bij de eerste de vacantie reeds begonnen was, zoo kon ik van dezelve niets te zien bekomen. In de laatste woonde ik de slotplegtigheid bij. — In de niet zeer talrijke zamenkomst maakten de dames, gelijk doorgaans bij zoodanige gelegenheden, de meerderheid uit, en er bevonden zich vele onder haar van jeugdige jaren. Het aantal der studenten was gering, welligt niet meer dan twintig, van welke er zeven Doctoren gemaakt werden. De plegtige handeling werd met gebed en muzijk geopend. Daarop volgde eene redevoering van een' der Doctorerenden, die misschien niet kwaad was, maar slecht werd voorgedragen. Na dezen jongen man trad de President op en hield eene gansch smakelooze redevoering. Hij begon met hoogst overdrevene lofspraken op de zeven nieuwe Doctoren, verbond daaraan eene hulde der stichting en eindigde het eerste deel zijner rede met eene lofverheffing van den Professor der Chemie. In het tweede deel handelde hij van de betrekking van eenen jongen arts tot het publiek, in zedelijk en wetenschappelijk opzigt, en vermaande hij de jonge lieden, dat zij, hoewel uitstekende, vol talenten, vlijtig en zich mogende verheugen in de beste onderwijzers, zich evenwel niet voor volmaakt houden, maar met studeren voortgaan moesten. « *Study and be great, die and be glorius!*" (oefen u en word groot, sterf en word beroemd!) hield hij hun als grondregel vóór. De

formaliteiten der Promotie waren ten uitersten eenvoudig. Drie der jonge lieden werden bij name opgeroepen en plaatsten zich voor den katheder van den President, die hun eenige Latijnsche stellingen voorlas en hun dan hunne diplomaat overgaf. De plegtigheid werd met een gebed besloten.

Van de overige stichtingen in *Charleston* onderscheid ik het Marmer-Hospitaal, dat alleen voor de verzorging van zieke matrozen bestemd is en gedeeltelijk uit derzelver bijdragen onderhouden wordt. Bij hunne aankomst in de haven betalen zij eenen halven daalder, en verkrijgen zij daarvoor het regt van opneming, in geval, dat zij ziek worden. Het gansche huis is met galerijen omgeven, waarop de kamers haren uitgang hebben. Alles was zorgvuldig zindelijk gehouden en maakte eenen zeer aangenamen indruk. Het Armhuis daarentegen is in eenen slechten staat en vordert verbeteringen. In hetzelfde geval bevinden zich de Gevangenis en het Werkhuis. In het laatste brengen de eigenaars de slaven, die zij wenschen te verkoopen. In den hof zag ik werkelijk eene menigte dier ongelukkigen bijeen. Mannen, vrouwen, kinderen, allen door en onder elkander. Wat mag dat daar voor een leven zijn!

Hoogst nuttig en aangenaam was mij de kennismaking met Dr. BACHMANN, die Predikant bij de Duitsche Luthersche gemeente in *Charleston*, maar ook te gelijk een vlijtig natuuronderzoeker is, en zich wel bij voorkeur met de Zoologie, maar ook veel met de Botanie bezig houdt, 't welk mij juist toen voornamelijk aan hem boeide,

daar ik van mijn verblijf in deze deelen der Unie mede tot het verzamelen van planten gebruik wilde maken. AUDUBON, die het prachtwerk over de Amerikaansche vogels heeft uitgegeven, een boezemvriend van BACHMANN, in wiens woning hij meest den winter doorbrengt, had helaas *Charleston* voor weinige dagen verlaten, zoodat ik hem nu niet meer kon bezoeken. De Regering der Vereenigde Staten had namelijk een schip, volkomen uitgerust en bemand, voor vier maanden tot zijne beschikking gesteld, en hij had met het bepaalde plan om de Natuurlijke Geschiedenis van *Texas* te onderzoeken, in het geleide van verscheidene wetenschappelijke vrienden, die hem in zijne verzamelingen behulpzaam wilden wezen, eenen togt naar den Mexicaanschen zeeboezem aangevangen. Voor eenige jaren had de Regering denzelfden natuuronderzoeker een volmaakt uitgerust schip toevertrouwd om *Florida* uit te plunderen. Hij bleef vijf maanden uit en de geheele onderneming kostte hem geenen penning. Dr. BACHMANN heeft eene zeer talrijke verzameling van vogelen, welke alle Amerikaansche soorten, voor het minst alle, die AUDUBON in zijn werk heeft opgenomen, bevat. Hij was toenmaals met nasporingen over de verwisseling der haren en vederen bij verscheidene dieren en vogelen bezig, en geloofde deswegen op nieuwe waarnemingen gekomen te zijn. Ik verbaasde mij over de ongemeene werkzaamheid van dezen man, die, als een geliefd prediker, nog tijd vindt, om zijne liefhebberijen, welke hij tot zijne eigenlijke studieën gemaakt heeft, voort te zetten. Van de leden zijns gezins weet hij bij zijnen arbeid zich

intusschen wel te bedienen. Zijne dochters schilderen en botanizeren en zijne zonen jagen voor hem. De planten, welke men bij de vogels altijd op AUDUBON's tafels vindt, worden van zijne zusters vervaardigd. Dr. BACHMANN is uit het Duitsche *Zwitserland* afkomstig. Zijn vader woonde in den omtrek van *Bern*, of wel in *Bern* zelve, en ik werd nagenoeg als een landsman van hem ontvangen.

In één opzigt heeft *Charleston* mij niet voldaan. Ik vond de stad namelijk te veel van het land gescheiden, terwijl het water haar bijna van alle kanten omgeeft, zoodat slechts eene enkele straat naar het achter haar liggende land leidt, en ik bij mijne uitstapjes in de omstreken altijd tot denzelfden weg mij moest bepalen. — Kort voor mijne afreis bekwam ik nog een vrij zeldzaam schouwspel te zien. Een schip, dat met katoen geladen in de haven lag, geraakte des nachts in brand, en in korten tijd sloeg de vlam overal zoo ver uit, dat er maar weinig van de lading gered kon worden. Het statige gezigt der vlammen en de inspanningen der brandgasten om te lossen, te redden, masten en touwwerk te kappen enz. verschaften den toeschouwer, die daar geen onmiddellijk belang bij had of deel aan nam, een onwillekeurig vermaak.

NEGEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Afreis van Charleston. *Terugzigt op de stad. Het eiland* Edisto *en het Zeekatoen. Een nacht onder den Zuidelijken Hemel. Aankomst in* Savannah. *De bouworde der stad. Het spel. De kerken.*

Vrijdag den vier en twintigsten Maart verliet ik *Charleston* om mij verder naar het Zuiden te begeven en betrad ik eene naar *Savannah* vertrekkende stoomboot, welke des morgens ten negen ure afvoer. Het reisgezelschap was vrij talrijk en ik zag bij hetzelve verscheidene heeren, die met mij in Stewart's Hotel geweest waren. *Charleston* komt, van uit de haven gezien, zeer goed uit. De vrij belangrijke schakel van schepen helpt den indruk der stad vergrooten. De achtergrond wordt door wouden, die op eene aangename wijze boven den vlakken voorgrond uitsteken, verhoogd, en eene menigte van eilanden geeft verscheidenheid aan het geheel. Ook het kleine fort, dat aan den ingang der haven ligt, doet zich goed voor. Palmetto-boomen (*chamerops palmetto*), geregeld voor den wal geplant, brengen eene eigene soort van ver-

schansing aan. Men zegt namelijk, dat deze soort van palmen een ongemeen taai hout hebben en in het geheel door geene kogels vaneen gespleten worden. Op de meeste dier eilanden zijn kleine witte huizen verspreid, welke eene zeer bevallige vertooning maken.

Nadat wij de haven verlaten hadden, zagen wij een statig Amerikaansch schip op ons aankomen, aan welks voorste gedeelte ik tot mijne verbazing de welbekende beeldtenis der Zwitsersche bemerkte en alzoo het schip Zwitserland herkende, waarin ik de reis naar *Amerika* gedaan had. Den kapitein, wien ik op het dek zag omwandelen, riep ik mijnen groet toe, en hij scheen mij eveneens te herkennen, althans hij groette weder. Verder op kwamen wij het wrak van een voor korten gestrand schip voorbij, welks drie masten nog waren staande gebleven en boven de oppervlakte des waters uitstaken. De kust was den geheelen tijd over vrij nabij, maar zij is zoo vlak, dat men niet veel van haar zien kan. De zee was min of meer onstuimig en verscheidene der met ons reizende dames gevoelden zich onwel. Dit bedaarde nogtans, zoodra wij de rivier *Edisto* inliepen. Wij landden aan het eiland van denzelfden naam, op hetwelk de rijkste planters van zeekatoen wonen. Men wil, dat de vijftig familiëen, onder welke het land daartoe verdeeld is, rijker zijn, dan al de ingezetenen van *Charleston* te zamen. Aan de landingsplaats stonden slechts twee weinig beteekenende woningen, maar de menigte der afstijgende passagiers, de massa van koopwaren en de vele gereed gehoudene paarden en wagens gaven den rijkdom van het eiland genoeg

te kennen. — Men heeft, wel te verstaan, twee soorten van katoen, ofschoon zij van denzelfden struik ontstaan; de zeekatoen namelijk (*sea island cotton* of *black seed cotton*) en de landkatoen (*upland* of *green seed cotton*). De eerste, verre weg de fijnste soort, welke veel langere en zachtere draden heeft en op het gevoel naar zijde gelijkt, kan alleen in de nabijheid der zee geteeld worden, en is tot de kusten van *Zuid-Carolina* en *Georgia* bepaald. Derzelver kweeking is ten uitersten moeijelijk en kostbaar en, trots den hoogen prijs, welke voor deze soort van katoen betaald wordt, brengt derzelver bouw niet veel meer op, dan die van het *upland cotton*.

Nadat wij de reizigers, die op het eiland ons verlaten moesten, hadden afgezet, voeren wij de rivier weder uit, keerden naar de opene zee terug en zetten onzen togt voort. Een deel van den nacht bleven wij aan een klein eiland stil liggen, terwijl wij op den vloed moesten wachten om door eenen smallen zee-arm te kunnen varen. De nacht was schoon, statige maneschijn; alleen was het wat koel en ik moest mijnen mantel omdoen, toen ik met anderen mij op eene wandeling door het eiland begaf. Wij kwamen door een slavendorp, waarvan de hutjes aan beide zijden der straat stonden, die er tamelijk wel uitzagen. Onze weg bragt ons spoedig in de velden, zoodat wij ons verpligt zagen terug te keeren. In de verte hoorden wij het gezang der roeijers van eene der wegvarende booten weêrgalmen, hetwelk de stilte van den nacht op eene aangename wijze afbrak. Lang was ik in den aanblik des starrenhemels als verloren, welke door de ongewone plaatsing en de

pracht der gesternten eenen grooten indruk op mij maakte, en met de boomen van onbekenden vorm en de hutten van eigenaardigen bouwtrant met hare zwarte bewoners, welke mij omgaven, oorzaak was en aanleiding gaf, dat ik mij levendiger dan ooit, zelfs nadat ik later dieper naar het Zuiden was gekomen, onder de tropische luchtstreek en in het land der palmen en bananen verplaatst gevoelde.

Vroeg liepen wij den volgenden dag de rivier *Savannah* in. Het weder was somber, koud en vochtig en het verblijf op het dek niet zeer aangenaam, waarop evenwel de bekoring van nieuwe voorwerpen de nieuwsgierigen telkens al weder naar boven trok. Wij kwamen verscheidene groote Engelsche en Amerikaansche schepen voorbij, die te diep gaan om met volle lading naar *Savannah* te kunnen komen en hier voor anker blijven liggen, waar hun het overige op kleine schepen wordt nagebragt of afgehaald. De stad *Savannah* ligt omtrent achttien mijlen van den mond der rivier, aan den zuidelijken oever derzelve, op eene zandbank, die van twintig tot veertig voet boven het water uitsteekt. Van uit de rivier kan men van de stad niet veel zien, dewijl de huizen door eene rij aan den rand der afhelling geplante boomen vrij wat bedekt zijn, zoodat alleen de spitsen der kerktorens over den groenen omtrek kunnen reiken. Aan den oever lagen verscheidene schepen en onder deze vijf of zes stoombooten.

Terwijl ik den lezer deze stad binnen leide, gedenk ik met genoegen aan mijn aldaar zeer aangenaam verblijf en de vele schoone uren, welke ik in de huizen harer gastvrije bewoners heb

doorgebragt. — Sedert den brand, welke in het jaar 1820 het grootste deel der stad verwoestte, zijn de straten regelmatiger aangelegd. Breed en met twee rijen boomen voorzien, hebben zij nu waarlijk een goed voorkomen. Onder de boomen bespeurde ik voornamelijk vele exemplaren van den *Pronk van Indië* (*Indian-Pride Mehlia Asedarah*). In de jongste tijden heeft men ook eiken, vooral altijd groene, en eene fraaije soort van kersenboomen met altijd groene bladen (*prunus carolinianus*) geplant. Talrijke, vierkante, met zorg onderhoudene pleinen dragen veel tot verfraaijing der stad bij, en zij beviel mij over het geheel veel beter dan *Charleston*, dat, naar mijn begrip, te volkrijk is, dan dat ons de breedvoerige, zuidelijke bouworde, waardoor de afstanden zoo ongemeen groot zijn, daar gepast zou kunnen schijnen. De huizen in *Savannah* zijn over het geheel op dezelfde wijs gebouwd als in *Charleston*. Verscheidene onderscheiden zich gunstig door grootte en bevalligen vorm, zijn in den Toskaanschen stijl gebouwd en bevatten zeer gemakkelijke en ruime vertrekken. Welligt is evenwel het luchtgestel te nat en te vochtig voor de gips met overtogene wanden, en hout en baksteen waren daarvoor wel een meer dienstig materiaal.

In den namiddag na mijne aankomst woonde ik een spel, dat voor mij geheel nieuw was, bij, waartoe in *Savannah* iederen zaturdag twee gezelschappen of clubs te zamen komen, waarvan een der medeleden bij beurten voor de verversching zorgt. Een bekende nam mij naar de speelplaats mede, welke achter de stad in een dennenboschje te vinden is. De voor het spel

benoodigde werktuigen zijn: een landmeters ketting, twee kleine houten staven en platte koperen ringen. De staven worden aan twee tegenovergestelde zijden op behoorlijken afstand in den grond gestoken en dienen voor doel, naar hetwelk met de ringen wordt geworpen. De spelers verdeelen zich in twee partijen, welke gewoonlijk iedere uit vier of zes personen bestaan. Elke partij verdeelt zich in twee helften, welke zich voor de beide doeleinden plaatsen, zoodat er aan beide zijden even veel van elke partij zijn. Nu wordt van het eene doel naar het andere geworpen, en elk zoekt met zijnen ring hetzelve zoo nabij mogelijk te komen en dat van zijne partij af te smijten. Hebben allen geworpen, zoo ziet men na, aan welke partij de naaste ring toekomt, en ieder naastgeworpene ring telt een punt, en gewoonlijk telt men tot op tien. Van de tegenoverstaande spelers wordt daarop naar het tweede doel geworpen, en bij het tellen gaat men op dezelfde wijs te werk. Er wordt in deze clubs niet om geld, maar alleen om den voorrang gespeeld. Mij kwam dit spel, dat uit *Engeland* moet zijn ingevoerd, in vele betrekking zeer doeltreffend voor, ook reeds uit dien hoofde, wijl het in de vrije lucht gespeeld moet worden. Vrij wel neemt het de plaats in van ons kegelspel.

Den volgenden dag, zijnde zondag, ging ik in de Unitarische kerk. Het is een fraai gebouw met eenen hoogen spitsen toren. De ingang is vrij wat in eenen grootschen stijl met breede trappen en eenen zuilengang. Ik vond slechts vijftig personen bijeen en verwonderde er mij over, hoe deze de middelen hadden kunnen

zamen brengen om zulk een gebouw op te rigten en den Geestelijke te betalen. Daar toch de gemeente zoo weinig talrijk schijnt, zoo moeten hier de bijdragen niet gering wezen. Immers in eene andere kerk, waar eene veel talrijker gemeente is, betaalde men, zoo als mij iemand verzekerde, voor een, juist niet zeer wel geplaatst, familiegestoelte, zestig daalders, kleine bij-uitgaven ongerekend. De bijdragen worden namelijk betaald onder den naam van *huur voor den kerkstoel.* Men heeft in *Savannah* ook eene Duitsch-Luthersche gemeente, maar ik ben nooit in hare kerk geweest en weet ook niet naauwkeurig, hoe en wanneer zij ontstaan is. In het binnenste van den Staat *Georgia*, omtrent twintig mijlen van de stad, moet nog eene tweede zoodanige gemeente gevonden worden. In beide wordt evenwel thans niet meer in het Duitsch gepredikt.

DERTIGSTE HOOFDSTUK.

De rijstbouw. Indian mound.

In den loop der week, deed ik vele uitstappen in de omstreken en bezocht onder andere eene der vele nabij gelegene rijstplantagieën, bij welke gelegenheid ik de manier en wijze leerde kennen,

waarop deze half aarde- half waterplant gewonnen wordt. Voorheen werden de meest in de nabijheid der stad gelegene velden met rijst bebouwd. Doch, daar men dit voor derzelver gezondheid schadelijk vond, zoo kocht de Regering die den eigenaars met veertig daalders den akker af, en deze opoffering moet door de heilzame gevolgen voldoende zijn beloond geworden. De plantagie, welke ik bezocht, lag op den anderen, tot *Zuid-Carolina* behoorenden oever der *Savannah*-rivier, en de eigenaar zelf had de goedheid mij daarheen te brengen. Aan deze zijde van den oever vonden wij eene boot met vier kleine Negerknapen, welke ons zou overvaren. De koers, welke om het eiland, dat *Savannah* tegenover lag, henenvoerde, had eene lengte van vier mijlen. Maar de kleine slaven verstonden hunne zaak zoo wel, dat wij dien met hulp der ebbe in een half uur volbragten. Op de plantagie aangekomen, volgden wij het hoofd-kanaal, 't welk door dubbelde sluizen met de rivier verbonden is en niet alleen om water op de velden te brengen, maar ook tot scheepvaart dient. De eigenaar heeft platte booten laten bouwen, waarin de rijst van de velden wordt naar huis gebragt. Er is zelfs eene haven in de nabijheid der schuren en van den molen gevormd, waar de booten landen kunnen, om aan het uit- en inloopen van het water geenen hinder toe te brengen. Van het hoofdkanaal leiden de kleinere takken, welke door eene kisting en eene sluis met den hoofd-arm verbonden zijn, naar beide zijden. Daar de akkers drie en meer voet boven den bodem van het kanaal liggen, zoo moet de vloed vijf voet rijzen om de akkers onder water te zet-

ten. Dit rijzen nu heeft slechts op gezette tijden plaats; het geheele jaar door bij den stand der volle maan, in de hoogste mate bij de zoogenaamde springvloeden in de lente en den herfst, ten tijde der dag- en nachtevening. Deze vloeden zijn voor den rijstbouw onmisbaar noodig, waardoor de landstreek, op welke rijst geteeld kan worden, vrij wat wordt beperkt en welligt niet meer dan tien mijlen ver aan de rivier *Savannah* opwaarts voert. Daarbij moet het water zoet zijn, 't welk dat gedeelte lands buiten sluit, wat te na aan zee ligt, vermits het water daar te zeer met zoutdeelen is bezwangerd. Eene andere hoogst-wigtige voorwaarde is die eener vrij regelmatige vlakte voor het land, dat met rijst bebouwd zal worden. Zelfs maar kleine oneffenheden maken de beplanting moeijelijk en kostbaar. De plantagie, welke ik zag, onderscheidde zich door eene volmaakt vlakke ligging. Tot de goede gesteldheid van den grond behoort, dat op eene grondlaag van leem eene laag groeibare aarde volgt. Bedraagt die minder dan zes duim, zoo wordt de bearbeiding moeijelijker. Cipressen zijn in het algemeen de aanwijzende blijken van eenen voor den rijstbouw geschikten grond.

De zaaijing begint met den aanvang van Maart en moet vóór het einde van April geëindigd zijn, wijl zij anders door de rijstvogels, die dan voor den dag komen, zou kunnen verhinderd worden. Deze vogels namelijk, die fraaije vederen hebben en zeer goed om te eten moeten wezen, komen in de lente (omtrent den vier en twintigsten April, eenige dagen vroeger of later) om het zaad tot zaaijen bestemd, op te knappen, gaan daarop

naar het Noorden, en in den herfst vallen zij op het gerijpte gewas aan. Zij kunnen ongeloofelijke schade aanrigten en plunderen dikwijls in eenen nacht een veld volkomen uit. De velden worden, alvorens bezaaid te worden, deels omgehakt, deels beploegd en in vakken verdeeld, die omtrent achttien duim van elkander verwijderd staan en door diepe voren gescheiden worden. Wanneer het zaad in den grond gestrooid is, worden de voren met aarde toegedekt en daarna wordt er water ingelaten, dat op het veld blijft, tot dat de kernen beginnen te ontkiemen, wat na drie tot acht dagen plaats vindt, al naar gelange van de warmte des weders. Daar voor de zaaijing eene zoo naauw-beperkte tijdruimte is bepaald, zoo vereischt het den meest-ingespannen arbeid der Negers, dat ploegen en zaaijen ter regter tijd geschieden. Vele planters zetten het zaad, als de kiemen van twee tot drie duim lang geworden en nog niet groen zijn, van nieuws onder water en laten het staan, tot de kiem tot eene hoogte van welligt zes duim is opgegroeid, terwijl zij dan eerst na de verwijdering van het water groen wordt en hare bladeren ontwikkelt. Algemeen is het de gewoonte om water in te laten, wanneer de plantjes twee of drie bladeren laten zien. Op die wijs doodt men veel onkruid, dat onder het water niet kan opschieten, of, opgeschoten zijnde, verrot. Ten derden of vierden maal wordt het water in Junij ingelaten en blijft dan op het veld tot aan den tijd der inzameling. Het uitwieden van het onkruid is niet zeer noodig, met het water doodt men veel; gehakt wordt er drie of viermaal. De oogst vangt omstreeks Augustus aan,

maar duurt tot in September en October. Het graan wordt van de mannen met de zeissen gemaaid, en van de vrouwen in garven zaamgebonden, verder door middel der booten naar de haven geschikt, in welker nabijheid zich de molen bevindt. Men laat het dikwijls maanden lang in de opene lucht op groote hoopen liggen, tot dat men den tijd heeft om het te dorschen.

Men rekent van vijf tot zes akkers rijst op éénen Neger; althans is dit de rekening met betrekking tot het zee-katoen. Daarentegen rekent men op de beplantingen van het land-katoen vijftien tot twintig akkers op ééne hand. Niet ieder hoofd telt voor eene hand. Men heeft slaven, die slechts voor drie vierde, eene halve, eene vierde hand tellen. Dit regelt zich naar het werk, dat zij vermogen te doen, en bij het begin van ieder jaar heeft er altijd eene nieuwe schatting plaats. In het algemeen arbeiden de Negers hier naar opgaven (*task*). Hebben zij die volbragt, zoo kunnen zij doen, wat zij willen. Op deze wijs mogen zij door elkander iederen dag twee uren voor zonne-ondergang voor zich hebben, welke zij met werken in den tuin, met visschen of iets dergelijks besteden. Hun gewoon voedsel bestaat uit enkel rijst. Alleen in den oogsttijd, wanneer zij het zwaarste werk te doen hebben, verkrijgen zij vleesch. Hunne visschen, hoenders, eijeren en in het algemeen al wat zij in hunne vrije uren gewonnen hebben, neemt hun doorgaans de eigenaar der plantagie af, die het verkoopt en hun het daarvoor gemaakte geld geeft, of hen met suiker, koffij enz., tot de laagste prijzen gerekend, betaalt. Zoo bekomen zij ook hunne kleeding van

hunne heeren. Dezelve bestaat 's zomers in katoen en wordt des winters uit eene meer digte, evenwel niet zeer warme stof vervaardigd; want het klimaat verlangt dit niet. Meestal zien zij er zeer gehavend uit; doch dit is het gevolg van hunne achteloosheid en onzindelijkheid. Er hebben ook huwelijken onder de Negers plaats, welke evenwel alleen door kinders worden bijeen gehouden. Zijn die er niet, dan blijven de verbondenen niet lang te zamen. Op de door mij bezochte plantagie bevonden zich omtrent honderd slaven, van welke eenige timmerlieden waren, die al wat er voor de sluizen van hout noodig was in gereedheid bragten. Nog had men onder hen andere handwerkers. Ook bestaan onder de slaven verschillende rangen. Men heeft zoogenaamde drijvers (*driver*), die de taak voor ieder afzonderlijk van den opziener, een' Blanke, ontvangen, en er op te letten hebben, dat die wordt afgedaan. Ik zag deze drijvers met zweepen rondom gaan; hoever zij ze gebruiken, weet ik niet. Over het geheel, geloof ik, worden de slaven niet zeer hard behandeld, vooral dáár niet, waar zij opgegeven arbeid hebben. Waar dit daarentegen het geval niet is, moeten zij zeker de zweep altijd achter zich zien; anders zouden zij in het geheel niet werken. Het is mede eene straf voor weerbarstige slaven, dat men hen van hunne familieën scheidt en alléén verkoopt; anders geschiedt dit gewoonlijk niet. De opzigters zijn, zoo als ik gezegd heb, Blanken en bekomen eene soldij van twee honderd tot vijftien honderd daalders. Daar men in het Zuiden in het denkbeeld verkeert, dat handenarbeid den blanken man niet

betaamt, zoo staan deze opzigters vrij laag in de openbare achting, waarom ook alleen lieden van geringen stand dit beroep aanvaarden, die wel meestal door hun gebrek aan opvoeding en hunne ruwe gedragingen het gerucht van wreedheid, dat hen nagaat, niet wederspreken. Het leven op eene rijstplantagie is voor het overige voor eenen blanke eene hoogstgevaarlijke zaak, zoodat de meeste opzieners er als levende lijken uitzien en hunne gezondheid in den tijd van weinige jaren geheel verwoest is. Ofschoon ook degeen, dien ik zag, verlof had om het grootste gedeelte van het jaar in de stad door te brengen, zoo gaf toch zijn uitzigt genoeg te kennen, dat zijne gezondheid veel geleden had. Zelfs van de Negers moeten er over het geheel vele aan de gevolgen van den ongezonden arbeid in den modder, met de brandende zon boven hun hoofd, sterven. De zonnehitte op zich zelve schijnt hun wel niet veel te hinderen. Anders begrijp ik niet, hoe het hun zoo genoegelijk zijn kon, zich in het heete zand des middags op den rug te leggen, terwijl hun de zon vlak in het aangezigt scheen.

Bij het omslenteren over de velden kwamen wij voorbij eenen heuvel, die voor eenen zoogenaamden Indiaanschen heuvel (*Indian mound*) gehouden wordt. Hij verheft zich in den vorm van eenen afgehouwen kegel omtrent tien voet boven den grond en bedraagt in doorsnede omtrent vijftig voet. De bestanddeelen van denzelven zijn oesterschalen, gebrokene vaten van gebakken klei en aarde. Zoo veel ik aan dezen heuvel zien kon en gelijk ik het duidelijk aan eenen kleineren opmerkte, waardoor eene watergracht geleid was,

zoo strekt zich deze schelperige grond onder de oppervlakte van het omliggende veld uit, op eene enkele plaats tot eene diepte van voor het minst drie voet. Buitendien is de grond van den heuvel en het omliggende veld zoo verschillend, dat aan een opwerpen door uitgraven in het geheel niet valt te denken. Ook ziet men om den eerstgemelden van verdieping geen het minste spoor. Er waren op denzelven eenige struiken gegroeid, onder andere een Palmetto, die er vrij oud uitzag. Zoodanige heuvels levert deze omtrek in eene groote menigte, vooral verder de rivier op, van welke zij meest op eenigen afstand zijn gelegen, terwijl zij eene met den oever bijna paralelloopende lijn vormen. De ondervinding heeft geleerd, dat het verblijf op deze heuvels ongezonder is, dan op het lage, hen omgevende land, gelijk ook de woningen aan den oever der rivier gezonder zijn, dan die op eenigen afstand zijn gelegen. Zoo veel schijnt met opzigt tot den Heuvel op deze Plantagie zeker te zijn, dat de omliggende grond vroeger lager is geweest en met den tijd aan hoogte moet gewonnen hebben. Waarschijnlijk hebben de Indianen deze verhoogingen, dewijl zij boven den stand der hoogste vloeden reiken en tot toevlugt tegen overstroomingen dienen konden, voor woon- en begraafplaatsen gekozen. De scherven van huisraad, welke men op dezelve vindt, waarvan men gelooft, dat het van de oorspronkelijke bewoners is gebruikt geworden, duidde, in allen gevalle aan, dat zich daar vroeger menschen hebben opgehouden. Moeijelijker is het over derzelver ontstaan waarschijnlijke gissingen te maken. Ik vind het naauwelijks

geloofbaar; dat zij het werk van menschenhanden zouden zijn, daar er, gelijk gezegd is, geen spoor van eenig opwerpen bestaat; anders zou de analogie daar wel voor spreken. Men ziet bijna in alle riviervlakten in het Westen, ook in de zoogenaamde *prairies*, doch altijd in de nabijheid van rivieren, soortgelijke en vele meer belangrijke heuvels, van welke het daardoor, dat men huisraad en beenderen op dezelve vond, vrij zeker bewezen is, dat zij het werk der oorspronkelijke bewoners zijn.

In de groeven op de plantagie zagen wij hier en daar aan de zijde ronde gaten, welke naar holen schenen te geleiden. Zij kwamen, zoo als mij mijn leidsman zeide, van Alligators voort, die daarin hunnen winterslaap hielden, uit welken zij toen nog niet ontwaakt waren, wijl de warmte nog niet was van belang geweest. Deze dieren moeten, voor dat de winter invalt, hunne magen met hard hout, schelpen enz. opvullen, en, wanneer men ze doodt, aanstonds nadat zij hunne holen verlaten hebben, zoo vindt men daarin die klompen, doch later niet. Zij ontlasten zich daarvan op de eene of de andere wijs. Over het geheel zijn deze Alligators vreedzame dieren, die de menschen vreezen en maar hoogst zelden badenden aanpakken. Onder het gemeene volk heerscht het geloof, dat zij zeer gevoelig voor eenen druk op het bovenste ooglid zijn, en men verhaalt de geschiedenissen van verscheidene menschen, die zich daardoor gered zullen hebben, wanneer zij bij het baden in de rivier door eenen Alligator overvallen werden.

Bij onzen terugtogt van de plantagie hielden

wij eenen wedgang met eene andere boot, welke omtrent te gelijker tijd van een nabijliggend punt afvoer. Het was, zoo als wij later vernamen de postkoets van *Charleston*, wier ligchaam in de boot geladen was. Men heeft namelijk geene bruggen van den oever van *Zuid-Carolina* tegen over *Georgia*. Ook is er bijna geene vereeniging tusschen *Charleston* en *Savannah* te land, behalve dat de brieven dien weg gaan. In den beginne kwam ons die boot vooruit, maar later werkten onze Negerknapen het zoo op, dat wij het haar afwonnen. Zij juichten dan ook luidkeels, toen wij haar achter ons hadden, en ik zelf nam een blijhartig deel aan de zege hunner kinderlijke eergierigheid.

EEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Aanmerkingen over den slavenstand.

Men heeft in den jongsten tijd zoo veel over de slavernij, hare nadeelen, hare redeloosheid, de wijze van haar af te schaffen enz. gesproken, dat ik op mijne reis door de Zuidelijke Staten met des te grootere belangstelling naar den toestand der slaven vernam. Toen ik de eerste slaven zag, gevoelde ik medelijden met hen en zocht ik door

een vriendelijk gedrag aan de hardheid van hun lot min of meer te gemoet te komen. Doch spoedig zag ik, dat het meerderdeel derzelve mijn medelijden noch verwachtte noch erkende, en dat zij in het algemeen geen gevoel van hunne verlaging hadden. Zoo herinner ik mij, hoezeer ik eenen zwarten bediende beklaagde, die zich met zijnen heer in den postwagen bevond, terwijl men van de prijzen sprak, die voor den eenen of anderen slaaf waren betaald geworden. Hij evenwel scheen de zaak niet zoo te beschouwen, mengde zich vrij in het gesprek en deelde met eene kalmte en onverschilligheid, alsof hij zelf geen slaaf was, verscheidene daartoe betrekkelijke omstandigheden mede. Hoe langer ik mij in het Zuiden ophield en hoe meer ik de slaven kennen leerde, des te meer kwam ik van mijne vroegere meening terug, en in de plaats van medelijden kwam nu eene zekere minachting. Niet weinig droegen hier de onaangename ondervindingen toe bij, welke mij omtrent de oppassers in de herbergen voorkwamen, van welke men het noodige niet verkrijgt, zonder met grooten ernst te spreken en voor wie alle goedheid gansch en al schijnt verspild te zijn. Wel mogen over het geheel de slaven in de herbergen slechter, dan die in de huizen van partikulieren zijn; en ook wil ik uit mijne behoudene ervaringen en ontvangene indrukken geene verdere besluiten afleiden, hetzij tegen de afschaffing der slavernij, of tegen de oorspronkelijke vatbaarheid van den Negerstand voor eene hoogere ontwikkeling. Ik zie integendeel in het geheel niet in, op wat goeden grond men die bij denzelven zou in twijfel trekken. Het

is waar, dat de vrije Negers in het Noorden, in het algemeen, op de grens der laagste volksklassen staan blijven en zelden tot eenen hoogeren trap van zedelijkheid en beschaving geraken. Dan dit heeft daarin alleen reeds zijnen natuurlijken grond, dat zij ook dáár nog altijd door de openbare meening vervolgd en gedrukt worden, maar geenszins in een bepaald gebrek van vermogens en vatbaarheden. Eerst wanneer er meer voor hunne opleiding gedaan zal zijn en zij tot gelijkheid in staatkundige regten met de blanken worden toegelaten, eerst dan zal men over hunne vatbaarheid voor ontwikkeling mogen oordeelen. Tot zoo lang mag men alle beslissing daarover laten varen. Als een bewijs, dat de Negers niet geschikt zouden wezen om in eenen anderen toestand, dan in dien der slavernij of woestheid te verkeeren, heeft men wel *Haiti* (*St. Domingo*) bijgebragt, dat, sedert het in het bezit der Zwarten gekomen is, geheel in verval geraakt moet wezen. Dan ik laat de waarheid van dit beweerde nu eens geheel onaangeroerd. Toch kan men zeker daaruit, dat Zwarten, die eerst sedert kort den stand der slavernij verlaten hebben, zich zelven niet weten te besturen en op eenen lagen trap tot hiertoe gebleven zijn, geenszins het besluit trekken, dat de stam op zich zelve zou onvatbaar zijn om tot hooger te geraken. Men zal het oordeel daarover voor het minst zóó lang moeten opschorten, tot dat men meer en meer toereikende ervaringen heeft kunnen verkrijgen. Tot verontschuldiging der slavernij (want haar te verdedigen waagt niemand meer) blijft men ook nog aanvoeren, dat de slaven wel niet

ongelukkiger zijn, dan vele armen in *Europa*. Doch al de waarheid daarvan toegegeven, zoo blijft evenwel het belangrijke verschil bestaan, dat onze armen verandering in hunnen toestand kunnen brengen, maar de slaven in den hunnen niet. — Voor het overige is het eene slechte verschooning van eenig gebrek, als men daartegen slechts op een ander gelijksoortig gebrek elders weet te wijzen.

In den jongsten tijd zijn de slavenhouders door de redenen en schriften der voor de afschaffing der slavernij ijverende menschenvrienden (Abolitionisten) op menigerlei wijs gekwetst en geprikkeld geworden, zoodat er tusschen de slaven- en vrije Staten thans op dit punt eene groote spanning heerscht, welke hoogst-nadeelige gevolgen, welligt zelfs eene breuk doet vreezen, zonder dat daaruit voor de slaven zelve eenig voordeel zou ontspruiten. Van verscheidene staatsmannen wordt de zaak der slaven omtrent als een verboden artikel beschouwd, waarover in de politieke wereld niet mag gehandeld worden. De Abolitionisten hebben, bij al hunnen loffelijken ijver, voor een groot gedeelte niet genoeg onbevangenheid, behoedzaamheid en overzigt betoond en de zaak der slaven uit een te beperkt oogpunt beschouwd. Men handelt verkeerd, als men van de bijzondere bezitters vordert, dat zij eenen toestand veranderen zullen, welke toch niet door hunne willekeur voorgeschreven, maar krachtens overeenkomsten en betrekkingen ontstaan is, en men begaat eene onbillijkheid, wanneer men hun deswegen verwijten doet, dat zij voortgaan slaven te houden. De slavernij is nu eenmaal in die

Staten te huis, door eene lange gewoonte ingeworteld en zelfs door het openbare regt bevestigd. Ten tijde der grondvesting van de Staatsregeling der Vereenigde Staten, bestond zij in de meeste derzelve, en in die Staatsregeling werd aan ieder voor zich het regt toegekend te dien aanzien zijn gevoelen vrij te volgen. Aan de Algemeene Regering werd hierop geen verdere invloed toegestaan, dan dat zij het regt verkreeg den invoer van slaven van buiten te verbieden, wat zij ook gedaan heeft. Bovendien werd de slavenstand in de Staatsregeling daardoor erkend, dat aan de Zuidelijke Staten voor hunne slavenbevolking eene vertegenwoordiging werd toegestaan. De achting jegens den (zeker eene onbillijkheid insluitenden) regtsstand vordert alzoo, dat men met verschooning en matiging handele. Het staat niet in de magt der Regeringen en van de massa des volks, zonder voorbereiding, als met éénen slag, een' toestand op te heffen, waarmede het geheele maatschappelijke en bijzondere bestaan zoo innig verbonden is; veel minder nog mag het aan enkele personen vergund zijn zich daar tegen te kanten. Aan deze valt veeleer zelfs het regt te betwisten om het lot hunner slaven van belang te verbeteren. Ja zij mogen niet eens aan hunne slaven eene opvoeding geven. Staatswetten verbieden dit, met uitzondering alleen van godsdienstig onderwijs. Wel heeft men, sedert de Missionarissen er ook ten deele hun werk van maakten om de schriften der Abolitionisten in de Zuidelijke Staten te verbreiden, hen, gelijk dit hier van zelve viel te wachten, of weg gezonden, of in hunne bemoeijingen verhinderd. Doch het

is in het algemeen een grondregel onder de slavenhouders, dat het hun pligt is hunne slaven tot Christenen te maken. Ik heb deze stelling in *Savannah* van den kansel hooren verkondigen; en, naar ik later vernam, wordt zij algemeen als verbindende erkend. Toen ik mijne verwondering daarover liet blijken, dat Christenen Christenen als slaven konden behouden, gaf men mij te hooren, dat de bekeerde Negers zich uit dien hoofde alléén te beter zouden gedragen, daar zij als Christenen moesten inzien, dat het hun pligt zij vreedzaam en gelaten het hun opgelegde juk te dulden. Evenwel zal men, naar ik meen, maar zeer weinige slaven vinden, die van het ware wezen des Christendoms het minste begrip hebben. In *Baltimore*, *Charleston* en *New-Orleans* heeft men, het is waar, kerken, alleen voor kleurlingen bestemd, wier predikanten ook voor een gedeelte kleurlingen, menschen zonder vele beschaving, zijn, maar de meesten, die dezelve bezoeken, zijn vrije lieden. In de overige kerken worden de Zwarten altijd van de Blanken gescheiden, en naar eenen hoek verwezen, waar zij over de gelijkheid der menschen voor God kunnen nadenken. In de Katholijke kerken vindt deze afscheiding geene plaats, en de Hervormden mogten daaraan wel een voorbeeld nemen.

In hoe ver de afschaffing der slavernij in de Vereenigde Staten mogelijk zij en door welke middelen dezelve dient bewerkt te worden, dit is eene moeijelijke vraag, welke de Abolitionisten doorgaans onaangeroerd laten, terwijl zij in het algemeen slechts vorderen, dat het geschieden moet, maar van het *hoe* niet gewagen. Natuurlijk

kan men de twee millioenen slaven, die zich thans in de Zuidelijke en Westelijke Staten bevinden, niet op eens vrij laten. Dit toch ware het grootste ongeluk voor de Zwarten zelve, die, ongeschikt om van hunne vrijheid voordeel te trekken, haar gewis misbruiken zouden. Evenwel wat moet er ten slotte van het nog bestaande worden? In alle Slavenstaten neemt de bevolking der slaven in eene meerdere verhouding, dan die der Blanken, toe. Alleen in *Maryland* en *Virginia* nemen de slaven af, of vermeerderen althans niet in gelijke mate als de Blanken; een teeken, dat daar het belang van den landbouw onder den slavenarbeid lijdt, wat de hoop verwekt, dat de slavernij zich in deze beide Staten binnen den tijd van weinige jaren van zelve zal afschaffen. Voor het overige neemt, in de geheele Unie te zamen genomen, de blanke bevolking in eene sterkere verhouding toe, dan die der Zwarten, in weerwil der vele rijke, van slaven bearbeide landerijen, welke sedert den koop van *Louisiana* in de handen der Slavenstaten zijn gekomen. In het jaar 1790 was de verhouding der Slaven tot de Blanken, als van 1 tot 4,63 en de bevolking bestond uit 697,697 Slaven en 3,231,629 Blanken. In het jaar 1820 telde de bevolking 10,845,847 Blanken en 2,009,043 Slaven, zoodat de verhouding tusschen Slaven en Blanken van 1 tot 5,93 was. Bij dit overwigt der blanke bevolking boven de Zwarten in de geheele Unie hebben de blanke bewoners der Slavenstaten, zoo lang zij zich van de vrije niet scheiden, van de slaven niets te vreezen. Doch, mogten zij zich daartoe laten verleiden, zoo zou er gewis gevaar voor hen ontstaan. Ook is het met zekerheid te

wachten, dat deze overwegende toeneming der blanke bevolking in nog hoogere trappen van verhouding voort zal gaan. Binnen eenen langeren of korteren tijd zal er in de Slavenstaten een stilstand in den aanwas der bevolking beginnen plaats te vinden, terwijl men in de Vrije Staten, ten gevolge van den bloei der fabrijken en des handels, eene gestadige toeneming zal bespeuren. Dit heeft zich ten deele reeds bevestigd, gelijk men uit de volgende vergelijking kan opmaken. In het jaar 1790 bedroeg de bevolking van den Slavenstaat *Virginia* 747,610, zoodat men op de vierkante mijl 11.7 zielen rekenen kon. In het jaar 1830 was zij tot 1,211,405 geklommen, wat op de vierkante mijl 18.9 zielen geeft, en in het vorige jaar bedroeg de aanwas 13.7 procent. De Vrije Staat *Massachusetts* telde in het jaar 1790 378,787 inwoners, 50.8 zielen op de vierkante mijl. In het jaar 1830 was de bevolking tot 610,408 zielen geklommen 87.4 hoofden op de vierkante mijl, en trots dezen hoogen stand der bevolking bedroeg de toeneming nog altijd 16.6 procent jaarlijks, zoodat *Virginia* met 64,000 vierkante mijlen slechts tweemaal zoo vele inwoners heeft als *Massachusetts* met 7,500 vierkante mijlen. Mogt men deze onevenredigheid daardoor willen verklaren, dat een deel van *Virginia* eenen slechten, zandigen bodem heeft, zoo zal men toch ook niet kunnen beweren, dat *Massachusetts* zich door eenen rijken, vruchtbaren bodem onderscheidt. Hierbij komt, dat in het westelijke deel van *Virginia* vele der beste landerijen eerst sedert korten zijn bebouwd geworden, hetwelk een buitengewone plaatselijke aanwas

der bevolking ten gevolge had, terwijl dit in *Massachusetts*, waar weinig ongebruikt land was, geene plaats kon vinden. Ik verklaar mij alzoo het terugblijven van *Virginia* achter *Massachusetts* uit de in den eerstgenoemden Staat bestaande slavernij. Bij *Maryland* heeft zich het achterblijven nog duidelijker vertoond. In het jaar 1790 had het 319,728 inwoners, of 25 zielen op de vierkante mijl, en in het jaar 1830 447,040 of 32.7 op de vierkante mijl, en de aanwas in het laatste jaar bedroeg slechts 9 procent. Mogt *Texas* bij de Unie komen, zoo zou de verhouding eene verandering ten nadeele der Vrije Staten ondergaan, en, naar het schijnt, hebben de Zuidelijke Staten in het Congres vrij wat het overwigt; althans er gaat niets door, wat derzelver belang te na zou kunnen komen. Eene opname van *Texas* in de Unie kon op het einde ligt eene scheiding doen geboren worden, wijl daarmede het getal der Slavenstaten ongemeen zou vermeerderd worden; want alleen uit de provincie *Texas* lieten zich verscheidene Staten vormen.

Dat de slavernij als een vloek op het land rust, mag gewis aan ieder blijken, die den staat der cultuur in de Zuidelijke Staten met dien der Noordelijke vergelijkt. Daar heeft de natuur hare gaven met eene verkwistende hand uitgestrooid. Doch de landbouw wordt er slechts in het groote gedreven, en er ontbreekt die gelukkige middelstand van vlijtige, bezige landlieden, die hunne kleine goederen selve bearbeiden en tot de hoogstmogelijke opbrengst doen geraken. « Men heeft er slechts heeren en knechts.'' Die gelukkige

stand van kleine goedbezitters vindt men daarentegen in het Noorden, en deze heeft den schralen, steenachtigen grond in vruchtbare velden herschapen. Maar nog veel meer dan in de ontwikkeling des landbouws staat het Zuiden bij het Noorden ten achter, in handel en ambachten. Wanneer ook al vele andere oorzaken er toe mogen hebben medegewerkt om dat levendige verkeer in het Noorden te bevorderen, en daartegen het Zuiden in eene trage werkeloosheid te houden, zoo valt er nogtans zeker der algemeene ligchamelijke vrijheid aan den eenen, en der onregtvaardige zedenbedervende slavernij aan den anderen kant, zeer veel toe te schrijven.

TWEE EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Bezoek op eene plantagie van Zeekatoen.

In het Zuiden van *Savannah*, op eenen afstand van vier tot acht mijlen, vindt men eenige veel beduidende plantagieën van zeekatoen, van welke ik er ééne bezocht. De grond scheen mij veel ligter en zandiger te zijn, dan die der rijstplantagieën. De onderlaag is waarschijnlijk ook leem, maar de bovenlaag bevat niet zoo veel groeiaarde en meer zand. Men gaat bij den bouw

van den katoenstruik op de volgende wijze te werk. De pitten worden in de maand Maart in omtrent vijf voet van elkander gelegene rijen op banken of ophoogingen gezaaid, welke daardoor gevormd worden, dat men aan beide kanten voren maakt en daarbij het noodige behakt. Op de hoogte dezer banken worden, op eenen afstand van achttien duim, gaten gemaakt. In ieder gat worden omtrent vijftig pitten gelegd, daarop worden zij met aarde bedekt en vastgedrukt. Men laat er daarvan, als zij uitspruiten, doorgaans maar twee staan en neemt de overige spruiten bij het wieden van het onkruid weg, doch men legt zoo vele overvloedige pitten in den grond, ten einde zij aan de planten voedsel geven en als ware het voor mest dienen. Het wieden van het onkruid wordt meest driemaal herhaald. In September is het katoen gewoonlijk rijp. Men plukt dan de koppen af en brengt die naar de schuren, waar men ze, naar de qualiteit, gewoonlijk in drie soorten verdeelt. Moeijelijker is het de pitten van het katoen te scheiden, waartoe men thans algemeen eene bijzondere soort van molen gebruikt (*cotton gin*), welke aan de Negers vele moeite spaart. Deze, van eenen Amerikaan, WHITNEY, uitgevonden, is ingerigt als volgt. Hij bestaat uit twee cilinders, welke horizontaal tegen elkander zijn geplaatst, elkander vrij na, maar niet volkomen raken en door een rad zeer snel worden omgedraaid. Op dezelve wordt het katoen gelegd, en hunne beweging veroorzaakt, dat deszelfs draden door de tusschen hen aanwezige spleet henen gaan, terwijl de pitten, voor welke daarin geene ruimte is, aan de andere zijde blijven. Om

de pitten van de draden gansch te scheiden, heeft men voor de cilinders een' kam vervaardigd, *die* uit lange ijzeren tanden is zaamgesteld, wier einden met de cilinders in onmiddelbare aanraking zijn. De beweging van dezen kam, op en neder, maakt, dat zich de zaadknoppen openen en de pitten regts en links henen springen, terwijl het katoen tusschen de cilinders doorgaat. Enkele pitten, die tusschen de cilinders mede doorslippen, en andere hangen blijvende onreinheden worden deels met de hand, deels door den volgenden toestel weggeschaft. Men plaatst het katoen over een groot hoog rad, dat zeer snel bewogen wordt en door middel dier beweging een' luchtstroom verwekt, die de pitten en al wat daar niet behoort wegvoert. Daarop wordt het katoen geperst, ingepakt en in balen van drie honderd pond naar eene zeehaven verzonden.

Door den bouw van dezen katoenstruik wil men, dat de bodem in korten tijd wordt uitgeput en, naar men mij zeide, is de grond hiervan daarin te zoeken, dat men de aarde te veel keert. Te weten: bij elken volgenden bouw wordt niet dezelfde bank op nieuw gekozen, maar in het midden der beide oude eene nieuwe gemaakt, terwijl men de tusschen liggende voren toewerpt en ophoopt, zoodat hetgene vroeger ophooging was, nu de voren vormt. Op die wijs wordt de oppervlakte van den grond gedurig van de eene plaats naar de andere overgebragt, en dit nu zou er toe bijdragen om den grond te spoediger uit te putten. Doorgaans heeft ieder planter eene drievoudige opvolging van akkers, welke in drie achtereenvolgende jaren beplant worden, zoodat

elke afdeeling altijd van een tot twee jaren onaangeroerd blijft. Daar het land, waarvan men voor het zeekatoen gebruik kan maken, vrij beperkt is, zoo is natuurlijk ook de opbrengst beperkt. Drie duizend balen moeten het maximum bedragen hebben. Daarna is de opbrengst telkens minder geworden en men verwacht alzoo verder eene gedurige vermindering, zoodat er ten laatsten wel geheel geen katoen van deze soort meer voort zal kunnen komen. Men heeft mij ook nog verhaald, dat men het land met zeeslijk mest, wat ik evenwel op de door mij bezochte plantagie niet gevonden heb. Voor mest wordt deels het zaad, deels stalmest gebruikt. Op het wèl gedijen van het zeekatoen moet voor het overige de zeelucht eenen belangrijken invloed hebben, waarom men ook een aan zee gelegen land daarvoor kiest. Eene mijl van de plantagie, welke ik zag, heeft men een' zee-arm. Het verschil tusschen *Sea Island Cotton* en *Upland Cotton* is mij intusschen niet klaar gebleken, gelijk dan ook in het algemeen de geheele geschiedenis van den katoenstruik in het duistere ligt. Men heeft mij bij herhaling verzekerd, dat het een en dezelfde struik zou wezen (*gossypium herbaceum*). Wel heeft het zeekatoen zwarte, het landkatoen groene zaden; maar men zegt, dat de zwarte in groene veraarden, zoodra men ze in het binnenland zaait. Ongelukkig had ik geene gelegenheid de beide planten te vergelijken, want, toen ik daar was, begonnen zij naauwelijks uit te komen.

DRIE EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

De Bloemenwereld in den omtrek van Savannah.

Op den weg naar de katoenplanting zag ik de zoogenaamde gele jasmijn (*gelseminum sempervirens*) in groote pracht. Men vindt haar aan de heggen aan beide kanten van den weg en ook aan vele boomen, aan wier stammen zij zich omhoog slingert, zoodat zij boven aan de kruinen als ware het terrassen voortbrengt, die door den schoonen gelen vrij grooten en talrijken bloesem opzwellen, terwijl vele telgen naar beneden hangen en van den eenen tak tot den anderen guirlanden vormen. De bosschen, waarin zoodanige omwondene boomen gezien worden, verkrijgen daardoor een fraai bont sieraad. Deze struik, waarvan het blad schitterend groen is en die zeer spoedig opwast, dient natuurlijk bijzonder goed ter optooijing van tuinen en vooral van lustprieelen. In korten tijd vormt hij eene digte bedekking boven een tuinhuis of iets van dien aard. Op denzelfden weg zag ik ook voor de eerste maal den beroemden *dogwood* in bloei. Dit is eene soort van *cornus*, wier bloemen zeer klein zijn en zich in groepen bijeen houden. Dan dezelve zijn in groote gemeenschap-

pelijke witte dekbladen besloten, die het voorkomen van bloembladeren hebben. Daar nu de bladen in den bloeitijd weinig of in het geheel niet ontwikkeld zijn, zoo ziet er de boom geheel wit uit, alsof hij met sneeuw bedekt ware, en zulk een boom in bloei verschaft een zeer eigenaardig gezigt, waarvan zich moeijelijk een begrip laat geven. Men heeft voor het overige verscheidene soorten van dezen boom, van welke sommige aan het Zuiden, andere aan het Noorden toebehooren.

Groot is de bloeipracht der lente in deze streken. Bewonderenswaardig zijn in haren bloei de beide soorten van sneeuwdropboomen (*stalesia tetraptera* en *diptera snowdroptree*), die met hunnen menigvuldigen neerhangenden witten bloesem eene hoogst bevallige beschouwing aanbieden. Zij worden meest in gansche groepen aan moerassen en kleine wateren gevonden en vormen als ware het groen-witte grotten, die den donkeren vloed overschaduwen. De stammen zijn zelden zeer hoog en zij groeijen eer als struiken op, maar de indruk wordt daardoor nog des te aangenamer. Een struik, die in zijnen bloei nog meer bijzonder is, heeft den naam van franjeboom (*chionanthus virginica*, *fringetree*) verkregen. De bloemen staan op eene langwerpige rondte en hebben zeer lange bloembladen, zoodat zij er als draden uitzien, weshalve men ook dezen boom dikwijls met den naam van *old men's beard* (grijsaards baard) bestempelt. Tot de pracht der Zuidelijke en gedeeltelijk ook der Noordelijke Flora behooren de verscheidene soorten van *azaleën*, die zich door rijkdom van bloemen en

schitterende kleuren onderscheiden. De *azalea nudiflora* vormt als ware het eenen hoop rozenroode bloesems, welke de takken geheel bedekken; immers komen de bladen eerst later uit. Het getal der met schoone bloemen voorziene struiken en boomen is voor het overige zóó groot, dat ik, om het geduld van den lezer niet te vermoeijen, mij van derzelver optelling moet onthouden. Ook in andere deelen des lands werd ik daardoor nog dikwijls in verbazing gebragt, en ik beschouw de vele, bij uitstek fraai bloeijende boomen, als eene der voorname eigenheden van de Amerikaansche Flora.

In de tuinen van *Savannah* zag ik al mede prachtige bloeijende struiken, onder andere twee cameliën op den blooten grond, die welligt van veertien tot achttien voet hoog en letterlijk met bloemen overdekt waren. Eene *magnolia purpurea*, uit *China* afkomstig, vond ik als een hooge struik in vollen bloei. Aan grootte en pracht van kleuren schieten zeker hare bloemen bij die der inlandsche *grandiflora* te kort. Doch zij is altijd eene zeer schoone pronkplant en voegt beter in eenen tuin, dan de *grandiflora*, die ligt te hoog wordt, aan het oog geheel ontgroeit en zich beter in de vrije ruimte voordoet.

Voor eenen liefhebber der Botanie was natuurlijk het verblijf in dit oord en in dit jaargetijde zeer gewenscht, en ik sleet de meeste ochtenden, als het weder gunstig was, met botanizeren in de opene lucht. De bosschen beginnen geheel in de nabijheid der stad, en het land rondom is meest onbruikbaar voor den akkerbouw. Ik beheefde

derhalve niet ver te gaan om mij in eene eigenlijke wildernis te bevinden.

Eigenaardig zijn in dit zuidelijke deel van *Noord-Amerika* de tegenstellingen, welke zich in den groei opdoen en die in de verschillende gesteldheid van den bodem haren grond hebben. Op de hooger gelegene zandige heuvels vindt men niets dan ellendige eikenstruiken, als blijken van den armsten grond. Zij worden *black jack* (*quercus nigra* en *catesbeeï*) genoemd (ik spreek hier niet van eigenlijke bergen, die ver van de zee verwijderd zijn en in hunne gansche gesteldheid weinig meer van den zuidelijken plantengroei behouden hebben). Nagelhouten duiden reeds eenen eenigzins beteren bodem aan. Men vindt die gewoonlijk niet op hoogten, of althans slechts op hooge vlakten, en zij vormen de beroemde zuidelijke wouden. Hier schakelen zich onafgebroken hooge regte stammen der *pinus rigida* aaneen, wier kruin op eene hoogte van vijftig tot zeventig voet begint en door korte krachtige telgen wordt gevormd, aan welke de van drie tot vier duim lange nagelen in boschjes meestal slechts de einden innemen en aan het groen van den boom een, van dat onzer pijnboomen onderscheiden, eigenaardig, boschachtig aanzien geven. In den dikken stam, in de lange nagelen en de krachtige telgen vertoont zich de weelderige groei van het Zuiden, welke ook uit het dorre, drooge zand zulke majestueuze stammen als door een' tooverslag doet opschieten. Op den grond zelf groeit in het geheel niets, dewijl de boomen alle voedende sappen naar zich trekken en niet eens onkruid nevens zich dulden. Meest staan ook de

stammen zoo ver van een gescheiden, dat men deze wouden te voet of te paard op zijn uiterst gemak kan doorkruisen. In den zomer bieden zij eene koele, met welriekenden waassem doortrokkene wijkplaats aan. Men houdt zich dan ook zeer gaarne daarin op en bouwt in derzelver nabijheid landhuizen. Om te botanizeren moet men deze pijnboschjes niet kiezen, die de moeite slecht beloonen. Doch eene des te rijkere winst bieden de dalen aan, welke men *bottoms* heet en de moerassen, *swamps* genoemd. De grond is hier zoo rijk, dat de natuur werkelijk als geëigt in het telen. Boom staat aan boom, slingerplanten vormen ondoordringbare muren en aan den bodem vindt men ontelbare kleine uitspruitsels. Gras evenwel komt ook hier zelden voor, behalve op de plaatsen, waar de boomen minder digt staan. Maar die schoone struiken zijn hier mede te vinden, waarvan ik boven heb gesproken. Vele der altijd groene soorten hechten zich aan zulke streken vast en reeds in de verte kan men uit de bladeren op de natuur van den grond besluiten. Aan de afhellingen, die van de in den zomer meest drooge moerassen naar de hooger liggende omtrekken voeren, vindt men de overgangen. Hier komen weder andere groepen voor. Voor het overige behoort het botanizeren in de moerassen niet tot de aangenaamste uitstapjes. Men heeft zich van hoogte tot hoogte reeds diep in den poel gewaagd. In de verte bloeit eene plant, welke men wenscht te bereiken. Met hulp van oude houtstammen en kleine begraasde heuvelen arbeidt men zich verder voort, maar het gewenschte voorwerp blijft evenwel nog altijd te ver

verwijderd. Men ziet in, dat men het naauwelijks zwemmend zou kunnen bereiken en, nadat men zich een' geruimen tijd heeft afgemat, moet men nog onverrigter zake terugkeeren. Somwijlen geraakt men in eenen toestand van vertwijfeling en moet men tot de meest vermetele sprongen zijne toevlugt nemen om zich weder op het vaste land te redden. Ten gelukke hadden de muskiten zich nog niet vertoond; anders had ik deze moerassen nog wel zeldzamer bezocht. Immers leerde ik die dieren later in het Noorden kennen en moest met aan stukken gebetene handen en gezigt voor mijne stoutheid boeten om eene *saracenia purpurea* uit een moeras te willen halen. De hand, waarin ik de plant gedragen had, ofschoon door een' handschoen beschut, zwol van de ontelbare steken niet weinig op. Daar men bij zoodanige gelegenheden nooit eene zeer veilige stelling heeft, zoo is men ook niet in staat zich tegen de aanvallen dier insekten behoorlijk te verdedigen.

Eene mijner wandelingen bragt mij naar het door brand vernielde landhuis *Bonadventure*, dat in de nabijheid van *Savannah* op eenen soortgelijken zandheuvel, als die, waarop de stad ligt, staat, en welks omgevingen wegens een groot getal van altijd groene eiken (*quercus virens*) zijn beroemd. Deze boomen, ofschoon ten hoogste honderd jaren oud, hebben eene belangrijke grootte en een zeer eerwaardig aanzien, 't welk door het daaraan wassende grijze mos (*fillandria usneoides*) nog verhoogd wordt. De stammen zijn in het algemeen wel te laag, maar de takken maken zeer schoone bogen, en bepaaldelijk vormt eene der rijen boomen een volkomen prieël over den weg.

Die boomen zijn de beroemde *live oaks*, die van de Amerikanen tot den scheepsbouw gebruikt worden, en, naar het zeggen van deskundigen, daartoe de beste houtsoort verschaffen. Hoewel zij altijd groen zijn, zoo lijdt hun voorkomen nogtans in de lente, wanneer de oude bladen in het afvallen en de nieuwe nog niet ontwikkeld zijn. Doch het blijft altijd een schoone, schilderachtige boom, welke van alle Amerikaansche eikensoorten nog de meeste overeenkomst heeft met onze eiken. Deze soort komt daarbij alleen aan de zeekusten voor, wordt ver in het binnenland geheel niet gevonden en wast op eenen vrij armelijken grond.

Op mijnen terugtogt van deze plaats wilde ik langs de rivier gaan, doch stiet ik spoedig op belemmeringen, moerassen namelijk en armen der rivier, welke ik op geenerlei wijs wist te ontwijken, dan dat ik mijnen weg door den tuin eener plantagie nam. Zoo als ik uit denzelven op het plein kwam, zag ik een' klein' oud' man in de deur van het huis staan, wien ik groette, terwijl ik mijnen weg vervolgde. Dan hij riep mij toe: « Hebt gij bij mij wat te doen?" Ik antwoordde: « Neen." Daarmede niet voldaan, zeide hij vrij ruw: « Weet gij dan niet, dat gij geen regt hebt door mijnen tuin te gaan?" « Ik bid om verschooning," hernam ik, « in dezen omtrek vreemd, verdwaalde ik en kon ik mij zelven niet anders teregt helpen, dan met de vrijheid te nemen om door uwen tuin te gaan." « Ik zie, dat gij een Botanicus zijt." « Om u te dienen." Zoo begon onze kennismaking. Hij wees mij zijne bloemen aan, verzocht mij op een glas wijn te zijnen huize en deelde mij mede, dat ik met

mijnen bundel planten zijn gezin zeer verdacht was voorgekomen. Men had mij voor eenen zendeling der Abolitionisten, of wie weet waarvoor gehouden. Mij gaf dit avontuur veel vermaak, ofschoon het slecht voor mij had kunnen afloopen. Bij het heengaan gaf mijn nieuwe vriend mij de troostrijke verzekering, dat ik mij gelukkig achten mogt van zijne honden niet ontmoet te zijn, die mij slechter dan hij zouden ontvangen hebben. Deze planters, die zich nooit veilig achten en vol kwaad vermoeden en bezorgdheid zijn, houden zich op hunnen grond en bodem voor geregtigd om over de vreemdelingen min of meer eene wacht van politie te houden.

VIER EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Gemaskerd bal. Opgegevene reis naar Florida. *Vernieling der Oranjewouden door de vorst. Klimaat en gezondheid der lucht.*

Ik bragt mijne avonden in *Savannah* doorgaans zeer aangenaam in gezelschap door. Gedurende mijn verblijf kwam ook de Groote Wereld aldaar in eene ongewone beweging door een gemaskerd bal (*fancy ball*), dat vele vreemde gasten, zelfs uit *Charleston*, lokte en tot naar

Mobile opzien baarde, zoodat, toen ik later naar die stad kwam, men mij nog daarover, als over eene merkwaardige gebeurtenis, onderhield. De dame, die het bal bestemde en inrigtte, stond er streng op om slechts zulke lieden daarbij te noodigen, die vooraf mogten verklaren, dat zij vermomd zouden komen. Men deed ook aanvraag bij mij. Doch ik kwam er voor uit, dat ik wel lust had het bal te zien, maar om de vergunning bidden moest van onverkleed te mogen verschijnen. Voor eenen doortrekkenden vreemdeling zoude men, meende ik, die inschikkelijkheid wel willen hebben, welke mij dan ook door de bemiddeling van verscheidene vrienden werd toegezegd. De zeer ruime danszaal bood toereikende plaats aan het groote aantal maskes, van welke er wel omtrent zestig bijeen waren. Voor het bal werden in eene nevens de zaal gelegene galerij levende beelden vertoond, die door den rijkdom en de smaakvolle keus der kleeding, bijzonder der vrouwelijke, zoowel als door de naauwkeurige en tooneelmatige voorstelling zeer voldeden. Één tooneel: « Een meisje, dat haren geliefde eene bloem aanbood," was vooral uitstekend. De dame, die deze rol op zich had genomen, stelde eene ideäle schoonheid voor. Bij den dans ontbrak het helaas aan goede muzijk. De spelende Negers hadden niet dan oude stukken en gaven ze slaperig en slecht. Terwijl de meeste maskes in hunne vreemde kleederen bleven, zochten eenige hun aangenomen karakter te behouden, wat evenwel slechts aan twee kwakers wel gelukte, die hunne rollen den geheelen avond vol hielden. De oudste, die in *Savannah* geboren en met iedereen

bekend was, maar vele jaren buiten 's lands had doorgebragt, was toevallig om dezen tijd in de stad gekomen en bediende zich van dit kleed om zijne vrienden te bedotten; 't welk hem ook met velen zeer wel gelukte. Het souper was, zoo als gewoonlijk, in een nevenvertrek. Toen wij met de dames naar de danszaal terugkeerden, werd ik van den heer des huizes genoodigd mij weder naar de eetkamer te begeven. Ik sloeg dit af, dewijl ik mijnen eetlust reeds geheel bevredigd had, doch bespeurde, toen alle heeren na weinig tijds de zaal verlieten, dat ik tegen den regel had gezondigd. Ik had namelijk, toen ik mijne dame in de eetkamer bediende, niet zelf moeten eten, maar toezien. Ik bevond mij dan nu alleen met de dames, die zich intusschen over mijne tegenwoordigheid verder niet schenen te bevreemden, onder elkander eenen dans schikten en mij lieten toezien. De heeren kwamen nu ook de eene na den anderen weder binnen en alles hernam den vroegeren gang.

Onder de dansers bevonden zich vele officieren uit de armée der Vereenigde Staten, die, naar aanleiding van een over majoor GATES te houden krijgsregt, van *Florida*, waar zij tegen de Seminolen dienden, naar *Savannah* gekomen waren en zich te gemakkelijker op het bal konden begeven, daar hunne uniform als een maske gelden mogt. Daar ik te dien tijde bij mij zelven nog het voornemen had om van *Savannah* eenen uitstap naar *Florida* te doen, zoo was het mij zeer aangenaam bij die heeren de daartoe noodige narigten te mogen inwinnen. De meesten ontrieden mij dit zeer, terwijl zij mij te kennen gaven,

dat, wanneer ik mij enkel tot *St. Augustine* bepalen wilde, ik dan eigenlijk niets zou zien. Wilde ik daarentegen verder landwaarts doorreizen, zoo zou ik op eene stoomboot moeten wachten, welke van tijd tot tijd naar de militaire posten in het binnenland aan de rivier *St. John* afvoer, terwijl wegens de Indianen zich de reize te land niet liet doen. LATROBE's dichterlijke beschrijving des lands, in zijnen *Rambler*, had mij voornamelijk op de gedachte gebragt om die reis te ondernemen, ten einde de daar zijnde schoone plantenwereld, vooral de oranje-wouden te zien. Doch ook de officieren gaven mij van het land eene zeer ongunstige beschrijving. Het moest, naar hun zeggen, zeer eentoonig zijn, als bestaande in eene bestendige opvolging van moerassen, wouden en zandwoestijnen, met welke wel rijke streken afwisselen, doch die zoo klein zijn en zoo weinig beteekenen, dat zij naauwelijks den grond voor eene plantagie beslaan. Daarbij had de sterke vorst, in het jaar 1832, de oranje-wouden, in de nabijheid van *St. Augustine* en noordwaarts van de *Tampa*-baai, verwoest, zoodat ook dit punt van aantrekking verviel. Welligt evenwel had ik mijne begeerte om het reeds door zijnen dichterlijken naam *Florida* aantrekkelijke land te gaan bezoeken, niet kunnen bestrijden, als niet de krijg met de Seminolen den weg van *St. Augustine* naar *Talabasse* zoodanig onveilig had gemaakt, dat er geen postwagen meer derwaarts ging. Ik gevoelde dan ook geenen lust om mij op eene reize voor vermaak door de Indianen te laten scalperen en alzoo gaf ik, hoewel met tegenzin, den voorgenomen uitstap op.

Sedert eene reeks van jaren schijnen de winters in dit gedeelte des lands kouder geworden te zijn. De vorst, welke voor weinige jaren alle citroen- en oranjeboomen in *Savannah*, *Mobile*, *New-Orleans* en *St. Augustine* doodde, valt nu bijna regelmatig alle jaren in, zoodat de jaarlijksche uitspruitsels dezer boomen meest altijd weder gedeeltelijk vernield worden. Het gebrek aan deze boomen heeft dan ook den tuinen veel van hunne schoonheid en liefelijkheid benomen. Zoo was ik b. v. te *Savannah* in eenen tuin, waar de vorst drie honderd vruchtdragende oranjeboomen had gedood. Het zou waarlijk droevig wezen, wanneer het van velen geuite vermoeden, dat de winters aanhoudend zoo koud zullen blijven, mogt bevestigd worden. De bewoners van dit heete land zouden dan de vergoeding missen, welke hun een zachter winter voor de hitte des zomers aanbrengt, en het land werd daarbij van een zijner schoonste sieraden beroofd.

Ofschoon mijn verblijf in *Savannah* in een zeer vroeg jaargetijde, op het einde van Maart en in het begin van April, plaats had, zoo had ik toch van de hitte veel te lijden. Het gaf verscheidene zwoele dagen, waarop de warmte zeer drukkend was, welke zich dan ook eindelijk in een vreeselijk onweder oploste. Dit duurde van 's nachts één uur tot 's morgens vier uren en was zoo sterk, dat ik mij niet herinner ooit een soortgelijk beleefd te hebben. Ik vernam juist geene zeer hevige slagen; maar de donder breidde zich op eene schrikbarende wijs in de verte uit; zoodat er bijna geene tusschenpoozing plaats vond. Daarbij kwam bliksem op bliksem, meer als een nabij hevig

weerlichten, dan wel met enkele stralen. Van tijd tot tijd sliep ik onder het geraas en gerommel in; maar telken keer, dat ik ontwaakte, duurde nog de storm der elementen voort. De ingezetenen van *Savannah* zelve waren door de hevigheid van het onweder ontzet, 't welk den gewonen zuidelijken donderstorm moet overtroffen hebben; en ik mogt mij vleijen iets geheel buitengewoons beleefd te hebben. Te vergeefs hoopte ik den volgenden morgen de lucht verfrischt en zuiver te vinden. Zij was nog altijd vochtig en drukkend. Doch alle beken en kleine wateren in den omtrek waren zoodanig opgezwollen, dat daardoor de gemeenschap naar verscheidene kanten heen een tijd lang werd afgebroken. De meeste van die kleine wateren hebben geene bruggen, maar worden op waadbare plaatsen overgetrokken. Maar ook deze worden aanstonds ongangbaar, zoodra er een wat sterke regen valt. Immers is de grond, waar hij uit geen zand bestaat, meest leemig, zoodat er het water in het geheel niet wordt ingezogen, maar met groote snelheid afloopt en rivieren en beken doet opzwellen. Van daar komt het ook, dat men weinige uren na eenen regen naauwelijks nog sporen van denzelven op den grond bemerkt.

In de nabijheid van *Savannah* heeft de Regering der Vereenigde Staten belangrijke, hoewel onwillekeurige en kostbare proeven genomen omtrent den invloed der plaatselijke ligging op den staat der gezondheid. Daar over het geheel de dennenwouden voor gezonde verblijfplaatsen gelden, zoo vond er de Regering geene zwarigheid in om een ziekenhuis en eene kazerne in het

nabij de stad gelegene bosch te bouwen. Deskundigen, die den vochtigen, moerassigen grond in aanmerking namen, waarschuwden te vergeefs voor die onderneming. De Regering liet zich daarvan niet terug houden. Dan zoodra de huizen in den zomer bewoond werden, deed zich de ongezonde ligging klaar bemerken. Vele bewoners werden krank en de ziektegevallen namen zoodanig toe, dat men verpligt was de troepen te verleggen en voor dezelve een ander verblijf op eene meer geschikte plaats te bouwen. De ongezondheid van het Nagelwoud, waarin men de ongelukkige timmering opsloeg, heeft daarin haren grond, dat het zich van den voet der hoogte, waarop de stad ligt en welke naar het Zuiden toe langzaam afloopt, in een dal uitbreidt, waarin het water van de hoogte zich verzamelt. De nieuwe kazerne ligt maar op eenen afstand van ettelijke honderd schreden van de oude, en zij heeft, in weerwil van dien geringen afstand, eene volmaakt gezonde ligging. Tusschen dezelve en het woud heeft men de gevangenis gebouwd, en zelfs in deze hebben zich geene sporen eener ongezonde ligging vertoond. Het is merkwaardig, in wat beperking zich de gevolgen eener ongezonde uitwaseming openbaren en hoe vele gedeeltelijk onverklaarbare afwijkingen daarbij plaats vinden. In den jongstverleden tijd heeft men beweerd, dat de grond der ongezondheid eener moerassige ligging in den zomer en herfst niet gelegen was in een onzigtbaar miasma of eene schadelijke uitdamping, maar in een, door de verrotting van dierlijk-plantaardige stoffen, veroorzaakt gebrek aan zuurstof, in verband met groote, ontzenuwende hitte en koele,

vochtige nachten. Soortgelijke verschijnselen openbaren zich in groote volkrijke steden en van daar ook soortgelijke krankheden. Moerassige streken, die van boomen ontbloot worden, gewinnen daardoor niet, maar integendeel wordt nu een groot deel van het moeras aan de zon bloot gegeven en gaat onder dien invloed de verrotting te spoediger voort. Zoo lang men het bestaan van een miasma niet kan aanwijzen, moet men er zich zeker bij houden om den schadelijken invloed eener moerassige ligging door chemische verplaatsing te verklaren; maar de zaak blijft nog altijd ongewis. In vele gevallen moet het wonen op eene hoogere verdieping voor de schadelijke uitwerkselen beveiligd hebben, en reeds op honderd voet boven een moerassig oord moet eene gezonde ligging zijn. Doch eene omstandigheid, welke dit beweerde vrij wat wederspreekt, is deze, dat aan vele binnenmeeren de afwisselende koortsen zich niet bij de oeverbewoners, maar het eerst en meest bij hen vertoonen, die wat hooger en afgelegener huizen. Ongelukkig ontbreekt het nog zeer aan meer naauwkeurige waarnemingen, en het zou eenen zwaren arbeid vorderen om al de verschillende invloeden behoorlijk op te sporen en in rekening te brengen. — *Savannah* zelf is zeer gezond, sedert men de naaste velden tot eenen droogen aanbouw heeft gebezigd. Een daar wonend man, die anders gewoon was met de zijnen naar het Noorden op te trekken, deelde mij zijne ervaring mede, dat juist in den zomer, dien hij in *Savannah* doorbragt, en in dezen alleen, de éénige maal, geen lid van zijn gezin was ziek geweest. Vroeger kwamen zelfs ingezetenen van

Charleston om hier den zomer door te brengen. In weerwil dezer gezonde ligging, zoekt toch ieder de stad in het schoone jaargetijde te verlaten, ook reeds deswegen, wijl daar gedurende hetzelve weinig gezellig verkeer gevonden wordt.

VIJF EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Afreis van Savannah. *Aankomst in* Augusta. *Bouworde en toestand der stad.* Sandhills. *Botanische uitstappen.* Hamburg.

Gedurende mijn verblijf in *Savannah* was de lente reeds geheel ontloken, en ik had grond van te hopen, op mijne verdere reis door de Zuidelijke Staten met vele nieuwe planten mijne verzameling te zullen uitbreiden. Van den kant der menschen had ik op mijnen naast aanstaanden togt van hier naar *Mobile* wel niet veel te wachten. Hij toch voerde mij gedeeltelijk door landstreken, welke voor korten tijd nog in de handen der Wilden waren en waar men dus noch op goede herbergen, noch op aangename gezellige kringen rekenen kon, en ik mogt het voor vrij zeker houden, dat ik de eerstvolgende vier weken veel eenzamer, dan den tijd, dien ik in *Savannah* en *Charleston* beleefde, zou doorbrengen. Die verwachting was

juist niet geschikt om mij het afscheid van eene stad, waar ik zoo vele aangename en belangrijke betrekkingen aangeknoopt en waar men mij in het algemeen met zoo veel goedheid en minzaamheid ontvangen had, gemakkelijker te maken. Intusschen moest er gescheiden worden, en in den namiddag van 6 April vertrok ik met de postkoets van *Savannah*, om over *Augusta* door het binnenland van *Georgia* te komen, waar ik de zuidelijke natuur in hare oorspronkelijke gestalte hoopte te leeren kennen. Het verlangen om nieuwe streken te zien troostte mij over het afscheid, en vrolijk beschouwde ik van mijne zitplaats op den bok de wouden en moerassen, welke wij, na de hoogte bij *Savannah* verlaten te hebben, doortrokken. Hier en daar schokten wij over kleine zandhoopen op de anders breede zandige vlakten. Tegen den avond bragt de weg ons een uur lang door een moeras. Linksch en regtsch had men bosch en boomen, die hetzelve liefelijk overschaduwden en versierden, en tusschen wier takken het donkere zwarte water van den poel doorschemerde. In den nacht hadden wij een onweder, 't welk wel met datgene, waarvan ik boven gewaagde, in geene vergelijking kwam, maar evenwel den koetsier, hoewel ik hem mijne parapluie geleend had, bewoog aan te leggen om den ergsten stortregen voorbij te laten gaan. Ons avondeten en ontbijt waren niet veel bijzonders. Gebradene ham en eijeren speelden daarbij eene hoofdrol, en ik begon te begrijpen, dat ik of eijeren eten of honger lijden moest. Natuurlijk, dat ik het eerste verkoos, waarbij ik mij dan ook wèl bevond. Na eenen togt van twintig uren

(voor eenen afstand van honderd achttien mijlen gewis de snelste niet) landden wij in *Augusta* aan. In de herberg, waar het bepaalde uur voor den middagmaaltijd verstreken was, moest ik mij met wat opgewarmde overgeschotene kost tevrede stellen. Doch daarvoor was ik met mijne kamer te meer voldaan. Ik bekwam eene groote zaal, waarin ik zeer ligt een bal had kunnen geven, met een vrolijk uitzigt.

Augusta is eene der oudste steden in dit deel des lands, en speelde mede eene beduidende rol in den krijg der vrijheid. De Engelschen hadden hier een fort en verscheidene slagen werden in de nabijheid geleverd. Van de vroegere versterkingen was voor mij geen spoor te vinden. De stad evenwel begon eerst in den laatsten tijd tot eenig aanzien te komen en bezit thans eenige goede gebouwen en eene schoone straat. Eigenlijk kan men wel zeggen, dat zij slechts deze ééne heeft. In haar toch vereenigt zich alles, winkels, herbergen, kerken, woonhuizen enz. Doch zij is meer dan eene mijl lang en zoo ruim, dat men daarin, denk ik, eene tamelijke stad zou kunnen bouwen en dat men in dezelve geen gedrang te vreezen had, zelfs dan, wanneer de stad zoo vele tienduizenden inwoners telde, als zij er thans honderden heeft. *Augusta* ligt aan de rivier *Savannah* en bezit, ten gevolge van dit verband te water met de zee, eenen vrij belangrijken handel, welke nog meer is toegenomen door den spoorweg van *Charleston*, die aan de overzijde der rivier in *Hamburg* eindigt. Hoe meer het land achter de stad in bevolking mag toenemen, zoo veel meer zal zij in belang gewinnen.

In getal van inwoners staat zij met *Savannah* voor het minst gelijk en is zij thans, meer dan deze, aan het toenemen. In het voorkomen heeft zij weinig van eene zuidelijke stad, terwijl de huizen, behalve in de bijstraten, niet door tuinen en grasperken vaneen gescheiden, maar digt aan elkander gebouwd zijn. De bevolking bestaat voor het grootste gedeelte alleen uit handeldrijvende lieden en de zoodanige, die met dezelve in betrekking staan, als advokaten, regters, herbergiers enz., en ik vermoed, dat men hier geen zoo aangenaam gezellig verkeer, als in *Savannah* vindt. Uit eigene ervaring kan ik daar zeker niets van zeggen, daar ik mij hier te kort ophield, en de schoone liefelijke omtrek, welke mij ook door den rijkdom van planten dubbel belangrijk werd, mij geheel voor zich innam.

Gansch in de nabijheid van *Augusta* is eene reeks van heuvelen, welke zich tot aan de rivier uitstrekt, waarop de rijkste kooplieden hunne landhuizen hebben. Men noemt dien omtrek de *Zandheuvels* (*Sandhills*) en hoort in *Augusta* dikwijls daarvan spreken. Bij mijn botanizeren kwam ik toevallig derwaarts en vond werkelijk in menigte zand. De landhuizen liggen gedeeltelijk eenzaam in eikenwouden, die zeker niet uit groote, majestueuze boomen, maar uit armelijke, lage struiken bestaan. Gedeeltelijk is er een weg gekomen geheel met landhuizen bezet, over wier menigte ik mij moest verbazen. Hier vindt men meest ook tuintjes daarbij, van welke evenwel maar weinige goed onderhouden waren, terwijl de meeste er wat vervallen uitzagen, gelijk ook verscheidene gebouwen oud en verwaarloosd, andere daaren-

tegen bevallig en vrolijk waren. Het uitzigt van hier kan zeer goed wezen, hoewel ik tot geen goed overzigt kon geraken. De omstreken daarentegen zijn weinig uitlokkend. Het voorname voordeel van hier eenen optrek te hebben zal dan ook wel bestaan in de gezondheid en nabijheid der ligging, terwijl men zeer wel zijne bezigheden in de stad verrigten en vóór den avond zich bij zijne familie op het land bevinden kan.

Op den volgenden dag, die een zondag was, wilde ik naar de andere zijde der rivier eenen uitstap doen. In plaats van over eene der beide bruggen te gaan, ging ik, volgens bekomene aanwijzingen, omtrent twee mijlen langs de rivier opwaarts tot aan eene pont, waarvan ik de plaats ook gelukkig vond, maar die aan de andere zijde lag en, tegen al mijn herhaald geroep, niet over kwam. Ik hoorde later, dat de pont des zondags geheel geene diensten deed. Ik moest dus, hoe verdrietig dit ook voor mij mogt wezen, naar de stad terugkeeren en de bovenste brug over gaan. Mijn doel was op eene kleine bekoorlijke vallei gerigt, welke tusschen twee kleine hoogten benedenwaarts naar de rivier afliep. Ik vond daar ook vele nieuwe planten en was over mijnen uitstap hoogst tevrede. Toen ik aan de rivier kwam, bevond ik mij op een rotsig uitstek, waaronder de stroom woest over klippen henen brak. Het water was hoog gezwollen en de boomen aan den oever stonden diep onder hetzelve. De boschaadje der omliggende hoogten was zeer schoon en het geheele uitzigt had een woest, ruw, zeer bezield voorkomen, geheel verschillend van een zuidelijk landschap, waar troebele wateren lang-

zaam tusschen lage, moerassige oevers henen kruipen. Mijn ijver had mij zoo ver gevoerd, en de vele planten hadden mijne treden zoo dikwijls opgehouden, dat ik eerst na twee uren in de herberg terug kwam, waar ik met het troostrijke berigt ontvangen werd, dat de middagmaaltijd reeds sedert een uur voorbij was. Op de zondagen lijden gewoonlijk de etensuren wegens den kerktijd verandering. Ik had vergeten daarnaar te vernemen en moest uit dien hoofde naproeven. Mijne hongerige maag vond daarbij luttel bevrediging, en ik besloot in het vervolg voorzigtiger te wezen. Bij mijne botanische uitstappen had de Apotheker in *Augusta*, J. WRAY, de goedheid mij van zijnen raad te dienen en alleen zijn beroep, dat hem in de stad hield, verhinderde hem mij te vergezellen. In zijnen tuin teelt hij de meeste der schoone inlandsche struiken, nevens vele vreemde, en hij vindt er een genoegen in om buitenlandsche Botanici met de schatten der omliggende wouden te voorzien, zoodat hij altijd met het uithalen en verzenden van planten en boomen bezig is.

Op den derden dag begaf ik mij van *Augusta* naar het nabij gelegene *Hamburg*, dat aan eenen Duitscher zijn bestaan te danken heeft, en thans, door den spoorweg naar *Charleston*, zeer in het opkomen is, hoewel het juist zijnen Europeschen naamgenoot niet zoo spoedig zal evenaren, daar het aan *Augusta* eenen gevaarlijken mededinger heeft. Ik volgde den spoorweg een' tijd lang en geraakte bij die gelegenheid in een moeras, waaruit ik mij niet dan met moeite trok en waar ik tevens niets vond, dat mij voor mijnen arbeid

eenige vergoeding gaf. Ik nam mij dan ook uit dien hoofde voor, den moerassen voortaan wat uit den weg te gaan, ofschoon zij wegens hunnen rijkdom aan planten ten uitersten aantrekkelijk en tevens meest zoo ondoorzigtbaar zijn, dat men wonder wat achter dezelve meent te zullen vinden. Ik zag hier verscheidene prachtige kolossale water-eiken (*quercus prinos*, *bicolor*) die aan het schoonste park eere gedaan zouden hebben. In hunnen groei waren zij meer aan beuken, dan aan onze eiken, gelijk. Zij waren ongemeen hoog en hadden geene breede kruinen, wat welligt gedeeltelijk aan hunne gedrongene plaatsing was te wijten. Voor het overige was ik dezen dag niet zoo gelukkig als den vorigen; of ik had de aanwijzingen van mijnen vriend niet gevolgd, of dezelve niet wel begrepen. Genoeg, ik kon de plaats niet vinden, welke hij mij had opgegeven. Des namiddags beproefde ik mijn geluk nog eens en kwam toen ook bij de mij beschrevene heuvels, waarop ik verscheidene nieuwe planten vond, zoodat ik voor mijne volharding werd beloond, gelijk dan ook mijn driedaagsch verblijf zeer tot vermeerdering mijner verzameling bijdroeg.

ZES EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Afreis van Augusta. *Aankomst in* Milledgeville. *Het Stadhuis.* Macon.

In den morgen van dingsdag 11 April verliet ik *Augusta* met de *stage.* Mijn eenige reisgenoot was een koopman uit *New-York*, een man van reeds vrij gevorderde jaren en zeer aangenaam in het verkeer, die mij dan ook tot spreken opwekte. Doorgaans toch behoor ik, zoo als mijne lezers weten, tot de reizigers, die er met *ja* en *neen* zien af te komen, daar mijne pogingen om mij te doen begrijpen dikwijls niet zeer gunstig uitvielen. De streek was in het geheel niet aanlokkelijk. Wij kwamen niet vele goede beplantingen voorbij. Meest waren het arme hutten, van weinige koornvelden omgeven. Zelfs de wouden kwamen mij niet rijk en weelderig voor. De beste boomen schenen er wel voor het grootste gedeelte uit weg gehakt. Nu begonnen mij dan ook de doode stammen in de velden te vervelen. Op den ganschen weg kwamen wij wel geen veld voorbij, dat niet voor het minst een of ander moeras had aan te wijzen. Alles gaf te kennen, dat het land eerst sedert korte jaren was ontgonnen en dat het in het algemeen te armoedig is om andere, dan arme

lieden, op te wekken het hier te bebouwen. Een spoorweg van *Augusta* naar *Milledgeville* is nu bijkans klaar en die zal in het vervolg den reizigers dezen togt heel wat korter en aangenamer maken. Men had ons de eerste stations zoo goed gereden, dat wij veel vroeger, dan gewoonlijk, aankwamen. Wij hielden ons daarom aan de voor het middagmaal bestemde plaats niet op, maar reden tot *Warrenton*, waar wij ons in plaats van thee een middageten lieten voorzetten. Maar hier verloren wij ook het voordeel, dat wij eerst de andere koets, onze mededingster, hadden afgewonnen. Onze koetsier hield zich, denk ik, met voordacht zoo lang op, om zijnen vriend, die deze tweede koets reed, tijd te geven van ons in te halen. — Al die postkoetsen zijn, gelijk men weet, bijzondere ondernemingen, met welke de algemeene Regering voor de brieven verdragen sluit, terwijl zij zich om het overige niet bekommert. Behalve deze zoogenaamde briefkoetsen (*mail stage*), welke men bijna op alle, zelfs minst bezochte wegen vindt, wijl de Regering voor de overbrenging der brieven zorgen moet, heeft men ook nog andere koetsen, die alleen passagiers in hebben en het op derzelver gemak toeleggen. Te *Sparta* vonden wij ons avondeten. Gaarne had ik van de stad, die eenen zoo beroemden naam draagt, wat gezien, maar het was te laat. In de nabijheid ligt *Athene*, dat, aan zijnen ouden roem getrouw, de zetel eener Universiteit is, terwijl zich in *Sparta* een zeer belangrijk Opvoedingsgesticht voor meisjes bevindt. Waarom men de studenten naar *Athene* en de meisjes naar *Sparta* zendt, weet ik niet. Ik

hoop toch, dat men de Spartaansche opvoeding van jonge dochters daar niet in beoefening zal brengen. Alleen zoo veel weet ik tot lof van deze plaats te zeggen, dat wij er een goed souper bekwamen. Een gedeelte van den nacht bragt ik vervolgens op den bok door. De lucht was zoo mild en het buitendien bevallige landschap scheen mij, in het vriendelijke licht der maan en het heldere zachte schijnsel der starren, dubbel fraai. Allengs evenwel werd het vochtig en koel, zoodat ik mijne toevlugt tot mijnen mantel nemen moest, tot mij eindelijk de slaap in den wagen dreef.

Te *Milledgeville*, de hoofdstad van den Staat *Georgia*, landden wij den 12 April tegen drie uren in de vroegte aan. Gaarne maakte ik van den tijd, ons hier vergund, gebruik om mijnen slaap tot den lateren morgen in het bed voort te zetten. Doch de nieuwsgierigheid om de merkwaardigheden der hoofdstad te bezigtigen veroorloofde mij niet lang te blijven liggen en om zes uren was ik reeds weder op het pad om eens rond te zien. Onze herberg staat op een vrij breed plein, in welks midden men het stadhuis vindt, dat natuurlijk het eerst mijne aandacht trok. Het gebouw onderscheidt zich door eene zekere oorspronkelijkheid. De stijl schijnt de Gothische te moeten zijn. Maar, buiten de aan de torens der wallen van middeleeuwsche kasteelen gelijkvormige borstwering, welke het vierhoekige dak omgeeft, en vier aan de hoeken aangeplakte torentjes, die van gelijke hoogte met den hoek van het dak en van boven in eene soortgelijke borstwering besloten zijn, bespeurt men verder geene versierselen, welke aan de Gothische bouw-

kunst kunnen doen denken. De toren, die midden boven het hoofdgebouw uitsteekt, gelijkt eer naar alle andere torens, dan naar eenen Gothischen, en is hoogst eenvoudig en onbeduidend. Het geheel is van hout gebouwd en aangestreken, ziet er armelijk uit en is, hoewel nieuw, reeds eenigzins vervallen. Van het overige der stad kwam ik niet veel te zien. Rondom het stadhuis staan eenige kerken, die er eveneens alle zeer armoedig uitzien en gedeeltelijk nog niet zijn afgebouwd. *Milledgeville* schijnt zich bijna in denzelfden toestand, als *Washington*, te bevinden. Ofschoon hoofdstad van eenen belangrijken Staat, waarvan men eenen grooten bloei verwachtte, wil het niet opkomen. Zeker kiest men voor hoofdsteden, als zetels der Regering, meest eene zoodanige ligging in het binnenste des lands, dat de handel dezelve moet ontwijken; en dit is ook het geval met *Milledgeville.* Doch het aantal personen, die aan den zetel eener Republikeinsche Regering gebonden zijn, is zoo gering, dat het niet toereikt om levendigheid aan eene plaats bij te zetten. Ons ontbijt, dat werkelijk in een half onderaardsch vertrek werd opgedragen, verzoende mij met de hoofdstad van *Georgia.*

Om acht uren reden wij uit *Milledgeville.* Mijn oude heer had mij verlaten, en in zijne plaats waren twee jonge lieden en verscheidene passagiers voor een gedeelte van den weg gekomen. Tegen den middag kwamen wij te *Macon*, eene nog nieuwe, eerst tien of twaalf jaren oude stad, die zich niet kwaad voordoet. De streek, waarin zij ligt, is heuvelachtig en op verscheidene kleine hoogten staan zeer fraaije huizen, die wel in het

oog vallen. Er schijnt hier veel vertier en vrij wat handel te zijn. In de hoofdstraat zag ik vele zeer kostbare winkels. De bevaarbare rivier *Alatamaha*, die zich bij *Dariën* in de *Atlantische zee* uitstort, stroomt door het dal en draagt er toe bij om de plaats te verheffen en aan haar den voorrang boven *Milledgeville* te geven, dat op eene soort van hooge vlakte ligt. Wij moesten hier een half uur op den middagmaaltijd wachten. Er had namelijk eene harddraverij in den omtrek plaats, en het behaagde onzen hospes niet, dan na derzelver afloop naar zijn hotel terug te keeren. Reizigers, die van den anderen kant aankwamen en minder tijd hadden dan wij, waren voor een gedeelte verpligt zonder middageten verder te trekken. Onze koetsier was ook naar de harddraverij gegaan en kwam nog later, dan de waard, terug, zoodat hij ons toereikenden tijd om te eten liet. Aan tafel waren wij welligt vijftig personen, maar hadden slechts drie oppassers en vonden wij ons dienvolgens genoodzaakt meest ons zelven te bedienen. Voor het overige viel er op den maaltijd waarlijk niets te zeggen.

Ik zat, van hier af, als gewoonlijk, op den bok en liet de geheele koets aan mijnen éénigen reisgenoot over. De landstreek begon nu meer afwisselend te worden; de weg liep berg op berg af. Onze koetsier reed de bergen zoo vlug naar beneden, dat ik mij naauwelijks met beide handen kon vasthouden; want bij den hobbeligen en steenigen weg stiet het vreeselijk. Hij leverde het bewijs, hoe moeijelijk het gaat zoodanig eene koets te doen omvallen. Ik althans had het vroeger niet voor mogelijk gehouden, zulke steile ber-

gen in eenen snellen draf af te rijden, zonder te worden omgeslagen. Hij zeide telkens, zoodra hij wilde laten rennen: « houd u nu vast; ik kan u verzekeren, dat de koets op hare vier wielen wel zal blijven; zijt daarvoor niet bezorgd!" — en zoo ging het er op los. Deze proeven werden gedurig herhaald, want de weg was een aanhoudend vervolg van op en af. De arme passagier van binnen vond het bijkans zwaarder dan ik, de vreeselijke stooten uit te houden en beklaagde zich meermaal; maar de koetsier beweerde, dat zijne paarden het niet zouden kunnen uithouden, wanneer hij zulke steile schuinten stappende wilde afrijden.

Ons souper in een klein nest, *Knoxville*, onderscheidde zich door goede bediening. Wij hadden niet minder dan vier slaven, als oppassers, om ons, en aten enkel met ons drieën. De nacht ging goed voorbij. Ik sliep vrij veel en, zoodra het dag werd, maakte ik er weder op uit te komen. In *Talbotten*, waar wij ons ontbijt zouden vinden, moesten wij geduldig wachten, tot dat het gewone uur voor het ontbijt gekomen was. Het baatte ons derhalve in het geheel niet, dat wij vrij vroeg waren aangeland. Van de naaste station af ging ik een eind wegs te voet vooruit, met het oogmerk om een weinig naar planten om te zien. Doch het begon te regenen, zoodat ik eene schuilplaats zoeken en daar op den wagen wachten moest. Zoodra het met regenen ophield, zette ik mij bij den koetsier, eenen zeer flinken vent, die mij weldra zijne geheele levensgeschiedenis vertelde. Hij was in *Ierland* geboren, maar reeds als een knaapje naar *Amerika* gekomen,

was als koetsier, ruiter, goochelaar, op alle markten te huis geweest en had, vooral met paardenkoopen, veel geld verdiend. Hij koopt namelijk paarden, die hij aan de *stage* laat loopen, waarvoor de eigenaar hem het voeder zonder betaling geeft, en, nadat hij ze wel bereden heeft, verkoopt hij die gewoonlijk zeer goed. Het was geenszins zijn plan, in *Amerika* te verblijven, maar hij wilde naar zijn vaderland wederkeeren, doch eerst als hij zijne fortuin wel gemaakt zou hebben. Wij hadden waarschijnlijk op het middagmaal te *Columbus* kunnen komen, maar de koetsier beweerde, dat men in den regel tien mijlen aan dezen kant te middag spijsde, ik vermoed bij een' zijner goede vrienden en landslieden. Onze maaltijd bestond uit gezouten visch, gebraden ham, eijeren en brood van uitlandsch koorn. In *Columbus* hadden wij het waarschijnlijk beter gehad. De laatste tien mijlen kostten ons veel tijd. Hoewel onze koetsier de bergen altijd, als een bezetene, afreed, zoo legde hij toch alle oogenblikken aan, zoodat wij eerst tegen den avond van den dertiende te *Columbus* kwamen.

ZEVEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Columbus.

In het *City Hotel* vond ik eene schoone, goed gemeubelde voorkamer, wat mij eenen zeer gunstigen dunk van de herberg gaf, welken ik ook later vond bevestigd. *Columbus* is eene eerst sedert kort ontstane stad. Toen kapitein BASIL HALL hier in het jaar 1827 doorkwam, hadden wel reeds verscheidene lieden hier een verblijf gekozen, maar de stad was eigenlijk nog niet gevestigd, en de verkoop der gronden zou eerst in wat lateren tijd geschieden. De keus van de plaats is zeker hoogst doelmatig, gelijk dan ook over het geheel de Amerikaansche steden en dorpen daarin eenen grooten voorrang boven de onze hebben. De rivier *Chatahoochie*, welke zich in den Mexikaanschen zeeboezem ontlast, is tot op dit punt voor stoomschepen bevaarbaar. Daarentegen maken klippen en kleine vallen, onmiddellijk boven de stad, het zelfs voor visschersbooten ondoenlijk om verder te komen. *Columbus* verbindt zich uit dien hoofde gemakkelijk met de zee en verschaft eene zeer geschikte marktplaats aan het gansche achterwaarts gelegene land, waar zich zeer vruchtbare streken moeten bevinden. In den

tijd van tien jaren, heeft zich eene bevolking van omtrent drie duizend ingezetenen hier verzameld, die voor het grootste deel uit kooplieden of aan den handel verbondene personen en voor twee derde deelen uit mannen bestaan. De hier bestaande herbergen zijn altijd met ongehuwde jonge mannen overladen, die van elders, vooral uit *Nieuw-Engeland* herwaarts gekomen zijn om hier hun fortuin te maken. In de hoofdstraat, welke zich door eene groote breedte onderscheidt, staat winkel aan winkel. Verscheidene derzelve zijn zeer fraai en zouden ook eene veel grootere stad tot sieraad strekken. Des morgens zag ik die straat altijd vol vastgebondene paarden, op welke de planters, tot bestelling hunner zaken, naar de stad gekomen waren. In de bijstraten heeft men ook eenige regt fraaije gebouwen, die voor bijzondere woonhuizen dienen en meest schoone tuinen hebben. Het plan der stad is zeer regelmatig ontworpen en de grond vrij vlak, zoodat men verwachten kan hier binnen kort eene zindelijke, nette stad te zien verrijzen. Reeds onderscheidt zij zich, behalve door de menigte van winkels, door de vele herbergen, die alle van belangrijke grootte zijn. Van eene derzelve werd toen juist veel gesproken, in zoo ver daar, in de plaats van ijzeren, pleeten vorken gegeven werden. Vele lieden zagen ze voor zilveren aan en maakten daarover veel ophef. Op het land heeft men hier meest ijzeren vorken met twee tanden, waarom dan de Amerikanen groenten en andere zaken gewoonlijk met het mes eten. De bouwtrant der meeste van die herbergen is in het algemeen vrij gepast. Doch er is altijd gebrek aan kamers met

één bed, wat reizigers, als ik, menigmaal gewaar worden, dewijl het, bij derzelver gewone overlading, doorgaans moeite in heeft, eene kamer voor zich alleen te bekomen. Daar men mij in het voor de dames bestemde deel eene plaats had ingeruimd, zoo moest ik, toen er eene dame met een' heer aanlandde, het voor den laatsten nacht met een donker vertrekje voor lief nemen.

Door de goedheid van een' heer, aan wien ik eenen brief had medegebragt, en die mij « op een glas wijn na den eten noodigde," maakte ik kennis met eenige andere heeren van de plaats, die ik bij hem vond. Alle, tot op een' toe, voerden hooge titels, als *overste*, *regter* enz.; de waard zelf was overste en vroeger medelid van het Congres. De titel van *overste* is van de Militie oorspronkelijk en deswegen zoo gemeen, wijl de officieren bij dezelve steeds van tijd tot tijd verkozen worden en uit dien hoofde zeer dikwijls verwisselen. Een overste blijft menigmaal slechts één jaar, maar behoudt ook daarna zijnen titel. Ik zag in den avond eenen troep soldaten van de Militie, die, hoewel slechts uit twaalf gemeenen, vier officieren en vier muzijkanten bestaande, veel alarm verwekten, door alle straten trokken en in dezelve exerceerden. Ik vermoed, dat het eene zoogenaamde vrijwillige compagnie was. In *Amerika* namelijk is eigenlijk iedereen verpligt in de Militie te dienen, maar zij komt zoo zelden op, en de lust om dan nog aan die opkomst deel te nemen, is zoo gering, dat velen zich aan dezelve geheel onttrekken en regelmatig eene geldboete betalen voor hunne afwezigheid, waartegen diegenen dan, die voor dit werk meer lust

en zin hebben, zich in zoogenaamde vrijwillige compagnieën laten opnemen, die zichzelve organizeren, hare uniform bepalen, hare officieren kiezen en alleen onmiddellijk onder den Gouverneur staan, als den commanderenden Chef der Militie in den Staat. Doorgaans zijn die compagnieën niet zeer talrijk, dragen zij alle mogelijke namen en hebben de meest verschillende uniformen, dikwijls zeer kostbaar en schitterend, zoo als dit in het geheel niet voor republikeinsche soldaten past. Men heeft ook vrijwillige ruitercompagnieën, die zich op dezelfde wijze vormen. Van eene doortastende organizatie der *Militie* hoort men in het geheel niet spreken, en, met uitzondering van eenige steden, als *Boston*, *Philadelphia* en *New-York*, wordt de gansche zaak met de grootste slapheid behandeld.

De omtrek van *Columbus* is regt aangenaam. Ik deed eenen uitstap langs de rivier, waarbij ik meest den oever volgde. Evenwel vond ik dit menigmaal te moeijelijk en ging dan dieper het woud in. De oevers bieden veel afwisseling aan. Over het geheel zijn zij steil en ten deele rotsachtig. De rivier zelve maakt groote sprongen over klippen, en schuimt en bruist zeer statig. Op eene enkele plaats was zij tusschen rotsen zeer eng te zamen geperst. Op die plaats vond ik vele lieden met visschen bezig, die daarbij eene gansch eigenaardige manier volgden. Zij bedienden zich van korte zaknetten (netten, zoo als wij gebruiken om visch uit onze karen op te vangen) welke aan staken van omtrent tien voet lang vast waren en die zij met eene beweging, aan het roeijen gelijk, door het water den stroom af voer-

den. Ik vermoed, dat de visschen nu juist naar boven zwommen en zich om den sterken stroom aan den oever hielden. Evenwel moeten zij zeer talrijk zijn, daar men er toch anders met die kleine netten geene had kunnen vangen. Het visschen duurt hier maar weinige weken, waarschijnlijk zoo lang de visch in het opkomen is; hare soort kwam ik niet te weten. Bij het heen en weder klauteren op de rotsen, vond ik verscheidene zeer fraaije planten, onder andere, op eene der hoog boven de rivier uitstekende klippen, eenen Amerikaanschen olijfboom (*olea Americana*) in vollen bloei, van welks vruchten men evenwel geen gebruik maakt. De rivier verlatende, verdiepte ik mij in de bosschen. Bij het beklimmen eener grazige hoogte stiet ik op eene slang en was bij den eersten aanblik ongewis, van wat soort zij mogte wezen. Ik herinnerde mij bestemd haar eerst sedert kort in de verzameling van den heer Dr. HOLBROOK in *Charleston* gezien te hebben, maar ik wist niet, of zij al dan niet vergiftig was. Om evenwel zeker van mijne zaak te worden, gaf ik haar met mijnen rotting eenen duchtigen slag op den nek, waardoor ik haar deed stil liggen en naauwkeuriger kon opmerken. Aan de ronde vorming van den kop bespeurde ik nu, dat ik alleen met eene adder had te doen. Hare teekening was zeer schoon, uit roode, zwarte en gele kringen, in regelmatige afwisseling, bestaande; hare lengte bedroeg welligt twee voet. Ofschoon juist niet zeer vreesachtig, heb ik toch voor slangen alle ontzag, en dikwijls ontstelde ik, bij het omslenteren in het digte gras of over dorre bladen, als ik een geschuifel naast mij bespeurde.

Sedert dit voorval stelde ik het mij ten regel altijd een rieten stokje bij mij te hebben; want dit is het beste wapen, en een slag daarmede doodt of verlamt eene slang. Met ratelslangen maakte ik geene kennis, waarover ik mij *ook* troostte: want het zijn altijd hoogst gevaarlijke dieren. Verscheidene eilanden en bergen zijn met dezelve en ander soortgelijk ongedierte *zoo bevolkt*, dat men die daarvan hunne namen gegeven heeft: doch ik bezocht geene van die plaatsen.

ACHT EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Afreis van Columbus. *Reize door het* Creek-gebied.

Op 16 April verliet ik, des morgens ten acht ure, *Columbus* om naar *Montgomery* te rijden. Men rekent tot daar honderd mijlen en hiervoor moest ik dertien daalders, omtrent vijf en zestig Fransche franken, betalen, meer dan ik naar evenredigheid nog immer had betaald, en meer dan men op alle andere wegen in geheel *Amerika* verlangt. Voor het overige verschillen de prijzen. Op sommige plaatsen betaalt men voor honderd mijlen vier daalders, doch ook zeer dikwijls van vijf tot zeven daalders, en in bijzondere gevallen

tien of nog meer. In het Zuiden zijn zeven tot tien daalders een vrij gewone prijs, wijl de wegen niet zeer bezocht zijn en koets, paarden, voeder enz. duurder betaald moeten worden. Wij passeerden de *Chatahoochie* op eene schoone, stevige brug en betraden hier den Staat *Alabama*, waartoe het dorp *Girard* behoort, dat regt tegen over *Columbus* ligt. Aan gene zijde van dit dorp wordt de weg zeer gevaarlijk, terwijl hij over een kleinen bergrug leidt, van welken aan beide kanten diepe afgronden naar beneden reiken en die zich als ware het tusschen de kromming van eenen in de diepte ruischenden woudstroom heeft ingedrongen. Eene kleine brug, welke over dit water voerde, bragt ons uit dezen gevaarlijken omtrek. Van hier kwamen wij tot op de station, waar wij ontbijten zouden, door een bijna onafgebroken woud, 't welk mij evenwel niet zoo digt voorkwam, als men dit van een oorspronkelijk woud kon verwachten. Een zoodanig toch was het werkelijk en voor weinige jaren huisden hier nog Indianen. Op den weg kwamen wij voorbij twee Indiaansche paden (*Indian tracts*), van welke het eene naar het eenige mijlen beneden *Columbus* aan de *Chatahoochie* liggende *Mitchell*, het andere naar die stad zelve voerde. Deze Indiaansche paden zijn zeer smal, want de Wilden gaan altijd de eene achter den anderen, niet nevens elkander; eene manier, welke zij ook op de wegen der Blanken behouden hebben. Na het ontbijt, (voor hetwelk wij vijf en zeventig cents moesten betalen en dat nog slechter was dan een voor den gewonen prijs van vijftig cents) kwam ik in den wagen, naast onze eenige vrouwelijke reis-

genoote te zitten, die zich verklaarde de vrouw des huizes te zijn, waar wij des middags zouden spijzen. Wij bevonden ons nu in het zoogenaamde Indiaansche District (*Creek-territory*), eene landstreek, welke tot in het vorige jaar aan den stam der Creek behoorde, die men tot afstand gedwongen en waar tegen men hun een stuk lands bij de rivier *Arkansa*, aan de andere zijde der *Mississippi* toegewezen had. Vele Indianen hadden niet willen verhuizen en daaruit was een oorlog ontstaan, gelijk thans in *Florida* tusschen de daar wonende Seminolen en Amerikanen wordt gevoerd. Mijne buurvrouw had zich in *de Creek-territory*, na den afstand des lands, neêrgezet en bij het uitbreken van den krijg werd haar magazijn, haar woonhuis en al het hare door de Indianen verbrand. Dit geschiedde tezelfden tijde, dat verscheidene postwagens van de Indianen werden aangevallen en beroofd. Wij kwamen voorbij de plaats, waar dit voorviel en zagen twee graven, de rustplaatsen der drie gedoodden, de overblijfsels van den wagen, verscheidene paardenknokken met de rest van den boom, waaraan de Indianen een' koetsier vastgebonden en verbrand hadden. Het eerst werden twee wagens aangevallen, die van *Columbus* af, twee andere, welke van *Montgomery* moesten komen, ontmoetten en waarop zich enkel twee voerlieden nevens den conducteur bevonden. Van deze drie personen werden er twee gedood, doch redden zich de beide andere. Op dezelfde plaats werden, naar het schijnt, de twee andere wagens aangevallen, die passagiers van *Montgomery* overbragten. Van deze werden er twee gedood; de overige ontvlugtten op de

voorspanpaarden, die men had medegenomen. De aanval geschiedde bij nacht en de boomen stonden op de plaats zoo digt, dat de koetsiers uit den weg niet konden komen. De Indianen evenwel hadden zich in de verte achter boomen schuil gehouden en schoten in het honderd, zoodat men gemakkelijk kon ontkomen, zoodra men zich maar van den weg in het bosch mogt wegpakken. Een der passagiers bleef op den weg en werd omtrent eene halve mijl van de plaats, waar de aanval geschiedde, doodgeschoten. Het was een koopman uit *New-York*, die in *Montgomery* eenen jongen man vijf daalders bood, als hij hem zijne plaats in den wagen afstaan en zijn paard berijden wilde. De jonge man nam het bod aan, doch weigerde in den oogenblik des gevaars den eigenaar zijn paard terug te geven, of hem achter zich te laten opzitten, ofschoon deze hem nu daarvoor honderd daalders bood. Onze passagiers hielden zich op de plaats met het opzoeken van rariteiten bezig en namen overblijfsels van het leer der verbrijzelde postwagens en zelfs eenige beenderen mede, die zij voor menschenbeenderen hielden, terwijl zij zich van mij, trots mijner *osteologie*, niet wilden laten overtuigen, dat het paardenknokken waren. De slaaf van één' onzer reisgenooten had zich van een been meester gemaakt, dat voor het minst drie duim diameter en eene belangrijke dikte had, waarom hij het voor eene menschelijke knieschijf hield. Ik bleef al dien tijd vreedzaam in den wagen zitten en verliet de plaats, zonder een aandenken te hebben mede genomen. Het middageten bij onze reisgezellin in haar nieuw gebouwd blokhuis was zeer goed. Met

de wegen hadden wij tot nu toe reden gehad vrij wel voldaan te zijn. Zij waren althans beter, dan wij ze verwacht hadden, wanneer zij ook al geene snelle reis vergunden. Doch nu kwamen wij over verscheidene kreupele dijken, die nog gedeeltelijk onder water stonden en waarin men gaten had, welke de koets vreeselijke stooten deden lijden. Vooral hadden wij na den eten vele mijlen aanéén eenen grondeloozen weg en, hoewel wij allen te voet gingen, kwam de koets nogtans maar met moeite voort. Mijn reisgezelschap was daarbij niet zeer behagelijk. Ik onderhield mij nagenoeg bij uitsluiting met eenen Franschman, die in *Macon* als koopman was aangeland. Onbeschaamd luidruchtig en neuswijs waren twee deugnieten van omtrent zestien jaren, en ik betreurde het uit dien hoofde in het geheel niet, toen het des avonds tot eene scheiding kwam, terwijl ik mij met den Franschman naar eene andere herberg, dan de overige passagiers, begaf. Kort voor wij aan ons nachtkwartier kwamen, ontmoetten wij twee harddravers, die, van verscheidene slaven geleid, naar *Columbus* gezonden werden, waar binnen weinige dagen eene harddraverij zou plaats hebben. Wij hielden stil om de paarden te bezien. Het ééne, *Birmingham* geheeten, was een uitstekend schoon dier, het eigendom van een gezelschap, dat het op speculatie kocht. Of het zijne koopers door talrijke overwinningen heeft rijk gemaakt is mij niet ter oore gekomen.

De plaats, waar wij ophielden, was een nieuw, eerst sedert een jaar aangelegd dorp, *Tuskegee* genaamd. Zij telde omtrent vijf en twintig hutten, waaronder een regthuis, twee herbergen en

eene kerk, welke men toch eerst begon te bouwen. Toen ik des avonds vóór het souper op de galerij van het huis mijne planten in orde bragt, zag ik spoedig een talrijk gezelschap om mij vergaderd en was ik verpligt eene menigte vragen te beantwoorden, welke mij zeer vermaakten, terwijl ik door mijne antwoorden der vragenden nieuwsgierigheid nog meer zocht op te wekken. De eene vroeg mij, of die planten in mijn vaderland weder zouden ontluiken; een ander, wat ik daarmede eigenlijk beginnen, of ik ze verorberen of ook iets anders met dezelve doen wilde. Dat ik ze slechts voor mijn genoegen verzamelde, wilde hij op mijn woord niet gelooven. Zeker meende hij, dat dit eene hoogst onnutte bezigheid was en ik mijnen tijd wel beter kon besteden. Nog een ander kwam mij zoo wat te hulp en zocht het oogmerk van mijn bedrijf ook zijnen vrienden aan het verstand te brengen, terwijl hij zeide: « Mijnheer heeft geene zoo fraaije bloemen in zijn vaderland en wil deze aan zijne vrienden laten zien; daarom neemt hij ze mede." In den beginne hadden de toeschouwers gemeend, dat mijne papieren heel wat buitengewoons bevatten, en zij werden zeer onaangenaam verrast, toen zij enkel planten zagen, welke zij zelven in de bosschen dikwijls gezien hadden. Onze bedden intusschen waren zeer goed, en ik sliep in het blokhuis zoo zacht en vast, als in de beste van steen gebouwde woning. Door eenige reten zag men wel in de vrije lucht, maar bij het milde weder was dit van geen belang. De Franschman huisde met mij op ééne kamer, doch ieder had een bed voor zich.

Des morgens verlieten wij nog in de schemering

ons nachtkwartier. Wij waren nog altijd in het voormalige Indiaansche land, doch hadden nog geene Indianen gezien, ofschoon er eenige moeten gebleven zijn. Evenwel zagen wij hier en daar Indiaansche hutten, lage blokhuizen, naauwelijks zoo goed, als vele slavenwoningen, en om dezelve kleine opene plekken, welke zij waarschijnlijk als velden gebruikt hebben. Eigenlijke dorpen zag ik niet, en welligt hebben die Wilden nooit zeer digt bij elkander gewoond. Ons ontbijt namen wij ook nog op het Indiaansche gebied, bij een' Franschman, DURAND genaamd, die gedurende den krijg met de Wilden de eenige Blanke *was*, die niet vlugtte. Hij vertrouwde op de vriendschap der Indianen, die hij steeds met goedheid behandeld en aan wie hij dikwijls weldaden geschonken had, en vond zich niet bedrogen. Zij lieten hem volkomen ongestoord, terwijl de woningen van alle andere Blanken tot den grond toe werden afgebroken. Dit bevestigt, wat ook op vele andere plaatsen is gebleken, dat de Franschen in hun verkeer met de Wilden derzelver vriendschap weten te verwerven, met hen te zamen wonen en zich zelfs met hen vermengen, terwijl de Amerikanen hen met koelheid en verachting behandelen, zich niet tot hen nederbuigen en hen ook niet tot zich trachten op te heffen. Gene schikken zich naar den trap van beschaving, waarop de Wilden staan en maken zich zelven tot halve Wilden, terwijl de Amerikanen hen door hunne hoogere beschaving onderdrukken en in den grond helpen, zoodat beide nevens elkander niet bestaan kunnen, en de Indianen de Amerikanen te regt als hunne natuurlijke vijanden

beschouwen. Terwijl men uit dien hoofde, vooral in *Beneden-Canada*, vele Indianen vindt, vindt men er in de Vereenigde Staten naar evenredigheid weinige, en ook de meeste heeft men thans uit het bereik der Blanken verwijderd, gedeeltelijk met het oogmerk om hen voor derzelver zedenbedervenden invloed te behoeden.

Ons ontbijt bij *Mons.* DURAND was zeer goed en kwam mij dubbeld wel, daar ik den avond te voren, wegens onpasselijkheid, niet gegeten had. Vooral hadden wij eene goede soort van meelkoeken. Tegen den middag verlieten wij het Indiaansch terrein. Tot afscheid moesten wij door eene diepe beek (*creek*) rijden, welke de grens bevat. Het water kwam tot in den wagen, zoodat die er in zaten (gelukkig waren er geene dames bij) hunne voeten op de banken moesten beveiligen. Het oude gebied van den Staat *Alabama* onderscheidde zich door vele plantagieën, goed vruchtbaar land, betere wegen en talrijke woningen. Ons middagmaal vonden wij in een zeer net dorpje, dat eenige zeer schoone huizen en tuinen aanwees.

NEGEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Aankomst en verblijf in Montgomery. *Vaart op de rivier* Alabama *naar* Mobile.

Op den 17^den April kwamen wij tegen vier uren in den namiddag te *Montgomery* aan, dat aan de rivier *Alabama* ligt, welke aan den Staat zijnen naam geeft. In het logement *Montgomery-Hall* vond ik eene goede kamer, geheel beantwoordende aan hetgene mij van hetzelve was gezegd geworden. Mijne reisgenooten verlieten mij hier en gingen voor het meerendeel verder met eene stoomboot, welke den dag daaraan op de *Alabama* naar *Mobile* zou vertrekken. Ik beschouwde mijne scheiding van hen als geen ongeluk en besloot eenen dag langer hier te blijven en met eene volgende boot de rivier af te gaan. *Montgomery* is eene der oudste plaatsen in dezen vrij nieuwen Staat en heeft waarschijnlijk reeds zijnen hoogsten bloei bereikt, of zal althans nog maar weinig toenemen. De afstand van de zee is te groot, dan dat hier ooit eenige handel van belang plaats zou kunnen vinden. Ik besteedde mijn vertoef tot uitstappen in den omtrek, doch keerde daarvan niet zeer verrijkt terug. Ik kwam

meest door armelijke dennen- en eikenbosschen, gelijk dan over het geheel het land om *Montgomery* niet zeer vruchtbaar is en er meest in het geheel niets van wordt bebouwd. Bij mijn rondzwerven stiet ik op eenen zoogenaamden *mound*, welke midden in een klein moeras lag, en merkwaardig is het, dat daar met de aarde, welke voor het overige aan de haar omgevende volkomen gelijk is, schelpen zijn vermengd.

Om geene verveling te hebben, ging ik den tweeden avond in den schouwburg, welken men mij zeer aangeprezen had. Doch ik vond weêrzin en verdriet, in stede van vermaak, of ik moest daarvoor den grappigen indruk willen nemen, welken het jammerlijk uitgevoerde treurspel op mij maakte. De overige toeschouwers, die er welligt veertig in getal waren, beschouwden de zaak zeker anders en schenen ten hoogsten geroerd te zijn. Het ballet zette de kroon op het geheel. Eene dame deed al wat zij vermogt om ons door hare bewegingen en sprongen in verrukking te brengen en werkelijk verwierf zij een groot handgeklap. De zaal zelve was zeer slecht en geheel overeenkomstig de uitvoering.

Des woensdags, 19 April, verliet ik *Montgomery* ten tien ure op het stoomschip Iberia, dat in de vroegte van eene hooger aan de rivier gelegene plaats was aangekomen. Daar het zich bij het afkomen, om te kunnen aanleggen, gewend had, vermits dit anders niet geschieden kon, maar te lang was om zich juist aan de landingsplaats weder te kunnen wenden, zoo moesten wij eerst eene streek wijd de rivier, tot daar zij breeder werd, opvaren. Ik begon werkelijk te vreezen, dat ik

op eene verkeerde boot gekomen was en dat onze vaart de rivier op ging, tot ik zag, dat wij begonnen te wenden.

De rivier is bij *Montgomery* reeds tamelijk breed, maar zoo diep achter zijne oevers verscholen, dat men haar eerst te zien krijgt, wanneer men zeer nabij komt. Men kan dezen omtrek eene hooge vlakte noemen, door welke zich de rivier een diep bed gegraven heeft. De oever is zeker van veertig tot vijftig voet hoog, zoodat men, als men zich op de rivier bevindt, van het achterwaarts liggende landschap niet het geringste ziet. Hier en daar is hij uit bijna loodregte aardklompen, dikwijls uit verscheidene terrassen gevormd, die, rijkelijk met boomen bewassen, zich het eene boven het andere verheffen en eenen hoogst bevalligen aanblik verschaffen, zoodat men meenen zou, dat er achter deze heuvels en bosschen een paradijs lag, terwijl men er wel niet anders dan een katoenveld vinden zou. Vele dier terrassen waren met azaleën getooid, die als ware het bloemtapijten vormden, in eene aangename mengeling met het loof der boomen. Bij al deze fraaije boschaadje heerschte er weinig afwisseling. Telkens kwamen dezelfde boomen weder, *dogwood*, azaleën, water-eiken, populieren en essen. Hier en daar zag men ook eenige klippen. Ik herinner mij nog, hoe mij een beekje verheugde, dat over eene dezer klippen met een zacht geruisch henenvloot. Zoo bleven die oevers den geheelen dag. Hier en daar zagen wij boven op de hoogte winkelhuizen met kleine paden van dennen planken naar de rivier toe, om de waren langs dezelve naar boven en beneden te verzenden. Die gebou-

wen wezen op dorpen (*towns*), van welke wij zelven niets konden zien. Onze boot legde bij de meeste dier plaatsen aan. Dikwijls stuurden wij slechts een schuitje naar land om passagiers af te halen. De rivier bleef zich aan breedte vrij gelijk en verkreeg geen toevoer. Behalve de beek, waarvan ik gewaagde, zag ik niet, dat eenig water zich met dezelve verbond. Ik sleet mijnen tijd met de beschouwing van den omtrek, met lezen en slapen in de vrije lucht. Ik had geenen lust om kennissen te maken en kan naar waarheid zeggen, dat ik dezen dag zonder een woord te spreken ten einde bragt.

De nacht verliep vrij wel. Toen ik tegen den morgen ontwaakte, meende ik, dat het regende, maar zag tot mijne vreugde, toen ik het venster naast mijn bed opende, dat er een schoone morgen daagde. De oevers waren eenigzins lager, de hoogten zeldzamer geworden en allengskens kwamen de overgangen tot geheel vlakke streken. De boomen waren nu ook wat meer van onderscheidene soort. Er begonnen zich cipressen en wel in eene vrij groote menigte te vertoonen. Zoo wat zestig mijlen boven de vereeniging der *Alabama* met de *Tombeckbe* was de oever op vele plaatsen naauwelijks twee voet boven den waterspiegel verheven en, naar het scheen, evenwel niet aan overstroomingen blootgesteld. Merkwaardig is het belangrijke verschil tusschen het boven- en benedendeel der rivier, met opzigt tot haar rijzen en vallen. Twaalf voet rijzen in *Montgomery* bedraagt welligt drie honderd mijlen verder naar beneden slechts één voet, en meer naar beneden nog minder. Wanneer men alzoo

te hooren komt, dat de rivier voor weinige jaren in *Montgomery* zestig voet hooger geworden is, zoo moet men niet denken, dat ook verder naar beneden dezelfde rijzing heeft plaats gegrepen. Zij mag daar wel maar vijf voet bedragen hebben. In *Montgomery* zijn de oevers zoo hoog, dat de rivier reeds zeer belangrijk moet gewassen zijn om over dezelve te kunnen loopen. Daarentegen is een groot deel der oevers beneden de vereeniging der beide rivieren *Alabama* en *Tombeckbe* in de natste jaargetijden, in de lente en den herfst, bijna aanhoudend onder water. Vele van de hoogste plaatsen zijn daar ook wel *bebouwd*, maar altijd aan overstroomingen onderhevig. Twintig uren boven de plaats der vereeniging kwamen wij voorbij eenen arm, welke naar de *Tombeckbe* voert en slechts zeven mijlen lang is. Het op deze wijs gevormde driehoekige eiland moet zeer goed land hebben, dat zich meest in eenen staat van bebouwing bevindt, maar zoo laag is, dat niemand daar kan wonen. Of men ook Negers daarmede meent, weet ik niet; welligt zijn Negers *niemand* in de oogen van een' Zuidlander. De wouden bestaan voornamelijk uit water-eiken, populieren en cipressen, hier en daar ook uit pijnboomen, met weigrond afgewisseld. Derzelver benedendeel is bijna overal met riet (*Miegia macrosperma var. gigantea*) gevuld, dat aan dezelve een bijzonder aanzien geeft. Het vormt eene groene, naar weiden gelijkende vlakte, waaruit de boomen als ware het opgroeijen. Doch daar het eene hoogte van tien tot vijftien voet bereikt, zoo komen de stammen der boomen juist zoo veel korter voor. Dit riet laat zich reeds veel verder

naar boven zien, maar niet zoo menigvuldig en niet als benedenbosch, maar op zich zelf alleen staande.

Na de vereeniging der beide rivieren *Alabama* en *Tombeckbe* was de breedte van het water vrij belangrijk tot aan het scheidpunt der beide rivieren *Mobile* en *Teusam*, die zich, nadat zij elkander verlaten hebben, in de zee of in de baai van *Mobile* uitstorten. Wij volgden de *Mobile*, die na hare scheiding vrij smal en meer slingerende voortstroomt. Hare oevers schenen mij zeer liefelijk toe en waren met het schoonste groen bekleed, dat men zich kan voorstellen. De boomen waren meest nog zeer jong, doch hoog genoeg en ongemeen digt. Op den achtergrond verhieven zich boschrijke heuvelen, die er veel toe bijdroegen om de werking van den voorgrond te verhoogen. Hier had ik voor de eerste maal gelegenheid om den eigenaardigen groei der cipressen waar te nemen. Het is hier niet de Italiaansche cipres, *cupressus fastigiata* of *horizontalis*, maar *cupressus disticha*. Op den spoorweg van *Bruncheville* naar *Charleston* had ik ook reeds gansche cipressenwouden gezien, maar nog kaal en deswegen van een donker en treurig voorkomen. Doch thans waren de schoone heldergroene knoppen ontloken, welke den boom een bevallig aanzien geven. Onder de overige boomen, eiken, populieren enz. steken de cipressen reeds door hunnen wasdom uit, zoodat men ze gemakkelijk al in de verte onderscheidt; meer evenwel nog daardoor, dat zij geenen regtgaanden, maar omgekeerden kegel vormen, waarvan de basis zich tegen de lucht verheft en de spits

op den stam rust. Te weten, hunne takken *verheffen* zich alle nagenoeg tot gelijke hoogte en maken alzoo boven eene breede vlakte. Door dezen eigenaardigen top der cipressen wordt de oppervlakte van het woud aangenaam afgebroken. Derzelver maaksel herinnerde mij dat der cederen, doch verschillen zij onderling daarin, dat bij de laatste elke tak op zich zelven eene vlakte vormt. Vele cipressen, die jonger waren of vrij stonden, hadden niet geheel dezen vorm, doch kwamen denzelven altijd min of meer nabij. Verscheidene boomstammen waren hoogst schilderachtig met slingerplanten overdekt. *Mij* kwam het voor, alsof die halve schuimloopers eene zekere keus aan zich hielden en juist niet iederen stam begunstigden, maar slechts die van bepaalde soorten. Zoo herinner ik mij niet eenen cipres daarmede bekleed gezien te hebben. Het beroemde grijze mos nam gedurig toe, hoe meer wij naar het Zuiden kwamen. Het vertoonde zich voornamelijk aan de oudste en hoogste boomen; in de jeugdige bosschen vindt men het zelden. Het benedendeel der wouden wordt door het riet gevuld; het bovendeel vormen de toppen der boomen en het midden wordt door het afhangende mos gedekt. Omtrent tien mijlen boven *Mobile* is het met de boomen gedaan. Aan den eenen kant had men nu eene moerassige grasvlakte, en de tegenoever bestond uit laag, bebouwd land, dat eene hoogte achter zich liet uitkomen. Van die weiden kan men verder geen gebruik maken, dan dat men het slechte gras afmaait. Zij zijn altijd vochtig en half onder water, doch moeten ieder jaar hooger worden.

De duisternis viel in, eer wij aan de stad kwamen, en ik kon van haar niets meer zien, dan, in het voorbij varen, de menigte der stoomschepen, die aan de kaaijen voor anker lagen. Wij hadden alle reden om over de snelheid onzer vaart wel voldaan te zijn, want, in weerwil van het meermaal aanleggen, legden wij de vier honderd mijlen in omtrent drie en dertig uren af. Waar wij den stroom in ons voordeel hadden maakten wij in één uur dikwijls wel zestien of zeventien mijlen. Het zoeken naar een logement hield veel op, dewijl de herbergen alle zoo bezet waren, dat men naauwelijks eene enkele kamer vinden kon. Eindelijk was ik toch gelukkig genoeg om in het *Alabama*-hotel te bekomen, wat ik verlangde.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

